

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЦЕНТР СУЧАСНИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ

**ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ
ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ**

(матеріали науково-методичної конференції)

ОДЕСА, ОНЕУ 2015

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЦЕНТР СУЧАСНИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ

**ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ
ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ**

(матеріали науково-методичної конференції)

ОДЕСА, ОНЕУ 2015

УДК 378.046(063)

Колектив авторів під керівництвом д.е.н., професора,
члена-кореспондента НАН України, ректора ОНЕУ **Звєрякова М.І.**

Відповідальні за випуск:

Кублікова Т.Б. – к.е.н., професор, проректор з науково-педагогічної роботи;

Козлова Г.М. – к.е.н., професор, керівник Центру сучасних освітніх технологій;

Кіршо С.М. – к. філ. н., доцент, зав. кафедри мовної та психолого-педагогічної
підготовки;

Морщакова Л.Р. – провідний фахівець Центру сучасних освітніх технологій

© 2015, ЦСОТ

e-mail: centrsot@oneu.edu.ua

З М І С Т

	Стор.
ВСТУПНЕ СЛОВО	
<i>Звєряков М.І., ректор ОНЕУ, д.е.н., професор, член-кор. НАН України</i>	11
СЕКЦІЯ 1. ЯКІСТЬ ОСВІТИ – ГОЛОВНИЙ ОРІЄНТИР У ПЛАНУВАННІ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ	13
<i>Кублікова Т.Б., к.е.н., професор</i>	
Сучасні підходи до побудови освітніх програм	14
<i>Доброва Н.В., к.е.н., доцент;</i>	
<i>Ляліков С.В., к.е.н., доцент;</i>	
<i>Попова О.Г., методист вищ. кат.</i>	
Взаємозв'язок напрямів планування навчального процесу і якості освіти	18
<i>Никифоренко В.Г., д.е.н., професор</i>	
Чинники впливу на якість підготовки фахівців	21
<i>Балджи М.Д., д.е.н., професор</i>	
Вдосконалення системи організації самостійної роботи студентів в умовах євроінтеграції	24
<i>Муренко Т.О., к.е.н., доцент</i>	
Навчально-тренінгове підприємство – якісна ступінь у практичній підготовці студентів	27
<i>Кублікова Т.Б., к.е.н., професор;</i>	
<i>Малишко В.С., к.е.н., доцент</i>	
Ефективне управління освітнім процесом – важлива умова підвищення якості навчання без відриву від виробництва	30
<i>Васютинська Л.А., к.е.н., ст. викладач</i>	
Формування регіональної складової при плануванні освітнього процесу	33
<i>Самотоєнкова О.В., к.е.н., доцент</i>	
Самостійна робота студентів у системі управління якістю навчання	36
<i>Шмиголь М.Ф., к. філос. н., доцент</i>	
Гуманітарна освіта як чинник формування світоглядних і громадянських якостей в умовах автономії ВНЗ	39
<i>Малишко В.С., к.е.н., доцент;</i>	
<i>Шинкаренко В.М., к. фіз.-мат. н., доцент</i>	
Удосконалення державної атестації бакалаврів – важливий чинник підвищення якості освіти	42
<i>Макуха С.М., к.е.н., доцент;</i>	
<i>Мужайло В.Д., к.е.н., доцент</i>	
Практична підготовка студентів як фактор підвищення якості освіти	45
<i>Гончаренко О.М., к.е.н., доцент;</i>	
<i>Світлична О.С., к.е.н., доцент;</i>	
<i>Слатвінська М.О., к.е.н., доцент</i>	
Напрями підвищення рівня професійної підготовки студентів сфери фінансів	48

Степова Т.Г., к.е.н., доцент Деякі напрямки забезпечення якості економічної освіти	51
Мілько Л.В., викладач; Хотенчук Я.А., викладач Модель сучасної методики проведення практичних занять	54
Шостак И.И., ст. преподаватель Иностранный язык как главный критерий формирования профессиональной компетенции студентов экономических специальностей	57
Єрмакова О.А., к.е.н, доцент Підготовка і проведення лекційного заняття з економічних дисциплін англійською мовою	60
Висоцька З.І., ст. викладач Науково-популярний текст у професійно-комунікативній освіті іноземних студентів-економістів	63
Гострик О.М., к.е.н., доцент Використання сучасних програмних засобів автоматизації управління в практичній підготовці спеціалістів з обліку і аудиту	66
Збрицька Т.П., к.е.н. доцент; Новицький М.В., к.е.н., ст. викладач Досвід впровадження інтерактивних методів навчання у ВНЗ	69
Уханова І.О., ст. викладач Вебінар як засіб організації індивідуально-консультативної роботи зі студентами спеціальності «Міжнародна економіка»	72
Гамма Т.М., к.е.н., доцент Освітня технологія «портфоліо»: дискусійні питання	75
Черкашина Т.В., к.е.н., доцент Організація індивідуальної роботи студентів необлікових спеціальностей при вивченні бухгалтерського обліку	78
Чернишев В.Г., к. фіз.-мат. н., доцент; Шинкаренко В.М., к. фіз.-мат. н., доцент Практика використання укрупнених дидактичних одиниць при викладанні навчальної дисципліни «Вища математика»	81
Ковальчук Г.В., ст. викладач Формування мовної особистості майбутніх фахівців з економіки	84
Осичка А.В., к. психол. н., преподаватель Психологическая компетентность как важная составляющая качества подготовки будущих менеджеров	87
Щербак А.В., к.е.н., доцент Впровадження навчальної дисципліни «Конкурентоспроможність національної та регіональної економіки» як засіб підвищення якості освіти економістів	90
Видобора В.В., к.е.н., доцент Проблеми організації СРС в ОНЕУ	93

Янковий О.Г., д.е.н., професор; Кошельок Г.В., к.е.н., доцент	
Підвищення якості практичної підготовки студентів	95
Яцунська О.С., викладач	
Аналіз факторів, які впливають на ефективність навчання студентів	97
Сандюк Л.О., к. філос. н., доцент; Сулим О.В., к. філос. н., доцент; Юшкевич Ю.С., ст. викладач	
Потенціал філософських дисциплін у формуванні морально-етичних якостей майбутнього економіста	99
Саєнсує М.А., к.е.н., доцент	
Аналіз інтерактивних технологій, що використовуються у навчальній роботі університету	101
Старенька О.М., викладач	
Шляхи підвищення якості професійної підготовки студентів економічних спеціальностей	103
Хомутенко В.П., к.е.н., професор; Хомутенко А.В., к.е.н., доцент; Луценко І.С., к.е.н., ст. викладач	
Навчальні заняття як форма практичної підготовки фахівців-економістів	105
Аскерова І.Г., аспірант	
Методика організації навчального процесу у студентів облікових спеціальностей	107
Спиридонова Л.К., к. психол. н., доцент	
Психологічна культура особистості та прийоми її формування у фахівців з економіки	109
Красовський В.М., к. іст. н., доцент	
Оптимізація завдань СРС – важлива умова якості знань студентів із історичних дисциплін	112
Румянцева А.Є., к. іст. н., доцент	
Створення нових освітніх технологій або оновлення організаційних та методичних форм активізації потенціалу студентів	115
Жердецька Л.В., к.е.н., доцент	
Обґрунтування напрямів покращення організації самостійної роботи студентів	117
Карпенко Н.В., ст. викладач	
Забезпечення якості вищої освіти: практична підготовка фахівців	119
Добрунік Т.П., к.е.н., доцент	
Тренінги з облікових дисциплін як чинник підвищення професійної підготовки	121
Безнесюк Я.М., викладач	
Кейс-метод як засіб набуття практичних навичок при вивченні облікових дисциплін	123

Доценко О.В., викладач	
До питання про стажування та виробничу практику студентів ВНЗ	125
Шилофост Н.М., к. філ. н., доцент	
Шляхи вирішення проблеми адаптації іноземних студентів до навчання в Україні	127
Вдовіна Т.Д., ст. викладач;	
Колесник О.І., викладач	
До питання щодо вдосконалення самостійної роботи студентів в сучасних умовах	129
Крижановська А.В., ст. викладач	
Установки викладача і стилі педагогічного спілкування	131
Пятіна В.А., к.ю.н., доцент;	
Тесля Л.В., к.ю.н., доцент	
Особливості застосування кейс-методу	133
Місько Г.А., к.е.н., ст. викладач;	
Балабаш О.С., викладач	
Використання інтернет-технологій у навчально-виховному процесі	135
Долинська В.І., ст. викладач	
Тренінг з ділового спілкування як сучасна технологія навчання міжособистісної взаємодії	137
Куклінова Т.В., к.е.н., викладач	
Виявлення компетенцій на базі методологій Tuning	139
Бондар Д.О., викладач	
Науково-методичні проблеми викладання навчальної дисципліни «Політекономічна теорія грошей»	141
Їлкина Е.В., к.е.н., преподаватель	
Особенности преподавания дисциплин на иностранном языке как инструмент формирования компетенций будущего специалиста	143
Гейна О.В., к. фил. н., доцент	
Коммуникативная компетенция иностранных студентов как составляющая образовательных программ	145
Заволока С.И., ст. преподаватель;	
Ситникова О.В., преподаватель	
Метод проектов при обучении французскому языку студентов-экономистов	147
Хмельрова Я.А., преподаватель	
Формирование у студентов практических навыков проведения маркетинговых исследований (при обосновании Центра субконтрактации в г. Одессе)	149
Нікуліна І.Я., ст. викладач	
Етика педагогічної діяльності	151
Долинська Т.В., ст. викладач	
Методичні аспекти організації самостійної роботи студентів спеціальної медичної групи у ВНЗ засобами фізичного виховання	152

СЕКЦІЯ 2. ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ЯКОСТЕЙ МАГІСТРІВ У ПРОЦЕСІ ЇХ ПІДГОТОВКИ	155
<i>Максімова В.Ф., д.е.н., професор; Слободяник Ю.Б., д.е.н., доцент</i>	
Організаційно-методичні аспекти підготовки магістрів спеціальності «Облік і аудит»	156
<i>Діордіца С.Г., д.е.н., професор</i>	
Науково-методичні основи викладання дисциплін інформаційного профілю	159
<i>Кузнецова І.О., д.е.н., професор; Кравченко В.О., к.е.н., професор</i>	
Міждисциплінарний тренінг як чинник підвищення якості навчання магістрів	162
<i>Іванова Л.В., к.е.н., доцент</i>	
До питання про необхідність формування професійно значущих якостей майбутніх магістрів економічного профілю	165
<i>Богданова Т.І., к.е.н., доцент</i>	
Щодо якості підготовки магістрів	168
<i>Глюхіна Н.П., к.е.н., доцент; Обнявко О.В., к.е.н., доцент</i>	
Організація та контроль самостійної роботи студентів магістратури	171
<i>Арутюнян С.С., к.е.н., приват-професор; Ітигіна О.В., к.е.н., доцент</i>	
Підготовка та захист магістерських робіт в світі нових стандартів вищої освіти	174
<i>Москалюк Г.О., к.е.н., доцент</i>	
Стратегія підвищення якості професійної підготовки за спеціальністю «Облік і аудит»	177
<i>Чернишова Л.В., к.е.н., доцент; Обнявко О.В., к.е.н., доцент; Шерер І.Л., к.е.н., доцент</i>	
Вдосконалення організації виробничої практики як засіб підвищення професійної підготовки магістрів	180
<i>Перепельчук Т.В., ст. викладач</i>	
Практичне навчання магістрів як важливий чинник їх професійної компетентності	183
<i>Михайлюк О.Л., к.е.н., доцент</i>	
Посилення екологічної складової при підготовці магістрів та написанні дипломних робіт	186
<i>Пучкова С.І., к.е.н., доцент</i>	
Забезпечення розвитку науково-дослідницької компетентності при підготовці магістрів з менеджменту	189

Семенов В.Ф., д.е.н., професор;	
Басюк О.В., к.е.н., доцент;	
Бортник Л.В., к.е.н., викладач	
Створення системи залучення студентів до регіональної інноваційної діяльності	192
Осичка О.В., к. пс. н., викладач	
Психологічна компетентність як важлива складова якості підготовки магістрів-менеджерів	195
Головіна Я.С., к.е.н., викладач	
Сучасні ступені магістра в системах вищої освіти зарубіжних країн	198
Онищенко Ю.І., к.е.н., викладач	
Основні вимоги до підготовки майбутніх магістрів в світі нових стандартів вищої школи	200
Сиротенко Н.А., к.е.н., доцент	
Особливості визначення унікальності тексту в наукових роботах магістрів спеціальності «Облік та аудит»	202
Баранова В.Г., д.е.н., доцент;	
Дубовик О.Ю., к.е.н., доцент	
Деякі питання підготовки магістрів	204
Дяченко Л.Е., к.е.н., професор;	
Почоліна С.В., к.с.х., доцент	
Інноваційні технології навчання як фактор досягнення якості професійної освіти	206
Кузнецова І.О., д.е.н., професор;	
Карпенко Ю.В., к.е.н., доцент	
Дипломні магістерські роботи з менеджменту: проблеми якості та шляхи їх вирішення	208
Малишко В.С., к.е.н., доцент;	
Шинкаренко В.М., к.е.н., доцент	
Організаційні питання щодо написання магістерської дипломної роботи студентами-заочниками	210
Лапін І.С., к.е.н., доцент	
Проблеми впровадження міждисциплінарного тренінгу за фахом	212
Завадська Д.В., к.е.н., доцент	
Інноваційний підхід до навчання у ВНЗ: технології та методи підготовки магістрів	214
Горбатенко А.В., к.е.н., доцент	
Практична підготовка магістрантів-менеджерів на базі комплексних інформаційних систем	216
Сорока О.В., к.е.н., доцент;	
Кривцова М.С., к.е.н., викладач	
Науково-дослідна діяльність майбутніх магістрів як чинник формування їх професійної компетенції	218
Милашко О.Г., к.е.н., доцент	
Використання індексного аналізу в магістерських роботах	220

<i>Погорєлова Т.В., к.е.н., доцент</i>	
Багатовимірні статистичні методи як інструмент економічних досліджень майбутніх магістрів	222
<i>Семенова К.Д., к.е.н., доцент</i>	
Регресійно-кореляційний аналіз і його використання в дипломних магістерських роботах	224
<i>Чепурна О.Є., к. фіз.-мат. н., викладач</i>	
Формування професійної компетентності майбутніх магістрів економічних спеціальностей у процесі вивчення ними математичних дисциплін	226
<i>Яценко О.В., викладач</i>	
Інтернет-інструменти як супровідний засіб освітнього процесу	228
СЕКЦІЯ 3. МЕНЕДЖМЕНТ ЯКОСТІ ЯК ЧИННИК ВИРІШЕННЯ ЗАВДАНЬ МОДЕРНІЗАЦІЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ	230
<i>Козлова Г.М., к.е.н., професор</i>	
Принципи та підходи до створення системи менеджменту якості у сучасному ВНЗ	231
<i>Кубликова Т.Б., к.э.н., профессор</i>	
Внедрение интегрированной информационной системы управления в ОНЭУ	235
<i>Танасюк І.М., к.е.н., доцент</i>	
Моніторинг якості освіти в умовах навчально-тренінгового підприємства	238
<i>Якуб Е.С., д. ф.-м. н., профессор</i>	
Коррупция и качество образования. Факторы, индикаторы, причины и следствия	241
<i>Волохова М.П., к.е.н, доцент;</i>	
<i>Волохова І.С., к.е.н, доцент</i>	
Підвищення педагогічної майстерності викладачів як фактор досягнення якості освітньої діяльності	244
<i>Бублік В.В., викладач</i>	
Підвищення педагогічної майстерності викладачів вищої школи як фактор досягнення якості освіти	247
<i>Кіршо С.М., к. філол. н., доцент</i>	
Інноваційно-педагогічна свідомість викладача як чинник вирішення завдань модернізації освітньої діяльності	250
<i>Бурлуцкая С.В., к.э.н., доцент</i>	
Концептуальная модель системы менеджмента качества высшего учебного заведения	252
<i>Бурлуцький С.В., д.е.н., доцент</i>	
Методичні підходи до функціонування системи забезпечення якості робочих процесів ВНЗ	254

<i>Коцюрубенко Г.М., к.е.н., викладач;</i>	
<i>Шикіна Н.А., к.е.н., доцент</i>	
Інтеграція вищої освіти в Європейський освітній простір	256
<i>Молла М.Г., к.е.н., викладач</i>	
Тенденції та проблеми формування єдиного відкритого інформаційного простору в університеті	258
<i>Іоргачова М.І., к.е.н., викладач</i>	
Розширення співпраці з роботодавцями як перспективний напрямок розвитку професійної освіти	260
<i>Данчева О.М., викладач</i>	
Самоактуалізація як фактор реалізації творчого потенціалу викладача	262
<i>Морщакова Л.Р., пров. фахівець</i>	
Підвищення професійної компетентності викладачів – важливий фактор модернізації освіти	264
<i>Полуніна Т.В., викладач</i>	
Значущість здоров'я та фізичної культури студентської молоді України	266
<i>Браславская Н.В., ст. преподаватель</i>	
Методика определения взаимосвязи здоровья и физического воспитания студентов экономического ВУЗа	269
<i>Кона В.М., к. філос. н., доцент</i>	
Методичні зауваження до валеометричних вимірів функціонального стану студентів	272
<i>Соколов А.В., ст. викладач</i>	
Щодо аналізу факторів, які заважають студентам додатково займатися спортом	274
РЕКОМЕНДАЦІ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ ОНЕУ «ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ»	276

ВСТУПНЕ СЛОВО РЕКТОРА УНІВЕРСИТЕТУ, Д.Е.Н., ПРОФЕСОРА, ЧЛЕНА-КОРЕСПОНДЕНТА НАН УКРАЇНИ ЗВЕРЯКОВА М.І.

Цього року університетська науково-методична конференція проходить під знаком реформ, пов'язаних із нормами нового Закону «Про вищу освіту».

У центрі уваги реформування – автономія вузів і якість освіти та освітньої діяльності. Законом визначається інша парадигма взаємовідносин між вищою школою та МОН України. Якщо раніше МОН України було центром із підготовки певних нормативних документів, які доводилися до ВНЗ, а вони були просто виконавцями, то зараз основна ініціатива, дії та заходи повинні відбуватися у самому ВНЗ. У нас з'явилося певне право, разом із яким сформувалася і певна відповідальність, яку покладено на ВНЗ. Усе це обумовлює нові підходи до планування та організації навчального процесу в університеті, нові орієнтири в удосконаленні науково-методичної роботи.

Вважаю за необхідне зупинитися на деяких найбільш важливих сторонах нашої діяльності відповідно до завдань реформування вищої школи.

По-перше, модернізація підготовки магістрів. Я впевнений, що Національне агентство з забезпечення якості вищої освіти буде акредитувати університети саме за магістерськими програмами. Тому потрібні абсолютно нові завдання, підходи до магістерських програм, повинна бути нова філософія магістерської підготовки. Разом з цим, хочу відмітити, що Законом прописано те, що ми вже давно робимо: більше 10 років тому в нашому університеті запроваджено два рівні магістерських програм: освітньо-науковий і освітньо-професійний.

По-друге, ми повинні переосмислити усталені підходи до самостійної роботи студентів. Варто переглянути освітні програми у напрямку зменшення частки аудиторних занять у загальному навантаженні студентів зі збільшенням вимогливості до роботи студентів у позааудиторний час.

Дуже серйозно ставиться питання до вивчення іноземної мови. Законом визначено те, що ми в нашій роботі вже застосовуємо, а саме: викладання

окремих курсів, а також викладання у рамках усієї освітньої програми за напрямом підготовки «Міжнародна економіка» здійснюється англійською мовою. Сьогодні ця діяльність повинна знайти своє поширення.

Як і раніше, серед важливих заходів для досягнення якості освіти є удосконалення освітніх технологій на засадах компетентнісного підходу шляхом упровадження інтерактивних методів і міждисциплінарних моделей навчання (тренінгів за фахом, комплексних проектних розробок тощо). Інформаційним середовищем щодо впровадження цих технологій стає Навчально-тренінгове підприємство (НТП), на базі якого вже проводиться навчально-економічна практика студентів 3-го курсу. Зараз здійснюється підготовча робота щодо проведення на базі НТП міждисциплінарного тренінгу за фахом студентів 4-го курсу, який відтворюватиме накопичений ними освітній потенціал у контексті дій майбутнього фахівця з економіки.

Зміни, пов'язані з реформуванням освітньої діяльності, вимагають відповідного рівня підготовки викладачів, а це досягається шляхом безперервного та цілеспрямованого підвищення їх кваліфікації. Наразі в університеті здійснюється навчання викладачів за різноманітними програмами, які пов'язані з важливими напрямками підвищення якості сучасної освіти. За останні 5 років підвищували свою кваліфікацію 276 викладачів за п'ятьма програмами. Ця діяльність має бути в університеті нормою і постійно розвиватися відповідно до нових завдань вищої школи.

Дії реформ повинні знайти своє організаційне втілення у створенні в університеті внутрішньої системи забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти, що вимагатиме значної підготовчої роботи.

Наприкінці хочу зазначити, що вирішення завдань реформування освітнього процесу в університеті відповідно до нового Закону потребує активної участі кожного викладача. Вельми представницька аудиторія присутніх сьогодні на конференції свідчить про готовність викладацького складу ОНЕУ активно залучатися до цього процесу.

Бажаю всім учасникам конференції успішної і плідної роботи!

СЕКЦІЯ 1

ЯКІСТЬ ОСВІТИ – ГОЛОВНИЙ ОРІЄНТИР У ПЛАНУВАННІ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ПОБУДОВИ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ

Однією з головних методологічних засад нового Закону України «Про вищу освіту» є автономія закладів вищої освіти. Це, зокрема, означає, що університети самі, не чекаючи вказівок та інструкцій «зверху», мають дбати про зміст освіти і забезпечення її якості.

Новий закон передбачає, що нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти формулюватиметься у термінах результатів навчання, а переліки навчальних дисциплін визначатимуться самими закладами освіти.

З огляду на це, кожному викладачеві слід знати: як визначаються результати навчання, місце і роль галузевих рамок, професійних стандартів; як формуватимуться освітні програми на основі компетентнісного підходу, Міжнародної та Національної рамки кваліфікацій.

У 2011 році Кабінет Міністрів України затвердив Національну рамку кваліфікацій (НРК). У НРК надається опис *дев'яти кваліфікаційних рівнів* у термінах найважливіших компетентностей, без прив'язки до конкретних галузей або професій.

Законом України «Про вищу освіту» на основі НРК встановлено такі рівні та ступені вищої освіти: початковий рівень (короткий цикл) вищої освіти відповідає п'ятому кваліфікаційному рівню НРК; «6» – перший (бакалаврський) рівень; «7» – другий (магістерський) рівень; «8» – третій (освітньо-науковий) рівень; «9» – науковий рівень.

Ступені вищої освіти, що відповідають НРК, пов'язані з Європейською рамкою кваліфікацій навчання впродовж життя (ЄРКНВЖ) (рис.1).

Для того, щоб здійснити перехід на рівень конкретних предметних областей, тобто розробити конкретну освітню програму слід деталізувати компетентнісну базу враховуючи галузеві та професійні рамки кваліфікацій, освітні стандарти.

ЄРКНВЖ	НРК
3-й цикл (8 рівень)	доктор наук (9 рівень)
	PHD (8 рівень)
2-цикл (7 рівень)	магістр (7 рівень)
1-й цикл (6 рівень)	бакалавр (6 рівень)
короткий цикл (5 рівень)	молодший бакалавр (5 рівень)

Рис. 1. Співставлення ступенів вищої освіти з ЄРКНВЖ

В ідеалі – на базі НРК мають розроблятися спочатку галузеві рамки кваліфікацій, на їх основі – стандарти конкретних професій і вже потім – відповідні освітні стандарти.

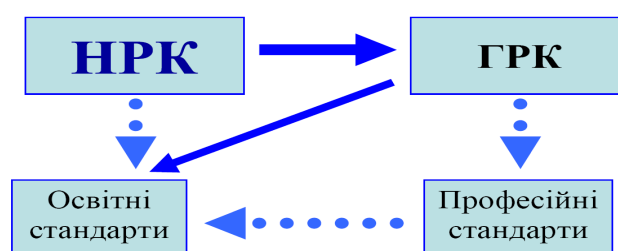

Рис. 2. Взаємозв'язок між національною і галузевою рамками кваліфікацій, професійними та освітніми стандартами (пунктиром – необов'язкові кроки)

НРК була запроваджена в Україні зовсім недавно, і через це галузеві рамки кваліфікацій ще не створені. Безпосередньо з галузевою рамкою кваліфікації повинна бути пов'язана Національна стандартна класифікація освіти (НСКО). На сьогодні законодавчо визначено галузеву ієрархічну структуру вищої освіти:

галузі знань → спеціальності → спеціалізації.

Сам перелік галузей знань, узгоджений з Міжнародною стандартною класифікацією освіти (МСКО), знаходиться на стадії формування.

Цей перелік створюється на основі поєднання переліку галузей освіти (використовувався при визначенні напрямів і спеціальностей підготовки фахівців з вищою освітою) та переліку галузей науки (використовується при визначенні спеціальностей, за якими присуджують наукові ступені кандидата і доктора наук).

Вчені Національної академії педагогічних наук України запропонували проект переліків галузей знань та спеціальностей як частину Національної стандартної класифікації освіти (НСКО).

Після затвердження Кабінетом Міністрів України переліку галузей знань Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти та Міністерство освіти і науки України розроблять перелік спеціальностей. Цей перелік замінить перелік напрямів підготовки фахівців з вищою освітою. За новими спеціальностями будуть готувати бакалаврів, а чинні сьогодні спеціальності, за якими проводиться підготовка магістрів і спеціалістів, перетворяться на спеціалізації. Спеціалізації розроблятимуться й затверджуватися безпосередньо вищими навчальними закладами без участі державних органів.

Робота, що проводиться в Україні з укладання професійних стандартів, теж відстає від європейської практики. Сьогодні у переважній більшості випадків функцію професійних стандартів продовжують виконувати кваліфікаційні характеристики (КХ) професій працівників, що містяться в галузевих випусках Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників (ДКХП).

Кожна з назв кваліфікаційних характеристик відповідає професійній назві роботи, яку наведено у Національному класифікаторі України ДК 003:2010 «Класифікатор професій». Водночас, не всі професійні назви робіт мають затверджені кваліфікаційні характеристики. Нові професійні та освітні стандарти неможливо розроблювати на основі кваліфікаційних характеристик, оскільки ускладненим є співставлення окремих знань із завданнями та обов'язками, а, отже, складно виписувати ті чи інші навчальні дисципліни під конкретні компетентності, якими має володіти здобувач вищої освіти. Кваліфікації у документах про вищу освіту здебільшого відповідають професійним назвам робіт за Класифікатором професій.

Таким чином, слід констатувати, що:

- кваліфікаційні характеристики / професійні стандарти сформовані не для всіх професій / класів професій;
- кваліфікаційні характеристики професій працівників, як правило, не є сумісними з Національною та Європейською рамками кваліфікацій;
- проектування професійно-орієнтованих результатів навчання (компетентностей) на основі чинних кваліфікаційних характеристик професій працівників у більшості випадків є досить ускладненим.

Отже, методологія розроблення освітніх програм на основі компетентнісного підходу має бути такою:

1. Визначення потреби в компетентностях, у тому числі:
 - консультації з абітурієнтами, науково-педагогічними працівниками, роботодавцями;
 - співставлення компетентностей з чинними галузевими рамками кваліфікацій, професійними стандартами.
2. Визначення основних дисциплін/предметної сфери, які формують основу ступеневої програми, галузі та типу програми.
3. Формулювання програмних результатів навчання відповідно до ключових програмних компетентностей.
4. Вирішення питання щодо модуляризації програми: кратний або довільний кредитний вимір, що відповідає реальному навчальному навантаженню, присвоєння кредитів кожному модулю відповідно до семестрового розподілу навчального року.
5. Визначення компетентностей та формулювання результатів навчання за кожним модулем, обрання загальних та фахових компетентностей на основі ключових програмних компетентностей, окреслення результатів навчання для кожної компетентності, яку слід розвинути в певному модулі програми.
6. Визначення підходів до викладання, навчання та оцінювання результатів навчання (доцільно передбачити поєднання різноманітних підходів до викладання й оцінювання).
7. Опис програми та її модулів відповідно до ключових програмних компетентностей, програмних результатів навчання, розподілу кредитів, підходів до навчання й оцінювання.
8. Перевірка балансу часу та можливості реалізувати програму протягом нормативного часу навчання.
9. Реалізація, моніторинг і вдосконалення освітньої програми та її компонентів.

Доброва Н.В.,
к.е.н., доцент;
Ляліков С.В.,
к.е.н., доцент;
Попова О.Г.,
методист вищ. кат.

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК НАПРЯМІВ ПЛАНУВАННЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ І ЯКОСТІ ОСВІТИ

У Законі України «Про вищу освіту» основною метою поставлена підготовка конкурентоздатного людського капіталу для високотехнологічного і інноваційного розвитку країни, самореалізації особи, забезпечення потреб суспільства, ринку праці і держави в кваліфікованих фахівцях [1].

Планування навчального процесу виступає механізмом реалізації поставленої мети. Формування такого механізму повинне включати наступні напрями:

- 1) планування освітнього процесу в умовах академічної автономії вищих навчальних закладів (ВНЗ);
- 2) формування освітніх програм на основі компетентнісного підходу, які зорієнтовані на студента;
- 3) розробка норм годині для планування, обліку та розподілу навчального навантаження професорсько-викладацького складу;
- 4) формування регіональної складової при плануванні освітнього процесу;
- 5) практична підготовка студентів як важливий чинник підвищення якості професійної освіти;
- 6) формування системи організації і контролю самостійної роботи студентів (СРС);
- 7) розробка форми налагодження співпраці з роботодавцями;
- 8) підвищення педагогічної майстерності викладачів.

Якість вищої освіти є рівнем отриманих особою знань, умінь, навичок і інших компетентностей, що відбивають його компетентність відповідно до

стандартів вищої освіти. Звідси витікає, що планування навчального процесу повинне будуватися на оптимальному поєднанні централізованого управління системою вищої освіти і автономії ВНЗ.

Стандарти освітньої діяльності обов'язкові для виконання усіма вищими навчальними закладами. Відповідно до статті 10 Закону України «Про вищу освіту» стандарти освітньої діяльності розробляються і затверджуються Центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки за узгодженням з Національним агентством по забезпеченню якості вищої освіти [1].

Автономія ВНЗ полягає в тому, що вищий навчальний заклад, на основі освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми по кожній спеціальності, розробляє план, який визначає: перелік і обсяг навчальних дисциплін в кредитах ECTS; послідовність вивчення дисциплін; форми проведення навчальних занять і їх обсяг; графік навчального процесу; форми поточного і підсумкового контролю. Для конкретизації планування навчального процесу на кожен навчальний рік складається робочий навчальний план, який затверджується керівником вищого навчального закладу.

Для реалізації автономії ВНЗ у сфері планування навчального процесу Міністерство освіти і науки України повинно встановити систему координат, у рамках якої ВНЗ може здійснювати свою діяльність.

Така система координат, на наш погляд, повинна включати:

- 1) перелік спеціальностей (напрямів) підготовки;
- 2) структуру навчального плану (співвідношення розділів, циклів, блоків дисциплін);
- 3) обсяг навантаження викладачів і студентів;
- 4) співвідношення дисциплін нормативного і вибіркового циклів;
- 5) норми годин для планування, обліку і розподілу навчального навантаження професорсько-викладацького складу;
- 6) взаємовідношення з Міністерством праці по розробці нового класифікатора професій.

Нині така система координат знаходиться в процесі формування. Ряд її елементів закріплені в Законі України «Про вищу освіту»:

- 1) встановлений обсяг навантаження програм бакалаврського і магістерського рівнів;
- 2) визначений обсяг кредиту ECTS;
- 3) затверджені повноваження, принципи діяльності, основні права і обов'язки Міністерства освіти і науки України та вищих навчальних закладів;
- 4) зафіксований річний обсяг навчального навантаження викладачів.

Разом з цим, ряд проблем тільки поставлені і знаходяться у стадії розробки. Проте, без вирішення цих проблем планування навчального процесу вкрай ускладнене.

Виникає протиріччя. *З одного боку*, стандарти (у тому числі і перелік спеціальностей) розробляє МОНУ, це прописано в законі України «Про вищу освіту». Але стандарти реалізуються в ОКХ, ОПП, нормах годин і тому подібне. І це правильно. *З іншого боку*, ВНЗ може тільки конкретизувати ці стандарти у формі навчальних планів, робочих навчальних планах, графіках навчального процесу, вибіркових дисциплінах тощо.

Ми можемо, і напевно, повинні дискутувати із цього приводу. Але, без фундаментальних документів МОН України ми нічого зробити не зможемо.

На наш погляд, є проблеми, які ВНЗ повинні вирішувати вже зараз. До цих проблем відносяться.

1. Організація навчального процесу.
2. Структура навчальних планів.
3. Навантаження викладачів.
4. Самостійна робота студентів.
5. Зв'язок з роботодавцями.

Список використаних джерел:

Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 №1556-VII (Текст для друку) // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/print1406640904988178>

ЧИННИКИ ВПЛИВУ НА ЯКІСТЬ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ

У сучасному освітянському просторі України однією з найболючіших проблем визнається проблема забезпечення високого рівня якості підготовки фахівців для народного господарства країни. Ретельна увага до цього питання надається практично усіма задіяними в системі освіти. Напрацювання науковців і практиків у цій сфері дозволяють узагальнити і систематизувати сучасні підходи щодо шляхів підвищення якості освіти, що відповідають глобальним викликам сучасності.

Задля систематизації визначення указаних шляхів доцільно чітко виокремити складові, що забезпечують відповідну якість підготовки фахівців. При цьому, на наш погляд, потрібно використовувати процесний і змістовний підходи щодо виокремлення складових якості освіти.

При процесному підході складові якості доцільно розподілити на 3 блоки: 1) *складові вхідної якості* – ресурси, профорієнтаційна робота, абітурієнти, процес прийняття до ВНЗ; 2) *складові якості процесів* – організація навчального процесу, навчально-методична робота, науково-дослідна, виховна робота, поточні та підсумкові іспити та самостійна робота за межами аудиторної; 3) *складові якості результатів* – задоволеність студентів, роботодавців і суспільства в цілому.

Змістовний підхід до виокремлення складових якості підготовки фахівців може бути наданий у такий спосіб:

Контингент студентів (результати незалежного зовнішнього оцінювання, мотивація і бажання вчитися, особистісні якості).

Інфраструктура (аудиторний фонд, лабораторна база та комп'ютерне і програмне забезпечення).

Викладацький склад (кваліфікація, педагогічна майстерність, особистісні якості, науково-дослідна робота).

Інформаційно-методичне забезпечення (державні освітні стандарти вищої професійної освіти, навчальні плани, навчально-методичні комплекси дисциплін, бібліотечний фонд, нормативне забезпечення).

Організація навчального процесу (інноваційні освітні технології, науково-дослідна робота студентів, розклад занять, контроль якості успішності).

Виховна робота (інститут кураторства, культурно-просвітня робота, заходи профілактичного характеру).

Вивчення матеріалів досліджень дозволяє узагальнити матеріали опитування студентів і викладачів вищих навчальних закладів на пострадянському освітньому просторі щодо визначення значимості впливу окремих чинників на якість підготовки фахівців (табл.1).

Таблиця 1

Порівняння значимості чинників, що впливають на якість підготовки фахівців з боку студентів і викладачів

Чинники	Рейтинг за оцінкою	
	студентів	викладачів
Ступінь взаємодії ВНЗ з ринком праці – потенційними роботодавцями	1	5
Компетенція й професіоналізм науково-педагогічних кадрів ВНЗ	2	6
Рівень забезпеченості навчально-методичними й інформаційно-комунікаційними можливостями	3	3
Інноваційність технологій навчання	4	7
Стан матеріально-технічної бази університету	5	2
Рівень знань випускників середніх шкіл і вимог до них при вступі	6	1
Розширення міжнародної мобільності	7	10
Організація навчального процесу	8	9
Зміст освітніх програм	9	4
Науково-дослідна діяльність	10	8
Система управління університетом, факультетом	11	11
Стан поза аудиторної діяльності	12	12

Дані, що надані у таблиці 1, дають кожному доволі цікаву базу щодо висновків. Зазначимо лише, що найбільші розбіжності в оцінках студентів і викладачів спостерігаються по чинниках, які сьогодні є визначальними для забезпечення сучасних вимог до підготовки фахівців, а саме: рівень знань випускників середніх шкіл і вимог до них при вступі, зміст освітніх програм, ступінь взаємодії вузу з ринком праці – потенційними роботодавцями та компетенція й професіоналізм науково-педагогічних кадрів ВНЗ.

Отже, ураховуючи дані обставини, можна надати відповідний перелік рекомендацій щодо підвищення якості підготовки фахівців, у тому числі, і в Одеському національному економічному університеті, а саме:

1. Визначення можливостей та формування стратегії дій щодо моделі управління якістю освіти відповідно до прийнятих у світовій практиці (CWQC, DAPOC, MBNQA, QFD, ISO, TQM, EQUIS, EFQM).

2. Відповідно до обраної моделі управління якістю освіти оновлення оргструктури університету з системним виокремленням блоку взаємодії з роботодавцями (членство у наглядовій раді, участь у навчальному процесі через формування сучасних вимог до рівня компетентності фахівців та змісту освітніх програм, викладанні, практичній підготовці, працевлаштуванні, тощо).

3. Впровадження електронної системи паспортизації студентів і випускників університету з відстеженням їхньої подальшої ділової кар'єри.

4. Використання постійно діючого моніторингу якості викладацької майстерності і компетенцій з використанням електронної анонімної системи опитування задля своєчасного реагування на динаміку якості викладацької діяльності кожного викладача.

5. Впровадження практики рецензування навчальних програм дисциплін гуманітарного, природничо-наукового та загальноекономічного циклу підготовки випусковою кафедрою задля забезпечення дієвої системи формування знань і навичок щодо освітньо-кваліфікаційних характеристик спеціальностей згідно державних стандартів вищої професійної освіти.

ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

В статті 50 Закону України «Про вищу освіту» вказано, що однією з форм організації освітнього процесу є самостійна робота. Зважаючи на наявність варіантів визначення самостійної роботи в педагогічній літературі ми будемо дотримуватися наступної формулювання: самостійна робота студентів (СРС) – це запланована робота студентів, яка виконується за завданням при методичному керівництві викладача, але без його безпосередньої участі.

Для її успішного виконання необхідні:

- 1) планування і контроль з боку викладачів;
- 2) планування обсягу самостійної роботи в навчальних планах спеціальностей профілюючими кафедрами, навчальною частиною, методичними службами навчального закладу.

Залежно від місця і часу проведення СРС, характеру керівництва нею з боку викладача і способу контролю за її результатами підрозділяється на наступні види:

- роботу під час основних аудиторних занять (лекцій, семінарів, лабораторних робіт);
- роботу під контролем викладача у формі планових консультацій, творчих контактів, заліків та іспитів;
- позааудиторну роботу при виконанні студентом домашніх завдань навчального і творчого характеру.

Звичайно ж, самостійність перерахованих вище видів робіт досить умовна, і в реальному освітньому процесі ці види перетинаються один з одним.

Структурно СРС можна розділити на дві частини: та, що організована викладачем та самостійна робота, яку студент організовує на свій розсуд, без безпосереднього контролю з боку викладача (підготовка до лекцій,

семінарських і практичних занять, заліків, колоквиумів і т.п.). У цьому зв'язку підкреслимо, що управління СРС – це насамперед, уміння оптимізувати процес поєднання вищезазначених частин.

Співвідношення часу, що відводиться на аудиторну і самостійну роботу, в усьому світі становить 1: 3,5. Таке співвідношення базується на величезному дидактичному потенціалі цього виду навчальної діяльності студентів.

Самостійна робота сприяє:

- поглибленню і розширенню знань;
- формуванню інтересу до пізнавальної діяльності;
- оволодінню прийомами процесу пізнання;
- розвитку пізнавальних здібностей.

Саме тому вона стає головним резервом підвищення ефективності підготовки фахівців.

Для ефективного виконання студентами самостійних робіт необхідні планування і контроль з боку викладачів, планування обсягу самостійної роботи в навчальних планах, розробка навчально-методичних посібників, спрямованих на її організацію та допомогу студенту. В педагогічній літературі напрацьовані дидактичні умови для підвищення якості СРС. Основні з них:

1) оптимальне поєднання аудиторної та самостійної робіт, методика організації останньої;

2) створення навчально-методичного забезпечення самостійної роботи, що включає розробку навчально-методичних матеріалів, які орієнтують студентів у вимогах, обсязі, часу виконання завдань; навчальних посібників; конспектів лекцій; дидактичного роздаткового матеріалу до практичних та лабораторних занять; діагностичних, тренувальних і контрольних завдань, а також використання Internet-ресурсів, впровадження системи дистанційного навчання;

3) здійснення систематичного контролю результатів СРС.

Самостійна робота носить діяльнісний характер і тому в її структурі можна виділити компоненти, характерні для діяльності як такої: мотиваційні

ланки, постановка конкретного завдання, вибір способів виконання, виконавську ланку, контроль. У зв'язку з цим доречно виділення умов, що забезпечують успішне виконання СРС, а саме:

1. Мотивованість навчального завдання (для чого, чому сприяє).
2. Чітка постановка пізнавальних завдань.
3. Алгоритм, метод виконання роботи, знання студентом способів її виконання.
4. Чітке визначення форм звітності, обсягу роботи, термінів її подання.
5. Визначення видів консультаційної допомоги (настановні, тематичні, проблемні консультації).
6. Критерії оцінки, звітності і т.д.
7. Види і форми контролю (практикум, контрольні роботи, тести, семінар).

Для аналізу стану СРС та методичного забезпечення даного процесу студентам III і IV курсів ФЕУВ та викладачам кафедри ЕУНГ були роздані спеціальні анкети, обробка яких дозволяє стверджувати, що:

- СРС в більшості своїй виконує функцію закріплення, довивчення, повторення уточнення матеріалу, тобто її статус значно нижче статусу аудиторних занять;
- при використанні гнучкого графіка СРС функція викладача в більшості випадків є підтримуючою, а не координуючою;
- самостійна робота, переважно, є відтворюючою, що не спрямовано на дослідницьку, творчу діяльність студентів;
- за наявності позитивної мотивації до пізнання, потреба в регулярній самостійної роботи, у самоосвіті та самоактуалізації у студентів не сформована;
- існуюче методичне забезпечення самостійної роботи в більшості своїй не дає студенту можливості формування власного освітнього маршруту самостійної діяльності.

НАВЧАЛЬНО-ТРЕНІНГОВЕ ПІДПРИЄМСТВО – ЯКІСНА СТУПІНЬ У ПРАКТИЧНІЙ ПІДГОТОВЦІ СТУДЕНТІВ

Я – випускниця нашого ВНЗ. У свій час закінчила заочний факультет, це був початок 2000-х років. Отримуючи тоді глибокі теоретичні знання з профільних дисциплін, я розуміла, що застосувати на практиці їх можна тільки в класичному бухгалтерському обліку на типовому промисловому підприємстві. Але, студент-випускник облікової спеціальності без досвіду роботи може розраховувати, звичайно, тільки на посаду помічника бухгалтера, або оператора 1С з набирання первинної інформації. Коли мені не вистачило актуальних знань інформаційних систем обліку, я закінчила курси 1С 7.7 та використовувала ці знання у своїй роботі, на що витратила додаткові час та гроші.

Сьогодні у студентів нашого університету є можливість отримати не тільки практичні навички у системі 1С, але й в межах навчально-тренінгового підприємства «Супер-Нова» відчувати себе працівником одного з відділів цього підприємства:

- Планово-економічного відділу.
- Відділу маркетингу.
- Відділу кадрів.
- Або бухгалтерії.

У багатьох країнах світу широко використовується технологія навчання на підприємствах-моделях, або імітаціях реально діючих підприємств. Такі ж методики вже впроваджені і в деяких українських навчальних закладах.

Щодо ОНЕУ: Навчально-тренінгове підприємство «Супер-Нова» створене на базі реального виробничого підприємства, що виробляє водонагрівачі. Виробнича структура навчально-тренінгового підприємства

дещо спрощена та в цілому відповідає структурі підприємства-моделі. Вона включає в себе:

- Адміністрацію (керівництво, бухгалтерію, планово-економічний відділ, відділ збуту, відділ кадрів тощо).
- Виробництво (заготівельно-штампувальний цех, збирально-зварювальний цех, допоміжний цех, емальовальний цех).
- Склади (склад сировина та комплектуючих виробів, склад готової продукції).

Структура штатного розкладу задовольняє створені виробничі міцності: загальна кількість працівників 94 особи, з них 71 робітник. Досить велика частка невиробничих працівників пояснюється тим, що студенти (за умовами тренінгу) працюють лише на управлінських (або адміністративних) посадах. Середній місячний фонд оплати праці складає близько 350 тис.грн.

Технологічний процес виробництва водонагрівачів також відповідає реальному – спочатку виробляються заготовки та напівфабрикати, які послідовно проходять обробку у кожному цеху, попередільно, а потім випробуються на відповідність якісним характеристикам.

На виході з виробництва студентів чекає готова продукція у вигляді чотирьох моделей водонагрівачів:

1. ЕВН-30.
2. ЕВН-50.
3. ЕВН-80.
4. ЕВН-100.

Далі, перед студентами виникають змодельовані викладачами задачі:

- Як правильно налаштувати облікову політику підприємства.
- Інвентаризація активів та зобов'язань.
- З чого складається структура витрат.
- За рахунок яких джерел виплачувати працівникам заробітну плату.
- Яка собівартість готової продукції.

- Яка відпускна ціна буде задовольняти потреби підприємства і не злякає, в свою чергу, покупців.
- Як правильно відобразити реалізацію об'єкта основних засобів.
- Нарахування амортизації.
- Яка послідовність розрахунків з постачальниками.
- Законність розрахунків по податках та обов'язкових платежах з бюджетом.
- Закриття звітного періоду та складання звітності.

Таким чином, майбутній спеціаліст, наш випускник, отримує розуміння, чим фахівці різних відділів займаються у реальному буденному житті, а найголовніше – як взаємодіють ці відділи, які точки перетину між ними, які інформаційні потоки налагоджені між відділами.

Отримуючи такі знання, студенти третього курсу можуть подивитися з іншого боку, чому вони у майбутньому присвятять своє життя, яку професію вони обрали.

В ході тренінгу, який був проведений у травні-червні 2014 року, ми отримали виключно позитивний зворотній зв'язок від студентів. Це, в тому числі, пояснюється тим, що студенти отримали доступ до більшого обсягу інформації, ніж на традиційних практичних заняттях. Фактично вони були занурені в фінансово-господарське життя типового промислового підприємства. Саме від їх рішення: виробляти чи ні, продавати чи ні, наймати на роботу додатковий персонал чи ні – залежав подальший результат діяльності підприємства. Приймаючи такого роду управлінські рішення студенти відчували відповідальність реального життя, яке їх чекає за межами альма-матер.

Підбиваючи вищевикладене, хочу підкреслити, що завданням університету в цілому та кожного викладача зокрема є не тільки дати знання студентам, але й навчити їх користуватися цими знаннями в сучасних реаліях.

Кублікова Т.Б.,
к.е.н., професор;
Малишко В.С.,
к.е.н., доцент

ЕФЕКТИВНЕ УПРАВЛІННЯ ОСВІТНІМ ПРОЦЕСОМ – ВАЖЛИВА УМОВА ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ НАВЧАННЯ БЕЗ ВІДРИВУ ВІД ВИРОБНИЦТВА

Заочна форма навчання є однією з форм здобуття вищої освіти за відповідними освітньо-кваліфікаційними рівнями, спеціальностями та спеціалізаціями без відриву від виробництва. В нашому університеті заочна форма освіти має свою історію, традиції, досягнення і переваги. Вона гарантує опанування знань, набуття умінь та навичок, необхідних для ефективного виконання фахівцями професійно-службових завдань.

Безперечно висока якість освітніх послуг і забезпечення на цій основі високої конкурентоспроможності випускників – головний орієнтир у роботі по удосконаленню управління процесом навчання без відриву від виробництва. Ця робота покликана забезпечувати: сучасний науковий рівень підготовки фахівців, оптимальне співвідношення їх теоретичної та практичної підготовки; логічно правильне, науково і методично обґрунтоване співвідношення і послідовність викладання дисциплін, планомірність і ритмічність навчального процесу; впровадження в навчальний процес новітніх інноваційних технологій навчання та передового досвіду; створення необхідних умов для педагогічної діяльності професорсько-викладацького складу та освоєння студентами професійних навчальних програм, їх творчої самостійної роботи.

Важлива роль в реалізації цих напрямків належить співробітникам Центру заочної форми навчання (ЦЗФН), які певним чином організують, супроводжують та контролюють підготовку випускників-заочників усіх рівнів підготовки.

Слід зазначити, що складовими управління процесом навчання є: планування, організація, мотивація, аналіз, контроль цього процесу.

Планування навчального процесу є основною умовою його організації. Базовими елементами планування є: плани навчального процесу, річний графік навчального процесу, розрахунок обсягу навчального навантаження; планування робочого та навчального часу для викладацького складу та студентів; аудиторний фонд.

Основними документами, що визначають зміст і організацію навчального процесу є: робочі навчальні плани, навчально-методичні комплекси дисциплін, програми навчальних дисциплін. Розробці цих важливих документів необхідно приділяти найбільшу увагу.

Навчальні плани заочної форми розробляються викладачами випускаючих кафедр відповідно до навчальних планів денної форми навчання. Для конкретизації планування навчального процесу на кожний навчальний рік складається робочий навчальний план. На підставі робочих навчальних планів складається графік освітнього процесу на поточний навчальний рік, який встановлює кількість сесій, терміни їх проведення.

Навчально-методичний комплекс дисципліни, програма навчальної дисципліни визначають зміст, послідовність і час вивчення розділів і тем навчальної дисципліни. Вони розробляються з кожної дисципліни навчального плану з урахуванням спеціалізації. Їх зміст є єдиним для всіх форм навчання.

Освітній процес в ЦЗФН здійснюють кафедри університету за робочими навчальними планами заочної форми навчання відповідного напрямку та рівня підготовки та за окремими робочими програмами навчальних дисциплін, закріпленими навчальним планом за відповідними кафедрами і затвердженими в установленому порядку. Викладачі кафедр під час настановної сесії повинні забезпечувати студентів навчально-методичним комплексом (НМК) з дисципліни, до складу якого входить: робоча програма навчальної дисципліни, завдання до контрольних, курсових робіт та методичні матеріали щодо їх виконання, конспекти лекцій, тестові завдання та інші інструктивно-методичні матеріали з дисципліни. Електронні версії навчально-методичних комплексів (ЕНМК) з дисциплін повинні бути надані викладачем до ЦЗФН та до

навчально-методичної лабораторії дистанційного навчання. Обов'язковою складовою ЕНМК є блок тестових завдань, які надаються студентам під час настановної сесії чи на початку року з метою своєчасної підготовки до контрольних заходів. Співробітники ЦЗФН інформують студентів про методичне забезпечення дисциплін та через мережу Internet передають його на електронні адреси студентських груп.

Паралельно з належною організацією процесу навчання без відриву від виробництва, з ціллю його подальшого удосконалення, необхідно робити своєчасний аналіз результатів освітнього процесу. Це може бути аналіз: методичного забезпечення студентів-заочників; якості рецензування контрольних і курсових робіт; впливу індивідуальних і групових консультацій на рівень знань студентів-заочників; певних методик проведення занять зі студентами-заочниками; успішності навчання студентів-заочників за результатами семестрових та державних екзаменів та інше.

Контроль за навчальним процесом повинен бути цілеспрямованим, систематичним, об'єктивним, дієвим і охоплювати всі сторони навчального процесу. Його мета: встановлення відповідності організації навчального процесу вимогам директивних документів, наказів та інших нормативно-правових актів, що регламентують діяльність ВНЗ; реалізація навчальних планів і програм навчальних дисциплін; вдосконалення теоретичного і методичного рівня проведення занять; вдосконалення організації та проведення самостійної роботи студентів; вдосконалення рівня матеріально-технічного забезпечення навчальних занять та стану навчально-матеріальної бази; систематичне підвищення якості підготовки фахівців, рівня знань, умінь і навичок студентів.

На наш погляд, важливе місце займає контроль успішності навчання та якості підготовки та контроль самостійної роботи студентів-заочників. У цьому напрямку необхідно постійно удосконалювати форми і методи роботи. Важливим кроком у підвищенні дієвості і об'єктивності оцінювання знань студентів є опрацювання нових систем поточного та підсумкового контролю, в тому числі можливості електронного обліку поточної успішності студентів.

ФОРМУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОЇ СКЛАДОВОЇ ПРИ ПЛАНУВАННІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Для сучасної вищої освіти характерні дві протилежні тенденції:

- 1) доцентрова, що обумовлює зв'язок регіону з центром;
- 2) відцентрова, що веде до уособлення від центру та інших регіонів [1].

Обидві вони визначають вектори розвитку сучасного освітнього процесу.

Перша тенденція характеризує загальні напрями діяльності ВНЗ, які викладені в Законі «Про освіту» та «Про наукову і науково-технічну діяльність». Відповідно до цих законодавчих актів в системі вищої освіти певного регіону відбуваються зміни, характерні для всієї системи вищої освіти України, що передбачає осучаснення структури освіти; впровадження державних стандартів і варіативного базисного навчального плану та гнучку систему профільного навчання. Друга тенденція відбиває рівень розвитку регіональної освітньої системи.

Опора на регіональний аспект у ході освітнього процесу створює передумови для піднесення соціально-економічної значущості вищої освіти. Це досягається на основі узгодженості між потребами регіонального ринку освітніх послуг та його відповідності економічним, виробничим, демографічним і соціально-культурним потребам регіону. За таких умов вищий навчальний заклад при плануванні освітнього процесу повинен враховувати сучасні тенденції оновлення освіти з огляду на стратегію регіонального розвитку, запити роботодавців і попит на кваліфікованих спеціалістів. Тому досить слушним є питання, пов'язані із прогнозуванням потреб на регіональному ринку праці у фахівцях відповідних професій і спеціальностей з огляду на вимоги до професійних кваліфікацій, які, у свою чергу, відповідають перспективам розвитку сучасних технологій. Обґрунтована прогностика

дозволить швидко реагувати на потреби регіонального ринку і випускати спеціалістів відповідної кваліфікації.

Важливим напрямком в розвитку узгодження дій ВНЗ і регіональної політики є налагодження співпраці регіонального органу управління освітою, регіональної служби зайнятості та рекрутингових компаній, які діють в регіоні. В такий спосіб вдасться визначити реальну потребу в спеціалістах і сформуванати квоту за окремими напрямками підготовки. Завдяки цьому можна буде оптимізувати розвиток регіонального підприємництва через забезпечення його затребуваними фахівцями.

У сучасному світі роль вищої освіти полягає, в першу чергу, у розвитку конкурентоздатного та динамічного інформаційного суспільства, яке спроможне впливати на стабільне економічне зростання [2: 199]. Відповідно, регіональний соціально-економічний розвиток безпосередньо залежить від наявності кваліфікованих кадрів, які будуть не тільки мати відповідну компетенцію як фахівці, але й зможуть розумітися на регіональних проблемах розвитку. Тому є сенс у робочі навчальні комплекси закладати регіональний компоненту, тобто спрямовувати навчальний процес на вирішення існуючих проблем регіонального соціально-економічного розвитку. Одним з інструментів вирішення такого завдання є розроблення ситуаційних вправ, які ґрунтуються на реальних економічних показниках розвитку регіону. Не менш важливим у співпраці ВНЗ з регіональними економічними суб'єктами є утворення філіалів кафедр на виробництвах та в установах за фаховими профілями.

ВНЗ, діяльність якого фокусується на потребах регіону, – це і традиційна освіта, і повний інноваційний цикл. Він вирішує одночасно три великі задачі: освітню, наукову та інноваційну. Даний процес має ключовий статус і виражається в появі нової функції – підприємництва, інкубації і створення компаній. Генерація молодих новаторів – один із перспективних напрямків розвитку університетської освіти. Виступаючи ядром інноваційної діяльності, ВНЗ вступає в тісне співробітництво з бізнесом і стає головним центром

прикладання зусиль з розвитку інновацій. Об'єднавши зусилля університету, бізнесу і місцевої влади, з домінацією ВНЗ, можна утворити досить раціональну форму інноваційної взаємодії з концентрацією уваги на розвитку в студентах підприємницьких здібностей. Таке об'єднання стане кроком до формування науково-освітніх регіональних комплексів. Мета ВНЗ в такому комплексі полягає у виробленні інноваційного продукту. При цьому науково-дослідні інститути та виробничі установи регіону стають базою практик і отримують можливість брати участь у формуванні фахівця на власній науково-навчальній базі, відповідно до своїх потреб і перспектив розвитку. В комплексі всі суб'єкти участі регулюють багаторівневу систему підготовки фахівців необхідної кваліфікації:

- роботодавець визначає чому вчити;
- навчальні заклади – як вчити;
- місцева влада координує цей процес в інтересах розвитку регіону.

Таким чином, сучасний ВНЗ – це активний, багатофункціональний, ефективно діючий регіональний інститут, який вирішує одночасно три великі задачі:

- 1) освітню;
- 2) наукову;
- 3) інноваційно-підприємницьку.

Тому, при плануванні навчального процесу необхідно, разом з академічною наукою, стимулювати і підприємницьку активність студентів.

Список використаних джерел:

1. Харківська А. Інноваційна діяльність ВНЗ у регіональній освітній системі / А. Харківська // Проблеми професійного становлення майбутнього фахівця в умовах сучасного освітнього простору. Матеріали Міжнародної наук.-практ. інтернет-конф. (Кіровоград, 23 травня, 2014). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.kspu.kr.ua/ua/?option=com_content&view=article&id=1207:2014-05-16-06-18-00&catid=68:-1&Itemid=231&lang=uk
2. Шендер А.Р. Оцінювання регіональних ринків освітніх послуг у сфері вищої освіти в умовах активного впливу зовнішнього середовища / А.Р. Шендер // Регіональна економіка. – 2013. – №3. – С. 199-210.

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ У СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ НАВЧАННЯ

У новому Законі України «Про вищу освіту» вказано, що самостійна робота студентів є важливою формою організації освітнього процесу у вищих навчальних закладах [1: 61]. У розділі V «Забезпечення якості вищої освіти» (ст. 16) відмічається, що система забезпечення якості вищої освіти в Україні складається із системи внутрішнього забезпечення якості та системи зовнішнього забезпечення якості [1: 20]. У свою чергу, система внутрішнього забезпечення якості передбачає здійснення певних процедур і заходів, серед яких: забезпечення наявності необхідних ресурсів для організації освітнього процесу, у тому числі самостійної роботи студентів, за кожною освітньою програмою [1: 21].

Організацію самостійної роботи студентів слід розглядати в рамках всієї системи управління якістю навчання студентів. Зміни в організації навчального процесу при реалізації освітніх програм вищої професійної освіти припускають досягнення головної мети – підвищення якості підготовки фахівців.

Проблеми, пов'язані з самостійною роботою студентів, розглядають в декількох аспектах. По-перше, з погляду планування та організації, по-друге, з погляду виконання поза аудиторних завдань студентами, по-третє, з боку контролю викладача.

До теперішнього часу самостійна робота студентів регламентувалася «Положенням про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах» МОН, прийнятим ще в 1993 році, з деякими поправками до нього, яке відмінили наказом МОН від 13 листопада 2014 року і 26 грудня це Положення втратило силу. Поки проекту нового Положення про організацію освітнього процесу у вищих навчальних закладах немає. Але у будь-якому випадку самостійна робота студентів є однією з основних форм організації навчального процесу.

У зв'язку із скороченням часу аудиторних занять вища школа поступово переходить від передачі інформації до керівництва навчально-пізнавальною діяльністю і формування у студентів навиків самостійної роботи. Тому у системі управління якістю навчання набуває важливого значення вдосконалення планування і організації самостійної роботи студентів.

Вивчення досвіду організації і контролю СРС у вищих навчальних закладах різних країн (Франції, Німеччини, Великобританії, Австрії, Швейцарії, США) дозволило відзначити такі особливості:

1. На самому початку навчання студентів націлюють на значний об'єм і важливість самостійної роботи, і вони до цього готові.

Наші ж студенти сприймають самостійну роботу як щось другорядне і побічне. Тим паче, що зараз у нас у 100 бальній системі СРС дає всього 10 балів.

2. Дуже чітка і конкретна постановка завдань для СРС: індивідуальні завдання узгоджені по термінах здачі і дисциплінах відразу на початку семестру, графік вручається студенту.

3. Жорсткий контроль термінів здачі індивідуальних завдань.

У багатьох університетах США і Європи індивідуальні завдання повинні бути здані в строго встановлений термін. Завдання, здані пізніше, але протягом наступної доби, одержують половинну оцінку. Завдання, здані пізніше за цей термін, не оцінюються зовсім.

У деяких вищих навчальних закладах діють м'якші умови. Якщо у студента є якісь поважні причини, він повинен сказати про них наперед. Викладач розгляне і вирішить, чи можна здати завдання пізніше встановленого терміну.

4. Облік завдань СРС у загальній підсумковій оцінці (100 балів).

Але примітно те, що вищі навчальні заклади по різних дисциплінах можуть встановлювати різну вагу самостійної роботи.

Викладачі та експерти відмічають, що у вищих навчальних закладах України самостійній роботі притаманні певні недоліки, як при її плануванні і організації, так і при виконанні завдань самостійної роботи студентами.

Недоліками при плануванні та організації СРС є:

- недостатнє розкриття міждисциплінарних зв'язків;
- нерівномірність розподілення завдань;
- необґрунтованість термінів представлення результатів роботи;
- сильний крен «чим більше, тим краще»;
- перебільшення ролі дисципліни.

Недоліками при виконанні завдань самостійної роботи студентами є:

- несамостійне виконання роботи;
- списування;
- формальне виконання роботи;
- втрата інтересу до змісту навчальної дисципліни.

Основним принципом організації самостійної роботи студентів є комплексний похід, направлений на формування навиків репродуктивної і творчої діяльності студента в аудиторії, на консультаціях і домашній підготовці.

Організація самостійної роботи припускає встановлення її взаємозв'язку з іншими формами організації освітнього процесу і залежить від ряду чинників:

- чіткого визначення місця самостійної роботи студентів при вивченні певної дисципліни;
- спрямованості лекцій, семінарських і практичних занять на самостійну роботу;
- правильного вибору форми самостійної роботи з урахуванням специфіки дисципліни;
- оптимального поєднання самостійної роботи студентів з іншими формами організації освітнього процесу.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про вищу освіту». Відомості Верховної Ради, 2014, № 37-38. – 95 с.
2. Самооенкова Е.В. Совершенствование организации и контроля самостоятельной работы студентов в формате новых стандартов высшего образования: материалы научно-метод. конф. – Одесса: ОНЭУ, 2013. – 144 с.

**ГУМАНІТАРНА ОСВІТА ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ
СВІТОГЛЯДНИХ І ГРОМАДЯНСЬКИХ ЯКОСТЕЙ
В УМОВАХ АВТОНОМІЇ ВНЗ**

В Законі України «Про вищу освіту» закладені два принципових положення – це автономія ВНЗ та створення механізмів забезпечення високого якісного рівня освіти. При цьому в Законі наведені дефініції як самого змісту вищої освіти, так і її якості. Вони закладені в самому визначенні поняття вищої освіти, що характеризується як сукупність систематизованих знань, умінь, практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадських якостей, морально-етичних цінностей та інших компетентностей. Поняття ж якості освіти визначається рівнем здобутих особистістю знань, умінь та інших компетентностей, які, у свою чергу, регулюються відповідними стандартами вищої освіти.

Безперечно, що тема якості освіти була актуальною завжди. Це багатогранна і складна проблема, і не можна уявити ситуацію, коли в освітньому процесі була б досягнута абсолютна якість. Разом з тим, в самій цій проблемі можна виокремити як формальний, так і змістовний підхід.

Формальні вимоги до якості освіти визначаються через кількісні показники успішності – оцінки, рейтинги, бали, проценти – які в основному торкаються знань, а не освіти в цілому і використовуються ВНЗ для підтримки свого реноме. Тобто формальний підхід до визначення освіти не охоплює весь комплекс компетентностей, що визначаються як динамічна комбінація знань, умінь, навичок, способів мислення, світоглядних, морально-етичних цінностей, яка визначає здатність фахівця успішно здійснювати професійну діяльність.

Саме ця здатність і складає змістовний підхід до визначення якості освіти, але вона не може бути визначена ні зсередини ВНЗ, ні Міністерством

освіти, а лише – конкурентоспроможністю випускників, ринком праці, роботодавцями тощо. Звідси впливає, що в умовах автономії ВНЗ, його відносної свободи суттєво зростає відповідальність кожного з нас за підготовку фахівців, які б успішно здійснювали професійну діяльність в сучасних умовах глобалізованого світу. А це дуже непросте завдання.

Що стосується гуманітарного блоку дисциплін, які традиційно ми викладаємо вже багато десятиліть, то в зв'язку з прийнятим Законом України «Про вищу освіту» виникли дискусії в освітянських колах з приводу обов'язковості та корисності самого його викладання. В Законі не прописано, які дисципліни є обов'язковими, а які – вибірковими для ВНЗ. Раніше був наказ Міністерства, який надавав статусу обов'язкових 16 дисциплінам гуманітарного суспільнознавчого блоку. Зараз цей наказ відмінено. Тому в умовах академічної свободи ми самі повинні визначити, які саме дисципліни гуманітарного циклу мають бути обов'язковими, а які – за вибором студентів.

Важливість і необхідність викладання гуманітарних дисциплін впливає з самого поняття вищої освіти, загалом – освіченості, наведеного в Законі. Адже головне в освіті – не лише надбання професійних знань, умінь, навичок, а формування людини, котра вміє самостійно мислити і приймати відповідальні рішення.

Саме тому у Законі універсальні параметри вищої освіти виражаються через такі поняття як світогляд, морально-етичні цінності, громадянські якості, способи мислення, зокрема, здатність до критичного мислення. І наше завдання як гуманітаріїв – формувати у студентів ці інтелектуальні та моральні якості. Це відображено у позиції Міністерства освіти, згідно з якою для підготовки кадрів вищої кваліфікації збережеться обов'язковість англійської мови та українознавчо-філософського блоку дисциплін.

У зв'язку з цим актуалізується питання про якість викладання предметів гуманітарного циклу. Треба запропонувати такі механізми викладання цих дисциплін, щоб студент був зацікавлений в їх засвоєнні, розумів їх корисність

для себе, для його майбутньої професійної діяльності. І тоді він матиме мотив їх вивчати.

Ми знаємо, що в будь-якій дисципліні є теми, що сприймаються студентами більш зацікавлено, а є такі, що не викликають відповідного інтересу. Так, зміст філософії безмежний, і за півроку викласти і засвоїти його просто неможливо. Значить, треба запропонувати значно менше тем, виокремивши ті, що викликають безсумнівний інтерес, зменшивши при цьому кількість лекційних годин і, відповідно, збільшивши кількість семінарських занять. Для філософії – це вкрай важливо, тому що саме на семінарах можна вести діалог, бесіду, розмовляти, вчитися думати, ставити питання тощо. На лекції цього не зробиш.

Якщо студент зрозуміє тему, визначить для себе її корисність у плані формування його здатності до послідовного креативного мислення, світоглядних засад, морально-етичних якостей, ціннісних орієнтацій, то він ніколи не скаже, що вивчати філософію непотрібно, тому що він зрозуміє, що вона допоможе йому у формуванні своєї стратегії життя. Філософія сприяє виробленню теоретичного мислення, що:

- з одного боку – сьогодні допомагає більш глибоко зрозуміти і засвоїти спеціальні і теоретичні дисципліни;
- а з іншого – у майбутньому буде основою ефективного управління суспільством в цілому.

Щодо нашої кафедри, то ми усвідомлюємо всю відповідальність за підвищення якості освіти. Існуючий потенціал кафедри дозволяє трансформувати проблематику дисциплін, які ми зараз читаємо в напрямку тих вимог, що закладені в Законі «Про вищу освіту», пропонуючи студентам певні курси з врахуванням їх інтересу до вивчення певних актуальних проблем, але при цьому не знижуючи планку вимогливості до якості їх засвоєння.

Малишко В.С.,
к.е.н., доцент;
Шинкаренко В.М.,
к. фіз.-мат. н., доцент

УДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ АТЕСТАЦІЇ БАКАЛАВРІВ – ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ

Процес інтеграції українського суспільства в європейську спільноту зумовив перехід вищої освіти на нові орієнтири у підготовці фахівців. Побудова незалежної держави, в господарстві якої домінують високорозвинуті технології, передбачає якісні зміни у підготовці фахівців з метою відповідності їх кваліфікації європейським стандартам. Підґрунтям для такого оновлення є прийнятий у 2014 році «Закон про вищу освіту» [1], статті якого передбачають корінну перебудову системи підготовки фахівців.

Найважливішою ланкою процесу підготовки фахівців є державна атестація. Саме державна екзаменаційна комісія вирішує питання про надання випускнику ВНЗ відповідної кваліфікації. У статті 6.1 «Закону про вищу освіту» дано наступне визначення атестації: «Атестація – це встановлення відповідності засвоєних здобувачами вищої освіти рівня та обсягу знань, умінь, інших компетентностей вимогам стандартів вищої освіти». Далі наголошується, що атестація здійснюється відкрито і гласно. Здобувачі вищої освіти та інші особи, присутні на атестації можуть вільно здійснювати аудіофіксацію або відеофіксацію процесу атестації.

Порядок проведення державної атестації регламентується статтею 6.2, де наголошується «атестація осіб, які здобувають ступінь бакалавра здійснюється екзаменаційною комісією, до складу якої можуть включатися представники роботодавців та їх об'єднань, відповідно до положення про екзаменаційну комісію, затвердженого вченою радою вищого навчального закладу».

Саме відкритість та гласність проведення державної атестації зумовили зміни у проведенні державної атестації в Одеському національному

економічному університеті. У наступному році буде здійснено перехід від проведення атестації у вигляді чотирьох державних іспитів з різних дисциплін до системи, що передбачає один комплексний фаховий іспит та захист дипломної роботи.

Переваги проведення державної атестації у вигляді фахового іспиту та дипломної роботи бачимо у наступному: фаховий іспит дозволить оцінити випускнику рівень його підготовки і прийняти рішення про навчання в магістратурі; дипломна робота є справжнім науковим самостійним дослідженням бакалавра під керівництвом досвідченого фахівця; дипломна робота виконується поза аудиторією, що важливо для працюючих студентів; захист дипломної роботи є відкритим та публічним, що показує обізнаність студента у вибраній тематиці; дипломна робота містить розв'язання конкретних економічних завдань на прикладі справжніх підприємств на яких працюють студенти заочної та вечірньої форм навчання або будуть працювати у майбутньому студенти стаціонару.

У роботі » [1] дано наступне визначення дипломної роботи бакалавра та магістерської дипломної роботи.

Дипломна робота бакалавра – це індивідуальне завдання науково-дослідного, творчого чи проектно-конструкторського характеру, яке студент виконує на завершальному етапі фахової підготовки і яке є однією з форм виявлення теоретичних і практичних знань, вміння застосовувати їх при вирішенні конкретних наукових, технічних, економічних, соціальних та виробничих завдань.

Магістерська робота – індивідуальне завдання науково-дослідного, проектно-конструкторського характеру, яке виконує магістрант на завершальному етапі фахової підготовки і яке є однією з форм виявлення теоретичних і практичних знань, вміння застосовувати їх при розв'язанні конкретних наукових, технічних, економічних, соціальних і виробничих завдань та містить елементи наукової новизни в даній галузі знань або напрямку практичної діяльності.

Зрозуміло, що означення відрізняються одне від іншого тільки ступенем наукової та дослідницької роботи. В цьому міститься перший підводний камінець, на який слід звернути увагу професорсько-викладацького складу університету. Потрібно провести засідання випускових кафедр і вирішити питання щодо методики написання дипломної роботи бакалавра та магістерської роботи. З'ясувати тематику робіт, базу дослідження, плани та терміни написання окремих глав, виступи з доповіддю на кафедральних семінарах та наукових конференціях, публікації результатів дипломних робіт в наукових журналах. Головним дидактичним принципом виконання науково-дослідної роботи студента протягом навчання у ВНЗ повинен стати принцип наступності, а саме курсова з фахової дисципліни повинна стати складовою дипломної роботи бакалавра, а бакалаврська робота – важливою ланкою диплому магістра.

Підсумком кафедральної роботи з організації фахового іспиту та виконанню двох дипломних робіт є випуск методичного забезпечення цих видів державної атестації. *На перше вересня 2015 року студенти четвертого курсу повинні отримати:* екзаменаційні питання, приклади задач та тести державного фахового іспиту; поетапний план дій, спрямований на виконання дипломної роботи бакалавра. Тестові завдання також повинні бути розміщені у лабораторії дистанційного навчання у вигляді тренажерів.

Проведення державної атестації бакалаврів в Одеському національному економічному університеті у вигляді фахового іспиту та дипломної роботи має низку переваг. Проте, перехід на таку форму організації державної атестації бакалаврів потребує від професорсько-викладацького складу університету проведення низки заходів, що направлені на створення якісного дидактичного та методичного забезпечення зазначених видів державної атестації.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 №1556-VII (Текст для друку) // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/print1406640904988178>
2. Вища освіта України і Болонський процес: Навч. посіб. / За редакцією В.Г. Кременя. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2004. – 384 с.

Макуха С.М.,
к.е.н., доцент;
Мужайло В.Д.,
к.е.н., доцент

ПРАКТИЧНА ПІДГОТОВКА СТУДЕНТІВ ЯК ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ

Однією із нагальних проблем української вищої економічної освіти є її слабкий зв'язок з практичними економічними дисциплінами. Саме недостатність практичної спрямованості економічної теорії в теперішній час в значній мірі обумовлює зниження попиту на фахівців-економістів з боку урядових установ, закладів освіти, дослідницьких організацій та недержавних інститутів (в тому числі і бізнес-структур).

Підвищення якості підготовки, суспільної значимості фахівців з економічною освітою потребує прискореного вдосконалення навчальних програм, методики і методології викладання економічних дисциплін, впровадження в навчальний процес послідовної практичної підготовки фахівців-економістів.

Слід також зазначити, що на сучасному етапі реформування економічної освіти немає сталої практики обов'язкового працевлаштування молодих фахівців – випускників вищих навчальних закладів України. Більш того, воно відбувається в умовах гострої конкуренції, де основним критерієм підбору кадрів є рівень освіти і досвід роботи. Причому, останньої в молодих випускників вузів, як правило, немає і роботодавці оцінюють рівень їх працездатності в реальних умовах господарської діяльності з таких позицій, як прикладна теоретична підготовка, практичні навички і особисті якості, набуті та розвинені під час навчання. Все це ще більш підсилює значення практичної підготовки студентів, робить її дієвою складовою процесу формування висококваліфікованих фахівців у вищих навчальних закладах країни.

Основним навчально-методичним документом, що визначає мету, зміст, порядок та послідовність проведення, а також форми та методи контролю,

підведення підсумків усіх видів практики на всіх курсах навчання виступає наскрізна програма практичної підготовки студентів. Вона надає студентам можливість більш конкретно представити сенс практики на кожному етапі її проведення, забезпечує тісний зв'язок останньої з навчальною, науковою і науково-дослідницькою діяльністю. Важливо зазначити, що наскрізна програма не є формальним об'єднанням в одну програму декількох програм окремих курсів і саме тому забезпечує комплексний підхід до організації практичної підготовки фахівців економічних спеціальностей з дотриманням принципів системності, безперервності та послідовності навчання.

Виходячи з цього, *метою практичної підготовки студентів є закріплення теоретичних знань та практичних вмінь, одержаних під час вивчення дисциплін з фаху, формування практичної майстерності відповідно до кваліфікаційної характеристики спеціальності. Вона повинна сприяти максимальній підготовці майбутніх спеціалістів до практичної роботи, формуванню у них професійних якостей та отриманню навичок роботи у трудових колективах.*

В цьому контексті, *основним завданням всіх видів практики є:*

- формування у студентів розуміння практичного значення та прикладного характеру теоретичних знань, одержаних під час навчання;
- оволодіння студентами сучасними методами і формами організації та професійним інструментарієм майбутньої професійної діяльності;
- формування у студентів, на базі одержаних в навчальних закладах знань, професійних умінь та навичок для прийняття самостійних рішень під час конкретної роботи в реальних економічних умовах;
- виховання потреби систематично поновлювати свої знання та творчо застосовувати їх у своїй практичній діяльності, набуття вмінь самостійно працювати над літературними, статистичними, графічними та іншими матеріалами, опрацювання первинних матеріалів, виконання аналітичних розрахункових робіт тощо.

У цілому, практична підготовка студентів передбачає систему заходів, спрямовану на формування молодого фахівця як соціально адаптованої і соціально відповідальної особистості. Під час виробничої практики студенти

отримують нові знання, уміння і навички, в основному, при виконанні конкретних практичних завдань. Тому праця студентів на штатних посадах (з оплатою або без оплати) є, на нашу думку, найбільш доцільною в порівнянні з проходженням ними практики як дублерів, тобто по суті сторонніми спостерігачами. Ось чому, виходячи із особливостей і можливостей баз практики, доцільно навести приблизний перелік місць (посад), на яких можуть проходити практику студенти.

Подальше підвищення ефективності практичної підготовки студентів на сучасному етапі можна здійснювати, як показує досвід багатьох навчальних закладів України, за декількома *напрямами*:

1. Побудова якісно нових відносин з базами практики.
2. Посилення соціально-психологічного аспекту практичної підготовки шляхом:
 - участі студентів у міждисциплінарних семінарах із залученням викладачів профільних дисциплін, керівників підприємств, менеджерів, тощо;
 - організації психологічних тренінгів для розвитку професійних якостей, умінь працювати в колективі, команді, спеціальних тренінгів з розвитку навичок оцінки ситуацій і побудови алгоритму реалізації професійних завдань.
3. Удосконалення методології практичної підготовки через:
 - створення послідовної системи розвитку практичних навичок та вмінь від першого до останнього етапів практики;
 - орієнтація не тільки на професійну, а й на особистісну складову.
4. Впровадження у навчальний процес, у міру можливостей, проходження практики на іноземних підприємствах та у інших регіонах України.

Перелік використаних джерел:

1. Васирина М., Майборода В. Актуальні проблеми практичної підготовки студентів вищої школи України // Проблеми підготовки сучасного вчителя №2, 2010, С. 235-239 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://library.udpu.org.ua/library_files/probl_sych_vchutela/2010/2/visnuk_37.pdf
2. Іщенко Т.Д. Організаційно-методичне забезпечення практичної підготовки студентів / Т. Д. Іщенко // Нові технології навчання: Наук.-метод. зб./ редкол.: Є.М. Суліма (голов. ред.) та ін. – К., 2012. – Вип. 72.– С. 117-122.
3. Про затвердження плану заходів щодо розвитку вищої освіти на період до 2015 року. Розпорядження КМУ від 27 серпня 2010 р. №1728-р. // Урядовий кур'єр. – 2010. – 24 вересня. – №177. – С.12.

Гончаренко О.М.,
к.е.н., доцент;
Світлична О.С.,
к.е.н., доцент;
Слатвінська М.О.,
к.е.н., доцент

НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ СФЕРИ ФІНАНСІВ

Практична підготовка студентів – це обов'язкова компонента навчальної програми для здобуття кваліфікаційного рівня, що має на меті набуття студентом професійних навичок та вмінь.

Останнім часом все більшу стурбованість викликає проблема працевлаштування випускників вищих навчальних закладів. Однією з причин цього, на нашу думку є погіршення практичної підготовки економістів у вищих навчальних закладах, наслідком якого є відсутність у студентів навичок практичної роботи за обраним напрямом (спеціальністю), а також знань сучасних технологій. Умови соціально-економічного розвитку, ситуація на ринку праці, вимагають змін у змісті та організації практичної підготовки студентів.

В умовах конкуренції на ринку праці сучасний економіст повинен уміти творчо і самостійно розв'язувати будь-яке професійне завдання, що значною мірою залежить від якості оволодіння сучасними знаннями на основі глибокої теоретичної підготовки, здатності мислити на перспективу і діяти в категоріальній системі ринкової економіки. Зазначені вимоги визначають різні особливості формування професійної компетентності майбутніх економістів на сучасному етапі розвитку економіки [1: 35].

Напрями підвищення рівня професійної підготовки студентів слід розглядати у площині оптимізації навчального процесу (практичних занять) та організації проходження практики студентами, починаючи з першого.

Сьогодні, незважаючи на необхідність прикладної спрямованості освіти, в сучасній професійній підготовці кількість годин, що відводяться на практику, постійно скорочується. Проте, для більш ефективного набуття фахових знань навчання слід організувати за новими технологіями та методами, що дозволить студентам отримати фундаментальні знання і практичні навички з обраного напрямку. Навчальний процес слід організувати:

- із залученням провідних практикуючих фахівців;
- із впровадженням спеціалізованих комп'ютерних ділових ігор на базі фахових програм.

Необхідне активне впровадження тренінгових програм, у рамках яких можна створити найбільш оптимальні умови для навчання, взаємонавчання, самодослідження і самовдосконалення. Впровадження тренінгових технологій у навчально-виховний процес припускає виявлення спеціальних потреб, формування професійних цілей і знаходження дієвих способів їх досягнення.

Практико-орієнтована освіта майбутнього фінансиста тісно пов'язана з організацією навчально-ознайомчої, організаційно-економічної, комп'ютерної, виробничої та переддипломною практик студента з метою його занурення в професійне середовище, співвіднесення його уявлення про професію з вимогами, що пред'являються підприємствами та установами.

Організація усіх видів практик на всіх етапах навчання спрямована на забезпечення безперервності і послідовності оволодіння студентами професійною діяльністю у відповідності з вимогами до рівня підготовки майбутнього економіста. Тому, на нашу думку, необхідно переглянути перелік і час проведення практик та їх кінцеву мету, збільшити кількість годин, відведених на практичну підготовку фахівців згідно з чинними навчальними планами, як це практикується за кордоном (проходження практики доцільно починати з 1-го курсу).

Особливості практичної підготовки студентів сфери фінансів: практика обов'язкова на всіх курсах навчання, починаючи з першого; у структурі практичної підготовки обов'язкове інтегрування фахових дисциплін;

впровадження комп'ютерної практики за фаховими програмами, що використовують підприємства та фінансові установи; обов'язкова практика як на віртуальному підприємстві так і на профільних базах практики.

Впровадження інформаційних технологій необхідне за кожною навчальною дисципліною, а саме ознайомлення з фаховими комп'ютерними програмами. Таким чином, використання сучасних програмних продуктів в навчанні майбутніх економістів, дозволить студентам отримати конкретні знання, які пришвидшують професійне зростання молодих спеціалістів у відповідності з вимогами сучасної економіки.

Крім того, неперервна практична підготовки фахівців містить не лише традиційні та визнані у багатьох навчальних закладах елементи, такі як практика, стажування у межах спеціалізації, але й істотні зміни й доповнення до теоретичних курсів, розрахунково-графічних, практичних і курсових робіт, що поєднуються з елементами практики концептуально, змістовно й організаційно; спеціально розроблені тренінги й семінари; обмін досвідом та науково-практичні й методичні конференції.

З метою удосконалення системи професійної підготовки майбутніх економістів у вищих навчальних закладах України рекомендуємо: забезпечити тісний взаємозв'язок теоретичного і практичного компонентів підготовки фахівців; досягнути неперервності практичної підготовки; впроваджувати нові досягнення науки, інформаційних технологій і передовий досвід у процес навчання фахівців, що сприятиме формуванню компетентності економіста на відповідному сучасним потребам ринку праці рівні.

Список використаних джерел:

1. Ковальчук Г.О. Активізація навчання в економічній освіті: Навч. посіб. / Г.О. Ковальчук. – К.: КНЕУ, 2003. – 298 с.
2. Іванченко Є.А. Сутність та структура системи інтегративної професійної підготовки майбутніх економістів / Є.А. Іванченко // Наука і освіта. – Одеса, 2008. – Вип. 8-9. – С. 144-150.

ДЕЯКІ НАПРЯМКИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ

Система навчання студентів в економічних вищих навчальних закладах повинна відповідати потребам суспільства в кваліфікованих кадрах, здатних реалізовувати себе в ринкових умовах. Якість економічної освіти визначають різні фактори. На наш погляд, основними є:

- рівень підготовки абітурієнтів;
- компетентність професорсько-викладацького складу;
- наявність матеріально-технічної бази університету.

С позиції доцента кафедри бухгалтерського обліку і аудиту ОНЕУ, рівень підготовки абітурієнтів бажає кращого. І це має вплив не тільки на процес навчання на першому курсі. Навчальну дисципліну «Бухгалтерський облік» починають читати в третьому семестрі. Але й тут ми бачимо нездатність студентів: слухати, конспектувати, визначати відсотки від чисел.

Професійна компетентність професорсько-викладацького складу визначається не тільки наявністю вченої ступені та звання, а й практичним досвідом роботи за фахом. Викладач, не працюючий за спеціальністю (скажімо бухгалтером чи аудитором), стикається на практичних заняттях зі студентами-практиками, яких хвилюють не тільки теоретичні положення з ведення обліку, а і їх використання на підприємстві. Треба до викладацької роботи запрошувати спеціалістів за фахом, випускників, які вже опонували (не менш 2-ох років) практичну діяльність. Тим не менш, силами університету здійснюється підвищення кваліфікації викладачів з освоєння елементарних форм роботи з комп'ютерними програмами та щодо використання інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі.

Матеріально-технічна база ВНЗ постійно поліпшується. В університеті є мультимедійна техніка, правда в недостатній кількості і не всі аудиторії

пристосовані для використання ноутбуків викладачів (студентів); забезпечено безкоштовний доступ до Інтернету, що дозволяє отримувати і відправляти інформацію, пов'язану з роботою кафедри та забезпеченням студентів методичним матеріалом, конспектами лекцій в електронному варіанті; у всіх корпусах університету встановлений Wi-Fi; підготовлені викладачами кафедри навчальні посібники та підручники допомагають студентам при самопідготовці. Постійно переглядаються робочі програми навчальних дисциплін. Але, треба звернути увагу на міжпредметні зв'язки, вірніше, на їх відсутність, що багато в чому ускладнює якість процесу навчання. Використання викладачами нашої кафедри навчально-тренінгового підприємства підвищує якість підготовки студентів за фахом. У розпорядженні студентів та викладацького складу є сучасний бібліотечно-інформаційний центр з читальними залами в корпусах та університетські гуртожитки. На сайті бібліотеки можна замовити літературу в режимі віддаленого доступу. З метою підвищення якості навчання студентів в університеті введена рейтингова система оцінки знань студентів, практикується систематичний моніторинг на рівні ректорату у вигляді тестування. Межі вдосконалення матеріально-технічної бази немає, але враховуючи складнощі сьогодення, може треба придбати акумулятори безперебійного живлення.

Освіта повинна випереджати розвиток ринку праці з тим, щоб молодь була підготовлена до рішень економічних і технологічних завдань, що стоять перед країною і суспільством, і була у змозі відповідати на «виклики» сучасного світу.

Для забезпечення якості економічної освіти необхідно продовжити роботу по взаємозв'язку університету з роботодавцями регіону. Знайти можливості можна через анкетування – визначатися із забезпеченням кадрів підприємств регіону нашими випускниками за відповідними спеціальностями не тільки на поточний рік, а й з урахуванням вакансій в наступних періодах. Така інформація дозволить, наприклад, щодо нашої кафедри, скоригувати робочі програми навчальних дисциплін з урахуванням галузевої підготовки

(промисловість, торгівля, транспорт, будівництво і т.п.), а випускників зацікавити у працевлаштуванні.

Треба схвалювати самостійне працевлаштування студентів, у зв'язку з цим, переводити старшокурсників на індивідуальний план навчання, що буде підвищувати якість економічної освіти та сприяти формуванню професійного досвіду. Керівник виробничої практики на підприємстві повинен анкетувати студентів в частині умінь і компетенцій, що дозволить отримати зовнішню оцінку якості підготовки, зрозуміти конкретні вимоги роботодавця на рівні практичних навичок і наблизити освітній процес в ОНЕУ до практичних вимог роботодавця.

У рамках надання освітніх послуг в університеті організуються курси повторного навчання для студентів, які отримали оцінку «F» по будь-якій дисципліні та додаткові заняття по важким для опанування студентами предметам. З досвіду надання послуг – додаткові заняття (за окрему плату), не завжди ефективні. По-перше, проблематично зібрати групу не менше 8 студентів що б почати роботу, тому вона затягується. По-друге, студенту сплатити одночасно суму за послугу (за 20-40 годин) буває тяжко. А якщо з кількох дисциплін «F»? Ще проблематично поєднувати поточні заняття з додатковими. Треба врахувати й зайнятість викладача. Може є сенс міняти порядок – не обмежувати кількість студентів з «F», а надавати індивідуальні послуги у зручний для них час, узгоджений з будь-яким викладачем кафедри протягом семестру, не зважаючи на результати заліків чи екзаменів.

Цікава позиція на проблему якості професійної освіти в Німеччині. Це визначення кваліфікаційних вимог за новими професіями та прогнозування потреб ринку праці в таких професіях. Забезпечення якості професійної освіти – це створення необхідних умов, у тому числі: наукових, методичних і соціально-психологічних [1].

Список використаних джерел:

1. Торопов Д.А. Обеспечение качества профессионального образования в Германии: автореф. диссертации. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://наука-pedagogika>.

Мілько Л.В.,
викладач;
Хотенчук Я.А.,
викладач

МОДЕЛЬ СУЧАСНОЇ МЕТОДИКИ ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

В зв'язку з новими технологіями усе актуальніше стає проблема методики викладання економічних дисциплін у ВНЗ. Протягом останніх років реформується система вищої освіти, що повинне привести до організаційного перетворення вузівської системи.

Багато вчених, наприклад, Савельєв В.П., Туляков Ю.Т., Заєць В.А. та інші, вважають, що «ефективність освітнього процесу багато в чому визначається методикою викладання». Предметом методики викладання є сам процес навчання певної навчальної дисципліни. Її завдання укладається у вивченні закономірностей цього навчання й установленні на їхній основі нормативних вимог до діяльності викладачів. Інакше кажучи, методика є сукупність певних методів, через які реалізуються вимоги, пропоновані до викладання.

Широке використання уніфікованих методів і перехід на винятково письмовий контроль над засвоєнням студентами предметів вивчення формально знижує роль викладача в безпосередньому процесі навчання. Тим часом рівень підготовки й ефективність навчання перебувають у прямої залежності від взаємодії ланки викладач-студент. У навчальному процесі обидві сторони повинні відігравати творчу роль. Важливо уникати так званого трафаретного навчання, коли студенти натаскуються на розв'язок певного типу завдань, а розвиток їх економічного мислення кладе в жертву числу розглянутих завдань. Студент повинен навчитися розбиратися не тільки в змодельованих, але й реальних економічних процесах. Істотну роль у підготовці студентів відіграє їх самостійна робота, особливий розвиток навичок

самостійного пошуку при розв'язку конкретних економічних завдань, пов'язаних з діяльністю підприємств.

Правильно організовані практичні заняття мають важливе виховне й практичне значення (реалізують дидактичний принцип зв'язку теорії із практикою) і орієнтовані на розв'язок наступних завдань:

- поглиблення, закріплення й конкретизація знань, отриманих на лекціях і в процесі самостійної роботи;
- формування практичних умінь і навичок, необхідних у майбутній професійній діяльності;
- розвиток самостійності тощо.

Комбінація теорії й практики повинне активізувати діяльність студентів, і в ході самостійної роботи сприяти детальному й більш глибокому засвоєнню навчальної інформації, отриманої в ході вивчення лекційного курсу.

Із усіх відомих форм навчального процесу найбільшу практичну спрямованість мають практикуми, як модель сучасної методики викладання. Важливу практичну цінність, на наш погляд, при проведенні практикумів повинні відігравати не тільки розгляд типових бухгалтерських операцій і заповнення обмеженого переліку документів, наприклад по бухгалтерському облікові, але й проведення занять із елементами ділової гри. При цьому до створення ситуаційних завдань можливе залучення самих студентів.

Реалізацію такої моделі проведення практичних занять можна здійснювати в ігровій формі. При цьому, може бути задіяна вся група або кілька малих груп.

Однак така форма на практиці має як недоліки, так і переваги, які слід урахувати. До переваг можна віднести:

- безпосередній зв'язок з досліджуваними темами й засвоєнням одночасно всіма студентами;
- сприятливі умови для викладача: завчасна підготовка завдання, усний інструктаж перед початком практикуму й в процесі виконання завдання, досить легкий контроль над виконанням студентами роботи і її результатами;

- обговорення результатів, яке здійснюється на даному або наступному занятті, дозволяє їх узагальнити в процесі колективного обговорення, виявити типові помилки студентів і здійснити їх коригування.

Однак, досвід свідчить і про недоліки такої моделі. Це пов'язане з різним рівнем теоретичної підготовки студентів. Як правило, під час практикуму студентам звичайно пропонують завдання, які повинні сприяти формуванню навичок майбутнього фахівця й, відповідно, на досить високий рівень підготовки. У зв'язку із цим, студенти з більш низьким рівнем підготовки або із труднощами справляються з виконанням завдань, або взагалі не беруть участь в їх виконанні.

У теж самий час, вимогами вищої школи методика викладання навчальних дисциплін, на базі отриманих у вищому навчальному закладі знань, повинна формувати у студентів інтерес до майбутньої професії, уміння ухвалювати самостійні розв'язки під час роботи в реальних умовах, потреби систематично оновлювати свої знання й застосовувати в практичній діяльності.

Модель сучасної методики викладання повинна будуватися з урахуванням наступних принципів:

- розробка системи різноманітних завдань, розрахованих на рівень підготовки студентів;
- організація занять таким чином, щоб кожний студент (сильний, середній, слабкий) почував підвищення рівня своєї теоретичної підготовки;
- для виконання групового завдання розподіляти практичне навантаження таким чином, щоб залучати максимальну кількість студентів;
- елементи ділової гри або тематична ділова гра повинні мати такий зміст й форму, які будуть викликати інтерес усіх студентів. При цьому, форма оцінки виконаної роботи (умовні бали, нагородження грамотами, дипломами) буде стимулом до досягнення більш високих результатів.

ИНОСТРАННЫЙ ЯЗЫК КАК ГЛАВНЫЙ КРИТЕРИЙ ФОРМИРОВАНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНЦИИ СТУДЕНТОВ ЭКОНОМИЧЕСКИХ СПЕЦИАЛЬНОСТЕЙ

Стремления Украины к европейской интеграции обуславливают необходимость владения ее гражданами английским языком как средством межгосударственной коммуникации, особенно в различных сферах их профессиональной деятельности. При этом такая область, как экономическое взаимодействие специалистов разных стран, занимает одно из ведущих положений, так как обеспечивает организацию взаимовыгодных экономических взаимоотношений. Специалисты в этой области знаний должны уметь договариваться по таким вопросам, как выгодное сотрудничество, улаживание конфликтов, составление договоров и контрактов; решать вопросы по поводу партнерских отношений и получения прибыли; теоретически и практически обосновывать результаты своей деятельности и т.д. Однако, на практике, оказывается, что украинские экономисты затрудняются выполнять вышеуказанные профессионально-коммуникативные действия из-за недостаточного уровня владения иностранным языком, и, в частности, таким его аспектом как лексические знания. Именно их ограниченный объем препятствует полноценному профессионально-речевому взаимодействию с зарубежными коллегами и партнерами. Компенсировать этот недостаток англоязычного лексического запаса будущих экономистов смогут те методы обучения, которые будут основываться на идее интеграции в процессе приобретения и реализации профессиональных и англоязычных лексических знаний.

Представление об иностранном языке, как о предмете второстепенном, бытует довольно широко, особенно в неязыковых вузах. Программа по иностранному языку для неязыковых специальностей ставит задачи «научить

работе с оригинальной литературой по специальности с целью извлечения необходимой информации и обеспечить практическое владение навыками устной речи» [1: 97]. Значение второго аспекта данной проблемы является особенно актуальным для практического применения иностранного языка в будущей профессиональной деятельности студентов экономических вузов. Таким образом, на сегодняшний день выработка прочных речевых навыков на иностранном языке, без которых невозможно осуществление важнейшей функции языка как средства общения, по-прежнему остается острой методической проблемой.

Следовательно, в контексте обучения иностранному языку студентов экономических специальностей вузов Украины актуальной задачей является овладение ими знаниями терминологической лексики по специальности, а также получение навыков и умений использовать специализированную лексику для выполнения коммуникативных профессионально ориентированных заданий, которые направлены на дальнейшее общение в производственных ситуациях. Основой успешного владения иностранным языком, который изучается, является достаточный уровень владения этой лексикой как важной составляющей иноязычной коммуникативной компетенции в целом. Рассмотрим данный аспект более детально. Лексическая компетенция предполагает знание языкового вокабуляра, включающего общую и профессиональную лексику, а также умение распознавать и использовать лексику студентами при восприятии или продуцировании высказываний. Студент, не владеющий достаточным объемом лексики и умениями производить с ней речевые действия, не сможет ни адекватно воспринять иноязычную информацию, ни продуцировать свои высказывания на основе этой информации [2: 95]. Результат обучения иноязычной лексике студентов экономических вузов предполагает сформированность лексической компетенции, которая является важной для их дальнейшего профессионального общения на иностранном языке. Согласно Общеевропейским Рекомендациям по языковому обучению под лексической

компетенцией понимают «знание и способность использовать языковой словарный запас» [3: 105].

Несмотря на определенные достижения в решении проблемы обучения иноязычной лексике, существует необходимость повышения качества владения студентами иноязычным лексическим материалом. Это касается проблемы обучения терминологической иноязычной лексики студентов, которые специализируются в экономической сфере. Следовательно, существует необходимость разработки теоретически обоснованной методики обучения студентов-экономистов терминологической лексике и формирования лексической компетенции как составляющей процесса овладения профессионально ориентированным иностранным языком в вузах экономического профиля. Мы согласны с мнением С. Шатилова и считаем, что процесс формирования иноязычной лексической компетенции у студентов-экономистов проходит путь от ознакомления с новыми лексическими единицами до их активного использования в речевой деятельности [4: 15].

Под уровнем сформированности лексической компетенции можно понимать способность студентов решать задачи, связанные с усвоением иноязычного слова при практическом пользовании им в речи на основе приобретенных знаний и соответствующих навыков.

Список использованных источников:

1. Програма з англійської мови для професійного спілкування. Колектив авторів: Г.Є. Бакаєва, О.А. Борисенко, І.І. Зуєнок та ін. – К.: Ленвіт, 2005. – 119 с.
2. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах. Підручник. Вид. 20-е, випр. і перероб. / Кол. авторів під керівн. С.Ю. Ніколаєвої. – К.: Ленвіт, 2002. – С. 92-95.
3. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / наук. ред. укр. вид. проф. С.Ю. Ніколаєва. – К.: Ленвіт, 2003. – 273 с.
4. Шатилов С.Ф. Методика обучения немецкому языку в средней школе. – М.: Просвещение. – С. 19.

ПІДГОТОВКА І ПРОВЕДЕННЯ ЛЕКЦІЙНОГО ЗАНЯТТЯ З ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ

Інтернаціоналізація вищої освіти в Україні постійно зростає. Викладання лекцій на англійській мові є важливою складовою цього процесу. З тим, щоб забезпечити продуктивність лекції на англійській мові, необхідно враховувати певні особливості такої лекції у процесі підготовки та її проведенні, зокрема такі: 1) необхідність використання іншомовних першоджерел; 2) необхідність володіння професійною термінологією на іноземній мові; 3) неоднаковий рівень володіння іноземною мовою серед студентів-слухачів; 4) складність конспектування аудиторією; 5) складність сприйняття аудиторією монологічного читання лекції.

Методика роботи над лекцією передбачає наступні етапи.

Відбір матеріалу для лекції. Враховуючи специфіку читання лекції іноземною мовою, відбір матеріалів для лекції слід здійснювати з іноземних першоджерел, з тим щоб студенти звикали сприймати правильні фразеологічні конструкції іноземною мовою. Переклад українського (російського) тексту лекції не передасть колориту іноземної мови.

Визначення обсягу і змісту лекції. Матеріал лекції має розширювати, доповнювати, пояснювати інформацію, представлену в підручниках, конспектах лекцій тощо, а також наголошувати на найважливіших аспектах теми. Лекція має бути збалансованою в плані розкриття теоретичних та фактичних питань. З тим, щоб лекції за курсом найбільше відповідали потребам та інтересам студентів, ефективними є опитування студентів (усне або письмове) на першому занятті щодо їх очікувань від курсу, їх початкових знань предмету. На основі отриманих результатів такого опитування, необхідно будувати лекції із орієнтацією на розширення знань студентів з найбільш

цікавих для них питань навчального курсу. Такий підхід дозволяє встановити діалог між викладачем та студентами з перших занять.

Вибір методу подання матеріалу лекції. Враховуючи специфіку сприйняття студентами лекції на іноземній мові важливою є переорієнтація з вербальних засобів подачі матеріалу на візуальні засоби. Як правило, студенти відчують труднощі при конспектуванні лекції іноземною мовою, так як не можуть швидко і грамотно записати ключові положення. Тому їм до початку лекцій пропонується конспект лекцій, але при цьому необхідно вимагати від студентів попереднього ознайомлення із змістом поточної лекції. При такій організації студенти на лекції в основному слухають, відповідають на питання, обговорюють запропоновану тему, що підвищує ступінь засвоєння нового матеріалу. Крім того, за можливості доцільним є надання студентам в аудиторії роздруківки презентаційного матеріалу, який викладач вносить на слайди. Для самостійної роботи студента під час лекції у дидактичних матеріалах передбачаються чисті ділянки, де студент може самостійно додавати важливу, на його думку, інформацію. Крім того, це убезпечує викладача від неможливості продемонструвати студентам презентацію з технічних причин (відсутність електроенергії тощо). Необхідно також враховувати, що студенти записують лекцію на іноземній мові, окремі моменти потребують додаткового роз'яснення. Нові для студентів терміни слід писати на дошці і давати їх переклад і пояснення. Має сенс, щоб кожен студент вів глосарій нових термінів по курсу, що полегшить повторення матеріалу перед іспитом. Під час читання лекції необхідно пильно слідкувати за реакцією аудиторії, так як незнання аудиторією того чи іншого іноземного слова може призвести до нерозуміння цілого блоку лекції. Незнайомі для студентів слова нетермінологічної загальної лексики також потребують перекладу.

Підбір ілюстративного матеріалу. Наочність та ілюстративність лекційного матеріалу – найбільш важливі компоненти, що дозволяють підвищити інтерес студентів до досліджуваних на лекціях проблем. Найбільш практикований сьогодні педагогічний прийом – використання мультимедійного супроводу освітнього процесу. Незважаючи на доступність і зручність мультимедійних технологій, при їх використанні слід дотримуватися деяких

загальних правил. Надмірне застосування їх на лекції веде до підвищеного стомлення студентів. Викладач повинен дуже чітко уявляти, на якому саме етапі лекції він буде використовувати той чи інший слайд. Демонстраційний матеріал у всіх випадках повинен грати підлеглу роль, бути одним з апаратів лектора, а не підміняти зміст лекції. Свою ефективність під час лекцій іноземною мовою довело використання відео, завдяки чому студенти не тільки слухають безпосередньо носіїв мови, але й знайомляться з різними думками експертів. Використання відеофільму сприяє розвитку різних сторін психічної діяльності студентів, і, насамперед, уваги і пам'яті. Під час перегляду в аудиторії виникає атмосфера спільної пізнавальної діяльності і досягається більш ніж 50-відсоткове запам'ятовування матеріалу.

Вироблення індивідуальної манери читання лекції. Дія правила 20-хвилинної концентрації уваги слухачів особлива відчутна на лекції іноземною мовою. Враховуючи складність сприйняття аудиторією монологічного читання лекції іноземною мовою, необхідним є впровадження інтерактивних методів взаємодії лектора з аудиторією. Насамперед, не слід ніколи читати текст лекції. Треба прагнути до ведення активного діалогу з аудиторією. Доцільно повторювати найважливіші положення, періодично міняти тембр голосу, логічні наголоси, показуючи цим важливість розділу, думки, висновки або узагальнення [1]. Для підвищення пізнавальної активності студентів лектор може використовувати ряд прийомів: постановка перед студентами питань – риторичних або таких, що потребують реальної відповіді; включення до лекції елементів бесіди; пропозиція сформулювати ті чи інші положення або узагальнення тощо [2].

Список використаних джерел:

1. Megan McMurtry. Interactive Lecturing [Electronic resource]. – Mode of Access: <http://cft.vanderbilt.edu/files/InteractiveLecturesMegan.pdf>.
2. Peter J. Frederick. The Lively Lecture – 8 Variations. [Electronic resource]. – Mode of Access: https://webpace.yale.edu/wwkelly/restricted/College-Teaching_1986_34-2_Frederick.pdf.

НАУКОВО-ПОПУЛЯРНИЙ ТЕКСТ У ПРОФЕСІЙНО-КОМУНІКАТИВНІЙ ОСВІТІ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ-ЕКОНОМІСТІВ

Сьогодні, коли наукова діяльність стала вже масовою, особливо актуалізовано завдання виховання культури наукового мислення, що тісно пов'язано із завданням виховання культури наукової мови.

Іноземні мови взагалі, як мови пізнання і навчання, є носіями сучасної та актуальної інформації в науковій комунікації. Наукова комунікація – це насамперед писемна комунікація, основною одиницею якої є текст, тому центром уваги лінгвістичних досліджень є саме текст, зокрема науковий. У сучасній лінгвістиці проблему місця науково-популярного тексту в системі функціональних стилів розглядали Р. Будагов, І. Гальперін, М. Кожина, М. Сенкевич, Т. Тимофеева, Н. Разінкіна, М. Малих, М. Маєвський, Г. Васюченко.

Якщо розглядати науково-популярний стиль як різновид наукового стилю, треба зазначити, що він зберігає основні специфічні особливості, властиві науковому стилю: в науково-популярній літературі репрезентуються знання з різних теоретичних і практичних сфер наукової діяльності. Основні стилетвірні екстралінгвальні чинники, які визначають закономірності функціонування мовних засобів науково-популярного підстилю, ті ж, що у власне науковому стилі (за винятком адресата, який у науково-популярному тексті не є спеціалістом певної сфери знань). Комунікативне завдання науково-популярного тексту полягає у донесенні до неспеціаліста у доступній формі достовірних наукових знань.

Особливий інтерес до вивчення тексту як цілісного мовного твору свідчить про реалізацію принципу комунікативної спрямованості в навчанні іноземної мови, оскільки у формі тексту будь-яка мова – це засіб спілкування між людьми.

При вивченні іноземної мови у вишах економічного профілю використовуються, зазвичай, наукові або науково-популярні статті, відібрані відповідно до інтересів і потреб студентів. Мета роботи у процесі навчання з таким матеріалом передбачає ознайомлення із публікаціями за певною тематикою, пошук і підбір матеріалу для наукової або практичної діяльності.

Щоб полегшити розуміння науково-популярного тексту, необхідно враховувати і використовувати специфічні особливості таких текстів при складанні завдань до тексту, а саме:

- важлива роль заголовка;
- особливий характер репрезентації наукового змісту;
- чіткий розподіл на абзаци тощо.

Заголовок в економічному науково-популярному тексті може бути ключем до розуміння цілого тексту. Варто звернути увагу на особливий характер репрезентації наукового змісту в науково-популярних текстах. У таких текстах використовуються додаткові деталі, уточнення, пояснення, повтори, відступи, що забезпечує доступність у розумінні змісту нефахівцем [1: 125].

Основна мета практичного посібника з аудіювання, який розробила кафедра мовної та психолого-педагогічної підготовки для іноземних студентів економічного профілю, – формування у студентів-іноземців професійно-комунікативної компетенції на основі принципів взаємопов'язаного навчання основним видам мовної діяльності. У посібнику реалізовано основні методичні завдання:

- опрацювання студентами-іноземцями науково-популярних статей;
- розвиток навиків монологічного і діалогічного мовлення.

До кожного тексту запропоновано післятекстові завдання, які сприяють формуванню мовної компетенції у студентів, розвивають їх комунікативні вміння. У пропонованих текстах мінімізоване вживання спеціальних термінів, а використовуються загальновідомі. Як зазначалося, тексти чітко структуровані,

логічно поділені на абзаци. Це дозволить у майбутньому запропонувати студентам завдання, пов'язані з абзацоподілом.

Наприклад:

- 1) у кожному абзаци підкреслити ключове слово або речення;
- 2) прочитати вголос речення, яке деталізує основну думку прочитаного абзацу;
- 3) прочитати перші речення абзаців і назвати питання, які будуть розглядатися у тексті;
- 4) прочитати текст, підібрати назву або скласти план на основі абзаців.

Важливим чинником, що впливає на краще розуміння і швидше засвоєння змісту пропонованого матеріалу є саме присутність у науково-популярному тексті експресивно-емоційних елементів, які допускаються у науковій мові, але не виконують роль основних стилетвірних чинників [2]. Така особливість науково-популярних текстів сприяє надалі розвиткові у студентів усіх необхідних умінь та навиків роботи з науковим стилем.

Робота з економічними науково-популярними текстами сприяє:

- поглибленню знань іноземними студентами мови;
- збагаченню загального і спеціального лексичного словника;
- розширенню світогляду;
- підвищенню культурного рівня і наукової ерудиції студентів-іноземців.

Будь-який науково-популярний текст викликає зацікавленість проблемами майбутньої спеціальності, що впливає на розвиток не лише мовно-комунікативної, але і соціальної компетенції.

Список використаних джерел:

1. Разинкина Н.М. Функциональная стилистика английского языка. Глава 3: Языковые особенности текстов нежесткого типа / Н.М. Разинкина. – М.: Высш. школа, 1989. – 181 с.
2. Кожина М.Н. К проблеме экспрессивности научной речи / М.Н. Кожина // Исследования по стилистике. Вып. 3. – Пермь, 1971. – С. 28.

ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ПРОГРАМНИХ ЗАСОБІВ АВТОМАТИЗАЦІЇ УПРАВЛІННЯ В ПРАКТИЧНІЙ ПІДГОТОВЦІ СПЕЦІАЛІСТІВ З ОБЛІКУ І АУДИТУ

Практика – це основний критерій істини. Тому, цьому виду навчальних занять надається особлива увага.

Сьогодні в практиці управління найбільшою популярністю користується сучасна технологічна платформа – «1С:Підприємство 8.*» і розроблені на її основі прикладні рішення.

Архітектура системи забезпечує:

- *високу функціональність*, яка дозволяє використання всіх компонентів комплексу як автономно, так і спільно з іншими складовими. При цьому, забезпечується доступ до даних однієї інформаційної бази з використанням можливостей всіх компонент. Це надає користувачеві можливість фактично працювати з системою, як з єдиним комплексом;
- *модифіційність*, яка дозволяє, використовуючи типову конфігурацію, не тільки змінити типові елементи, а і розробляти індивідуальну конфігурацію «з нуля»;
- *технологічність і розвинуті засоби адміністрування*, які дозволяють використовувати сучасні візуальні засоби при роботі з базою даних, засоби адміністрування системи, використовуючи предметно-орієнтований внутрішній язык, керувати параметрами користувачів і одержувати історію їх роботи, а також проектувати індивідуальні інтерфейси;
- *відкритість та доступність*, які підтримують можливість імпорту/експорту даних між додатками MS Office (Excel, Access), а також з сучасними засобами інтеграції додатків (OLE, DDE, OLE Automation).

Зокрема цього система програм «1С–Підприємство» передбачає набір рішень по підключенню різного роду торгового та складського обладнання:

- а) контрольно-касових машин;

- б) POS-терміналів;
- в) сканерів та принтерів штрих кодів;
- г) електронних терезів;
- д) дисплеїв покупців;
- е) терміналів збору даних;
- ж) принтерів чеків та ін.

Всі ці можливості платформи «1С:Підприємство 8.*» використовуються у навчальному процесі при викладанні дисципліни *«Інформаційні технології в обліку і аудиті»*, в рамках якої передбачено використання конфігурації *«Бухгалтерський облік для України»*. Ця конфігурація призначена для автоматизації бухгалтерського і податкового обліку, включаючи підготовку обов'язкової (регламентованої) звітності на підприємстві. Бухгалтерський і податковий облік ведеться відповідно до чинного законодавства і підтримує вирішення всіх завдань бухгалтерської служби підприємства.

В доповіді розглядаються питання організації практичних занять зі студентами спеціальності «Облік і аудит» в умовах використання саме конфігурації *«Бухгалтерський облік для України»*. Відмічається, що основу всіх практичних завдань складають проблемні ситуації, кожна з яких, певним чином, дозволяє розглянути ту чи іншу ділянку предметної галузі бухгалтерського обліку.

Робота в інформаційному середовищі «1С: Підприємство» проводиться як в аудиторії (на практичних заняттях), так і вдома (при виконанні індивідуальної роботи).

Згідно з регламентом, виконання аудиторних завдань складається з декількох етапів.

По-перше, проводиться настроювання системи на відповідного користувача. На цьому етапі особлива увага приділяється обліковій політиці підприємства і загальним параметрам настроювання програми.

По-друге, визначаються всі інформаційні сукупності, які складають довідковий фонд системи.

По-третьє, формується первинний баланс підприємства, тобто формуються залишки по відповідним рахункам.

По-четверте, вводяться поточні бухгалтерські операції, які відображають відповідні господарські операції.

По-п'яте, проводиться оцінка результатів господарської діяльності підприємства на підставі методів економічного аналізу.

Отримані навички при виконанні аудиторних завдань допомагають студентам при виконанні індивідуальних робіт. Всі ці складові дозволяють сформуванню результативну оцінку знань і умінь студента.

Таким чином, використання даної методики дозволяє підійти до оцінки діяльності підприємства з позицій системного підходу – від розгляду і відображення в обліку конкретних ситуацій до комплексної оцінки результатів господарської діяльності.

Слід відмітити, що виконання саме оцінки господарської діяльності потребує від студентів знань і вмінь користуватися таким додатком MS Office, як MS Excel.

Список використаних джерел:

1. Островський П.І. Моделирование економічних процесів. Навчальний посібник. [Текст] / П.І. Островський, О.М. Гострик, Т.П. Добрунік О.В. Радова // – Одеса.: ОНЕУ, 2012. – 132 с.
2. Гострик А.М. Реализация возможностей платформы «1С: Предприятие» для разработки АИС «Автотранспорт» /А.М. Гострик, Е.А. Степаненко // Материали ІУ Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих учених и студентів «Інформаційні процеси и технологии. Информатика – 2011. Севастополь. СевНТУ, 2011. – С. 274-276.
3. Гострик О.М. Особливості використання комп'ютерних систем щодо управління підприємствами державної форми власності / О.М. Гострик, І.В. Бакова, О.І. Пронін // Матеріали Другої Міжнародної науково-практичної конференції Інформаційні технології та моделювання в економіці. Черкаси: Брама-Україна, 2010. – С. 40-42.
4. Сертифицированный курс фирмы 1С. Использование прикладного решения «1С: Бухгалтерия 8 для Украины». М. 2008.: ил.

Збрицька Т.П.,
к.е.н. доцент;
Новицький М.В.,
к.е.н., ст. викладач

ДОСВІД ВПРОВАДЖЕННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ У ВНЗ

Інтерактивні методи навчання з кожним роком все частіше використовуються у процесі навчання. Вони сприймаються як новий підхід до більш цікавого та якісного сприймання інформації студентами вищих навчальних закладів.

Мета інтерактивного навчання – створення викладачем умов, в яких студент сам відкриватиме, набуває і конструює знання. Це є принциповою відмінністю цілей активного навчання від цілей традиційної системи освіти.

Кафедра УП і ЕП робить все можливе для того, щоб розвиватися в ногу з часом: для цього закуповується сучасне обладнання, яке значно розширює можливості викладання матеріалу на лекції (семінарі), так і студентам при захисті своїх індивідуальних завдань, курсових робіт, дипломів та інших видів робіт. Однак обладнання це лише одна частина цілого. Важливу роботу проводять викладачі, намагаючись внести в роботу зі студентами дещо нове. Багато викладачів почали застосовувати при проведенні лекцій і семінарських занять інтерактивні методи навчання. Практично жодна лекція не обходиться без застосування презентації. Так відбувається не просто «суха начитка» матеріалу, а використовуються лекції з включенням бесіди, дискусії, проблемні лекції, в яких беруть участь присутні в аудиторії студенти. На рис.1 наведено порівняння існуючих методів інтерактивного навчання з тими, які використовуються при викладанні дисциплін кафедри УП і ЕП ОНЕУ.

За таких умов, у студентів є можливість прийняти участь в обговоренні проблеми, більш глибоко вникнути в матеріал, відпочити від пасивного слухання (як відомо, людина якісно сприймає слухову інформацію тільки протягом 15-20 хвилин), дізнатися думку інших присутніх з цього питання і зробити якісніші висновки.

<i>Існуючі методи інтерактивного навчання:</i>		<i>Методи, які використовуються на кафедрі УП і ЕП:</i>
- діалог, групова дискусія;	→	- діалог, групова дискусія;
- розбір і аналіз життєвих ситуацій;		- розбір і аналіз життєвих ситуацій;
- дидактичні ігри, творчі ігри;	→	- організаційно-діяльні ігри,
- організаційно-діяльні ігри, навчальні ділові ігри;		навчальні ділові ігри;
- контрїгри;	→	- кейс-методи, проектні методи;
- сенситивний і комунікативний тренінг;		- робота в малих групах, аналіз конкретних ситуацій;
- кейс-методи, проектні методи;	→	- лекції із включеними бесідами,
- робота в малих групах, аналіз конкретних ситуацій;		проблемні лекції;
- тренінгові методи;	→	- круглі столи, «мозковий штурм»;
- дебати, диспути, відкриті форуми;		- круглі столи, «мозковий штурм»;
- лекції із включеними бесідами, проблемні лекції;	→	- розробка «розумових карт»;
- круглі столи, «мозковий штурм»;		- презентації.
- «Навчаючи – вчуся», «Ажурна пилка», «Дерево рішень»	→	
- ротаційні трійки, «Два-чотири-всі разом»;		
- «Карусель», «Акваріум», «Мікрофон»;	→	
- розробка «розумових карт»;		
- презентації.		

Рис. 1. Порівняння існуючих методів інтерактивного навчання з тими, які використовуються при викладанні дисциплін кафедри УП і ЕП ОНЕУ

Інтерактивні методи навчання є органічним і суттєвим доповненням класичних методів. Вони сприяють активізації мислення, знань та умінь студентів, досягненню високих результатів навчальної діяльності, здійсненню оперативного зворотного зв'язку. Організація навчального процесу, де поєднуються традиційні та інтерактивні методи навчання, дозволить найефективніше організувати процес підготовки майбутнього спеціаліста.

Нами було проведено соціологічне дослідження серед викладачів кафедри та студентів 3-5 курсу за фахом УП і ЕП, щодо аналізу ефективності використання інтерактивних методів у навчальному процесі. Метою нашого дослідження є висвітлення досвіду впровадження інтерактивних методів навчання та можливість проаналізувати переваги і недоліки новаторського підходу в проведенні лекційних та семінарських занять.

В опитуванні прийняло участь 17 викладачів кафедри та студенти 3 курсу – 21 особа, 4 курсу – 21 особа та 5 курсу – 23 особи.

Із аналізу анкетного опитування було з'ясовано ряд позитивних моментів, а саме, що інтерактивні методи ефективно впливають на процес навчання, їх все частіше використовують викладачі на заняттях, студенти проявляють «живий» інтерес до подібних способів проведення лекційних та семінарських занять і бажають збільшення їх кількості. Також нами з'ясовано й негативні моменти щодо застосування інтерактивних методів у навчальному процесі як серед викладачів, так і студентів (рис. 2).

Рекомендації викладачів:	Рекомендації студентів:
<ul style="list-style-type: none"> - студенти не повинні просто слухати лекцію, а все-таки ще й робити записи (лекцій/семінарів); - збільшити кількість ділових ігор по спеціальності, спеціальних тренінгів, семінарів (для практичного засвоєння набутих навичок у студентів); - оптимізувати систему рейтингу та розробити новий підхід до проведення практичних занять; - враховувати час (навантаження) який необхідний для підготовки такої роботи; - проводити семінари для ознайомлення викладачів з новими формами інтерактивних методів у навчальному процесі. 	<ul style="list-style-type: none"> - бажано подавати інформацію на слайдах у вигляді схем, таблиць у поєднанні з картинками, менше тексту; - начитка лише 50% матеріалу лекцій, решта - самостійна робота студентів; - зменшити кількість презентацій, необхідних для виконання студентами індивідуальних завдань, щоб більше зосередити увагу на безпосередньому виконанні самого завдання; - викладачу бажано було б доповнювати інформацію на лекціях та семінарах практичними прикладами та сучасною статистикою; - збільшити кількість ділових ігор, тренінгів, ситуаційних задач для того, щоб закріпити теоретичні знання на практиці.

Рис. 2. Узагальнені рекомендації викладачів та студентів щодо ефективності використання інтерактивних методів у навчальному процесі

Узагальнюючи підсумки соціологічного дослідження можна зробити певні висновки та пропозиції:

- використання інтерактивних методів однаково привабливо і для студентів, і для викладачів;
- підготовка інтерактивного заняття вимагає значну кількість часу для підготовки як у студента, так і у викладача;
- подальше використання інтерактивних методів у навчальному процесі вимагає перегляду нормування часу для підготовки інтерактивних занять і для викладачів, і для студентів;
- необхідно проводити семінари (майстер-клас) для ознайомлення викладачів з новими формами інтерактивних методів у навчальному процесі (методичні вказівки).

ВЕБІНАР ЯК ЗАСІБ ОРГАНІЗАЦІЇ ІНДИВІДУАЛЬНО- КОНСУЛЬТАТИВНОЇ РОБОТИ ЗІ СТУДЕНТАМИ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА»

У наші дні інтернет міцно впроваджений в систему освіти. Навчальні заклади мають свої інтернет-сторінки, активно використовується електронна пошта та інтернет-ресурси освітньої спрямованості. Однак найбільш значимою для освіти можливістю Інтернету стало дистанційне навчання. Послуги дистанційної освіти на сьогодні надають все більше навчальних закладів, однак ця форма ще не достатньо розвинена в українському освітньому просторі, особливо це стосується останніх досягнень в цій сфері. До однієї з таких новинок відноситься вебінар або онлайн-семінар.

Вебінар – це «віртуальний» семінар, організований за допомогою web-технологій в режимі прямої трансляції. Зв'язок між учасниками та тренерами підтримується через Інтернет, вебінару притаманна головна ознака семінару – інтерактивність, тобто наявність зворотного зв'язку зі студентами в реальному часі [1: 40].

Учасники можуть чути і бачити викладача, задавати питання (в чаті або через голосовий зв'язок). На екрані можуть транслюватися презентації, інтернет-посилання, викладач може використовувати інструменти віртуальної дошки, проводити опитування в режимі реального часу, студенти можуть працювати в групах тощо.

Класичний для вебінарів розподіл ролей: «Доповідач/слухачі» є зручним для одностороннього навчання, для інформування студентів. У вебінарах зазвичай має місце асиметричний діалог – тобто така комунікація, в якій одна сторона (викладач) несе відповідальність за навчання в набагато більшому ступені, ніж друга сторона (студент). Результативність вебінару слабо залежить від активності його учасників. Для ефективного навчання необхідно

здійснювати контроль якості навчання, що також можна зробити віддалено, за допомогою практичних завдань, контрольних робіт, тестування тощо [2: 54-55].

Перш, ніж відповісти на питання про користь класичних вебінарів для студентів спеціальності «Міжнародна економіка», має сенс визначити цілі, для досягнення яких вони зазвичай застосовуються в навчанні. Умовно їх можна розділити на дві групи:

1. Підвищення рівня знань.
2. Тренування навичок.

У першому випадку мова йде про інформування студентів. У цю групу входять, насамперед, заходи, в ході яких студенти отримують на консультаціях нову або оновлену інформацію. Заходи першої групи зазвичай включають в себе безліч відео і аудіо матеріалів. Часто вони являють собою «електронні курси» – щось на зразок презентації в PowerPoint, що супроводжується аудіодоріжкою з поясненнями викладача. Завдання викладача зводиться до якісного донесення інформації.

У другому випадку йдеться про тренування. Якщо говорити про студентів, то до цієї групи можна віднести заходи, метою яких є покращити практичні навички учасників. Завданням викладача є створення контексту навчання, тобто сприяти тому, щоб учасники заходу отримали максимально ефективно тренування, активно беручи участь у вправах і точно дотримуючись інструкції викладача [3: 33].

Плюсами вебінарів, як засобу організації індивідуально-консультативної роботи студентів є:

- *Економія коштів*: не потрібно платити за друковані матеріали, задіювати аудиторний фонд тощо. Особливо це актуально для студентських груп, де навчаються студенти-іноземці.
- *Масштабність аудиторії*: у вебінарі може брати участь необмежена кількість людей. За винятком тих випадків, коли мова йде про вебінар-тренінг, коли викладач повинен не лише видавати інформацію, а й отримувати її.

Зокрема, відстежувати реакцію аудиторії та оперативно адаптувати форму подачі інформації для забезпечення виконання навчального завдання.

- *Прямий доступ до допоміжних бібліотек:* безпосередньо в процесі навчання студент може відвідати будь-яке сховище даних он-лайн, зазначених у вебінарі. Це також зручно для викладача, який може заздалегідь підготувати необхідні посилання на зовнішні ресурси.

- *Легка архівація:* вебінар легко може бути збережений, заархівований, розміщений на веб-ресурсі або електронному носії та наданий на вимогу студентів. Більше того, з матеріалів вебінару цілком можна створити електронний курс.

- *Можливість не відстати від групи, якщо пропущене заняття:* кожному студенту після проходження висилається запис вебінару, яку можна прослуховувати в індивідуальному порядку [4].

Багато сучасних викладачів бачать майбутнє консультацій за вебінарами, використання яких може вивести освіту на абсолютно новий якісний рівень та започаткувати особливу форму навчання студентів, за допомогою створення спеціального порталу на сайті університету або кафедри, де будуть організовані цілі курси вебінарів, які можна використовувати як для додаткового, так і основного навчання.

Список використаних джерел:

1. Івченко Ю.М. Технологія формування комунікативної компетенції/ Ю.М. Івченко, В.С. Биков, А.Ю. Ришченко // Системні дослідження та інформаційні технології. – 2013. – №1. – С. 39-61.
2. Сердюк А. С. Педагогические новации: Учеб. пособ. / А. С. Сердюк. – М: Наука, 2014. – 106 с.
3. Морзе Н.В., Ігнатенко О.В. Методичні особливості вебінарів, як інноваційної технології навчання / Н.В. Морзе, О.В. Ігнатенко // Інформаційні технології в освіті: зб. наук. пр. — Херсон: ХДУ, 2010. – Вип. 5. – С. 31–39.
4. Разумова Н.А. Видеолекции и вебинары в системе дистанционного обучения / Н.А. Разумова // Вестник Нижневартговского государственного университета. Научная библиотека КиберЛенинка. [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://cyberleninka.ru/article/n/videolektsii-i-vebinary-v-sisteme-distantsionnogo-obucheniya> a#ixzz 3RM9bosXg

ОСВІТНЯ ТЕХНОЛОГІЯ «ПОРТФОЛІО»: ДИСКУСІЙНІ ПИТАННЯ

На сучасному етапі розвитку вищої освіти, відповідно до нового Закону України «Про вищу освіту», відбувається формування системи оцінки її якості на різних рівнях. Дана система включає в себе вироблення критеріїв, методів і технологій оцінки, організацію педагогічного моніторингу та використання його результатів для прийняття рішень з управління якістю освіти. Але якщо про оцінку досягнень студента в освітній діяльності вже можна говорити як про сформовану систему, то загальні критерії та технології оцінки його науково-дослідної, професійної і громадської діяльності ще не сформовані.

Метою дослідження є аналіз можливостей використання технології портфоліо як інструменту педагогічного моніторингу діяльності студентів і створення моделі портфоліо.

Оскільки існує безліч визначень портфоліо, необхідно ввести базове розрізнення понять «портфоліо», яке буде використано далі в у двох позиціях: портфоліо-технологія та портфоліо-продукт.

Портфоліо – це сучасна інноваційна освітня технологія, в основі якої використовується метод автентичного оцінювання результатів освітньої, наукової та професійної діяльності.

Портфоліо-продукт – індивідуальна, персонально підібрана сукупність різнопланових матеріалів, які, з одного боку, представляють освітні результати, а з іншого боку, містять інформацію про індивідуальну освітню траєкторію, тобто процес навчання.

Оскільки *портфоліо-технологія* є по суті альтернативним по відношенню до традиційних форм (тест, іспит) способом оцінювання, вона дозволяє вирішити важливі завдання:

- простежити індивідуальний прогрес студента, досягнутий ним в процесі отримання освіти;
- оцінити його освітні досягнення й доповнити (замінити) результати тестування та інших традиційних форм контролю.

Освітня технологія «портфоліо» передбачає організацію поетапної діяльності:

1. Мотивація і цілепокладання зі створення портфоліо.
2. Розробка структури матеріалів портфоліо.
3. Планування діяльності по збору, оформленню та підготовці матеріалів до презентації. Вироблення критеріїв оцінювання матеріалів портфоліо.
4. Збір та оформлення матеріалів. Рефлексія діяльності на етапі.
5. Проби у презентації портфоліо. Рефлексія діяльності на етапі.
6. Презентація в рамках мети створення і використання.
7. Оцінка результатів діяльності по оформленню та використанню матеріалів портфоліо. Підсумкова рефлексія діяльності.

Під офіційною оцінкою мається на увазі оцінка обов'язкових до виконання робіт студентів, а також оцінка, виражена у вигляді офіційного документа: відгуку, рецензії, рекомендації, бали у відомості. Це оцінки за семестрові, річні та підсумкові роботи, а також відгуки і рецензії на статті та проекти, підготовлені студентами.

Неофіційна оцінка відрізняється як формою прояву, так і своїм суб'єктом, тобто автором. Неофіційна оцінка може бути виражена як письмово (у тому числі в електронному вигляді), так і усно: наприклад, у вигляді коментаря до доповіді або усної рекомендації.

Якщо суб'єктом офіційної оцінки для студента може стати тільки вчений, викладач, то неофіційну оцінку можуть висловити інші члени наукового співтовариства: інші студенти, а також сам студент. У даному сенсі нас цікавить, в першу чергу, рефлексія студента, його здатність планувати, оцінювати і коригувати свою освітню та наукову траєкторію, свої досягнення у науковій діяльності.

Вбачаються такі переваги використання технології портфоліо в моніторингу діяльності студентів:

1. Портфоліо може бути інструментом контролю якості як процесу, так і результату освітньої та наукової діяльності.
2. Портфоліо може відображати як офіційну, так і неофіційну оцінку.
3. Портфоліо є багатовимірним та варіативним за формою і змістом.
4. Технологія портфоліо сприяє розвитку мотивації студентів в тій чи іншій діяльності.
5. В якості альтернативного інструменту педагогічного моніторингу, портфоліо є засобом розвитку рефлексивного мислення студента.

Незважаючи на зазначені суттєві переваги, в українських ВНЗ технологія портфоліо практично не використовується. Це обумовлено низкою причин: по-перше, необхідно зацікавити студентів у створенні та веденні портфоліо протягом усього періоду навчання; по-друге, має бути чітко роз'яснено, як, ким, як часто і за якими критеріями портфоліо буде оцінюватися; по-третє, потрібно розробити загальні критерії оцінювання та механізм відображення результатів портфоліо в офіційній системі оцінювання студентів.

Отже, педагогічна ідея портфоліо передбачає:

- зміщення акценту з недоліків знань і вмінь студентів на конкретні досягнення в певній галузі знань;
- інтеграцію кількісної та якісної оцінок;
- домінування самооцінки по відношенню до зовнішньої оцінки.

Портфоліо дозволяє відображати прогрес студента, прирощення його компетенцій в різноманітних видах діяльності.

Таким чином, *портфоліо* – це не просто навчальна технологія, а, перш за все, модель індивідуального освітнього маршруту, при якому відбувається заміна контролю за навчальним процесом з боку викладача, контролем з боку студента.

ОРГАНІЗАЦІЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ НЕОБЛІКОВИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ПРИ ВИВЧЕНІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Підвищенню якості освіти сприяє входження України у європейський освітянський простір. Підготовка фахівців за Болонською системою сприяє індивідуалізації навчання, тому робота студента повинна бути індивідуалізованою з врахуванням рівня його творчих можливостей, інтересів і навчальної активності. У структурі навчального навантаження студента за системою ECTS індивідуальна робота розглядається як один із основних компонентів навчальної діяльності.

Окремі питання з дослідження процесу організації індивідуальної роботи студентів облікових спеціальностей у контексті інтеграції до Європейського простору вищої освіти висвітлені у працях науковців та викладачів [1, 2]. Організація індивідуальної роботи студентів необлікових спеціальностей залишається недостатньо дослідженою, тому пропонуємо розглянути деякі з питань організації, як можливість успішного засвоєння навчальної дисципліни «Бухгалтерський облік» майбутніми економістами, менеджерами, управлінцями.

В сучасних умовах бухгалтерський облік виконує не тільки інформаційну, контрольну, аналітичну функції, але і комунікаційну – передачу інформації різним користувачам і, перш за все, менеджерам для прийняття стратегічних рішень, тому обліково-аналітична освіта є важливою складовою підготовки сучасних управлінців [1]. Студенти необлікових спеціальностей, дисципліну «Бухгалтерський облік» вивчають в університеті на 2 курсі денної форми навчання. При вивченні дисципліни «Бухгалтерський облік» студентами необлікових спеціальностей, індивідуальні завдання мають аналітичний і творчий характер, що передбачає їх самостійну участь у виконанні завдань.

Підтримуємо думку викладачів і науковців, які вважають, що процес навчання повинен бути організований так, щоб самостійна діяльність студента реалізовувалася на всіх етапах: під час аудиторних занять та у позааудиторний час, коли студент веде науково-дослідницьку роботу, виконує домашні завдання, працює над індивідуальними і контрольними роботами, з підручниками [2: 37].

Індивідуальна робота при вивченні дисципліни «Бухгалтерський облік» поділяється на: *аудиторну* – консультації та *позааудиторну* – індивідуальні завдання [2: 65]. Для організації процесу індивідуального вивчення теоретичного матеріалу з дисципліни «Бухгалтерський облік» викладачами кафедри розроблені тестові завдання, які складаються із тестів комбінованого рівня: теоретичних та розрахункових, тому проведення тестування дозволяє перевірити ефективність методів навчання.

Задля організації індивідуальної роботи студентів необлікових спеціальностей при вивченні навчальної дисципліни «Бухгалтерський облік», викладачами кафедри видані методичні вказівки, що дозволяють виконати такі види завдань:

- індивідуальне завдання, яке охоплює більшість тем дисципліни і вимагає від студента: складання проводок господарських операцій, рознесення їх за рахунками, розрахунок загальновиробничих витрат, розрахунок загальногосподарських витрат і їх розподілення, розрахунок транспортних витрат, розрахунок нарахувань та відрахувань із заробітної плати;
- презентація індивідуальних результатів досліджень з проблемних питань бухгалтерського обліку за темою з використанням мультимедійного обладнання;
- публікація тез доповіді з проблемних питань бухгалтерського обліку.

Індивідуальні завдання виконується студентом самостійно, що визначається викладачем під час захисту роботи у вигляді співбесіди. Питання, які виникають у студентів під час виконання індивідуального завдання розглядаються викладачем і студентами під час проведення індивідуальних занять за розкладом.

З метою успішної організації індивідуальної роботи студентів необлікових спеціальностей на кафедрі сформована електронна бібліотека із навчальною літературою з бухгалтерського обліку, електронні варіанти конспектів лекцій викладачів кафедри, методичні вказівки на електронних носіях, тести, задачі та інша інформація, що сприяє засвоєнню навчальної дисципліни «Бухгалтерський облік».

Знижує ефективність організації індивідуальної роботи студентів необлікових спеціальностей при вивченні дисципліни «Бухгалтерський облік» не складність виконання завдання, а низька мотивація – мала оцінка за виконання завдань. За робочою програмою навчальної дисципліни «Бухгалтерський облік», для студентів необлікових спеціальностей, за успішне виконання кожного з індивідуальних завдань передбачено 10 балів за успішне виконання кожного із видів завдання (тестування, виконання розрахункового індивідуального завдання, презентація з використанням мультимедійних програм, підготовка статі та інше). Позитивним в організації індивідуальної роботи є те, що кожний студент відповідно до рівня його творчих можливостей і навчальних здобутків може самостійно обрати вид індивідуального завдання.

Отже, успішна організація індивідуальної роботи із студентами необлікових спеціальностей при вивченні навчальної дисципліни «Бухгалтерський облік» вимагає активності роботи викладача: своєчасно оновлювати методичні вказівки для виконання індивідуальних завдань, розробляти та впроваджувати електронні завдання та тести з використанням мультимедійних програм, що забезпечить ефективну реалізацію можливостей для самоосвітньої діяльності студентів.

Список використаних джерел:

1. Швець В.Г. Теорія бухгалтерського обліку: Підручник. – К.: Знання, 2004. – 447 с.
2. Проблеми управління навчальним процесом при підготовці фахівців напряму «Облік і аудит»: Зб. тез доповідей Міжнар. навч.-метод. конф., 10-11 грудня 2009 р. / Держ. вищий навч. заклад «Українська академія банківської справи Національного банку України». – Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2010. – 149 с.

Чернишев В.Г.,
к. фіз.-мат. н., доцент;
Шинкаренко В.М.,
к. фіз.-мат. н., доцент

**ПРАКТИКА ВИКОРИСТАННЯ УКРУПНЕНИХ ДИДАКТИЧНИХ
ОДИНИЦЬ ПРИ ВИКЛАДАННІ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ВИЩА МАТЕМАТИКА»**

Україна, прагнучи бути незалежною, самостійною й економічно сильною державою, повинна перебудувати систему освіти таким чином, щоб вона випереджала розвиток інших галузей і зберігала відповідну її якість та ефективність. Це дасть можливість успішно розвивати економіку й рухатись в одному напрямі з провідними країнами світу. В Концепції розвитку освіти України на період 2015-2025 років серед проблем системного характеру вказувались такі: моральне старіння методів і методик навчання, зниження якості навчальної літератури і педагогічних кадрів, брак передових технологій. Усуненню зазначених проблем повинно сприяти прийняття у 2014 році «Закону про вищу освіту», статті якого передбачають корінну перебудову системи підготовки фахівців з метою підвищення її якості.

Показники, що характеризують сучасну українську освіту, є суперечливими. Україна поки ще займає досить високі позиції у світі за рівнем освіти, хоча поступово їх втрачає. Так, за класифікацією ООН Україна посіла 76-те місце серед 187 країн за рейтингом індексу розвитку людського потенціалу ООН за 2014 рік, що характеризує її як країну з високим рівнем грамотності й освіченості. При цьому Україна порівняно з попереднім рейтингом (за 2013 рік) втратила 7 позицій.

Стан знань студентів з «Вищої математики» в теперішній час неможливо вважати добрим. Знання її часто є формальним і швидко вивітряється з пам'яті. Багато недоліків у навчанні математиці є наслідками недосконалості методів викладання. Часто викладачі структуру програми з математики визначають лише її формально-логічними зв'язками без врахування

закономірностей засвоєння математичних знань. Формально-логічні міркування не тільки ні є єдиними, але ні є головними при вирішуванні питань методики: категорії формальної логіки не враховують фактора часу, врахування якого є важливим елементом удосконалення процесу навчання. Вважаємо, що покращенню засвоєння навчального матеріалу може бути *укрупнена одиниця засвоєння*, що містить такі взаємопов'язані підходи до навчання: 1) сумісне і одночасне вивчення взаємопов'язаних дій, операцій, функцій, теорем і т.п. (зокрема, взаємно обернених); 2) розгляд у взаємопереходах визначених та невизначених завдань; 3) забезпечення єдності процесів складання і розв'язування задач; 4) обертання структури задачі (для протиставлення вихідного та перетвореного завдань); 5) виявлення складної природи математичного знання та досягнення його системності; 6) реалізація принципу додатковості в системі вправ (розуміння досягається в результаті міжкодових переходів між образним і логічним в мисленні, між його свідомим та підсвідомим компонентами).

Наприклад, найчастіше за «традицією» розділи «Вищої математики» «аналітична геометрія» і «лінійна алгебра» викладаються окремо. Встановлення двоїстої природи знань при злитті розділів дає можливість зрозуміння якісно більш високого рівня інформації, а саме структурної інформації дисципліни. Така технологія за неперервним кодуванням геометричного через алгебраїчне (і навпаки) є об'єктивно необхідною, оскільки вона знаходиться в узгодженні з такою важливою фізіологічною закономірністю, як функціональна асиметрія мозку. Розуміння є «розмова двох кодів в межах однієї голови»: геометричне розуміється за допомогою алгебраїчної символізації, а алгебраїчне – через геометричну інтерпретацію.

«Традиційно» прийнято, що при обміркуванні, наприклад, геометричних понять «пряма», «площина», їх взаємне розташування, то не розглядається характеристика відповідних тверджень через алгебраїчні поняття: лінійна залежність векторів, ранг, матриця і інші (і навпаки). Зовсім незвичайне завдання, коли необхідно дати геометричне тлумачення, наприклад, побудові

матриці розміру 3×4 , щоб її ранг дорівнював двом (для розв'язування достатньо побудувати в трьохвимірному просторі чотири конкретних вектори, які не розташовані в одній площині. Або ще: деякі молоді викладачі не дають геометричне пояснення тому, чому значення визначника не змінюється, якщо до елементів будь-якого рядка (або стовпця) додати відповідні елементи іншого рядка (або стовпця), помножені на одне й те саме число.

Подання нами навчальної інформації з розглядуваних розділів здійснюється за допомогою укрупненої дидактичної одиниці, а саме: 1) двомірні і тримірні вектори розглядаються сумісно, що дозволяє записувати в паралельних колонках аналогічні міркування для площини і простору; поняття вектору вводиться на координатній основі; 2) доведення взаємно обернених теорем дається сумісно, в одних й тих самих граф-схемах; 3) поєднуються індуктивні та дедуктивні шляхи викладання матеріалу (наприклад, в одних випадках формула для простору виходить як узагальнення формули для двомірного випадку; в інших випадках – формула для площини виводиться як частинний випадок відповідної формули для простору); 4) використовується метод обернених задач; 5) використовуються елементи конструктивного підходу до математики, який психологічно забезпечує трьохфазний цілісний підхід до знань («окреме – загальне – окреме», «конкретне – абстрактне – конкретне»). В доповіді більш детально розглядаються, зокрема, такі питання: геометричний сенс перетворення визначника, знаходження рангу матриці, лінійна залежність векторів, базис і ранг системи векторів.

На наш погляд, подання навчального матеріалу за допомогою укрупненої дидактичної одиниці (а не з «подрібненням») є більш ефективним та створює умови для проявлення фундаментальних закономірностей мислення студентів (у сукупності оптимізуючи пізнавальний процес), а саме: закону єдності і боротьби протилежностей; переміжного протиставлення контрастних подразників; принципу обернених зв'язків, системності і циклічності процесів, оборотності процесів; переходу до надсимволів (кібернетичний аспект).

ФОРМУВАННЯ МОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ЕКОНОМІКИ

Усе життя людину супроводжує навчання, передусім ділову людину. Вибір престижної професії економіста передбачає вільне володіння сучасною українською літературною мовою взагалі та мовою обраного фаху зокрема, забезпечення високого рівня культури мовлення, досконале знання етикетних формул.

Головна особливість спілкування як процесу – взаємодія. Процес спілкування охоплює соціальну взаємодію членів суспільства – їх спільну діяльність, інтеграцію і власне комунікацію. Володіння нормами державної мови – це свідчення рівня освіченості спеціаліста, його культури. Якщо ж майбутній фахівець з економіки володітиме і культурою мовлення, то про нього казатимуть, що це людина розвинутого інтелекту, високої загальної культури. Тому під час занять з дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» студентам слід привчати себе слідувати за тим, чи дотримуються вони правил усного та писемного мовлення, а саме:

- правильне наголошування;
- інтонування;
- слововживання;
- будова речень;
- діалогу;
- тексту тощо.

У структурі спілкування виокремлюють *три складові*:

1. Пізнавальну.
2. Емоційну.
3. Поведінкову.

Результативність педагогічної діяльності залежить від глибини вивчення педагогом особистості студента, від адекватності та цілісності пізнання. Проблема вивчення мовної особистості неодноразово ставала предметом комплексних досліджень у вітчизняних школах, результати яких оформились у самостійну галузь наукового знання – лінгвістичну персонологію. У межах цього наукового напрямку порушуються проблеми функціонування мовної особистості в умовах спілкування, де вона розглядається як узагальнений образ носія культурно-мовних цінностей, настанов, знань, умінь, поведінкових реакцій, які визначають типологічні особливості, стилі спілкування мовної особистості.

Термін «мовна особистість» почав вживатися в українській мові в кінці ХХ – на початку ХХІ століть, зумовлений необхідністю формувати сучасну людину, яка вмітиме жити, працювати, спілкуватися в умовах інформаційного суспільства, бути успішною в комунікації, творчо мислити, діяти. Неабияку роль відіграє створення організаційно-педагогічних умов, що забезпечують формування професійно-комунікативної компетентності студентів.

Спілкування між викладачем і студентом – одна з основних форм, у котрій дійшла до нас тисячолітня мудрість, накопичена людством. Різні нові підходи в педагогічній практиці з психологічної точки зору пов'язані з переходом від системи понять і схеми аналізу «суб'єкт – об'єкт» до системи «суб'єкт – суб'єкт».

Між категоріями «спілкування» і «діяльність» існує діалектичний взаємозв'язок. Ефективне педагогічне спілкування спрямоване на формування позитивної «Я – концепції» особистості, на розвиток у студента впевненості в собі, у своїх силах, у своєму потенціалі. Позитивне ставлення до особистості студента та система прийомів заохочення є важливою складовою педагогічного спілкування. Професіоналізм педагога перебуває у тісному зв'язку з творчістю.

Основним і кінцевим результатом педагогічної діяльності є сам студент, розвиток його особистості, здібностей, компетентності. Оскільки кожен студент

об'єктивно унікальний як особистість, результативна педагогічна діяльність є безумовно творчою вже за своїм строгим критерієм.

Необхідно суттєво змінити систему підготовки економічних кадрів і ввести такі поняття як:

- *«саморозвиток»;*
- *«самоосвіта особистості».*

Основне призначення такої підготовки ми вбачаємо в розкритті особистісного розвитку студента в процесі професійного навчання. Вищій економічній школі України слід розв'язати двоєдину проблему, а саме:

1) *з одного боку* – створити необхідні умови для того, щоб кожен економіст був носієм високих духовних загальнолюдських цінностей згідно з принципами пріоритетної особистості, реалізації всіх здібностей і талантів;

2) *з іншого* – необхідно підвищити, на основі результатів наукового пошуку, ефективність самостійної творчої роботи студентів, впровадити у навчальний процес високі інтелектуальні технології, інтерактивні методи навчання.

Отже, якість мовної особистості залежить від багатьох чинників, насамперед від якості педагогічної діяльності того освітнього закладу, в котрому людина здобуває освіту, від головних принципів університетської освіти:

- якості викладання;
- духу свободи та творчості;
- професійної мотивації.

Список використаних джерел:

1. Бордовская Н.В., Реан А.А. Педагогика: Учеб. пособие. – СПб.: Питер, 2009. – 30 с.
2. Жайворонок В.В., Бріцин В.М., Тараненко О.О. Українська мова в професійній діяльності: Навч. посіб. – К.: Вища шк., 2006. – 431с.

ПСИХОЛОГИЧЕСКАЯ КОМПЕТЕНТНОСТЬ КАК ВАЖНАЯ СОСТАВЛЯЮЩАЯ КАЧЕСТВА ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ МЕНЕДЖЕРОВ

Проблема психологической компетентности личности становится все более актуальной в современной психологии. Это обстоятельство связано с тем, что психологическая компетентность, являясь системным образованием, выступает важным фактором успешной адаптации личности к социальной действительности, эффективного взаимодействия в группе, что делает данный феномен ключевым при анализе тех проблемных областей, где взаимодействия в системах «личность-среда», «личность-личность» составляют сущность того или иного процесса или явления [3].

Высоки требования и к профессионально значимым качествам специалиста, включая наличие у него психологической готовности к управленческой профессии, социально-психологической компетентности как способности организовать эффективное общение с подчиненными в системе деловых и личностных отношений [1].

В связи с этим изучение психологической компетентности руководителей различного уровня может рассматриваться в качестве одного из условий оптимизации процесса управления, повышения эффективности функционирования, как конкретных менеджеров, так и всей организации в целом.

В настоящее время не выработано единого подхода к определению понятия «психологическая компетентность». В научной литературе данное явление трактуется:

- как структурированная система знаний (А.А. Деркач, В.Г. Зазыкин);
- как система эмоционально-чувственного и интеллектуального восприятия (И.Э. Вегерчук);

- как свойство личности (Т.Е. Егорова, Н.В. Кузьмина, Л.А. Петровская).

Кроме того, активно исследуются различные виды психологической компетентности личности:

- аутопсихологическая (Т.Е. Егорова, Л.А. Степнова и др.);
- социально-перцептивная (А.А. Бодалев, И.Э. Вегерчук, В.Г. Зазыкин и др.);
- психолого-педагогическая (Н.В.Кузьмина, А.К. Маркова и др.);
- коммуникативная (Ю.М. Жуков, Л.А. Петровская, С.А. Юсупов и др.);
- и другие компетентности. [3].

Выделены следующие компоненты психологической компетентности:

1. **Мотивационный компонент**, который проявляется в готовности к проявлению психологической компетентности и ее развитию.

2. **Когнитивный компонент**, который включает в себя теоретические знания в сфере психологии.

3. **Поведенческий компонент**, под которым понимается проявление психологической компетентности в разнообразных стандартных и нестандартных ситуациях.

4. **Личностный компонент**, под которым понимается определенный уровень развития профессионально-важных качеств менеджера.

5. **Эмоционально-волевой компонент**, который включает в себя способность менеджера к самоконтролю.

6. **Аутопсихологический компонент**, который включает в себя способы саморегуляции, позволяющие сохранять менеджеру собственное психофизиологическое здоровье [4].

Современный менеджер – это не только отличный специалист, эффективный руководитель, организатор, но и дипломат, педагог, наконец, психолог, владеющий способами психологического познания и управления подчиненными. В связи с этим требования к его профессиональной подготовке возросли и не ограничиваются только лишь знаниями, умениями и навыками,

необходимыми в предметной области [1]. Возрастает необходимость в углубленных знаниях и психологических дисциплин: общей психологии, социальной психологии, психологии управления, конфликтологии. При подготовке будущих менеджеров и развитии психологической компетентности в обучении могут быть использованы ряд тренингов:

- «Психологическая компетентность менеджера».
- «Организация эффективной межличностной коммуникации менеджера».
- «Оптимизация стратегий решения управленческих ситуаций и организационного поведения менеджера».
- «Оптимизация стратегий решения менеджером конфликтных ситуаций».
- «Тренинг перспективного развития личности».

Профессиональное обучение руководителей, ядром которого выступает психологическая подготовка, является важнейшей инвестицией в рост конкурентоспособности организации и повышение ценности находящихся в её распоряжении человеческих ресурсов [2].

Список использованных источников:

1. Галицкая Т.И. «Формирование социально-психологической компетентности менеджеров туристской сферы в процессе профессиональной подготовки в туристском вузе» / Т.И. Галицкая Автореф. дис. канд. педаг. наук - 2008// [Электронный ресурс]. — Режим доступа. — URL: <http://www.dissercat.com/content/formirovanie-sotsialno-psihologicheskoi-kompetentnosti-menedzherov-turistskoi-sfery-v-prots#ixzz3SZFhNBgH>
2. Локтионова Е.Ю. «Психологическая подготовка как ядро профессионального обучения современных руководителей» / Е.Ю. Локтионова. – 2013 // [Электронный ресурс]. — Режим доступа. — URL: <http://sibac.info/15272>
3. Савина И.А. «Психологическая компетентность менеджеров как фактор эффективности их деятельности в условиях реорганизации компании» / И.А. Савина Автореф. дис. канд. педаг. Наук – 2005 // [Электронный ресурс]. — Режим доступа. — URL: <http://www.dissercat.com/content/psihologicheskaya-kompetentnost-menedzherov-kak-faktor-effektivnosti-ikh-deyatelnosti-v-usl#ixzz3SYZHdxr>
4. Ширяев С.В. «Формирование психологической компетентности менеджера социально-культурной деятельности»/ Ширяев С.В. – 2010 // [Электронный ресурс]. — Режим доступа. — URL: <http://sibac.info/15272http://cyberleninka.ru/article/n/formirovanie-psihologicheskoy-kompetentnosti-menedzhera-sotsialno-kulturnoy-deyatelnosti>

**ВПРОВАДЖЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ
ТА РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ» ЯК ЗАСІБ
ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ**

Одне з основних завдань, що стоять перед Україною – істотне підвищення конкурентоспроможності національної економіки. Питання національної конкурентоспроможності активно обговорюються на світових форумах. Існують глобальні рейтинги конкурентоспроможності, які дозволяють виявити переваги та слабкі місця кожної економіки. Проте дані питання не розглядаються в навчальних дисциплінах, що викладаються в ОНЕУ.

Не розглядаються також питання конкурентоспроможності регіонів. У той же час, існуючі дослідження, насамперед, Звіти про конкурентоспроможність регіонів України, які кілька років готував Фонд ефективного управління, дають, зокрема, можливість оцінити рівень конкурентоспроможності економіки Одеської області, визначити шляхи її підвищення.

Досвід розвинених країн свідчить: дуже важливе значення для підвищення конкурентоспроможності мають кластери – локалізовані на певній території міжгалузеві об'єднання підприємств і організацій у певній сфері. У країнах ЄС в кластерах працюють близько чверті підприємств з чисельністю зайнятих понад 20 осіб.

Усвідомлення урядами значення кластерів як унікального засобу підвищення конкурентоспроможності призвело до того, що в більшості європейських країн зараз діють програми підтримки кластерів. У ряді країн реалізуються не окремі заходи, а кластерна політика як система державних та громадських заходів і механізмів підтримки кластерів. Вона розглядається як окремий напрямок економічної політики. Хоча в Україні кластери не отримали

належного розвитку, вони діють у ряді регіонів і в перспективі їх значення зростатиме. Нашим студентам треба розуміти сутність кластерів, їх можливості, оскільки в майбутньому багатьом з них доведеться працювати в кластерах або співробітничати з ними.

Питання державного регулювання економіки розглядаються в навчальній дисципліні «Макроекономіка» – тема 7 «Держава в системі макроекономічного регулювання». Читається також навчальна дисципліна «Державне регулювання економіки». Однак у зазначених навчальних дисциплінах не отримали відображення суттєві зміни, які відбулися в системі державного регулювання економіки в останні десятиліття. Здійснено дерегулювання ряду галузей. Проведено регуляторні реформи, що сприяли скороченню масштабів адміністративного втручання держави в економіку та підвищенню ефективності регулювання. Широко використовується аналіз регулюючого впливу, що дозволяє зіставити вигоди, отримані в результаті прийняття регуляторного акту, з витратами суспільства. У ряді сфер активно використовується саморегулювання: окремі повноваження державних органів передаються саморегулюючим організаціям, створеним учасниками ринку.

Не аналізується регуляторна політика в Україні як один із напрямів економічної політики. У той же час, саме комплекс заходів з дерегулювання, здійснений в нашій країні на початку 2000-х років, сприяв початку підйому.

Ключове значення конкуренції в системі ринкової економіки обумовлює необхідність проведення конкурентної політики держави. У той же час, ці питання розглядаються тільки у навчальній дисципліні «Мікроекономіка» – тема 9 «Модель фірми в умовах недосконалої конкуренції». Серед питань теми – антимонопольна політика. Однак виділений час не дозволяє розглянути це питання глибоко. Не аналізуються зміни у конкурентній політиці розвинених країн в сучасних умовах. Не розглядаються особливості конкурентної політики в Україні.

У зв'язку з вищевикладеним, пропонується впровадження навчальної дисципліни «Конкурентоспроможність національної та регіональної

економіки». Методологічною основою навчальної дисципліни є теорія конкурентних переваг М. Портера. Спочатку аналізується сутність конкурентоспроможності національної економіки, фактори, що визначають її. Потім досліджується сутність кластерів, їх роль в сучасній економіці. Згідно з М. Портером ключ до високої конкурентоспроможності – інтенсивна конкуренція в сприятливому для бізнесу середовищі. Тому, аналізуються сучасні методи регулювання економіки, які сприяють створенню такого середовища для бізнесу, а також конкурентна політика держави та її особливості в Україні.

Підготовлений проект робочої програми цієї навчальної дисципліни. Загальна кількість часу, що передбачена – 108 год., в т.ч.:

- лекції – 16 год.;
- семінарські заняття – 16 год.;
- самостійна робота – 60 год.;
- індивідуальні заняття – 16 год.

Передбачено викладання матеріалу за 5 темами:

1. Конкурентоспроможність національної економіки.
2. Кластери у сучасній економіці.
3. Сучасні методи регулювання економіки.
4. Конкурентна політика держави та її особливості в Україні.
5. Шляхи підвищення конкурентоспроможності економіки Одеської області.

Викладання навчальної дисципліни «Конкурентоспроможність національної та регіональної економіки» дозволить підвищити якість підготовки економістів. Оскільки ці знання особливо важливі для студентів, що навчаються на ФЕУВ за спеціальністю «Економіка підприємства», передбачається читати цю дисципліну саме їм. У подальшому можливе її викладання також на інших факультетах.

ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ СРС В ОНЕУ

Згідно закону України «Про вищу освіту» освітній процес у ВНЗ здійснюється за такими формами:

- навчальні заняття;
- самостійна робота;
- практична робота;
- контрольні заходи.

СРС – це основний засіб оволодіння навчальним матеріалом. Мета якої сприяти формуванню самостійності як особистої риси та важливої професійної якості молодшої людини.

Сучасний етап розвитку вищої школи передбачає неухильний перехід до формування навиків СРС.

Це підтверджується наступними чинниками:

1. Якщо матеріал опрацьовується власноруч, то рівень засвоєння перевищує 90% інформації.

2. Не менш 25% загальної кількості кредитів ECTS, передбачених робочим навчальним планом, обирають студенти. Це підвищує значимість СРС конкретної дисципліни та відповідальність кафедр та викладачів за її якість.

3. СРС складає від 1/2 до 2/3 від загального обсягу навчального часу, відведеного на вивчення конкретної дисципліни. Тобто, СРС займає найбільшу питому вагу у навчальному навантаженні студента.

Таким чином, вища школа переходить до нової парадигми освіти. Основою якої є СРС, а студент перестає бути пасивним споживачем і стає активним елементом освітнього процесу.

Розрізняють види, функції, рівні, методи та контроль СРС.

Особливе місце займає мотивація студентів, а саме:

- участь у творчій діяльності;
- необхідність СРС для подальшого навчання, роботи;
- інтенсивна педагогіка та використання активних методів у навчанні;
- участь в олімпіадах, конференціях, конкурсах і т.д.;
- заохочення (матеріальні, рейтинг, екзамен);
- особистий приклад викладача;
- індивідуалізація завдань та їх постійне оновлення.

Діюча нормативна та науково-методична база, корпус викладачів та студенти ОНЕУ дозволяють організувати СРС на достатньому рівні. Однак, існують деякі проблеми в організації СРС:

- студенти будуть обирати 25% навчальних дисциплін, а в майбутньому і відповідні курси і викладачів, які їх читають;
- мотивація студентів;
- методичне забезпечення СРС та його оновлення, рівень використання інтерактивних методів у навчанні;
- супровід СРС викладачами;
- контроль СРС;
- кількість та обсяги завдань СРС.

Згідно закону України «Про вищу освіту», підвищується автономія ВНЗ, що обумовлює посилення конкуренції між ВНЗ. Це означає, що посилюється конкуренція між викладачами конкретного ВНЗ, включаючи ОНЕУ.

Вищезгадані проблеми СРС будуть вирішені за рахунок підвищення якості наукової та навчально-методичної роботи викладачів.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про вищу освіту». – К.: Паливода А.В., 2014. – 100 с.

Янковий О.Г.,
д.е.н., професор;
Кошельок Г.В.,
к.е.н., доцент

ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ

Якість університетської освіти залежить від поєднання високого рівня теоретичної та практичної підготовки. Сьогодні досить гостро стоїть питання про те, як наблизити характер навчання студентів до вимог сучасного життя і скоротити тривалість адаптації випускника ВНЗ. Як дати йому не тільки хороші теоретичні пізнання, а й навички реальної діяльності у світі ринкової економіки, як зробити його здатним відразу ж після навчання у ВНЗ включитися в серйозну практичну діяльність і отримати хорошу роботу за фахом.

Процес підготовки сучасного викладача більшою мірою має бути спрямований не на накопичення певного рівня знань, а професійне особистісний розвиток і саморозвиток педагога на формування його ціннісних пріоритетів. Складним і відповідальним етапом на шляху до професії педагога є практична підготовка студентів.

Практична підготовка студентів, їхні фахові уміння і навички формуються через навчальні практичні заняття, навчальну, виробничу практику, самостійну роботу, виховну роботу.

Практична підготовка студентів в інституті складається з 4 етапів: практичні заняття; навчальна практика; виробнича практика; переддипломна практика.

Підвищення якості практичної підготовки студентів, а саме якісне проведення навчальної практики повинно охоплювати такі напрями:

- формулювання цілей і завдань навчальної практики;
- формулювання вимог до результатів навчальної практики;
- формулювання критеріїв, оцінювання навчальної практики;

- підвищення якості методичного забезпечення навчальної практики;
- підвищення кваліфікації викладачів кафедри.

Тому, створення навчально-тренінгового підприємства (НТП) «Супер-Нова» на базі програми «1-С: Підприємство 8.2.» для проведення навчальної практики продовжує роботу викладачів кафедри економіки підприємства з розвитку й застосування активних методів навчання на новому, більш високому сучасному рівні.

Саме в умовах навчально-тренінгового підприємства студент перестає бути пасивним реципієнтом інформації, а набуває, розвиває, практикує та вдосконалює широкий спектр навичок і вмінь при моделюванні реальних економічних ситуацій.

Створення навчально-тренінгового підприємства стало результатом симбіозу економічного моделювання діяльності підприємства та активних методів навчання. Метою проведення практичних занять в умовах навчально-тренінгового підприємства є оволодіння студентами сучасними методами, формами організації, розрахунково-аналітичними-операціями, управлінськими процедурами та технічними засобами виконання робіт у майбутній сфері діяльності.

Робочою групою та викладачами, які проводять навчальну практику студентів старших курсів, розроблено методичне забезпечення до її проходження на НТП, а також графіки та плани проведення двохтижневої практики студентів 3-го курсу.

Усі викладачі, які проводять навчальну практику, пройшли підвищення кваліфікації та отримали сертифікати за програмою «Робота в програмному продукті 1С: Підприємство 8.2: «Бухгалтерія для України».

Традиційним стало проведення, перед початком практики, організаційних нарад, що надає можливість студентам більш відповідальніше ставитися до неї.

А після закінчення проходження практики проводиться анкетування з метою виявлення недоліків у організації та проведенні навчально-практичного тренінгу на базі НТП «Супер-Нова».

АНАЛІЗ ФАКТОРІВ, ЯКІ ВПЛИВАЮТЬ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ

Однією з нагальних проблем системи вищої освіти виступає підвищення ефективності навчання студентів. За для цього постійно розробляються та вдосконалюються форми, методи, прийоми та засоби навчання, які би сприяли підвищенню інтересу, активності та творчої самостійності студентів у засвоєнні теоретичних знань, формуванні вмінь та навичок, використанні їх у практичній діяльності. Однак, які саме фактори з точки зору студентів впливають на навчальну успішність?

З метою виявлення та визначення на допомогу викладачу факторів, які впливають на успішність студента у навчанні, кафедрою бухгалтерського обліку та аудиту було проведено анкетування студентів 3 курсу денної та вечірньої форм навчання спеціальності «Облік та аудит». Респондентам було запропоновано серед наведених 12 факторів, які сприяють підвищенню ефективності навчального процесу, та 11 факторів, які навпаки заважають студенту ефективно приймати участь у навчальному процесі, обрати найбільш значущі, або ж запропонувати свої варіанти.

Відносно першої групи факторів переважна більшість студентів денної та вечірньої форм навчання обрали відповідно: рейтингову систему оцінювання знань (20% та 60%); педагогічну майстерність викладача (43% та 60%); наявність навчально-методичного забезпечення в електронному вигляді (43% та 50%); можливість виконувати практичну роботу (43% та 37%); використання інтерактивних методів навчання (30% та 37%). Слід також відзначити що, 52% респондентів денної форми навчання до стимулів віднесли інші фактори, а саме: можливість отримання «автоматів» та підвищений рівень стипендії.

Отже, можна зробити висновок, що безперечним лідером виступає вміння викладача зрозуміло та доступно пояснити начальний матеріал, що, безумовно,

пов'язано з іншим фактором – «використання інтерактивних методів навчання», які, у свою чергу, вимагають від викладача постійного підвищення рівня своєї педагогічної майстерності та використання сучасних методів навчання.

Другу позицію серед даної групи факторів займає «наявність навчально-методичного забезпечення в електронному вигляді», що, на сам перед, пов'язано з розповсюдженням використання мобільних пристроїв (ноутбуків, нетбуків, смартфонів, планшетів тощо) та мережі Інтернет, що надає великий потенціал для інноваційного перетворення процесу навчання і надання навчальних матеріалів в електронному вигляді, які являються більш доступними та економічними як для студентів, так і для ВНЗ.

Значну увагу також слід приділяти таким формам навчальної діяльності, які будуть спроможні максимально наблизити набутті теоретичні знання до їх практичної реалізації. З цією метою кафедра приймає активну участь у розробці Навчально-тренінгового підприємства «СУПЕР-НОВА» у конфігурації «1С: Бухгалтерія для України 8.2».

До факторів, які заважають навчатися ефективніше, на думку студентів, відносяться відповідно: саме лінь (87% студентів двох форм навчання); робота (39% та 87%); важкі життєві умови (39% та 75%) та інтернет-залежність (48% та 38%). Тобто, якщо «важкі життєві умови» виступає об'єктивним фактором, на який викладач не в змозі впливати, то «лінь» та «інтернет-залежність» все ж таки підлягають коригуванню. За для вирішення цих проблем пропонується активно залучати студентів до участі у наукових конференціях та семінарах, олімпіадах та конкурсах, що дозволить їм не тільки підвищувати інтерес до навчання, але й отримувати нагороди, які будуть також додатковим стимулом до навчання.

Отже, за результатами проведеного дослідження можна заключити, що система моніторингу поглядів студентів щодо факторів, які впливають на ефективність навчання, є необхідним елементом системи забезпечення якості навчального процесу.

Сандюк Л.О.,
к. філос. н., доцент;
Сулим О.В.,
к. філос. н., доцент;
Юшкевич Ю.С.,
ст. викладач

ПОТЕНЦІАЛ ФІЛОСОФСЬКИХ ДИСЦИПЛІН У ФОРМУВАННІ МОРАЛЬНО-ЕТИЧНИХ ЯКОСТЕЙ МАЙБУТНЬОГО ЕКОНОМІСТА

Сучасне суспільство гостро потребує багатогранної високоморальної особистості з широким горизонтом мислення, яка вміє жити в динамічному світі та усвідомлює відповідальність за наслідки своєї діяльності. На жаль, у сучасних умовах велика сума знань про навколишній світ, масив постійно зростаючої інформації, яку людина засвоює, не супроводжується адекватним формуванням морально-ціннісного компонента, тому поняття «освічена людина» часто означає не «культурна», а лише «інформована», така, що володіє технологіями досягнення прагматичних цілей.

У нинішніх же обставинах освіта має формувати творчу особистість, здатну орієнтуватися в процесах оновлення суспільства, яка відчуває відповідальність не лише за власне життя, а й за буття людства як такого. Виробленню таких якостей сприяє саме вивчення філософських дисциплін, котрі націлені на розвиток креативного мислення та почуття відповідальності. Вивчення філософії виступає специфічною школою вироблення навичок критичного, недогматичного, гнучкого і аргументованого мислення. Вивчаючи філософію, студент:

- оволодіває культурою ведення діалогу;
- виробляє самостійність мислення, здатність формувати власну позицію;
- реалізує свій творчий потенціал.

Для філософії іманентною є діалогічність мислення, суб'єкт-суб'єктні відносини викладача та студента, тому в її рамках найбільшою мірою реалізується сучасна парадигма освітянського процесу.

Серед навчальних дисциплін, що викладаються у вищій школі, велика роль у формуванні громадянських якостей особистості належить такій філософській дисципліні як етика. Виходячи зі специфіки соціально-філософської проблематики, необхідно наголосити на тому, що основна увага в філософії завжди приділялась морально-етичним питанням. Найважливішим завданням філософської етики є осмислення та ціннісне оформлення самої філософії як етичного проекту, морально гідного способу життя. Етика як філософія моралі є виразом, продовженням і завершенням морального сенсу всієї філософії – без етики немає філософії, бо вона сама є етика [1]. Вона має значний змістовно-теоретичний, методологічний, аксіологічний потенціал в утвердженні і обґрунтуванні певного типу суспільно-державного устрою, а також морального зразка особистості, в котрому втілені найхарактерніші, необхідні даному суспільству вимоги.

В економічному ВНЗ особливого значення набуває вивчення господарської етики, оскільки в реальній ринковій економіці важливе значення мають такі якості суб'єктів господарювання як взаємна довіра і надійність, лояльність і чесність. Як зазначає Ф. Фукуяма, дія етичних установок відкриває можливість істотно скоротити інтераційні витрати, підвищити координацію дій учасників ринку, скоротити небажані побічні ефекти господарських рішень. Найбільш продуктивні економіки сформувалися саме в тих суспільствах, де склалися міцні моральні підвалини, в суспільствах з високою довірою, яку слід розглядати як важливий соціальний капітал, як культурно-етичну основу суспільного буття [2].

Список використаних джерел:

1. Гусейнов А. А. Философия как этический проект / Абдусалам Абдулкеримович Гусейнов // Вопросы философии. – 2014. – №5. – С. 16-26.
2. Фукуяма Ф. Доверие: социальные добродетели и путь к процветанию / Фрэнсис Фукуяма; [Пер. с англ. Д. Павловой, В. Кирющенко, М. Колопотина]. — М.: ООО «Издательство АСТ»: ЗАО НПП «Ермак», 2004 — 730 с.

АНАЛІЗ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ, ЩО ВИКОРИСТОВУЮТЬСЯ У НАВЧАЛЬНІЙ РОБОТІ УНІВЕРСИТЕТУ

Протягом останніх десятиріч вища школа працює в умовах необмеженого доступу до інформації, що приводить до необхідності використання інтерактивних технологій як основного інструменту, що дозволяє радикально змінити інформаційне середовище будь-якого навчального закладу і перетворити студентів на активних учасників навчального процесу. Інтерактивних технології, які активно розвиваються в системі освіти України об'єктивно обумовили розробку концепції дистанційного навчання. У структуру дистанційного навчання входять три компоненти: відкрите навчання; комп'ютерне навчання; комп'ютерна система комунікацій. Для цієї технології характерна пізнавальна мотивація, що створюється мережею Інтернет. Це робить дистанційне навчання технологією навчання ХХІ століття [1: 47-51; 2: 4].

Формування і розвиток власної інформаційно-комунікаційного середовища, як складової єдиного інформаційного освітнього простору, є однією стратегічних завдань нашого університету. З метою підвищення якості освіти та впровадження у навчальний процес університету сучасних інтерактивних технологій в університеті більш 10 років існує та динамічно розвивається навчально-методична лабораторія дистанційного навчання. Система дистанційного навчання ОНЕУ включає в себе наступні види забезпечення: навчально-методичне – методики, рекомендації з технології дистанційного навчання з урахуванням дидактичних і психологічних аспектів; програмне – мережеві системні програми, комп'ютерні навчальні програми, інструментальні середовища для створення навчальних програм. Сьогодні для створення комп'ютерних навчальних курсів можна використати програмні середовища, що розміщені на різних серверах; технічне – сервери, персональні і мережеві комп'ютери; інформаційне – конспекти лекцій,

підручники та інші методичні матеріали на оптичних і магнітних носіях, довідники, різноманітні бази даних з методичних матеріалів, оперативних даних, кадрів; організаційне – нормативні документи держави й організацій, визначальні структури організацій, що ведуть дистанційне навчання.

Очевидно, що система дистанційного навчання лише тоді буде конкурентноздатною з іншими системами, коли забезпечуватиме необхідну якість знань. Для цього в ній має функціонувати розвинута система контролю якості засвоєння знань. Вона передбачає: тематичні (модульні) контролі та підсумковий контроль, які студент здає після вивчення відповідних тем або модулів. Результати цих контролів (тестувань) записуються в індивідуальну картку студента і дають інформацію викладачу про хід освоєння навчального процесу конкретним студентом, а також, використовуються ним для рейтингової системи оцінки знань. Добре структурована подача матеріалу, можливість отримання студентами електронних копій лекцій забезпечує інтенсифікацію навчання за рахунок звільнення часу від конспектування, який використовується на спілкування з викладачем. Ці технології апробовані у навчальному процесі університету. Дистанційні модулі за своєю сутністю є не що іншим, як комплексами методичного забезпечення навчальних дисциплін.

Практика останніх 6 років показала, що модулі дистанційного навчання з різних навчальних дисциплін активно використовують студенти різних форм навчання. Слід зазначити, що впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в нашому університеті не є самоціллю, воно спрямоване на застосування викладачами сучасних методик викладання.

Список використаних джерел:

1. Всемирный доклад ЮНЕСКО по коммуникации и информации, 2010-2012 гг. – М. – 2013. – 168 с.
2. Романов А.Н., Торопцов В.С., Григорович Д.Б. Технология дистанционного обучения в системе заочного экономического образования. – М.: ЮНИТИ-ДАНА., 2000. – 303 с.

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Професійна підготовка – це система організаційних та педагогічних заходів, що забезпечують формування особистості професіонала за допомогою знань, вмінь, навиків, важливих професійних якостей.

Головною метою професійної підготовки студентів в вищих навчальних закладах є формування особистості майбутнього професіонала, зокрема розвиток його професійної самосвідомості [1: 74-75].

Робота економіста, як відомо – це постійне вирішення виробничих питань. Тому впровадження в систему навчання аналізу конкретних економічних ситуацій є необхідним завданням, спрямованим на розв'язання проблем активізації навчання та його зв'язку з практикою підприємницької діяльності. У процесі такої навчальної праці закладаються основи економічного стилю мислення нового типу, які допоможуть майбутньому спеціалісту приймати рішення в нестандартних ситуаціях, оцінювати позитивні й негативні наслідки їхньої реалізації [2: 25].

Важливим чинником, який сприяє формуванню вміння застосовувати набуті теоретичні знання у практичній діяльності, а відтак сприяє набуттю студентами професійних компетенцій, є практична підготовка на робочому місці. Недооцінка ролі стажування (або навіть праці за спеціальністю) на конкретному робочому місці ще під час навчання часто має наслідком невміння творчо застосувати отримані знання у практичній діяльності, що ускладнює процес адаптації випускників на виробництві, знижує якість їхньої роботи, і навіть погіршує їхні можливості щодо працевлаштування.

Враховуючи важливість практичної підготовки, слід не лише передбачати в навчальних планах проходження студентами навчальної та виробничої

практик, але й узгоджувати з потенційними роботодавцями обсяги і види практичної підготовки, терміни її проведення тощо.

З цих позицій важливими напрямками підвищення ефективності професійної підготовки можуть виступати:

1) розробка системи заходів професійного відбору абітурієнтів по спеціальності, яка має дозволити за допомогою використання надійних, диференційованих, що володіють прогнозуючою цінністю методик, обрати осіб по своїм індивідуальним якостям, які відповідають вимогам, що пред'являються професією до особистості спеціаліста;

2) здійснення індивідуально-диференційованого підходу до професійної підготовки майбутніх спеціалістів, що має на увазі не тільки облік індивідуальних, вікових та соціально-психологічних особливостей студентів, але і вивчення їх динаміки від курсу до курсу, з метою своєчасного коригування;

3) забезпечення можливостей творчого самовираження, осмислення та здійснення майбутніми спеціалістами свого професійного «Я», за допомогою організації управляємої самостійної роботи студентів;

4) психолого-педагогічне керівництво професійним та особистісним самовизначенням студентів за допомогою вивчення та аналізу професіограм, зустрічі з досвідченими спеціалістами, складання карт професійного росту та самовдосконалення;

5) забезпечення діалоговості процесу навчання за допомогою використання інтерактивних методів (діалог, організаційно-навчальні ігри, групові дискусії та інше), що забезпечують розвиток у майбутніх спеціалістів рефлексивності як здібності людини до активного осмислення свого внутрішнього світу.

Список використаних джерел:

1. Критерии эффективности качества профессиональной подготовки студентов // Пути повышения качества профессиональной подготовки студентов: материалы Международной научно-практической конференции: Минск, 22-23 апреля, 2010. – Минск: РИВШ, 2010. – С. 71- 75.

2. Ковальчук Г.О. Активізація навчання в економічній освіті: Навч. посіб. / Г.О. Ковальчук. – 2-ге вид., доп. – К.: КНЕУ, 2003. – 298 с.

Хомутенко В.П.,
к.е.н., професор;
Хомутенко А.В.,
к.е.н., доцент;
Луценко І.С.,
к.е.н., ст. викладач

НАВЧАЛЬНІ ЗАНЯТТЯ ЯК ФОРМА ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ-ЕКОНОМІСТІВ

Об'єктивно необхідною умовою підготовки фахівців економічного профілю високого кваліфікаційного рівня є формування у студентів професійних навичок та вмінь, що досягається під час здійснення практичної підготовки майбутнього фахівця. Законом України «Про вищу освіту» (далі – Закон) встановлено, що однієї з форм організації освітнього процесу у вищих навчальних закладах є практична підготовка студентів, яка здійснюється шляхом проходження ними «практики на підприємствах, в установах та організаціях» [1: статті 50, 51]. Разом з тим, на місці практики від студентів очікують наявності певних навичок та вмінь, які вони повинні оволодівати під час навчальних занять.

Навчальні заняття як одна з форм освітнього процесу проводяться, відповідно до Закону, у вигляді лекцій, лабораторних, практичних, семінарських, індивідуальних занять та консультацій. Види занять, що проводяться у ВНЗ, обумовлені встановленими освітньо-кваліфікаційними характеристиками фахівців відповідного профілю, набуття яких забезпечують певні дисципліни. Завданнями будь-якої дисципліни є формування у студентів належного рівня відповідних знань та умінь. Так, наприклад, завданнями дисципліни «Фінансовий контроль» є формування у студентів навичок та умінь проводити контрольню-перевірочну роботу суб'єктів господарювання. Таке завдання досягається за рахунок моделювання викладачем конкретних господарських ситуацій, дослідження яких дає змогу студентам оволодіти методикою інспектування Державної фінансової інспекції (далі – ДФІ). Таким

чином, студенти набувають практичних знань та умінь з проведення контрольно-перевірочної роботи державних органів, які можуть продемонструвати під час проходження виробничої практики.

З метою здійснення належної практичної підготовки фахівців-економістів на навчальних заняттях необхідно використовувати інтерактивні методи навчання, зокрема, ділові ігри та тренінги, під час яких студенти знайомляться з компетенціями фахівців-економістів з фінансової роботи, з податків та зборів [2] й оволодівають практичними навичками роботи таких спеціалістів. Наприклад, під час проведення міждисциплінарного тренінгу на тему «Оподаткування фізичних осіб-підприємців» учасники оволодівають, зокрема, такими практичними навичками:

- надання податкових консультацій;
- організація та ведення податкового обліку, складання податкової звітності;
- здійснення обробки податкових декларацій працівниками органів Державної фіскальної служби (далі – ДФС);
- проведення камеральних перевірок податкових декларацій фізичних осіб-підприємців;
- проведення апеляційних процедур фізичними особами-підприємцями.

Таким чином, даний тренінг сприяє практичній підготовці фахівців-економістів, як для приватних підприємств, так і для органів ДФС.

Все вище зазначене переконливо доводить, що навчальні заняття є повноцінною формою практичної підготовки фахівців-економістів за умови їх проведення на відповідному прикладному рівні та використання інтерактивних методів навчання.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. №1556-VII. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/page4>.
2. Наказ Держспоживстандарту України «Національний класифікатор професій» від 28.07.2010 р. № 327. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://hrliga.com/index.php?module=norm_base&op=view&id=433

МЕТОДИКА ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ У СТУДЕНТІВ ОБЛІКОВИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Проблема пошуку ефективних способів навчання існує для кожного викладача. Дуже добро розкривають сучасні інноваційні процеси в навчанні цитата Єрмолаєвої Ж.Є.: «Перетворення в системі вищої освіти обумовлені рухом у бік інноваційної особистісно-розвиваючої парадигми освіти, необхідністю використання інтелектуально-творчого потенціалу людини для творчої діяльності у всіх сферах життя».

У процесі формування фахівців нового покоління потрібно знати, що діалог між викладачем і студентом існує на особистісному рівні, а значить, він можливий лише в тому випадку, коли особистість відкрита для іншої особистості. Для цього кордону особистості повинні бути рухливі і проникні.

Одним з елементів, що підвищує ефективність підготовки фахівців у нових умовах, є навчальна гра. Гра – це унікальний механізм акумуляції та передачі колективного досвіду. Вона приваблює тим, що це діяльність, головним мотивом якої є не її результат, а сам процес.

Навчальний процес з використанням активних методів навчання в умовах вузу спирається на сукупність загальнодидактичних принципів навчання і включає свої специфічні принципи, які пропонує А.А. Балаєв. При цьому він виділяє 15 таких принципів, ми зауважимо на меншій кількості:

1. Принцип рівноваги між змістом і методом навчання з урахуванням підготовленості студентів і темою заняття.
2. Принцип моделювання.
3. Принцип вхідного та вихідного контролю.
4. Принцип відповідності змісту і методів цілям навчання.
5. Принцип проблемності.
6. Принцип «негативного досвіду».

7. Принцип «від простого до складного».
8. Принцип безперервного оновлення.
9. Принцип організації колективної діяльності.
10. Принцип випереджаючого навчання.
11. Принцип економії навчального часу.

Активні методи навчання, при вмілому застосуванні, дозволяють вирішити одночасно три навчально-організаційні завдання: підпорядкувати процес навчання керуючому впливу викладача; забезпечити активну участь у навчальній роботі як підготовлених студентів, так і не підготовлених; встановити безперервний контроль за процесом засвоєння навчального матеріалу.

Активні методи навчання дозволяють успішно формувати:

- вміння уникати повторення помилок і прорахунків;
- здатність ясно і переконливо викладати свої думки, бути небагатослівним, але зрозумілим;
- здатність передбачати наслідки вжитих кроків;
- вміння ефективно управляти своєю діяльністю і часом.

В ході анкетування студентів обліково-економічного факультету 2-5 курсів, виявлена зацікавленість студентів до ігрових методів навчання, які використовують багато викладачів у різних навчальних дисциплінах. Але одна із проблем, яка існує, і дуже погано вирішується, це не достатньо об'єктивні оцінки учасників гри, з точки зору анкетованих студентів.

Список використаних джерел:

1. Ермолаева Ж.Е. Применение интерактивных методов обучения культуре речи при подготовке специалистов в области пожарной безопасности. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.academia.edu/4328954/>
2. Реутова Е.А. Применение активных и интерактивных методов обучения в образовательном процессе вуза: Методические рекомендации для преподавателей Новосибирского ГАУ. – Новосибирск: НГАУ, 2012. – 58 с.
3. Хащенко Т.Г., Макарова Е.В. Интерактивные методы обучения в образовательном процессе вуза: Методические рекомендации для преподавателей Ульяновской ГСХА. – Ульяновск: УГСХА, 2011. – 46 с.

ПСИХОЛОГІЧНА КУЛЬТУРА ОСОБИСТОСТІ ТА ПРИЙОМИ ЇЇ ФОРМУВАННЯ У ФАХІВЦІВ З ЕКОНОМІКИ

Соціально-економічна реформа і зміни, які відбуваються в сучасній освіті, потребують вирішення багатьох проблем, серед яких найважливішою є проблема загальнокультурної освіченості студентів. До вищої освіти ставляться вимоги, пов'язані з необхідністю висококваліфікованої підготовки майбутніх фахівців до професійної діяльності в умовах дійсності, яка швидко змінюється.

В освітній практиці відзначаються тенденції, які свідчать про важливість формування психологічної культури у процесі навчання у ВНЗ.

Відмінною рисою психологічної культури є увага до індивідуальності людини, формування таких рис, як самостійність мислення, відповідальність, мотивація до професійного і особистісного зростання. Таким чином, психологічна культура забезпечує соціальну цінність майбутнього фахівця, його адаптивність і життєстійкість у сучасному світі на ринку праці.

Перед ВНЗ постає завдання підготовки спеціалістів, здатних будувати свою професійну діяльність у формі продуктивної співпраці, з урахуванням інтересів інших людей. Проте цьому питанню в даний час приділяється недостатньо уваги.

Рівень психологічної освіти, що склався, у більшості навчальних закладах знаходиться нижчим за необхідний рівень і не вирішує проблеми формування психологічної культури.

Відомий італійський психолог Антоніо Менегетті у своїх наукових роботах переконливо доводить думку, яка поділяється багатьма іноземними та вітчизняними психологами, про те, що психологія є фундаментальною дисципліною для економіки, і економіст (підприємець) не може досягти успіху економічної діяльності, якщо він не вміє враховувати особистісні якості власної психіки, психіки людей, що його оточують, і психіку колективного середовища.

Особливістю особистості успішного економіста, на думку А. Менегетті, є вміння розуміти себе і особливості інших людей, їхню поведінку в різних професійних ситуаціях, вміння проявляти емпатію, вміння спілкуватися, розвинене економічне мислення, порядність, чесність і орієнтованість на духовні, культурні і екологічні пріоритети [1, 2].

Саме формування таких якостей у майбутніх економістів є одним з головних завдань, що ставлять на своїх заняттях викладачі психології. Викладачами психології кафедри «Мовної та психолог-педагогічної підготовки» розроблено ряд методичних прийомів, які сприяють досягненню цієї мети і ґрунтуються на багаторічному досвіді викладання психологічних дисциплін.

Одним з таких прийомів формування вказаних якостей у майбутніх фахівців можуть бути, на нашу думку, *психологічні задачі*.

Психологічні задачі – це така форма практичних завдань, в якій подані різноманітні життєві чи професійні ситуації, які необхідно самостійно проаналізувати з позиції психологічної науки.

Мета таких завдань полягає, з одного боку, в перевірці засвоєння студентами теоретичних знань з дисципліни «Психологія та педагогіка», оскільки вони ґрунтуються саме на теоретичному навчальному матеріалі, а з іншого – вони спрямовані на формування в студентів здібностей самостійного аналізу різноманітних життєвих чи професійних ситуацій, в яких розкриваються особливості поведінки людини, обумовлені індивідуальністю її психіки.

Цей вид самостійної роботи відбувається в аудиторії під керівництвом викладача. Студентам подається схема рішення психологічних задач, за якою вони аналізують ту чи іншу ситуацію. Після закінчення роботи відбувається колективне обговорення її результатів. Викладач вимагає обґрунтування висновків, до яких дійшли слухачі. Особлива увага при цьому звертається на дотримання студентами етикетних норм, у випадках, коли вони не згодні з висновками своїх сокурсників.

Ще однією з форм самостійної роботи студентів є написання *психологічного портрета*.

Психологічний портрет – це опис деяких особливостей характеру людини, які впливають на її поведінку та світосприймання.

Метою написання психологічного портрета студентами є, по-перше, розширення самопізнання, тобто формування об'єктивної, адекватної самооцінки своїх особистісних і професійних якостей. По-друге, формування правильної оцінки свого психічного стану, подолання помилкових стереотипів сприймання себе та інших. По-третє, пошук путей самовизначення в суспільстві, особистісного і професійного зростання.

Написання психологічного портрета ґрунтується на проведенні самостійного дослідження з використанням рекомендованих психодіагностичних методик і тестів.

Методики, які пропонуються для даного виду роботи, досить прості і за правилами проведення психологічного дослідження можуть бути рекомендованими для роботи неспеціалістів. Цей вид роботи студенти виконують поза аудиторією. Оскільки, як помічено, такий вид роботи спрямований на самоаналіз, то обговорення результатів дослідження відбувається з кожним виконавцем індивідуально.

Досвід показує, що описані види робіт викликають зацікавленість студентів і сприяють формуванню в них більш глибокого розуміння психічної діяльності особистості.

Список використаних джерел:

1. Менегетти А. Учебник по онтопсихологии / Пер. с итал./ А. Менегетти. – М.: Славянская ассоциация Онтопсихологии, 1997. – 592 с.
2. Менегетти А. Личность предпринимателя // Личность предпринимателя: сборник выступлений / Пер.с итал. ООО «ФОЙЛ» / А. Менегетти. – М.: ННБФ «Онтопсихология», 2006. – 98 с.
3. Спиридонова Л.К., Долинська В.І. Збірник психологічних задач з дисципліни «Психологія та педагогіка» для студентів усіх курсів усіх напрямів та спеціальностей». – Одеса: ОНЕУ, ротапринт, 2014. – 45 с.
4. Кіршо С.М., Спиридонова Л.К., Долинська В.І., Крижановська А.В. Методичні вказівки до самостійної роботи з психолого-педагогічних дисциплін для студентів всіх курсів всіх спеціальностей. (Відп. за випуск Л.К.Спиридонова).. – Одеса: ОНЕУ, ротапринт, 2012. – 63 с.

ОПТИМІЗАЦІЯ ЗАВДАНЬ СРС – ВАЖЛИВА УМОВА ЯКОСТІ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ ІЗ ІСТОРИЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Важливе місце у підготовці фахівців-економістів займає проблема якості знань і, в тому числі, із історичних дисциплін. За своєю природою ця проблема комплексна. Її комплексність обумовлена багатовимірністю самого поняття – «якість знань», що у свою чергу вимагає залучення і співпраці до її розв’язання цілої низки учасників навчального процесу, а саме, вченої ради, навчально-методичного відділу, кафедр, викладачів, студентів, різноманітних джерел інформації, сучасних методик та технологій навчання.

У сучасних умовах якість знань студентів у галузі історичних наук набуває особливого звучання, оскільки критеріями їх засвоєння і творчого осмислення виступають не лише семестрові бали та результати іспитів, але й вміння їх застосовування у реальному житті:

- професійній сфері;
- громадсько-політичній роботі;
- соціальному середовищі.

У зв’язку з цим постає завдання щодо доопрацювання навчальних і робочих програм із історичних дисциплін з урахуванням новітніх наукових досліджень у галузі історіографії, введення у науковий обіг нових джерел і документів, здобутків у інших галузях історичної науки.

Визнаючи наповненість кожної із тем навчальної дисципліни, варто враховувати знання набуті у середній школі та соціальний запит на історичні знання на сучасному етапі. Адже відсутність у молодой людини об’єктивних, науково обґрунтованих історичних знань, використання у виробленні власної політичної позиції застарілих уявлень, викривленого бачення минувшини і теперішнього розвитку України та її місця у системі координат світового співтовариства гальмує процес формування демократичних інститутів,

створення дієвого громадянського суспільства, реформування України на цивілізаційних засадах.

Якісно новий етап в організації СРС у нашому університеті розпочався із впровадження рейтингової системи оцінювання знань студентів. Нова модель освітнього процесу вимагала докорінних змін діючого навчально-методичного забезпечення. Особливо важливу роль в організації та плануванні СРС почала відігравати оновлена за змістом і структурою робоча програма навчальної дисципліни.

Наявність у робочій програмі навчальної дисципліни тематичного плану, змісту дисципліни за темами, планів лекцій та семінарських занять, завдань самостійної роботи, поточного і підсумкового контролю, рекомендованої літератури створили можливості для планування самостійної роботи студентів, встановлення обсягів завдань та термінів їх виконання, координації термінів проведення контрольних заходів з іншими навчальними дисциплінами, які за навчальним планом викладаються впродовж семестру на першому курсі.

Переведенню вищезазначених положень робочої програми навчальної дисципліни у площину практичного їх виконання сприяли складання та доведення до студентів таких документів як методичні вказівки до вивчення навчальної дисципліни, графік проведення семінарських завдань, графік проведення контрольних заходів, графік індивідуально-консультативної роботи та карта самостійної роботи студента.

Опрацювавши робочу програму навчальної дисципліни, методичні вказівки та відповідні графіки, студент отримує всю необхідну інформацію щоби визначитися в трудомісткості і термінах виконання, передбачених картою СРС обов'язкових та вибіркового видів самостійної роботи. Пріоритетним напрямом роботи студента виступають обов'язкові види самостійної роботи, що включають в себе чотири блоки завдань, а саме:

1. Опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу.
2. Підготовка до семінарських занять.

3. Підготовка до рейтингових контрольних робіт.

4. Виконання завдань для самостійного опрацювання.

Під час планування СРС важливе місце відводиться опрацюванню оптимальних обсягів завдань по кожному виду самостійної роботи.

При визначенні норм завдань на самостійне опрацювання потрібно враховувати:

- скільки часу студенти витрачають на самостійну роботу щодня при підготовці до семінарів з історичних дисциплін;
- характер завдання (конспектування відповідних розділів рекомендованої літератури для участі у обговоренні питань семінару чи дискусії, індивідуальне завдання, реферат, наукове повідомлення);
- складність завдання (опрацювання історичних джерел зі збереженням лексики відповідної епохи чи сучасної монографії, розгорнутий план чи тези виступу на семінарі, або під час захисту індивідуального завдання);
- рівень історичної підготовки студентів;
- ступінь мовної підготовки іноземних студентів;
- обсяги і терміни проведення семестрових контрольних заходів з інших навчальних дисциплін, які за навчальним планом викладаються студентам у даному навчальному семестрі.

Таким чином, існуюча практика планування СРС, здійснювані кроки по оптимізації її обсягів, методичне забезпечення створюють сприятливі умови для:

- а) системного засвоєння програмного матеріалу;
- б) виконання якісних індивідуальних завдань;
- в) зростання історичної ерудиції та підготовленості студентів до засвоєння теоретичного матеріалу наступних лекцій та результативної участі у семінарських заняттях.

СТВОРЕННЯ НОВИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ АБО ООНОВЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНИХ ТА МЕТОДИЧНИХ ФОРМ АКТИВІЗАЦІЇ ПОТЕНЦІАЛУ СТУДЕНТІВ

Зміни в розвитку продуктивних сил, економічних відносин вимагають постійного оновлення шляхів, форм і методів економічної освіти й виховання молоді. Поєднання «навчання – освіта – праця» зумовлене сучасними умовами господарювання та прогресом науки і спрямоване, насамперед, на розвиток у кожного з нас дбайливого ставлення до власності, вироблення вміння раціонально використовувати наявні ресурси для задоволення різноманітних потреб, на формування таких якостей, які б відповідали суспільним інтересам і сприяли всебічному розвитку особи.

Дедалі важливішими стають розробки систем для розвитку майстерності працівників, до яких входять традиційне навчання (пояснювально-ілюстративного типу) і тренування в умовних та реальних виробничих ситуаціях. Розв'язання суперечностей між вимогами до майбутніх спеціалістів у галузі економіки та бізнесу й рівнями їхньої професійної кваліфікації може здійснюватись за двома основними напрямками:

- 1) розроблення національних стандартів економічної освіти, рівнів професійної компетентності майбутнього фахівця-економіста;
- 2) удосконалення процесу реалізації економічної освіти (змісту економічних дисциплін і застосування інтенсивних навчальних технологій, які базуються на принципах і методах активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів).

В економічному навчанні необхідно орієнтуватися не тільки на формування системи знань, досягнення рівня відповідної компетентності, а й на сформовані вміння та навички, певний досвід практичної діяльності, соціально-економічного спілкування.

У цьому процесі можна виділити наступні фази. Перша фаза пов'язана з виявленням фрагментів змісту, що повторюються в певних темах різних

дисциплін. Друга фаза пов'язана з пошуком нової структури змісту, що дозволяє об'єднати розрізнені навчальні курси в єдину інтегровану дисципліну на основі нового компонування наукового теоретичного знання й нової послідовності вивчення певних розділів інтегрованого курсу. Третя фаза пов'язана з пошуком нової структури змісту, що дозволяє об'єднати розрізнені знання в єдиний інтегрований цикл пізнання на основі системи проектів або системи навчально-тренінгових ігор із включеними в них «проектами».

Метод проектів забезпечує відбір і структурування змісту навчального матеріалу з урахуванням специфіки майбутньої професійної діяльності та логічно реалізується за допомогою створення навчально-тренінгової фірми (НТФ). В основі технології роботи НТФ лежать принципи набуття практичних навичок студентами під час вивчення фахових дисциплін з використанням тренінгових технологій створення та функціонування віртуальних підприємств, що діють в умовах господарювання, наближених до реальних.

Тренінгові технології передбачають намір використання переважно імітаційних методів, які є ігровими. Ігрова освітня технологія включає в себе моделювання й обґрунтування професійних ситуацій і спрямована на формування навичок поведінки учасників гри в різних, у тому числі, і нестандартних ситуаціях.

Завдяки організації роботи НТФ можна забезпечити: навчання студентів сучасним методам планування власної кар'єри; покращення практичної підготовки студентів; надання інформаційних послуг студентам усіх форм навчання з питань організації власного бізнесу; виконання науково-дослідних робіт відповідно до госпдоговірної і держбюджетної тематик; працевлаштування студентів через налагодження довгострокових партнерських відносин із потенційними роботодавцями.

Список використаних джерел:

1. Азаренкова Г.М., Самородова Н.М. Тренінгові технології у практичній підготовці студентів з обліку і аудиту // Зб. наук. праць Харківської держ. акад. міськ. госп-ва. – Х.: ХДАМГ, 2004. – №5. – С. 118-123.
2. Андреев А.А. Педагогика высшей школы. Новый курс. – М.: Московский междунар. ин-т эконометрики, информатики, финансов и права, 2002. – 264 с.

ОБҐРУНТУВАННЯ НАПРЯМІВ ПОКРАЩАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Сучасний етап розвитку суспільства характеризується спрощенням шляхів передачі інформації від викладача до студентів, що багато в чому визначає вектор розвитку сьогочасних освітніх технологій. Саме тому виникає необхідність адаптації процесів організації самостійної роботи студентів вимогам сучасності.

З метою обґрунтування напрямів покращання організації самостійної роботи студентів автором проведено дослідження порівняння розподіл часу студентів відповідно до навчальних планів з теоретичними та фактичними показниками. Висунуто припущення щодо перенавантаження навчальних планів студентів. Для перевірки зазначеного вище припущення проведено анкетування студентів 4-го та 5-го курсів кредитно-економічного факультету Одеського національного економічного університету стосовно розподілу бюджету їх часу, проблем організації самостійної роботи та бачення студентів щодо їх вирішення.

За результатами обробки анкет встановлено, що фактичний бюджет часу студентів наближається до теоретичного [1: 5; 2: 78], водночас нормативний бюджет вважаємо перевантаженим, оскільки у цьому випадку робочий час студентів складає від 11,5 (бакалаври) до 12,7 (магістри) годин.

Найбільшу проблему навчання студенти-бакалаври вбачають у нерозуміння змісту завдань. Підтвердженням перевантаження робочого часу студентів-магістрів є виділення серед основних проблем кількість завдань та нестачу часу на їх виконання. Серед інших проблем студенти визначили відсутність мотивації до навчання, зумовлену недостатнім розумінням практичної значущості навчальних дисциплін.

Серед запропонованих шляхів вирішення проблем нестачі часу на виконання завдань найбільшу кількість балів отримав напрям скорочення обсягу дисциплін, дещо менше – скорочення обсягів завдань за окремими

дисциплінами. В якості «іншого» студентами було визначено: вивчати найбільш важливі питання; формувати комплексні міждисциплінарні завдання; запровадження відео-лекцій. За результатами проведеного анкетування, а також обговорення на методичному семінарі кафедри банківської справи ОНЕУ автором сформовано основні напрями покращання організації самостійної роботи студентів (табл. 1).

Таблиця 1

Напрями покращання організації самостійної роботи студентів

Поточні	Тактичні	Стратегічні
<ul style="list-style-type: none"> • структурування курсів; • вдосконалення методичних матеріалів; • аналіз міждисциплінарних зв'язків; • створення міждисциплінарних завдань. 	<ul style="list-style-type: none"> • розробка міждисциплінарних кейсів; • узгодженість програм за дисциплінами (усунення «повторів»); • запровадження дистанційних технологій у навчання. 	<ul style="list-style-type: none"> • удосконалення програм підготовки фахівців; • підсилення практичного спрямування; • науково-практичне обґрунтування дисциплін (можливо – скорочення/інтеграція дисциплін).

Варто зауважити, що проблема кількості дисциплін є об'єктивною, а її вирішення передбачено в Законі України «Про вищу освіту» [3]: за новими програмами підготовки бакалаврів за кожний навчальний рік вивільняється 360 год., що на тлі укрупнення низки навчальних курсів до 6-ти кредитів означатиме скорочення кількості дисциплін, що викладаються.

Отже, наразі не вирішеними чи недостатньо розробленими залишаються питання міждисциплінарних зв'язків, створення міждисциплінарних кейсів; а також підсилення зв'язків з роботодавцями для обґрунтування мети вивчення дисциплін, а передусім – навчочок, що повинні формуватися в процесі навчання.

Список використаних джерел:

1. Бойко Я. Бюджет часу студента. Гуманізація навчально-виховного процесу: Збірник наукових праць. – Вип. XLIX / За заг. ред. проф. В.І. Сипченка. – Слов'янськ: СДПУ, 2009. – 187 с. – С. 3-8; С. 5.
2. Бычин В.Б. Нормирование труда: Учебник / В.Б. Бычин, С.В. Малинин; под ред. Ю.Г. Одегова. – М.: Экзамен, 2002. – 320 с.
3. Закон України «Про вищу освіту» // Відомості Верховної Ради. – 2014. №37-38, ст. 2004.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ: ПРАКТИЧНА ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ

Підготовка фахівців європейського рівня з вищою економічною освітою – основна мета економічних ВНЗ у сучасних умовах. Особливого значення у забезпеченні якості університетської освіти набуває питання практичної підготовки студентів, результатом якої є формування у майбутніх фахівців практичних знань та професійних компетенцій.

Поняття «практична підготовка» часто ототожнюють з поняттям «практика» студентів. Однак, практична підготовка – поняття набагато ширше. Під практичною підготовкою розуміють систему заходів, спрямовану на формування молодого фахівця як соціально адаптованої і соціально відповідальної особистості [1: 204].

Практичні заняття в університеті дають можливість студентам набути професійних компетенцій, розвивають критичне мислення, спостережливість, здатність до прогнозування. При організації практичних занять розробляються завдання, які передбачають формування у студентів умінь порівнювати, аналізувати, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, висувати гіпотези та перевіряти їх. Практичні заняття суттєво впливають на формування професійних умінь, навичок, такі риси особистості, як старанність, відповідальність за дії, що виконуються, прагнення досконало оволодіти знаннями, на професійне спрямування особистості [1: 207].

Результати вивчення професійної діяльності випускників економічних вузів свідчать, що вони володіють сучасними професійними знаннями, проте недостатньо підготовлені до реальної практичної діяльності. Молоді фахівці не вміють аналізувати проблемні ситуації і самостійно приймати ефективні рішення, не завжди виявляють творчий підхід до вирішення традиційних професійних завдань. В результаті ускладнюється процес їх адаптації,

загострюються проблеми професійного і соціального становлення. Тому завданням вищих навчальних закладів є підготовка сучасних спеціалістів, які володіють підприємницькими навичками й уміннями працювати творчо й ініціативно. Студенти мають розуміти, що теорія і практика, отримані у ВНЗ – це лише поштовх до подальшого самовдосконалення та безперервної освіти.

При проходженні різних видів практик студенти отримують можливість ознайомитись з діяльністю підприємства (організації), його організацією, управлінням, плануванням, спостерігати за роботою професіоналів, набути практичного досвіду, формувати необхідні уміння і навички. Як наслідок, студенти отримують інформацію щодо змісту їх майбутньої роботи.

Однак, останнім часом спостерігається зниження можливостей і ефективності проведення практик. Однією з головних причин такої тенденції є відсутність фінансових можливостей для необхідної організації, консультацій та контролю як керівників практики з боку підприємства, так і викладачів-керівників практик від університету. Щодо вирішення даної проблеми дуже своєчасним і доцільним стало заснування у нашому ВНЗ навчально-тренінгового підприємства «Супер-Нова», створеного на базі сучасної техніки та програмного забезпечення. Практичні завдання, розроблені з урахуванням реальної діяльності підприємств, дають можливість студентам набувати фахових умінь та навичок безпосередньо в стінах університету.

Отже, організація практичної підготовки майбутніх фахівців у вищих навчальних закладах здійснюється як під час вивчення професійно-спрямованих теоретичних дисциплін, так і виробничої практики. Правильна організація такої підготовки сприяє формуванню високопрофесійних та креативних фахівців, здатних пристосовуватись до сучасних вимог економіки та ринку праці.

Список використаних джерел:

1. Чебукіна В.Ф. Особливості організації практичної підготовки фахівців у ВНЗ I-II рівня акредитації // Інформаційні технології в освіті, науці та виробництві. – 2013. - вип. 3(4). – С. 204-211.
2. Шульга Л.В., Бражник Л.В., Вакулєнко Ю.В. Підвищення якості університетської освіти: професійна та практична підготовка фахівців. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/6.2/335.pdf>

ТРЕНІНГИ З ОБЛІКОВИХ ДИСЦИПЛІН ЯК ЧИННИК ПІДВИЩЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

В умовах трансформаційних змін національної економіки сучасний ринок праці висуває до фахівців такі вимоги, як гнучкість мислення, розуміння суті економічних процесів, вміння самостійно виявляти й вирішувати проблеми, швидко орієнтуватися у виробничих ситуаціях та приймати відповідні управлінські рішення.

Професійна спрямованість майбутніх фахівців з обліку та аудиту у сучасних умовах функціонування суб'єктів підприємницької діяльності не зводиться тільки до проведення облікової роботи. Бухгалтер має бути аналітиком, здатним не тільки констатувати факти, а й робити аналіз, прогноз, висновки, що допоможе керівнику у вирішенні економічних й управлінських проблем. Адже «бухгалтерський облік – це не сукупність реєстрів і звітних форм, це, передусім, стиль мислення» [1: 77], який і потрібно сформувати у майбутніх фахівців з обліку та аудиту.

Системні знання, необхідні для вироблення цілісного, проблемного мислення фахівця, на думку І.М. Козловської, можуть бути отримані лише на основі інтегрованого підходу до вивчення фахових дисциплін [2: 51].

Отже, забезпечення відповідної якості підготовки випускників з бухгалтерського обліку, їх фахової компетентності можливе лише за умови належної організації навчального процесу, з використанням інтегрованого підходу до вивчення облікових дисциплін, на основі впровадження сучасних освітніх технологій, серед яких широке визнання отримав тренінг.

Сутність тренінгових технологій полягає в тому, щоб у процесі взаємодії викладачів і студентів актуалізувати творчий потенціал учасників, а не дати їм певну кількість знань. Під час тренінгу відбувається неформальне, невимушене спілкування, яке відкриває перед групою безліч варіантів розвитку і вирішення

проблеми. На відміну від традиційних, тренінгові форми навчання повністю охоплюють весь потенціал людини: рівень та розвиток її компетентності (соціальної, емоційної та інтелектуальної), самостійність, здатність до прийняття рішень, взаємодії тощо.

При проведенні тренінгу з облікових дисциплін в основному використовуються наступні методи:

- *кейс-метод* – використання конкретних проблемних ситуацій, вирішення яких відбувається у складі малих груп;
- *групова дискусія* – спільне обговорення і аналіз проблемної ситуації;
- *мозковий штурм* – метод колективного пошуку та обговорення рішень, який базується на вільному висловленні кожним учасником обговорення своїх думок та ідей, творчому мисленні та підході вирішення проблеми.

Зміст, структура і вимоги до вирішення проблемної ситуації мають бути сформульовані таким чином, щоб під час їх виконання у майбутніх фахівців з обліку та аудиту формувалось вміння використовувати набуті знання в умовах конкретного підприємства, критично оцінювати різноманітні виробничі ситуації, знаходити правильне рішення актуальних проблем господарської практики, здійснювати пошук оптимальних способів діяльності підприємства.

Таким чином, організація процесу вивчення облікових дисциплін із впровадженням навчального тренінгу сприяє динамічним змінам у професійних вміннях студентів, розвитку у них критичного мислення, творчих здібностей, можливостей проникнення в проблемну ситуацію, що завершується, як правило, знаходженням оптимального вирішення проблеми.

Список використаних джерел:

1. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський облік: роздуми вченого / Ф.Ф. Бутинець – Житомир: ПП «Рута», 2001. – С.81.
2. Козловська І.М. Проблеми інтеграції у сучасній професійній освіті: методологія, теорія, практика [монографія] / І.М. Козловська, Я.М. Кміт; за ред. І.М. Козловської та М. Кміт. – Львів: Сполом, 2004. – 244 с.

КЕЙС-МЕТОД ЯК ЗАСІБ НАБУТТЯ ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК ПРИ ВИВЧЕННІ ОБЛІКОВИХ ДИСЦИПЛІН

Формування сучасного професійного фахівця з бухгалтерського обліку неможливе без вдосконалення навчального процесу. Сьогодні основні зусилля при організації навчального процесу необхідно спрямовувати не на механічне запам'ятання значного обсягу інформації, а на розвиток здібностей студентів вирішувати практичні, нестандартні завдання.

Сучасні роботодавці і студенти зацікавлені в набутті, під час навчання, практичних навичок, досвіду, максимально наближеного до практичної діяльності.

В певній мірі задачу формування конкурентоспроможних фахівців допомагають вирішити інтерактивні методи навчання. Одним з поширених та ефективних методів є кейс-метод.

Кейс-метод (case study) – техніка навчання, яка використовує опис реальної ситуації. При вирішенні необхідно проаналізувати ситуацію, з'ясувати суть проблеми, запропонувати можливі рішення та обрати найефективніше. Розрізняють «польові» (сформовані на реальному фактичному матеріалі) і «крісельні» (вигадані) кейси [1: 87].

Саме польові кейси найбільш доцільні при вивченні облікових дисциплін. Формування таких кейсів для навчальної дисципліни «Бухгалтерський облік» відбувається на базі реальних ситуацій, що виникли в результаті колізії нормативних актів, неоднозначності трактовок законодавчої бази та галузевих особливостей обліку.

При виконанні завдання у формі кейса студенти вчаться застосовувати отримані знання в практичних ситуаціях, тим самим набувають практичний досвід.

Для студентів магістратури доцільно запропонувати самостійне формування кейсів з проблемних питань бухгалтерського обліку [2: 64]. Така

форма завдань потребує високого рівня підготовки, самостійної роботи та творчого підходу студента.

Слід зауважити, що специфіка облікових дисциплін вимагає під час вирішення кейсів постійно звертатись до нормативної бази, тому необхідно під час проведення занять мати в аудиторії паперовий або електронний варіант Податкового Кодексу, П(С)БО, інших нормативних актів, які регламентують питання наведені в кейсі.

Під час роботи з кейсами при вивченні облікових дисциплін студенти усвідомлюють, що більшість проблемних ситуацій в обліку мають декілька варіантів вирішення. Даний момент досить важливий, тому що більшість часу навчального процесу витрачається на оволодіння техніки складання бухгалтерських проводок, що є, беззаперечно, важливим і необхідним. Однак, при цьому обмежений час залишається на усвідомлення, що бухгалтерський облік потребує постійного розумового процесу, пошуку альтернативних рішень в межах правового поля та прийняття найдоцільніших рішень в конкретному випадку.

Під час використання кейс-методу в навчальному процесі з вивчення навчальної дисципліни «Бухгалтерський облік» студенти:

- стають активними, а не пасивними учасниками навчального процесу;
- отримують практичні навички;
- вчаться аналізувати нормативну базу, відслідковувати зміни до неї.

Враховуючи вище сказане, доцільно активно використовувати кейс-метод під час вивчення облікових дисциплін, однак такий метод навчання не повинен повністю замінювати інші методи: як класичні, так і інтерактивні.

Список використаних джерел:

1. Вища освіта України і Болонський процес: Навчальний посібник / За редакцією В.Г. Кременя. Авторський колектив: М.Ф. Степко, Я.Я. Болюбаш, В.Д. Шинкарук, В.В. Грубінко, І.І. Бабин. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2004. – 384 с.

2. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід: Метод. посіб. авт. – уклад.: О. Пометун, Л. Пироженко. – К.: АПН, 2002. – 135 с.

ДО ПИТАННЯ ПРО СТАЖУВАННЯ ТА ВИРОБНИЧУ ПРАКТИКУ СТУДЕНТІВ ВНЗ

Стажування та виробнича практика відносяться до практичної підготовки студентів. Вони виступають, з одного боку, чинниками підвищення якості професійної освіти, а, з іншого, – формами налагодження співпраці з роботодавцями. Тому ці два види практичної підготовки займають важливе місце у і відіграють суттєву роль навчальному процесі.

При проходженні студентами виробничої практики та стажування виникає ряд питань стосовно їх організаційної та юридичної сторони.

Відповідно до законодавчої бази, стажування є формою підвищення студентами їх професійного рівня, створює умови для професійного адаптування і отримання ними досвіду практичної роботи. Метою стажування є набуття досвіду з виконання професійних завдань та обов'язків, удосконалення професійних знань, умінь і навичок, вивчення та засвоєння нових технологій, техніки, набуття додаткових компетенцій [2].

Право на стажування виникає у студентів ВНЗ, які отримали професію за освітньо-кваліфікаційними рівнями «бакалавр» і «спеціаліст» та продовжують навчатися на наступному освітньо-кваліфікаційному рівні. Вони мають право проходити стажування за спеціальністю, по якій здобувається освіта, на підприємствах і організаціях незалежно від форм власності, виду діяльності, на умовах, визначених договором про стажування, *у вільний від навчання час*. Договір на стажування укладається між *студентом-стажером та підприємством*. Термін стажування не може перевищувати шести місяців.

Виробнича практика є одним із обов'язкових елементів навчального процесу. Згідно з законодавством забезпечити проходження практики студентами *зобов'язані навчальні заклади*. Для цього вищі навчальні заклади укладають із підприємствами та організаціями договір о проходженні практики.

Усі витрати з практики студентів підприємству перераховує ВНЗ. Розмір витрат визначається кошторисом, який є обов'язковою частиною договору [3].

Також виникає питання стосовно занесення стажування та виробничої практики до трудової книжки. Дійсно, *стажування заноситься до трудової книжки підприємством*, установою, організацією, де студенти проходили стажування, на підставі наказу о проходженні студентом стажування із зазначенням посади, періоду, місця проходження та спеціальності або професії.

Якщо студент не отримав кваліфікацію «бакалавра» або «спеціаліста» запис до трудової книжки робить навчальний заклад на підставі довідки з місця стажування [1].

Виробнича *практика* виступає *процесом навчання*, а не процесом роботи. Тому при проходженні виробничої практики *запис до трудової книжки не роблять*. Але у випадку наявності вакантних місць студенти можуть бути зараховані на штатні посади, якщо праця на них відповідає вимогам програми практики. В цьому випадку між підприємством та практикантом виникають трудові відносини. При цьому підприємство укладає зі студентом терміновий трудовий договір, на підставі цього вноситься запис до трудової книжки. Стосовно оплати праці: якщо за час стажування студенти виконували професійні роботи, підприємство за усі роботи, виконані у відповідності з поставленими задачами, здійснює виплату заробітної плати.

Для практикантів-студентів ВНЗ не передбачено законодавчими нормами обов'язкової оплати їх праці. Оплата їх праці може здійснюватись лише за власною ініціативою підприємства. Але, якщо було укладено з практикантом терміновий трудовий або цивільно-правовий договір, підприємство нараховує практиканту відповідно заробітну плату або винагороду за виконану роботу.

Список використаних джерел:

1. Гайдукевич Л. Стажировка и производственная практика. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://ohrantruda.com/forum/topic/2662-stazhirovka-i-proizvodstvennaia-praktika>.
2. Закон України «Про зайнятість населення» №5067-VI від 05.07.2012 р.
3. Положение о проведении практики студентов ВУЗов Украины №93 от 08.04.93 г.

ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМИ АДАПТАЦІЇ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ ДО НАВЧАННЯ В УКРАЇНІ

Загальноприйнятим вважається виділення наступних видів адаптаційних проблем:

- соціокультурна адаптація;
- соціально-психологічна адаптація;
- педагогічна адаптація. [1: 158-166].

Педагогічна адаптація передбачає процес пристосування студентів-іноземців до нових для них умов навчального процесу в Україні. Більшість моделей, форм здійснення процесу навчання у вищій школі України є абсолютно новими і незвичними для іноземних учнів. [2: 78]. Особливу складність викликає формування в іноземних учнів навичок самостійної роботи з елементами креативу, так як в минулому при отриманні освіти на батьківщині їм ніколи не пропонувалося внести елементи творчості в свою навчальну діяльність.

На нашу думку, основою педагогічних проблем адаптації є відсутність спеціалізованих навчальних посібників, сконструйованих спеціально для студентів-іноземців. Вони змушені користуватися такими ж підручниками, що й українські студенти. Однак, з того часу, як посібники почали видавати в авторській редакції, їхня мова часто невиправдано перенасичена ускладненими граматичними конструкціями. Крім того, визначення загальноприйнятих економічних термінів різняться в окремих виданнях. Це робить матеріал посібників складним для сприйняття. Іноземні студенти, які не мають попереднього досвіду роботи з науковою літературою, не можуть орієнтуватися у великому за обсягом навчальному матеріалі, не можуть відокремити головне від другорядного, тобто не в змозі самостійно скласти конспект прочитаного.

Схожі труднощі виникають у студентів при слуханні лекцій. Кафедра мовної та психолого-педагогічної підготовки (МтаППП) провела дослідження і з'ясувала, що до третього курсу студенти-іноземці не можуть законспектувати зміст лекції у першу чергу тому, що їх швидкість письма (навіть рідною мовою) недостатня для цього виду діяльності. Проблему опанування студентами матеріалом лекцій можна вирішити шляхом надання учням спеціально сконструйованих для них посібників, які б забезпечили студентам зорову опору на текст при аудіюванні лекції. Форма посібників може бути різною: адаптований текст лекцій, опорний конспект, робочий зошит та ін.

Безсумнівно, що навчальні посібники для студентів-іноземців повинні конструюватися творчими колективами, що складаються з викладачів спеціальних дисциплін та викладачів мови вивчення спеціальності. Як приклад такої співпраці можна навести підручник зі статистики, створений викладачами кафедр статистики та МтаППП [3].

Збереження контингенту іноземних студентів, успішне навчання іноземних студентів в українській вищій школі залежить:

- з одного боку, від того, наскільки студенти-іноземці зуміють пристосуватися до нових для них форм педагогічного процесу;
- з іншого боку, наскільки працівники вищої школи зможуть адаптувати навчальний процес до потреб іноземних студентів.

Список використаних джерел:

1. Киршо С.М. Формирование цивилизационных компетенций в процессе обучения иноязычному профессиональному общению / Доброжанская В.В., Киршо С.М. // Язык как фактор интеграции образовательных систем и культур. Международная научно-практическая конференция. Сб. научных статей, вып. 8, часть II – Белгород, 2013 – С.158-166.
2. Шилофост Н.М. Проблемы адаптации иностранных учащихся к гуманистично ориентированным учебным технологиям / Шилофост Н.М.// Педагогіка і психологія в контексті гуманізації освіти. Збірник наукових праць з матеріалами всеукраїнської науково-практичної конференції .м. Хмельницький. – 2007 – С.78.
3. Подгорный А.З., Статистика. Учебное пособие для иностранных студентов / Подгорный А.З., Киршо С.М., Мылашко О.Г., Шилофост Н.М. – Одесса: Атлант, 2012. – 194 с.

**Вдовіна Т.Д.,
ст. викладач;
Колесник О.І.,
викладач**

ДО ПИТАННЯ ЩОДО ВДОСКОНАЛЕННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Подальші соціально-економічні й політичні зміни в суспільстві, зміцнення державності України, входження її в світове співтовариство неможливі без структурної реформи національної системи вищої освіти, спрямованої на забезпечення мобільності, працевлаштування та конкурентоспроможності фахівців з вищої освіти. Україна чітко визначила орієнтир на входження в освітній і науковий простір Європи, здійснює модернізацію освітньої діяльності в контексті європейських вимог. Однією із передумов входження України до єдиної Європейської системи вищої освіти є прийнятий Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. №1556-УІІ.

Згідно цього закону вводяться нові стандарти кредитів. Кредит — це одиниця виміру часу вивчення дисципліни. До нього входять лекційні, семінарські, практичні заняття та інша самостійна робота студента. За старим законом один кредит – 36 годин, за новим – 30 годин, так само як і в Європі [1]. Отже, зменшення одного кредиту до 30 годин, приведе до зменшення аудиторних годин та збільшення годин самостійної роботи студентів.

Важливим завданням викладача ВНЗ є правильна організація самостійної роботи студентів, забезпечення умов успішного її перебігу, що передбачає не лише базові наукові знання, уміння педагогічно доцільно активізувати пізнавальні інтереси студентів у навчальному процесі [2: 149].

Самостійна робота студентів (СРС) забезпечується всіма навчально-методичними засобами, необхідними для вивчення навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності» (БЖД): підручниками, навчальними та методичними посібниками з дисципліни, конспектом лекцій, навчальним обладнанням,

мультимедійною технікою тощо.

СРС над засвоєнням навчального матеріалу з дисципліни «БЖД» може виконуватися у бібліотеці, навчальних кабінетах, комп'ютерних класах, а також у домашніх умовах. Методичне забезпечення СРС з дисципліни передбачає такі засоби самоконтролю (тести, пакет контрольних завдань, пакет комплексних контрольних завдань та ін.).

Мета СРС з дисципліни «БЖД» – закріплення викладених на лекційних заняттях, основних теоретичних положень курсу; спонукання і активізація творчих здібностей студента, розвиток навичок роботи з технічною літературою і ресурсами мережі Internet; поглиблене ознайомлення з правовою та нормативною літературою з питань безпеки життєдіяльності; якісна підготовка до складання заліку.

Завдання до виконання СРС є відпрацювання і набуття практичних навичок з аналізу проблемних питань безпеки життєдіяльності. Одним із шляхів підвищення ефективності самостійної роботи є підготовка рефератів, захист у вигляді презентації та їх обговорення.

Однією з форм самостійної роботи є підготовка до практичних занять. Студенти повинні бути готові доповнити виступи товаришів, прорецензувати їх, висловити свою точку зору і обґрунтувати її. У ході заняття необхідно робити короткі записи щодо уточнення, доповненню запитань. Практичні заняття з дисципліни «БЖД» передбачають участь кожного студента в його підготовці та проведенні з оцінкою за всіма темами, що вивчаються.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «БЖД» студент повинен знати: 1) теоретичні основи дисципліни; 2) методи проведення досліджень і організації діяльності у галузі БЖД; 3) визначати імовірнісні збитки від порушень умов БЖД; 4) визначати критерії і норми БЖД; 5) визначати комплексні заходи з профілактики порушення вимог щодо забезпечення БЖД.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про вищу освіту». – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/ua/news>
2. Фіцула М.М. Педагогіка: Навч. посіб. Вид. 2-ге, випр., доп. – К.: Академвидав, 2007. – 560 с.

УСТАНОВКИ ВИКЛАДАЧА І СТИЛІ ПЕДАГОГІЧНОГО СПІЛКУВАННЯ

Найважливішим чинником, що визначає ефективність педагогічного спілкування, є тип установки педагога. *Під установкою мається на увазі готовність реагувати певним чином в однотипній ситуації.* Самому носієві власні установки в більшості випадків уявляються абсолютно правильними, і тому вони надзвичайно стійкі і насилу піддаються зміні через зовнішні дії. Консерватизм і ригідність установок посилюються з віком. Дослідники виділяють *два типи домінуючих установок викладачів ставлення до студентів:*

- *позитивну;*
- *негативну.*

Наявність *негативної* установки викладача до того або іншого студента можна визначити за наступними ознаками: викладач дає «слабкому» студентові менше часу на відповідь, чим «доброму»; не використовує навідні питання і підказки; при невірній відповіді поспішає переадресувати питання іншому студентові або відповідає сам; частіше засуджує і менше заохочує; не реагує на вдалу дію студента і не помічає його успіхів; іноді взагалі не працює з ним на занятті.

Відповідно, про наявність *позитивної* установки можна судити за такими деталями: довше чекає відповіді на питання; при труднощах ставить навідні запитання, заохочує усмішкою, поглядом; при невірній відповіді не поспішає з оцінкою, а прагне відкоригувати його; частіше звертається до студента поглядом у ході заняття і тому інше.

Реалізуючи свою установку ставлення до «хороших» і «поганих» студентів, педагог без спеціального наміру робить проте сильний вплив на студентів, як би визначаючи програму їх подальшого розвитку. Вплив установок педагогів на оцінку учнів добре ілюструється експериментами, результати яких вже стали хрестоматійними.

Кожна людина здійснює спілкування типовими для неї засобами. Сукупність стійких і характерних для даної особи прийомів і методів організації спілкування називається індивідуальним стилем спілкування, який, у свою чергу, визначається рисами особистості і характеру. Традиційно виділяються *три основні стилі педагогічного спілкування*:

- 1) *авторитарний*;
- 2) *ліберальний*;
- 3) *демократичний*.

Конкретний викладач навряд чи може бути однозначно віднесений до якогось одного з перерахованих типів. Навіть за наявності явного домінування одного із стилів один і той же викладач в різних педагогічних ситуаціях, щодо ставлення до різних студентів або при взаємодії з іншими викладачами може демонструвати елементи різних стилів.

Завдання вироблення свого власного індивідуального стилю не тільки в педагогічному спілкуванні, але і у всіх інших видах педагогічної діяльності є однією з найважливіших для будь-якого професійного педагога. Оптимальний індивідуальний стиль – це такий стиль, який дозволяє максимально повно використовувати сильні сторони викладача і, по можливості, компенсувати слабкі сторони його темпераменту, характеру, здібностей і особистості в цілому.

Успішність вироблення індивідуального стилю в значній мірі визначає успішність професійного становлення викладача, його задоволеність працею, зростання його майстерності, об'єктивну результативність його діяльності.

Список використаних джерел:

1. Волкова Н.П. Педагогіка: Навч. посіб. Вид. 2-ге, перероб., доп. – К.: Акадамвидав, 2007. – 616 с.
2. Смирнов С.Д. Педагогика и психология высшего образования: от деятельности к личности: Учеб. пособ. для студ. высш. пед. уч. заведений. – М.: Издательский центр «Академия», 2003. – 304 с.
3. Шадських Ю.Г. Психологія і педагогіка: Навч. посіб. – Львів: Магнолія плюс, 2006. – 320 с.

Пятіна В.А.,
к.ю.н., доцент;
Тесля Л.В.,
к.ю.н., доцент

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ КЕЙС-МЕТОДУ

Згідно із положеннями Закону України «Про вищу освіту», метою вищої освіти є підготовка конкурентоспроможного людського капіталу для високотехнологічного та інноваційного розвитку країни, самореалізації особистості, забезпечення потреб суспільства, ринку праці та держави у кваліфікованих фахівцях. Як свідчить практика, забезпечення реалізації цієї мети базується на якості учбового процесу, на пошуку нових ефективних методик підготовки кваліфікованих, освічених, творчих фахівців.

Серед ефективних методів, що застосовуються для формування готовності майбутніх фахівців до професійної діяльності, визначають кейс-метод (case method). Походження цього методу зі Школи бізнесу Гарвардського університету надає переваги його використання саме для фахівців-економістів. Студенти «пірнають» у простір реальних професійних ситуацій, які виникають у сфері виробництва, у бізнес-середовищі. До того ж, це і праця майбутніх фахівців у команді, це і вміння роботи з потоками інформації, це – готовність до прийняття управлінських рішень, а також певна відповідальність за їх прийняття. До того ж, кейс-метод передбачає підключення до себе різноманітних видів аналітичної діяльності, що стосуються осмислення певної ситуації: 1) проблемного аналізу; 2) системного аналізу; 3) праксеологічного аналізу; 4) прогностичного аналізу [1: 53]. Усі ці аналітичні методи складають певну операційну систему роботи з кейсами відповідно до етапів аналітичної діяльності економістів: 1) здійснення проблемного структурування; 2) визначення характеристик, структури проблемної ситуації; 3) встановлення причини її виникнення; 4) діагностика змісту діяльності в ситуації; 5) побудова системи оцінок ситуації; 6) підготовка прогнозів розвитку ситуації; 7)

формулювання рекомендацій та 8) розробка програм діяльності для вирішення ситуації. Крім того, кейс-метод дозволяє інтегрувати до себе інші методи пізнання, такі як: моделювання, експеримент, метод описання, метод класифікації, а також ігрові методи (рольова та імітаційна гра), мозковий штурм, дискусія, тощо. Як інтерактивний метод навчання, що включає до себе дискусію, рольову та проектну гру та ін., він стимулює мотивацію професійної та аналітичної діяльності. Кейс-метод забезпечує розвиток критичності, самостійності та децентричності мислення, комунікативних умінь тощо.

Міні кейси складаються з сюжетної, інформаційної та методичної частин. У конструюванні кейсу бере участь викладач певної дисципліни. Робота з кейсами передбачає підготовчий етап, на якому студенти отримують матеріали кейсу для ознайомлення в індивідуальній формі. На робочому етапі відбувається групова робота: дискусія, мозковий штурм, спрямовані на структурування проблеми, висування гіпотез, знаходження шляхів подолання проблемної ситуації, прогнозування з презентацією результатів роботи з кейсом. На заключному етапі здійснюється групова рефлексія. До речі, на підставі такого отриманого досвіду, самі студенти можуть створити власний міні-кейс за таким планом: 1) формулювання мети кейса; 2) побудова програмної карти кейса; 3) збирання інформації за програмною картою кейса; 4) побудова моделі ситуації; 5) написання тексту кейсу; 6) діагностування правильності та ефективності кейсу; 7) коректування та підготовка остаточного варіанту кейсу [2: 3].

Так, дана методика забезпечує формування аналітичної, когнітивної, конструктивної, особистісної та ціннісно-мотиваційної складових готовності майбутніх фахівців до професійної діяльності.

Список використаних джерел:

1. Ситуационный анализ или анатомия кейс-метода / Под ред. Ю.П. Сурмина. – К.: Центр инновации и развития, 2002. – 286 с.
2. Максимова О.П. Особливості застосування кейс-методу у процесі формування готовності майбутніх економістів до аналітичної діяльності [Електронний ресурс] / О.П. Максимова – Режим доступу: http://virtkafedra.ukoz.ua/el_gurnal/pages/vyp11/1/Maximova..pdf

Місько Г.А.,
к.е.н., ст. викладач;
Балабаш О.С.,
викладач

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТ–ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАЛЬНО–ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ

В сучасних умовах розвитку характерною рисою активного суспільства є інтенсивне впровадження та використання Інтернет-технологій. Останнім часом Інтернет-технології стали відігравати ключову роль не тільки в бізнесі, інформаційно-аналітичній діяльності, але й в навчально-виховному процесі. Саме тому постає актуальне питання розкриття сучасних Інтернет-технологій з метою їх ефективного використання у навчально-виховному процесі.

Метою роботи є розкриття переваг та недоліків сучасних Інтернет-технологій з ціллю їх використання у навчально-виховному процесі.

На сьогоднішній день широкого розповсюдження отримали такі Інтернет-технології як: MOODLE та вебінари. **MOODLE аббревіатура від «modular object oriented distance learning environment»** – модульно об'єктно-зорієнтоване середовище навчання. Це система, яка містить в собі всі курси навчальних дисциплін і кожен студент може входити в цю систему і працювати з тим, чи іншим курсом. MOODLE розповсюджується безкоштовно як Open Source-проект, за ліцензією GNU GPL [1].

Наведемо переваги використання MOODLE для викладача: мати у структурованій формі навчально-методичне забезпечення дисципліни; зручний інструмент з обліку та контролю роботи студентів; можливість використання аудіо та відео матеріалів при організації навчального процесу [1].

До переваг роботи студентів з MOODLE слід віднести: логічно структурований та комплектний навчально-методичний матеріал, що покращує умови для самостійного опанування дисципліни; можливість дистанційного опанування навчальних матеріалів. До недоліків слід віднести те, що список

файлів в системі відсортований за алфавітом, змінити сортування неможливо, назва файлу змінюється на транскрипцію, при перегляді веб-сторінки втрачається відчуття місця на сайті, структурований теоретичний матеріал можна додати тільки у вигляді IMS або SCORM-пакету, разом з тим, редактору для його розроблення нема [1].

Наступною Інтернет-технологією є **вебінар** – це одна з різновидів веб-конференцій, завдяки якій здійснюються такі заходи, як онлайн-семінари.

До переваг вебінара слід віднести високу ступінь інтерактивності [2]. Студенти активно залучені в процес навчання, можуть задавати питання, відразу ж прояснити деякі незрозумілі для них моменти; економія часу; засіб для проведення онлайн-тренінгів.

До недоліків вебінару слід віднести те, що під час проведення вебінару між викладачем і студентами не встановлюється такий емоційний зв'язок, який з'являється у результаті безпосереднього спілкування. А також, для викладачів-початківців важко опанувати невербальні засоби комунікації перед відео-камерою.

Отже, основна цінність Інтернет-технологій полягає в тому, що вони дозволяють створювати ефективне інтерактивне середовище навчання з майже необмеженими потенційними можливостями як для викладача, так і для студента. Використання Інтернет-технологій дозволяє не тільки отримати та передавати знання, але й:

- розвивати інтелектуальні, творчі здібності студентів;
- самостійно отримувати нові знання;
- працювати з різноманітними джерелами інформації.

Список використаних джерел:

1. Система Moodle / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.znannya.org/?view=elearning-tools-5-5-7>
2. Вебинар. Достоинства и недостатки / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://vlasnasprava.info/ru/information.html?_m=publications&_t=rec&id=13355

ТРЕНІНГ З ДІЛОВОГО СПІЛКУВАННЯ ЯК СУЧАСНА ТЕХНОЛОГІЯ НАВЧАННЯ МІЖОСОБИСТІСНОЇ ВЗАЄМОДІЇ

Інтеграція української системи освіти до європейського освітнього простору накладає нові зобов'язання на процес навчання студентів.

У повідомленні йдеться про наукове обґрунтування та методичне забезпечення тренінгу з ділового спілкування як сучасної технології навчання міжособистісної взаємодії, а саме – авторського тренінгу з дисципліни «Психологія і культура ділового спілкування».

Базовими категоріями для розроблення цього тренінгу є діалог як світоглядна позиція та діалогічна спрямованість особистості на спілкування.

Діалог як позиція світогляду суб'єктів діяльності передбачає уважний і свідомий обмін досвідом щодо перебігу подій з повагою до розбіжностей у світосприйнятті співрозмовників. Діалог є «взаємним розкриттям внутрішньої суті» обох партнерів; він торкається двох і відповідальність за нього несуть двоє, тому саме у діалозі відкривається можливість гуманізації цінностей – головного чинника відносин між людьми [1: 140].

Діалогічна спрямованість особистості – це орієнтація на рівноправне спілкування, на співробітництво, на сумісну творчість, на взаєморозуміння і взаємодію, на партнерські відносини [2: 200].

Слід зазначити, що в умовах інтеграції світової спільноти рівень професійної компетенції у будь-якому напрямку діяльності залежить від комунікативної та особистісної компетенції, тому тренінг з ділового спілкування, як сучасна технологія навчання міжособистісної взаємодії, має подвійне призначення:

1. По-перше, він забезпечує формування комунікативних навичок і допомагає оптимізувати процес спілкування.

2. По-друге, сприяє розвитку та зростанню особистості як носія пріоритетних цивілізаційних компетенцій, пов'язаних із гуманізацією суспільства.

Тренінгові заняття мають на меті досягнення наступних цілей:

- розвинути вміння слухати співрозмовника і бути почутим у прагненні до взаєморозуміння;
- розвинути вміння керувати своїми емоціями у прагненні до толерантності;
- розвинути вміння будувати партнерські відносини у прагненні до поваги інтересів обох сторін взаємодії;
- розвинути вміння адаптуватися до нових викликів життя у прагненні до гармонії з собою та навколишнім світом.

Реалізація перелічених цілей залежить від певних умов, серед яких важливе місце займає рівень залучення кожного з учасників тренінгу до справжнього контакту. Контакт як психологічний феномен має забезпечити усвідомлення суб'єктом діяльності співвідношення бажаного і можливого та стати стимулом для особистісних змін. Саме готовність людини до змін сприяє формуванню нових навичок і вмінь, необхідних для життєдіяльності у сучасних умовах інтеграції і глобалізації.

Таким чином, тренінг з ділового спілкування як сучасна технологія навчання міжособистісній взаємодії є невід'ємною складовою навчального процесу, як ефективний і результативний інструмент внутрішніх змін та зростання особистості фахівця, здатного бути у продуктивному діалозі з навколишнім світом і мати особисту відповідальність у розбудові життя на засадах гуманізму.

Список використаних джерел:

1. Серєда Е. И. Практикум по межличностным отношениям: помощь и личностный рост. – СПб.: Речь, 2006. – 224 с.
2. Якунин В. А. Педагогическая психология: Учеб. пособие / 2-е изд. – СПб.: Изд-во Михайлова В.А. 2000. – 349 с.

ВИЯВЛЕННЯ КОМПЕТЕНЦІЙ НА БАЗІ МЕТОДОЛОГІЇ TUNING

Проект «TUNING EDUCATIONAL STRUCTURES IN EUROPE» (Гармонізація навчальних закладів у Європі) сприяє реалізації Болонського процесу. Даний проект є проектом, створеним за ініціативою університетів, який має запропонувати конкретні підходи до впровадження Болонського процесу на рівні вищих навчальних закладів та предметних областей. Підходи, запропоновані в проекті полягають в методології розробки, перегляду, розвитку, впровадження та оцінювання навчальних програм для кожного з освітніх циклів (ступенів), визначених Болонською декларацією. Проект адресовано викладачам, аспірантам, студентам, всім, хто цікавиться проблемами сучасної вищої освіти.

В процесі реалізації проекту «Тюнінг» накопичено досвід щодо розробки компетенцій, результатів навчання та освітніх програм, визначених напрямів предметної області на основі компетентнісного підходу. Даний проект служить основою для розробки контрольних опорних точок (точок прив'язки) на рівні предметної області. Вони є важливими для того, щоб навчальні програми були порівнянними та прозорими. Згідно цього проекту, кінцеві результати навчання формулюються як рівні компетентностей, яких повинен досягти студент. Зазначимо, що компетентність являє собою динамічне поєднання когнітивних та метакогнітивних вмінь, навичок, знань та розуміння, міжособистісних, розумових та практичних вмінь, навичок, етичних цінностей. Цей проект передбачає зміну підходу, орієнтованого на викладача, на підходи, орієнтовані на студента. Саме студент повинен бути підготовленим до майбутньої ролі в суспільстві.

Проект «Тюнінг» служить платформою для вироблення узгоджених університетами ключових параметрів (компетенцій – результатів навчання) в

різних предметних областях, необхідних для забезпечення порівнянності, сумісності та прозорості програм.

Методологія «Тюнінг» підрозділяє компетенції на загальні та професійні для конкретних напрямів підготовки. Хоча «Тюнінг» визнає домінуюче значення професійних компетенцій, які формуються у студента в процесі освоєння програми, слід зазначити, що в освітніх закладах необхідно прикладати значних зусиль для створення середовища, яке формує загальні (універсальні) компетенції, що не залежать від предметної області.

Запровадження системи навчання, орієнтованого на студента, пропонує:

- переключення акценту з процесу навчання на його результати,
- зміну ролі викладача і студента,
- концентрацію уваги на навчанні.

В умовах різноманіття контекстів освіти та її зміни необхідно постійно стежити за вимогами суспільства до загальним і професійним компетенціям. Це диктує потребу в консультаціях і постійному перегляді інформації про адекватність сформованого списку компетенцій.

У будь-якому випадку потрібно пам'ятати про те, що формулювання компетенцій – це перший етап в логіці розробки освітніх програм. Це той початковий етап, який буде формувати якість випускника на виході. Для цього необхідно задіяти різні варіанти виявлення пріоритетних компетенцій (аналіз посадових інструкцій, облік професійних стандартів), у тому числі і методику опитування учасників освітнього процесу, запропоновану проектом «Тюнінг».

Отже, матеріали проекту «TUNING EDUCATIONAL STRUCTURES IN EUROPE» будуть корисні для всіх вищих учбових закладів, які бажають запровадити принципи Болонського процесу, допоможуть їм знайти найбільш придатні засоби, щоб скористатися ними для адаптації до нього або створення навчальних програм, які б відповідали вимогам сьогоденного суспільства.

НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПОЛІТЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ ГРОШЕЙ»

«Політична економія» є однією з фундаментальних навчальних дисциплін, які утворюють базис економічної освіти. Гроші є однією з ключових ланок економічної системи. «Політекономічна теорія грошей» виступає фундаментом для більш конкретних навчальних дисциплін, об'єктом яких також виступають гроші.

Необхідність викладання навчальної дисципліни «Політекономічна теорія грошей» у сучасних умовах пов'язане з кількома проблемами. Основні положення цієї теорії були розроблені у XIX ст. в умовах функціонування золотих грошей, отже виникає питання про її значення у XXI ст., коли золоті гроші пішли у минуле. Оскільки вона викладається не в рамках навчальної дисципліни «Історія економічних вчень», то викладач має пояснити студентам, у чому актуальність цієї теорії, як вона допомагає зрозуміти сучасні феномени грошового обігу:

- а) сучасні гроші без золотого масштабу як такі;
- б) колективні валюти;
- в) електронні гроші;
- г) віртуальні валюти.

Актуальність викладання навчальної дисципліни «Політекономічна теорія грошей» полягає у тому, що вона є теорією грошей взагалі. Вона дає можливість зрозуміти необхідність виникнення грошей як форми руху протиріч товарного виробництва, що дозволяє пізнати сутність грошей, а це, у свою чергу, дає можливість сформулювати критерій класифікації їх функцій – метаморфоз товару. Будь-які гроші: чи то мушлі, чи золоті монети, чи клаптики паперу, виникають як результат руху основного протиріччя товарного

виробництва, є особливим товаром у ролі загального еквівалента, який використовується як засіб вираження цін, тобто:

- міра вартості;
- засіб обігу;
- засіб накопичення чи скарб;
- засіб платежу;
- світові гроші.

Тобто, викладання навчальної дисципліни «Політекономічна теорія грошей» дасть змогу відобразити найбільш загальні якості грошей, які притаманні будь-якому виду грошей.

Оскільки після навчальної дисципліни «Політекономія» студент вивчатиме навчальну дисципліну «Макроекономіка», яка базується на номіналістичній теорії грошей, то варто розглянути сильні та слабкі сторони політекономічної теорії грошей у порівнянні з номіналістичною теорією. Це допоможе студентові розглядати ці дві теорії не як дві різні непримиримі картини світу, одну з яких потрібно прийняти на віру, а іншу відкинути, а як конкуруючі теорії, що мають свої особливі переваги та недоліки, а також мають і дещо спільне.

Вартість сучасних грошей без золотого масштабу залишається для політекономічної теорії грошей дискусійним питанням. Запропонований підхід до викладання навчальної дисципліни «Політекономічна теорія грошей» дозволяє не уникати цього питання як такого, що, начебто, фальсифікує цю теорію, а, навпаки, підкреслити, що існує цілий ряд концепцій, що намагаються розв'язати загадку сучасних грошей, але жодна з них не досягла вирішального успіху, отже, це виклик молодим дослідникам.

Таким чином, навчальна дисципліна «Політекономічна теорія грошей» у сучасних умовах збереже свою роль фундаменту для більш конкретного розуміння грошей, яке досягається студентом завдяки вивченню таких дисциплін, як «Макроекономіка» та «Гроші та кредит».

ОСОБЕННОСТИ ПРЕПОДАВАНИЯ ДИСЦИПЛИН НА ИНОСТРАННОМ ЯЗЫКЕ КАК ИНСТРУМЕНТ ФОРМИРОВАНИЯ КОМПЕТЕНЦИЙ БУДУЩЕГО СПЕЦИАЛИСТА

В стремительно меняющихся условиях современного общества одной из основных задач высших учебных заведений должно стать генерирование специалистов нового качества.

Представление данного понятия должно включать в себя высокий уровень квалификации специалиста и его способность к применению полученных знаний на практике, применение в расчет особенностей развития рынка и в нашей стране и за рубежом, умение находить общий язык с людьми разных специальностей, постоянное повышение собственного профессионального уровня. Будущим специалистам необходимы навыки делового общения и в этом отношении иностранный язык не сравним с иным учебным предметом. Он обладает мощным потенциальным резервом.

Изучение иностранных языков в современном обществе становится неотъемлемой составляющей профессиональной подготовки специалистов разного профиля и от качества их языковой подготовки во многом зависит успешное решение вопросов трудоустройства, профессионального роста, расширение контактов с зарубежными партнерами и много другое.

Процесс глобализации и форсированные темпы развития НТП затронули и образовательные системы. В настоящее время страны – участницы Болонского процесса видят одной из наиважнейших компонент развития высшего образования движение к сопоставимости национальных систем высшего образования для поддержки академической мобильности и совместных образовательных программ, которые, в свою очередь, являются важным инструментом для повышения качества образовательных программ и исследований. На всемирной конференции по вопросам высшего образования

ЮНЕСКО 2009 было указано, что академическая мобильность является важным фактором повышения качества и эффективности высшего образования [1].

Основной целью преподавания дисциплин на иностранном языке сегодня являются: формирование конкурентоспособного выпускника и конкурентоспособного ВУЗа. Следовательно, это академическая мобильность студентов, требование текущего рынка труда, перспективный комфорт работы выпускников в международных организациях и др. Наряду с этим, преподавание на иностранном языке является одним из параметров привлекательности ВУЗа для абитуриентов.

В целом, преподавание на иностранном языке требует комплексных усилий всех структур ВУЗа, ликвидации существующих недостатков и, в конечном итоге, повышения качества обучения. К таким можно отнести:

- активное привлечение зарубежных преподавателей;
- улучшение качества иностранного у отечественных преподавателей, путем внедрения прогрессивных курсов с носителями языка;
- качественная мотивация преподавателей в чтении предметов на иностранном языке;
- активное информирование абитуриентов о возможностях обучения на иностранном языке;
- обеспечение дисциплин необходимыми учебниками, словарями и др.;
- возможность факультативного изучения некоторых дисциплин на иностранном языке.

Список использованных источников:

1. The Bologna Process 2020 – The European Higher Education Area in the new decade, Communique of the Conference of European Ministers Responsible for Higher Education, Leuven and Louvain-la-Neuve, 28–29 April 2009. URL: http://www.ond.vlaan-deren.be/hogeronderwijs/bologna/conference/documents/Leuven_Louvain-la-Neuve_Communicu%C3%A9_April_2009.pdf.
2. А.В. Корощенко, Асамоах Джошуа. Проблемы и особенности обучения иностранных студентов на английском языке / ДВНЗ «Донецкий национальный технический университет», 2010. [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://vuzlib.com.ua/>.

КОММУНИКАТИВНАЯ КОМПЕТЕНЦИЯ ИНОСТРАННЫХ СТУДЕНТОВ КАК СОСТАВЛЯЮЩАЯ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ПРОГРАММ

В настоящее время главным ориентиром в планировании и организации образовательного процесса является качество образования. Регламентирующие документы для обучения студентов в ВУЗах – это образовательные программы, которые определяют содержание образования. В практической деятельности образовательные программы находят свое выражение в:

- а) учебных планах;
- б) учебных программах;
- в) рабочих программах учебных дисциплин;
- г) в дидактических и методических материалах.

Рабочая программа по учебной дисциплине «Русский язык как иностранный», являясь основным документом, которым руководствуются преподаватели в своей практической деятельности, отражает объём учебного языкового и речевого материала, овладение которым необходимо для получения диплома государственного образца. Также в программе учитываются:

- характер реальной коммуникации иностранных студентов;
- цели обучения русскому языку этой категории учащихся.

Прагматические цели обучения русскому языку как иностранному в условиях языковой среды предусматривают практическую, коммуникативную и познавательную (образовательную) направленность процесса обучения с учетом характера реальной коммуникации иностранных учащихся на основе всестороннего исследования их коммуникативных потребностей [1: 3].

Образовательная цель может быть реализована только при условии достижения студентами определенного уровня владения языком, поэтому

коммуникативная цель обучения является ведущей. Реализация этой цели обучения обеспечивает овладение студентами специальностью и различными формами коммуникации в условиях языковой среды (учебно-профессиональной, социальной и культурной).

Реализация коммуникативной цели заключается в:

- а) обучении различным видам речевой деятельности;
- б) формировании у студентов необходимых речевых умений и навыков в чтении, аудировании, умении говорить и писать.

Обучение видам речевой деятельности рассматривается как единый взаимосвязанный процесс, при котором обращается внимание на выработку как общих, так и специфических навыков и умений.

Учебно-профессиональная сфера обучения является ведущей. Обучение в этой сфере формирует у студентов умения и навыки:

- чтения материалов по учебным дисциплинам гуманитарного, естественно-научного и общеэкономического циклов;
- слушания лекций по учебным дисциплинам этих циклов;
- выступления на практических занятиях;
- отвечать при сдаче зачетов и экзаменов;
- написания рефератов, курсовых и дипломных работ.

Коммуникативная компетенция считается сформированной, если студенты создают свои высказывания на основе изученной лексики. Овладение каждым студентом коммуникативной компетенцией является конечной целью обучения русскому языку как иностранному для данной категории студентов.

Список использованных источников:

1. Тростинская О.Н. Программа по русскому языку для иностранных студентов-нефилологов: Учебно-методический комплекс / О.Н. Тростинская, Т.Н. Алексеенко, Е.В. Копылова. – Х.: ХНУ им. В.Н. Каразина, 2009. – 88 с.

**Заволока С.И.,
ст. преподаватель;
Ситникова О.В.,
преподаватель**

МЕТОД ПРОЕКТОВ ПРИ ОБУЧЕНИИ ФРАНЦУЗСКОМУ ЯЗЫКУ СТУДЕНТОВ-ЭКОНОМИСТОВ

Современная методологическая концепция обучения иностранному языку в высшей школе носит коммуникативно-ориентированный и профессионально-направленный характер, целью которого является «приобретение студентами коммуникативной компетенции, уровень которой позволяет использовать иностранный язык как в профессиональной и научной деятельности, так и для целей дальнейшего самообразования» [1: 10].

Метод проектов в обучении иностранному языку состоит из следующих этапов [2; 3; 4]:

- Организационный этап, во время которого определяются цели и тип проекта, индивидуальные задачи студентов, обеспечивается их мотивация изучения иностранного языка профессиональной направленности.
- Этап подготовки студентов к работе над проектом, при котором задачей преподавателя является активизация языковых знаний студентов.
- Этап обсуждения и выбора методов поиска информации, самостоятельная работа, оформление проекта. Считаем, что наиболее удачным является совместная индивидуальная и коллективная работа студентов, что позволяет им одновременно провести собственное исследование и поучаствовать в обсуждении его результатов. На наш взгляд, наиболее эффективным, емким и информативно насыщенным типом оформления проекта является презентация.
- Оценивание проекта, во время которого студенты представляют свои работы. Дискуссия позволяет применить на практике не только сугубо лингвистические знания, но и развить навыки спонтанной речи и аргументации, умение слушать и отвечать на вопросы оппонентов, защищать свои проекты.

При обучении французскому языку студентов экономических специальностей более результативными представляются краткосрочные проекты, целями которых являются: обучение студентов навыкам презентации, разработка дополнительных упражнений, развивающих навыки письменной речи, обеспечивающих усвоение грамматического и лексического материала; определение критериев оценивания проекта по содержанию и по манере презентации.

Метод проектов как форма обучения предполагает принципиальное изменение позиции преподавателя, ориентированного на развитие у студентов всех тех компетенций, которые определены как социальный запрос, и является необходимым условием модернизации образования. Преподаватель перестает быть носителем «объективного знания», его главной задачей становится мотивировать студентов на проявление инициативы и самостоятельности в решении реальных коммуникативных задач. Но и со стороны студентов также требуется приложить больших усилий, взять на себя ответственности и осуществления действий в направлении поставленной цели и задачи.

Таким образом, практическая ценность метода проектов при обучении французскому языку студентов экономических специальностей состоит не только в развитии иноязычной коммуникативной компетенции с ориентацией на профессиональную подготовку специалистов экономистов, что является главной задачей в обучении иностранному языку, но и в формировании профессиональных и общекультурных компетенций.

Список использованных источников:

1. Черных В.В. Метод проектов в обучении иностранному языку студентов вузов юридических специальностей: на материале немецкого языка: автореф. дис. на соиск. уч. степени канд. педагог. наук: спец. 13.00.02 «Теория и методика обучения и воспитания (иностранные языки)» / В.В. Черных. – Тамбов, 2003. – 18 с.
2. Бескровная Л.В. Метод проектов как форма самостоятельной работы студента в обучении профессиональному иностранному языку (из опыта разработки и реализации проекта «Идеальная компания» / Л.В. Бескровная // Грамота. – 2013. – №3 (21). – С. 36-39. – (Педагогические науки).
3. Пехота О.М. Освітні технології: Навчально-методичний посібник / О.М. Пехота, А.З. Кіктенко, О.М. Любарська та ін. – К.: А.С.К., 2004. – 256 с.
4. Полат Е.С. Метод проектов на уроках иностранного языка/ Е.С. Полат // Иностранные языки в школе. – 2000. – №2. – С. 14-17.

ФОРМИРОВАНИЕ У СТУДЕНТОВ ПРАКТИЧЕСКИХ НАВЫКОВ ПРОВЕДЕНИЯ МАРКЕТИНГОВЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ (ПРИ ОБОСНОВАНИИ ЦЕНТРА СУБКОНТРАКТАЦИИ В Г.ОДЕССЕ)

Качественное профессиональное образование маркетологов предполагает развитие практических навыков.

В 2014 году на кафедре маркетинга была возможность привлечения студентов к проведению реальных маркетинговых исследований на промышленном рынке. Исследования проводились в рамках хозрасчетной темы «Мониторинг производственных мощностей, рынка сбыта готовой продукции, проблем предпринимательства и путей их решения» для обоснования создания Центра субконтрактации в Одессе.

Помимо профессорско-преподавательского состава кафедры, были привлечены 32 студента ФМЭ 3-го и 4-го курсов, а также 5 аспирантов.

Цель маркетингового исследования – выявление факторов, которые влияют на функционирование субъектов предпринимательской деятельности в современных условиях для обоснования создания Центра субконтрактации в данном регионе.

На протяжении 1 семестра 2014-2015 учебного года на базе кафедры был организован Call-центр, где студенты могли проводить опрос с помощью телефонной связи и Интернет. Также создан официальный электронный почтовый ящик, на базе которого вели деловую переписку с представителями исследуемых фирм.

Для создания информационной базы реально существующих производственных мощностей были определены критерии отбора и проведен телемаркетинг предприятий. Первоначальная выборка составляла более тысячи предприятий по открытым статистическим и информационным базам данных.

Сформированный в результате сбора и анализа окончательный массив информации составил 177 предприятий.

Опрос проводился с помощью анкеты, которая касалась основных показателей экономического потенциала предприятий:

- КВЭД (виды деятельности).
- Местоположение.
- Численность работников, чел.
- Ассортиментный состав продукции.
- Цена за единицу продукции, грн.
- Количество реализованной продукции, шт.
- Выручка от реализованной продукции, тыс.грн.
- Заинтересованность в создании Центра.

В итоге, у студентов формировались практические навыки по освоению теоретического материала, а именно:

- а) умение вести деловые переговоры;
- б) проведение маркетинговых исследований;
- в) сбор, анализ и обработка данных;
- г) умение делать выводы и разрабатывать на их основе рекомендации.

Результаты участия в данном проекте были отражены в курсовых работах студентов. Статистические материалы нашли применение в исследовательских разработках аспирантов.

В дальнейшем, если будет создан такой Центр субконтрактации и разработан Информационный Веб-портал, студенты будут иметь возможность: проходить учебную и производственную практику; готовить курсовые и дипломные работы; а также – перспективы трудоустройства.

Таким образом, для учебных заведений, в частности ОНЭУ, создание в Украине сети Центров субконтрактации является площадкой для реализации научных и прикладных исследований, применения в учебном процессе новых методик обучения маркетологов с учетом информационных технологий.

ЕТИКА ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Викладач, згідно з гуманістичними поглядами К. Роджерса, повинен бути чутливий і сприйнятливий по відношенню до якостей студента, повністю приймати його і прагнути зрозуміти. Позитивне ставлення педагога до студента зводить до мінімуму неспокій і страхи, захисні реакції, забезпечує розвиток і самоактуалізацію його особистості. Конгруентне прийняття створює в групі особливий психологічний клімат схвалення кожним кожного. На думку К. Роджерса [1], навчати не потрібно, студент повинен вчитися сам, оскільки навчання – це не засвоєння знань, а зміна його внутрішнього чуттєво-когнітивного досвіду, пов'язаного зі всією особистістю. Цей досвід передати неможливо, оскільки він у всіх різний. Студент може навчитися лише самостійно, оскільки в цьому випадку відбувається значиме навчання (significant learning). Самонавчання (або значуще навчання) – найбільш стійке, тому що самомотивоване. При такому навчанні студент стає відповідальним, незалежним, творчим, для нього головним є самокритика та самооцінка, а оцінка інших – другорядна. Якщо ж внутрішній досвід не змінюється, механічно когнітивні знання даремні, забуваються, не відіграючи ніякої ролі в житті, сам студент не розвивається. Викладач повинен надати можливі засоби для самонавчання. Педагог, який високо оцінює себе і живе повним життям, здатний також цінувати студентів, позитивно до них ставитися і відчувати від цього задоволення, тобто є «повноцінно функціонуючою людиною». Такий педагог характеризується наступними ознаками: відкритістю переживань, екзистенційним способом життя, організмичною довірою, емпіричною свободою, креативністю.

Список використаних джерел:

1. Роджерс К. Что значит становиться человеком / Роджерс К. Взгляд на психотерапию. Становление

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОЇ МЕДИЧНОЇ ГРУПИ У ВНЗ ЗАСОБАМИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Сучасні складні умови життя диктують вищі вимоги до біологічних і соціальних можливостей людини. Усебічний розвиток фізичних здібностей студентів за допомогою самостійної роботи засобами фізичного виховання допомагає зосередити усі внутрішні ресурси організму на досягнення мети, підвищує працездатність, зміцнює здоров'я [1].

За статистичними даними в Одеському національному економічному університеті кількісний показник студентів-першокурсників, віднесених до спеціальної медичної групи за результатами медичного обстеження, змінився у бік збільшення. Щоб студенти спеціальної медичної групи успішно адаптувалися до умов навчання у ВНЗ, зберегли і зміцнили здоров'я за час навчання, потрібний оптимальний режим рухової активності [2; 3].

Заняття фізичною культурою передбачені програмою ВНЗ, задовольняють лише 25-30% загальної добової рухової потреби. Тим часом, фізичну активність в об'ємі від 80 до 110 хвилин в день можна розглядати як гігієнічну норму.

Самостійна робота завжди займала одну з провідних позицій, одночасно виступаючи:

- а) як метод навчання;
- б) як метод самовиховання.

Основне завдання самостійної роботи спеціальної медичної групи – навчити студентів використовувати засоби і методи фізичної культури в розвитку і формуванні основних фізичних якостей.

По-перше, на навчальних заняттях з фізичного виховання планування самостійної роботи студентів спеціальної медичної групи здійснюється викладачами кафедри фізичного виховання з метою:

- чіткого визначення послідовності рішення завдань;
- опанування техніки різноманітних фізичних вправ;
- підвищення рівня функціональної підготовленості організму цих студентів.

По-друге, студентами спеціальної медичної групи освоюються практичні навички по опануванню комплексів фізичних вправ, розроблених викладачами. У вільний від навчання час вони виконують індивідуальні програми, розроблені по специфіці захворювання. Діяльність викладача полягає:

- а) в роз'ясненні;
- б) рекомендаціях;
- в) консультаціях;
- г) аналізі індивідуальних програм;
- д) в тестуванні фізичного стану і фізичної підготовленості студентів спеціальної медичної групи.

Форми самостійних занять фізичними вправами визначаються їх цілями і завданнями. Однією з форм самостійних занять є ранкова гігієнічна гімнастика (РГГ). Для студентів спеціальної медичної групи у ОНЕУ розроблено більше двадцяти комплексів РГГ.

Наступною продуктивною формою самостійної роботи є самостійні тренувальні заняття. Така форма роботи вимагає від студента дотримуватися принципів фізичного виховання:

- систематичності;
- доступності;
- індивідуальності.

Для підвищення рівня тренуваності організму студентам рекомендується займатися, як мінімум, 3 рази в тиждень по 60-90 хвилин, краще в другій

половині дня через 2-3 години після прийому їжі. Для вирішення цих завдань застосовуються різноманітні засоби:

- а) ходьба;
- б) біг;
- в) різні види гімнастики;
- г) плавання тощо.

Розумова діяльність – основна робота в житті студентів. При систематичній нарузі нервової системи виникає стомлення, яке призводить до зниження розумової працездатності. У зв'язку з цим, необхідно скористатися «малими формами» фізичної культури (короткочасні фізичні вправи – фізкультурна пауза і фізкультурна хвилинка) [1, 4, 5]. Фізкультурні вправи підібрані так, щоб вони активізували роботу систем, що не брали участь в навчальній діяльності.

Таким чином, тільки у взаємозв'язку усіх форм організації самостійної роботи студентів спеціальної медичної групи у вищих навчальних закладах можна розв'язати проблему формування ціннісного відношення до здоров'я і залучення студентської молоді до здорового образу і стилю життя засобами фізичної культури.

Список використаних джерел:

1. Агаджанян Н.А., Двоеносов В.Г., Ермакова Н.В., Морозова Г.В. Юсупов Р.А. / Н.А. Агаджанян В.Г., Двоеносов Н.В. Ермакова Г.В. Морозова Р.А. Юсупов // Двигательная активность и здоровье. – Казань: Казанский государственный университет, 2005. – 216 с.
2. Круцевич Т.Ю. Потребово-мотиваційний підхід до керування фізичним вихованням студентів / Т. Круцевич, О. Подлесний [Текст] // Теорія і методика фізичного виховання і спорту – науково-методичний журнал. – №2, 2008. – С. 69-73.
3. Осипенко Т.В. Методичні вказівки з професійно-прикладної фізичної підготовки студентів вищих навчальних закладів / Т.В. Осипенко [Текст]. – К.: КНУБА, 2009. – 64 с.
4. Шилько В.Г. Організація фізичного виховання студентів в класичному університеті з використанням спортивно-оздоровчих технологій / В.Г. Шилько [Текст] // Теорія і практика физ. культуры. – 2007. – №3. – С. 2-8.
5. Яцковская Л.Н. Физическое воспитание студентов, временно освобожденных от занятий по состоянию здоровья при помощи оздоровительно-обучающего тренинга: Автореф. дис. канд. пед. наук. /Л.Н. Яцковская [Текст]. – Красноярск, 2007. – С. 12-13.

СЕКЦІЯ 2

***ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ЯКОСТЕЙ МАГІСТРІВ
У ПРОЦЕСІ ЇХ ПІДГОТОВКИ***

Максімова В.Ф.,
д.е.н., професор;
Слободяник Ю.Б.,
д.е.н., доцент

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ПИТАННЯ ПІДГОТОВКИ МАГІСТРІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ОБЛІК І АУДИТ»

Сучасний етап розвитку міжнародних економічних відносин, формування транснаціональних корпорацій, гармонізація бухгалтерського обліку з міжнародними стандартами вимагають нових інноваційних підходів у підготовці фахівців з обліку і аудиту. З прийняттям у 2014 році Закону України «Про вищу освіту» було оновлено вимоги до організації підготовки студентів магістерського ступеня освіти, який тепер може здобуватися за освітньо-професійною або освітньо-науковою програмами. Розмежування програм спрямоване на забезпечення отримання студентами відповідної компетентності у професійній та науковій сферах, а також визначає їх подальше працевлаштування. З огляду на зазначені новації у сфері вищої освіти, актуалізуються організаційно-методичні питання підготовки магістрів спеціальності «Облік і аудит». Швидкість передачі інформації і знань відіграє особливу роль при підготовці студентів такої динамічної спеціальності, як облік і аудит. Адже швидкі зміни законодавства, необхідність задоволення вимог широкого кола користувачів інформації, що надається системою бухгалтерського обліку, потребують постійного оновлення навчально-методичних матеріалів, що використовуються при підготовці фахівців.

Сьогодні якісний фахівець у сфері обліку і аудиту – це особа, яка володіє загальними і спеціальними знаннями, здатна швидко реагувати на зміни в науці, техніці та технологіях, володіє аналітичним мисленням, соціально-психологічною компетентністю, високою культурою. З цієї точки зору можливість доступного та ефективного навчання впродовж життя стає одним з основних пріоритетів, оскільки передбачає початкове отримання фундаментальних знань, на основі яких надалі можна адаптуватися до

швидкоплинних умов навколишнього середовища. Отже, вирішенням проблем необхідності постійного оновлення навчальних матеріалів, безперервної освіти і стимулювання мобільності студентів може стати впровадження в навчальний процес системи електронної освіти (e-Learning), яка заснована на інноваційних інтелектуальних технологіях. Розвиток сучасної системи електронної освіти тісно пов'язаний з впровадженням новітніх технологій і здійснюється надшвидкими темпами. Основна ідея e-Learning полягає у віддаленому обміні та співпраці за рахунок використання мультимедійних технологій та Інтернету. При цьому покращення якості навчання здійснюється за рахунок спрощення доступу до ресурсів та сервісів. Іншими словами, зникає потреба одночасного перебування викладача і студента у визначений час у визначеному місці. Крім того, серед переваг e-Learning назвемо такі: відкрите навчання, тобто навчання у зручний час, у зручному місці (дім, офіс, навчальний заклад, інше місце, де можна отримати швидкий доступ до мережі Інтернет), засвоєння знань для того, хто навчається, у прийнятному темпі; можливість проводити віртуальні лекції, індивідуальні консультації, онлайн-семінари, вебінари, здійснювати швидкий обмін інформацією, включаючи перевірку виконаних домашніх завдань, складання тестів, доступ до електронних бібліотек тощо; розширення кола студентів за рахунок залучення до процесу отримання освіти працюючих осіб, а також осіб, які вже мають вищу освіту і бажають підвищити власну кваліфікацію або отримати освіту в іншій галузі знань, осіб з особливими освітніми потребами тощо; можливість опрацювання значних інформаційних ресурсів шляхом надання віддаленого доступу до електронних навчальних підручників, словників, практикумів, інших методичних матеріалів; електронна форма підручників та інших навчально-методичних матеріалів дозволяє швидко вносити зміни до них, підтримуючи високу якість викладених матеріалів за рахунок їх актуалізації, що особливо важливо для спеціальності «Облік і аудит», де зміни відбуваються надто швидко; за допомогою продуктів e-Learning можна створювати факультативні курси з використанням ілюстрацій, відео, анімації, озвучених діалогів і тестування [1; 2].

Отримувати знання і проходити проміжний контроль можна за допомогою комп'ютерів, нетбуків, комунікаторів, підключених до мережі Інтернет. Зазначимо, що основним недоліком електронної освіти поки що залишаються суто технічні складності – відсутність широко розповсюджених і універсальних платформ, на яких можна побудувати мультимедійний навчальний простір. Крім того, широке розповсюдження системи e-Learning потребує високого рівня інформатизації суспільства, що пов'язане з наявністю комп'ютерної техніки і можливістю доступу до мережі Інтернет. На нашу думку, вирішення цих проблем – питання часу. Крім того, вважаємо, що електронна освіта має стати достойною альтернативою заочній формі навчання, яка є особливістю вітчизняної системи освіти і не відповідає вимогам Європейського простору вищої освіти за якістю. Ми переконані, що студенти заочної форми навчання повинні мати рівні права доступу до знань, можливість брати участь у наукових дослідженнях, конференціях та інших видах самостійної роботи. Отже, реформа вітчизняної вищої освіти дозволяє з часом трансформувати заочну форму навчання в більш прогресивну форму – дистанційну, яка також може використовуватись і для підвищення кваліфікації. Розвиток технологій дистанційного навчання в системі електронної освіти забезпечить один із провідних принципів Болонського процесу – навчання впродовж життя. Безумовно, все це потребує належного технологічного, ресурсного, науково-методичного забезпечення. Технології e-Learning забезпечуватимуть наявність вільного доступу до науково-практичної літератури, результатів досліджень провідних фахівців, можливість розмістити власні розробки у відкритому доступі при обов'язковому дотриманні авторського права, що сприятиме стимулюванню наукової роботи студентів, підготовці компетентних, професійно конкурентоспроможних магістрів з обліку і аудиту.

Список використаних джерел:

1. Інтернет-ресурс – Режим доступу: <http://www.britishcouncil.rs/en/new-technologies>
2. Інтернет-ресурс – Режим доступу: <http://www.guideassociation.org/7internationalconfere>

НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІН ІНФОРМАЦІЙНОГО ЦИКЛУ

Актуальність обговорення на науково-методичній конференції питання удосконалення викладання дисциплін інформаційно-комунікаційного циклу обумовлена об'єктивними чинниками. Основними, на нашу думку, можна вважати наступні:

а) функціонування суспільства під суттєвим впливом інформаційно-комунікаційних технологій;

б) зростання в управлінні економічними процесами обсягу задач, які не мають чітких алгоритмів їх розв'язання і потребують використання не тільки баз даних, а і баз знань;

в) інтеграція навчальних дисциплін, яка відбувається в результаті широкого використання сучасних інформаційних технологій.

Особливістю постіндустріального суспільства можна вважати те, що головним в ньому вважається отримання інформації, використання якої спрямовано на виробництво конкурентоспроможної продукції високої якості з меншими матеріальними, фінансовими та трудовими витратами. Тому можна стверджувати, що у створенні в сфері матеріального виробництва доданої вартості вагомий внесок і «білих комірців». Свідченням цього можна вважати і структуру зайнятості працездатного населення у розвинених країнах, і еволюцію такого процесу на сьогодні. Наприклад, в США до восьмидесятих років пришло століття лідерами по зайнятості населення були такі галузі, як автомобілебудування, видобуток та переробка нафти. Сьогодні на першому місці знаходиться діяльність в сфері інформаційно-комунікаційних технологій.

Перехід нашої країни до суспільства з інформаційною економікою також неминучий. Для прискорення такого переходу необхідні й відповідної якості

кадри, в тому числі і економічного профілю, вага яких у сфері управління досить вагома. Адже економічна інформація є основою вироблення та прийняття управлінських рішень.

Виникає питання. В якій мірі підготовка економістів у нашому університеті відповідає вимогам часу, зокрема, в плані викладання дисциплін інформаційно-комунікаційного циклу? До складу цього циклу можна віднести такі навчальні дисципліни:

- «Інформатика».
- «Інформаційні системи і технології».
- «Системи підтримки прийняття управлінських рішень».
- «Документальне забезпечення управління».
- «Математичні методи аналізу економіки».
- «Математична статистика».
- «Економіко-математичне моделювання».

Викладання цих дисциплін в певній мірі забезпечує отримання студентами знань, умінь, набуття навичок, що відповідає стану індустріальної економіки, в якому ми знаходимося.

Разом з тим, практика показує, що найвеличніша цінність освіти не знання, а діяння, уміння зустрічати життєві ситуації. Тому, на нашу думку, методи викладання потребують, удосконалення у напрямку забезпечення виконання вимог Національної рамки кваліфікацій, прийнятої наприкінці 2011 року. В ній передбачено формування у студентів не тільки знань, умінь і навичок, а також таких дескрипторів, як:

- комунікативні можливості;
- відповідальність за свої дії;
- креативність.

Досягнення такої мети в процесі викладання дисциплін, що входять до інформаційного циклу, потребує розробки міждисциплінарних моделей, які б охоплювали весь період передування студентів в університеті.

У розробці та реалізації усіх складових інноваційних моделей викладання дисциплін інформаційного циклу необхідно також врахувати процеси інтегрування навчальних дисциплін, що відбувається в результаті впровадження у навчальний процес комп'ютерних технологій. Наглядним прикладом процесу інтеграції дисциплін може бути підготовка фахівців для банківської системи, в якій найбільш високий рівень комп'ютеризації усіх процесів. Тому, більшість спеціальних дисциплін для студентів викладаються з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, в основному, у такій організаційній формі, якою на сьогодні є АРМи. Процес інтеграції спеціальних дисциплін високими темпами відбувається і при підготовці фахівців спеціальності «Облік, аналіз і аудит». Декілька років тому проф. Бутинець Ф.Ф. підготував і видав підручник під назвою «Інформаційні системи бухгалтерського обліку», в якому інтегровані такі дисципліни, як: «Теорія бухгалтерського обліку», «Галузевий облік» та «Автоматизовані системи обліку». Процеси інтеграції навчальних дисциплін потребують розробки нових методів викладання, а також відповідної підготовки викладачів, про що необхідно думати вже сьогодні.

Для підвищення якості підготовки наших фахівців рівню «магістр» особливе значення має їх інформаційне забезпечення при підготовці магістерських дипломів. На сьогодні це дуже болюче питання і не тільки для магістрів, а також і для аспірантів.

Перехід від планової економіки до ринкових відносин суттєво змінив підходи до підготовки і прийняття управлінських рішень. Неформалізовані задачі, пов'язані, зокрема, з ризиками та іншими негараздами в економіці, потребують розробки та використання баз знань, без яких неможливо їх розв'язання. Тому, у новій робочій програмі навчальної дисципліни «Інформаційні системи і технології» (за спеціальностями) доцільно більше годин виділяти для розглядання питань розробки і використання баз знань.

Нова парадигма освіти обумовлює необхідність переходу на освітнянські стандарти, які здатні формувати інноваційне покоління фахівців.

Кузнецова І.О.,
д.е.н., професор;
Кравченко В.О.,
к.е.н., професор

МІЖДИСЦИПЛІНАРНИЙ ТРЕНІНГ ЯК ЧИННИК ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ НАВЧАННЯ МАГІСТРІВ

Сьогодні однією з найболючіших проблем української освіти визнається питання забезпечення високого рівня якості підготовки фахівців для народного господарства країни. Сучасні вимоги до університетської освіти орієнтовані не тільки на випуск фахівців, що одержують підготовку високого рівня, але й включення студентів уже в процесі навчання в розробку принципово нових технологій, їх адаптації до реальних умов виробничого середовища, тобто нестандартно мислячих творчих фахівців. Саме тому, у процесі навчання, важливо сформувати у студентів такі компетенції, як: творча активність, креативне мислення, вміння оцінювати, раціоналізувати, швидко адаптуватися до мінливих потреб ринку.

Саме інноваційні (інтерактивні) методи дають можливість такого активного навчання і орієнтовані на застосування на практичних заняттях і набули застосування в учбовому процесі Одеського національного університету. До цієї категорії інноваційних методів навчання відноситься міждисциплінарний тренінг. Міждисциплінарний тренінг (міждисциплінарне навчання) – використання знань із різних дисциплін, їх угруповання й концентрація в контексті розв'язуваного завдання. Міждисциплінарний тренінг – форма інтерактивного навчання, метою якого є розвиток компетентності міжособистісної й професійної поведінки в спілкуванні. Переваги тренінгу в тому, що він забезпечує активне залучення всіх учасників у процес навчання.

Метою міждисциплінарного тренінгу, які навчаються за магістерською програмою «Менеджмент організацій» є розвиток компетентності при вирішенні конкретних завдань на прикладі господарської діяльності реально працюючого підприємства – ПублАТ «Одеський олійножиркомбінат».

Проведенню міждисциплінарного тренінгу передуює самостійна підготовка (один тиждень): вивчення організаційно-інформаційних матеріалів; ознайомлення зі змістом етапів міждисциплінарної роботи та з'ясування міждисциплінарних зв'язків нормативних дисциплін.

В процесі міждисциплінарного тренінгу вирішуються наступні завдання:

1. Розвиток системного, творчого, критичного й абстрактно-логічного мислення, здатності до вирішення проблем.
2. Навчання співробітництву: умінням працювати в команді разом з іншими студентами, вирішувати проблеми в малих групах, вести діалог і дискусію, ухвалювати точку зору іншого.
3. Розвиток компетенцій, здатності самоменеджменту.
4. Тренінг навичок, уваги, швидкості мислення та ін.

Перевагами міждисциплінарного навчання є:

1. Навчальний процес організований таким чином, що практично усі студенти залучені в процес пізнання, вони мають можливість розуміти й міркувати із приводу того, що вони знають і думають.
2. Спільна діяльність у процесі навчання означає, що кожен студент: вносить свій особливий індивідуальний внесок; має місце обмін знаннями, ідеями, способами діяльності; з ряду альтернатив приймається найкраща.
3. Навчальний процес відбувається в атмосфері доброзичливості й взаємної підтримки, що дозволяє не тільки одержувати нові знання, але й розбудовує саму пізнавальну діяльність, а отже кооперація та співробітництво (синергія, переваги якої можна отримати тільки у роботі групи).

В процесі навчання формуються універсальні компетенції, а саме: адаптивність, толерантність, креативність, уміння працювати в команді, організаційні здібності, культура й т.п., отже студентам треба дотримуватися певних правил поведінки:

- толерантність до точок зору інших, сприяє пошуку загальних цінностей і шляхів вирішення проблем;

- змагання й бажання перемогти не повинні переважати над готовністю до розуміння й дослідженню обговорюваних проблем;
- під час обговорення сторін утримуватися від особистих нападок на своїх опонентів, культура дискусії;
- сперечатися в дружній манері;
- бути чесними й точними представляючи інформацію;
- уважно слухати своїх опонентів і постаратися зробити всі, щоб не спотворювати їхні слова під час дебатів;
- мова й жести повинні відображати їхню повага до інших.

Певну відповідальність за дисципліну та якість організації міждисциплінарного навчання процесу несуть викладачі, які також мають дотримуватися певних правил поведінки (правила етики):

викладач повинен забезпечити дружню атмосферу для студентів і проявляти позитивну й стимулюючу відповідну реакцію;

забезпечити широке залучення в розмову як можна більшої кількості студентів, а краще – усіх;

допомогти учасникам тренінгу прийти до вибору найкращої альтернативи, що може бути забезпечено шляхом уваги до різних точок зору та пошуку загальних тенденцій для прийняття кращого рішення (найкращої альтернативи);

обов'язково відзначити всіх студентів за активну роботу, виділити тих, хто найкраще допоміг у вирішенні поставлених завдань;

проаналізувати й оцінити результати міждисциплінарного тренінгу (результати роботи у групах, визначити їхні позитивні й негативні сторони; виставити оцінки; підвести підсумки).

Список використаних джерел:

1. Закон України від 1 липня 2014 р. № 1556-VII «Про вищу освіту».
2. Международная заочная научно-практическая конференция «Инновации в науке». – Новосибирск, 2012.
3. Трофименко А.С. Инновационные методы обучения в высшем образовании. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://sci-article.ru/stat.php?i=1408380616>

ДО ПИТАННЯ ПРО ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО ЗНАЧУЩИХ ЯКОСТЕЙ МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ ЕКОНОМІЧНОГО ПРОФІЛЮ

Європейська інтеграція України гостро ставить питання вдосконалення підготовки висококваліфікованих кадрів у вищих навчальних закладах, що є необхідною умовою збільшення соціально-економічного потенціалу держави.

Першою сходинкою щодо становлення професійно значущих якостей майбутнього фахівця виступає вищий навчальний заклад, у якому майбутній економіст одержує знання, набуває необхідних умінь і таких якостей, які дозволять легко пристосуватися до сучасних економічних умов розвитку країни.

Складовою ступеневої освіти, однією з форм підготовки науково-педагогічних і керівних кадрів є магістратура.

У магістратурі формування професійно значущих якостей набуває активізації завдяки навчальній діяльності, поглибленій науково-дослідній роботі магістрантів, організації позааудиторної та виховної роботи, які спрямовують їх на подальший вибір шляху в науці, державній службі або в комерційній діяльності [1: 24].

Серед факторів, що впливають на формування професійно значущих якостей майбутніх економістів і пов'язані з основними компонентами навчального процесу, слід виокремити: науково-дослідну роботу (НДР), яка сприяє розвитку потреби постійно накопичувати і поглиблювати знання; самостійну роботу магістрантів, яка допомагає формувати такі професійно значущі якості, як ініціативність, креативність, асоціативність і аналітичність мислення; консультування, яке є одним із засобів керування самостійною роботою студентів і дозволяє установити зворотний зв'язок з усіма навчальними, науковими, виховними заходами в сукупності; виробнича практика, яка орієнтована на виконання магістрантами основних професійних функцій освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр», сприяє наближенню

майбутніх фахівців економічного профілю до реальних процесів, що відбуваються в економічній галузі.

Заслуговує на увагу дослідно-експериментальна робота, яка була проведена у ДНУ. Магістранти були розділені на дві групи: контрольна та експериментальна.

У межах навчальної діяльності магістрантам експериментальної групи було запропоновано участь у ділових іграх, таких як:

- «Колективна заява».
- «Формування організаційної структури корпорації».
- «Вибір оптимального рішення» тощо.

Це було зроблено для того, щоб у процесі вивчення дисциплін магістранти змогли не тільки отримати знання з економічних наук, але й навчитися самостійно мислити, формулювати особисту точку зору, проявити власні професійно значущі якості.

Для магістрантів експериментальної групи було розроблено й запропоновано спецкурс «Професійно значущі якості економіста», з метою формування уявлення про зміст і структуру професійно значущих якостей магістрів економічного профілю, які є показниками рівня готовності до економічної професійної діяльності [2: 132]. Вважаємо доцільним введення навчальної дисципліни з такою назвою і в ОНЕУ.

Для перевірки рівня здатності до самоосвіти й саморозвитку пропонувався спеціальний тест. Аналіз результатів тестування магістрантів контрольної та експериментальної груп дозволив зробити такі висновки. Позитивні зрушення в рівні сформованості цих характеристик наявні в магістрантів як контрольної, так і експериментальної груп, але рівень сформованості професійних якостей в експериментальній групі підвищився у більшому ступені.

Таким чином, експериментальне дослідження дозволило виявити професійно значущі якості, володіючи якими майбутній магістр економічного профілю отримує можливість реалізовувати свій особистісний і професійний

потенціал, водночас задовольняючи потреби суспільства. Такими якостями є: уміння критично аналізувати, систематизувати, класифікувати та прогнозувати економічні ситуації; особистісні якості емоційно-вольова стійкість при розв'язанні завдань економічного характеру; економічна компетентність як система фахових знань; ділові якості; педагогічні здібності; здатність творчо підходити до розв'язання економічних проблем; здатність до самовдосконалення; мотивація до успіху; моральні якості тощо.

Критеріями оцінки рівня сформованості професійно значущих якостей майбутніх магістрів економічного профілю визначено:

- інтелектуально-особистісний;
- практико орієнтований;
- соціально-психологічний;
- мотиваційно-ціннісний;
- креативний;
- рефлексивний.

Ці критерії дають можливість не тільки одержати повне уявлення про професійно значущі якості магістра економічного профілю, але й оцінити рівень їх сформованості в магістрантів.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів, пов'язаних з професійною підготовкою магістрів економічного профілю. Подальший пошук передбачає поглиблене вивчення залежності рівня професіоналізму від стартових умов; удосконалення механізмів формування професійно значущих якостей майбутніх магістрів, які мають різний рівень їх сформованості на момент вступу до магістратури тощо.

Список використаних джерел:

1. Волкова Н. Проблеми підготовки майбутніх економістів до управлінської діяльності / Н. Волкова // Неперервна професійна освіта: теорія і практика. – 2002. – Вип. 1. – С. 23 – 28.
2. Гейзерська Р.А. Про програму спецкурсу «Професійно значущі якості економіста // Педагогіка і психологія формування творчої особистості: проблеми і пошуки / Зб. наукових праць / Р.Гейзерська. = Запоріжжя, 2007. – Вип. 42. – С. 132-138.

ЩОДО ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ МАГІСТРІВ

Якість підготовки магістрів передусім відображається результатом навчання. Результат навчання має два ключові аспекти: перший – це звернення до компетентностей, другий – це потреба вимірювання та кількісній їх оцінці, на основі якої здобувачу освіти визнають його кваліфікацію.

Аналіз структури навчальних дисциплін та їх спрямованості на формування компетентностей показав, що жодна дисципліна за планом підготовки магістрів, не забезпечує формування *навчально-методичних* компетенцій (п. 7 у професійних компетенціях за ОКХ для спец. 8.03050501), які забезпечують можливість виконувати функції викладача економічних дисциплін у вищих навчальних закладах (коди видів діяльності: Р.85.32 - професійно-технічна освіта; Р85.41- професійно-технічна освіта на рівні вищого професійно-технічного закладу; Р85.42 – вища освіта). Зрозуміло, що не усі магістри планують собі викладацьку діяльність, але для тих, хто прагне бути викладачем, можна ввести якщо не як курс за вибором, то як факультативний курс «Методика викладання у вищій школі».

Окрім того, оскільки магістерський рівень вищої освіти передбачає «...здобуття компетентностей, достатніх для ефективного виконання завдань *інноваційного характеру* відповідного рівня професійної діяльності...» (ст. 5 Закону «Про освіту») то, на наш погляд, в навчальний план доцільно включити й ще курс «Економіку інноваційної діяльності» як нормативну дисципліну для магістрів обох напрямків навчання.

На наш погляд, в основі забезпечення високої якості підготовки магістрів немаловажне значення має й вихідний рівень професійної підготовки абітурієнтів, які поступають у магістратуру. В розвинених країнах в магістратуру поступають лише 10% бакалаврів, які мають до подальшого навчання здібності, а в нашій країні – практично усі бажаючі.

Розглядаючи питання підвищення якості підготовки магістрів, передусім необхідно знати, яка якість є «бажаною», найбільш затребуваною з боку ринку праці. Дослідження, проведені Київським міжнародним інститутом соціології [1: 9; 11] показують, що найбільш дефіцитними у випускників є професійні практичні навички – 67% усіх роботодавців (рис. 1).

Рис. 1. Розподіл відповідей респондентів щодо дефіцитності певних навичок у випускників ВНЗ (роботодавці – верхній стовбець, випускники – нижній)

На другому місті знаходиться дефіцит вмінь розв'язувати проблемні ситуації (42% роботодавців). Між тим, серед випускників лише 26% вважають недостатніми їх практичні професійні навички і лише 5% випускників вважають недостатніми свої навички щодо розв'язання проблемних ситуацій.

Як бачимо, оцінка зі сторони роботодавців та самооцінка випускників рідко збігаються. Причиною цього може бути не обізнаність випускників щодо тих компетенцій, яких очікують від них роботодавці. Одночасно думку викладачів, випускників та роботодавців щодо важливості певних навичок для роботи молодих фахівців дослідили вчені Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна (табл. 1) [2: 26].

Рейтинги загальних компетенцій (фрагмент)

ОПИС	Викладачі	Випускники	Роботодавці
1. Здатність до аналізу та синтезу	2	1	3
2. Здатність застосовувати знання на практиці	5	3	2
3. Базові загальні знання	1	12	12
4. Засвоєння основ базових знань із професії	8	11	14
5. Усне і письмове спілкування рідною мовою	9	7	7
6. Знання другої мови	15	14	15
7. Комп'ютерні навички	16	4	10
8. Дослідницькі навички та уміння	11	15	17
9. Здатність до навчання	3	2	1
...			
16. Позитивне ставлення до інших культур	17	17	16
17. Етичні зобов'язання	13	16	13

Розвитку саме знань, умінь, навичок, які отримують найбільші рейтинги, слід приділяти важливу увагу під час навчання студентів.

Виходячи з викладеного, можна зробити такі висновки:

1. Формування переліку компетенцій, якими має володіти майбутній фахівець, повинно відбуватися у тісній співпраці з роботодавцями.
2. Слід впровадити в навчальні плани підготовки магістрів спец. 8.03050501 дисципліни «Економіка інноваційної діяльності», «Методика викладання у ВНЗ».
3. Необхідно проводити попередню діагностику здібностей осіб, що вступають у магістратуру, щодо їх профпридатності, особливо до науково-дослідницької діяльності. У магістратуру наукового спрямування приймати осіб, які мають за дипломом бакалавра середній бал – не нижче 75 балів, для професійного спрямування – 67 балів.

Список використаних джерел:

1. Кашин А. Випускники українських вищих навчальних закладів: погляд роботодавців / Київський міжнародний інститут соціології. Звіт. – 24с. / А. Кашин, Є. Польщикова, Ю. Сахно. [Електронний варіант]. – Режим доступу: http://www.yourcompass.org/docs/Employees%20on%20University_Graduates.pdf
2. Сучасні підходи до побудови освітніх програм. Методичні матеріали / Міністерство освіти і науки України. Харківський національний університет ім. В.Н. Каразіна. / Укладачі Холін Ю.В., Кравцов С.О., Маркова Т.О. – Харків, 2014р. - [Електронний варіант]. – Режим доступу: <http://www.univer.kharkov.ua/docs/work/curricula.pdf>

Ілюхіна Н.П.,
к.е.н., доцент;
Обнявко О.В.,
к.е.н., доцент

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА КОНТРОЛЬ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ МАГІСТРАТУРИ

Самостійна робота студентів-магістрантів в умовах посилення індивідуалізації навчального процесу займає значний обсяг навчання за магістерськими програмами та традиційно включає такі види навчальної діяльності: підбір та огляд літературних джерел за заданою проблематикою навчальної дисципліни; вивчення навчальної літератури за темами, пошук додаткової літератури; аналітичний розгляд наукових публікацій; самостійне конспектування навчальних дисциплін, складання планів, тез; кодування інформації (складання схем, таблиць, графіків); написання рефератів, доповідей, оглядів, звітів; підготовку повідомлень до семінарських занять; участь у ділових іграх з фахових дисциплін; самостійне виконання вправ, розв'язування задач письмових індивідуальних завдань, контрольних, лабораторних робіт, а також підготовку магістерських робіт, які обов'язково повинні включати прикладну або наукову частини; проходження практик та виконання передбачених ними завдань, у тому числі в навчальній фірмі; переклад іноземних текстів установлених обсягів за фаховою спрямованістю; відпрацювання тренінгових завдань із навчальних дисциплін; аналіз конкретних ситуацій та підготовку відповідної аналітичної записки (Case study); участь у науковій і науково-методичній роботі, в наукових і науково-практичних конференціях та семінарах, застосування ІТ-технологій (з урахуванням їх особливостей) в Інтернет-семінарах та Інтернет-конференціях з використанням чатів, форумів і вебінарів тощо [1; 2; 4].

Наразі нагальним є перехід до концептуально нового підходу, що спрямовує весь навчальний процес на кінцевий результат – формування у

студентів-магістрантів тих компетентностей, які передбачені для формування в рамках даної навчальної дисципліни, створення можливостей ефективно використовувати ці компетенції у професійній діяльності та в соціальній практиці, навчити магістрантів здатності продукувати нові знання [4].

Ефективність самостійної роботи студентів-магістрантів визначає організація її чіткого контролю та самоконтролю засвоєння знань магістрантами.

Організація самостійної роботи студентів у сучасних умовах неможлива без використання в навчальному процесі ІТ-технологій.

Саме ІТ-технології є реальним ресурсом підвищення якості освітянської діяльності за рахунок найсприятливіших умов для студентів за рахунок впровадження в навчальний процес інноваційних інформаційно-комунікаційних та педагогічних технологій [6: 218].

Самостійну роботу студентів-магістрантів в сучасних умовах при вивченні дисциплін навчального плану з використанням інформаційних технологій необхідно організувати як цілісну систему: повинні бути наявні електронні підручники; гіперпосилання на інші навчальні матеріали, довідники; переліки рекомендованої літератури, що включає наявні в бібліотеці видання, статті в журналах, збірники наукових статей за проведеними конференціями, електронні публікації, які розміщені на серверах університету або в мережі Інтернет; системи тестів, що дозволяють оцінити рівень знань студента; глосарії тощо.

В ОНЕУ в підготовці магістрантів з успіхом використовуються платформи, що реалізують дистанційні технології навчання, у тому числі в останні роки впроваджується програма MOODLE (назва якої утворена з початкових букв Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment, що в перекладі означає Модульне Об'єктно-Орієнтоване Динамічне Навчальне Середовище).

MOODLE – це модульне об'єктно-орієнтоване динамічне навчальне середовище, започатковане у 1999 році, яке може використовуватися як

платформа для електронного, в тому числі *дистанційного навчання*. Суттєвими перевагами MOODLE є те, що вона – безкоштовна, відкрита *система управління навчанням*, яка повністю відповідає всім критеріям, що висуваються до сучасних систем електронного навчання: функціональності, надійності, стабільності, відсутності обмежень за кількістю ліцензій, модульності, зручності та простоти використання, наявності системи перевірки та контролю знань студентів у режимі он-лайн тощо [6: 8].

Офіційний сайт програми дозволяє одержати необхідну інформацію більш, ніж 80 мовами, у тому числі українською [5].

Moodle має широкий набір функціональності притаманний платформам електронних систем навчання, системам управління курсами (CMS), системам управління навчанням (LMS) або віртуальним навчальним середовищам (VLE). Типова функціональність MOODLE включає: завантаження файлів; здачу завдань; оцінювання завдань; тестові питання; онлайн тестування; навчальні ігри; ресурси; дискусійні форуми; обмін повідомленнями; календар подій; новини та анонси подій (для різних рівнів: сайт, курс, навчальна група); Інтернет-семінари з використанням чатів, форумів і вебінарів; теми для оформлення; різні методи аутентифікації; фільтри для контенту. Крім того, MOODLE надає можливість викладачам створювати ефективні сайти для онлайн-навчання [5].

Список використаних джерел:

1. Ілюхіна Н.П., Волкова Н.А. Методичне забезпечення дисциплін для підготовки фахівців за спеціальністю «Облік і аудит» // Проблеми підвищення якості підготовки фахівців в умовах ринкової економіки: Мат. наук.-метод. конф. – Одеса: ОДЕУ, 1999. – С. 180-181.
2. Ілюхіна Н.П., Однолько В.О. Особливості самостійної роботи студентів-магістрів // Удосконалення підготовки магістрів відповідно до сучасних вимог вищої економічної освіти: Мат. наук.-метод. конф. – Одеса: ОДЕУ, 2007. – С. 71-72.
3. Нелепова А.В., Євстрат'єв С.В. Методичні рекомендації для викладачів. Організація дистанційного навчання у системі MOODLE. – Миколаїв: МДАУ, 2014. – 96 с.
4. Пономаренко В.С. Проблеми підготовки компетентних економістів та менеджерів в Україні: Монографія. – Х.: ІНЖЕК, 2012. – 327 с.
5. Офіційний сайт проекту MOODLE [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://moodle.org/>.
6. Система електронного навчання ВНЗ на базі MOODLE: Методичний посібник / Ю.В. Триус, І.В. Герасименко, В.М. Франчук; За ред. Ю.В. Триуса. – Черкаси: ЧДТУ, 2013. – 220 с.

Аругюнян С.С.,
к.е.н., приват-професор;
Ітигіна О.В.,
к.е.н, доцент

ПІДГОТОВКА ТА ЗАХИСТ МАГІСТЕРСЬКИХ РОБІТ В СВІТІ НОВИХ СТАНДАРТІВ ВИЩОЇ ШКОЛИ

У нещодавно прийнятому Законі України «Про вищу освіту», який визначає стратегічні напрями розвитку вищої освіти країни, чітко зазначено, що державна політика у цій сфері ґрунтується на принципах інтеграції у Європейський простір вищої освіти. Це принципове положення конкретизується у розділі V – «Забезпечення якості вищої освіти», в якому підкреслено, що задля забезпечення якості вищої освітньої діяльності необхідно орієнтуватися на стандарти та рекомендації забезпечення якості освіти в Європейському просторі (Розділ V, ст. 16 п. 3).

Очевидно, що зазначені орієнтири безпосередньо торкаються підготовки магістрів. Сучасні тенденції у розвитку системи магістерської підготовки знов орієнтують вищі навчальні заклади на підготовку магістрів за двома напрямками: 1) науковим та 2) професійним, що має спільне з програмами підготовки в Європейських університетах.

У західноєвропейських університетах перший тип програм – Master of Science (академічна програма) – пов'язаний з вузькою спеціалізацією в певній галузі. Така програма націлена на підготовку науково-педагогічних кадрів:

- а) дослідників;
- б) викладачів.

Другий тип магістерських програм – Master of Arts має за мету підготовку студентів до працевлаштування.

Програма наукового спрямування передбачає формування у магістрів аналітичного мислення і навичок у галузі науково-дослідної і педагогічної

діяльності на основі спеціалізованого поглибленого вивчення базових фундаментальних дисциплін.

Програма професійного спрямування вирішує завдання оволодіння конкретними економічними і управлінськими знаннями і прикладними навичками та вмінням на основі спеціалізованої конкретної підготовки.

Спільним для обох програм є підготовка та захист дипломної роботи, досвід з організації яких у Одеському Національному університеті накопичується вже багато років.

Слід підкреслити, що захист дипломної роботи є не тільки завершальним етапом навчального плану, але і продовженням пізнавального та виховного процесу підготовки магістрів.

Існуюча практика потребує певної модернізації, виявлення недоліків та напрямків їхнього усунення.

На наш погляд, це стосується, перш за все, організації захисту дипломних робіт та особливо презентації. Так у методичних розробках, що визначають «Основні вимоги до організації підготовки та захисту дипломних робіт магістрів усіх спеціальностей усіх форм навчання Одеського національного економічного університету» (2014 року видання) містяться ретельно розкриті вимоги та методичні поради щодо усіх етапів підготовки дипломної роботи магістрів, але у пункті, що регламентує порядок захисту дипломної роботи характеристика процедури захисту та відповідних вимог не містить такого важливого поняття, як презентація та згадки про застосування мультимедійної техніки.

Слід зазначити що у пункті 9 «Критерії оцінювання дипломної роботи» серед 14-ти показників, що враховує ДЕК для визначення оцінки дипломної роботи, є такий як «загальний рівень підготовки студента, володіння культурою презентацій», але, що саме мається на увазі – невідомо.

Досвід роботи в ДЕК свідчить, що саме виступи студентів, участь їх в обговоренні, відповіді на запитання – нерідко викликають багато труднощів у

студентів, особливо це стосується студентів заочної та вечірньої форми навчання.

Таке становище не є випадковим. Навпаки, існуюча система підготовки магістрів (та і бакалаврів) не приділяє уваги:

- формуванню навичок виступів;
- культурі полеміки;
- участі у дискусіях;
- обговоренню спірних наукових питань;
- навчанню говорити на спеціальні теми.

Більшу частину навчального часу студенти присвячують слуханню, контрольні заходи збільшено передбачають письмові, тестові завдання чи застосування комп'ютерів. Ці обставини призводять до того, що у студентів не формується зовнішня, а отже і внутрішня мова – засіб вираження думки.

Цікавим є такий факт. Серед навчальних дисциплін, які вивчають студенти американських університетів є така, яка має назву «Speech». Це слово згідно до словників має такі синоніми як «faculty of speech» та «power of speaking», що можливо перекласти як «мова», «здатність говорити», «міцність мови». Підготовка до занять з даної навчальної дисципліни викликає значні складності та потребує не будь-яких зусиль у студентів.

Наше навчання у різноманітних семінарах на тренінгах, що проводились європейськими науковцями та фахівцями, зокрема у Баварському домі, також свідчить про виключну увагу, яку організатори таких тренінгів приділяють презентації.

Для формування у студентів університету навичок презентації дипломних робіт магістрів пропонуємо передбачити у навчальному плані відповідну навчальну дисципліну, що забезпечить знайомство студентів із теорією та практикою презентації.

СТРАТЕГІЯ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ «ОБЛІК І АУДИТ»

Згідно п. 23 ст. 1 Закону України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. №1556-VII [1] якість вищої освіти – це рівень здобутих особою знань, умінь, навичок, інших компетентностей, що відображає її компетентність відповідно до стандартів вищої освіти.

У виконання рішення Вченої ради ОНЕУ від 25 листопада 2014 року на обліково-економічному факультеті (ОЕФ) деканатом та випусковими кафедрами (кафедра бухгалтерського обліку та аудиту, кафедра економічного аналізу) було розроблено Стратегію підвищення якості професійної підготовки за спеціальністю «Облік і аудит». Метою даної стратегії є приведення системи навчання на обліково-економічному факультеті у відповідність до передового міжнародного досвіду підготовки фахівців з обліку, аналізу, аудиту.

У межах загальної стратегії основні напрями підвищення якості підготовки згруповано за чотирма групами:

1. Удосконалення навчального плану підготовки і робочих програм.
2. Підвищення ефективності науково-дослідної роботи і активізація міжнародної діяльності.
3. Удосконалення системи профорієнтаційної роботи та системи працевлаштування випускників.
4. Поліпшення організаційно-виховного процесу на ОЕФ.

Розглянемо детально кожен з напрямків.

1. Удосконалення навчального плану підготовки і робочих програм.

1.1. Перегляд навчального плану і робочих навчальних програм підготовки спеціалістів з обліку і аудиту з урахуванням:

- по-перше, стандартів Вищої освіти України (ст. 10 Закону України «Про вищу освіту» [1]);

- по-друге, вимог програм всесвітньо визнаної Міжнародної сертифікації бухгалтерів і аудиторів АССА (Британського інституту присяжних бухгалтерів, Уельського університету) та в рамках нової регіональної Програми Світового Банку «Посилення аудиту та звітності у країнах Східного Партнерства» (STARER).

1.2. Запровадження нової міжкафедральної магістерської програми «Міжнародний облік, аналіз та аудит» на базі кафедр: бухгалтерського обліку та аудиту, економічного аналізу і міжнародних економічних відносин.

1.3. Введення дисципліни «Бухгалтерський облік з використанням прикладних рішень «1С: Бухгалтерія», «1С: УПП» (по кафедрах: бухгалтерського обліку та аудиту, економічного аналізу).

1.4. Участь в роботі робочої групи ОНЕУ щодо організації діяльності і проведенню тренінгів з використанням віртуального підприємства в інформаційному середовищі 1С на 3-4 курсах.

2. Підвищення ефективності науково-дослідної роботи і активізація міжнародної діяльності.

2.1. Укладання договорів по співробітництву з навчальними закладами країн Східного співробітництва (Грузія, Білорусь, Молдова тощо) та навчальними закладами інших країн (ст. 75 Закону України «Про вищу освіту»).

2.2. Написання колективних монографій у межах укладених договорів міжнародного співробітництва.

2.3. Поглиблення зв'язків з бізнес-середовищем, у тому числі з міжнародними аудиторськими компаніями (Baker Tilly Ukraine), представниками АССА в Україні тощо. Активізація роботи щодо співробітництва з вітчизняними підприємствами Одеського регіону в сфері підготовки фахівців зі спеціальності «Облік та аудит» (створення філій кафедр) з метою організації виробничої та переддипломної практики для студентів V курсу ОЕФ, організації стажування викладачів кафедри бухгалтерського обліку та аудиту та кафедри економічного аналізу тощо.

2.4. Проведення круглих столів, засідань дискусійного клубу, семінарів з представниками професійної спільноти, викладачами і студентами, організація літньої школи з бухгалтерського обліку тощо.

2.5. Впровадження на ОЕФ власної системи рейтингування викладачів та студентів з метою моніторингу ефективності їх діяльності з обов'язковим оприлюдненням результатів оцінювання (на сайті факультету, стендах).

2.6. Підвищення якості надання освітніх послуг громадянам інших країн шляхом викладання дисциплін іноземними мовами, оновлення та подальша розробка навчально-методичного комплексів дисциплін для іноземних студентів (ст. 76 Закону України «Про вищу освіту»).

3. Удосконалення системи профорієнтаційної роботи та системи працевлаштування випускників.

3.1. Створення Клубу випускників ОЕФ (розробка Положення про Клуб випускників ОЕФ, організація його діяльності, проведення засідань тощо).

3.2. Принципове оновлення сайту факультету і постійна підтримка його інформаційного забезпечення.

3.3. Проведення тренінгів при ОЕФ з урахуванням вимог сучасних сертифікаційних програм фахівців з обліку, аналізу та аудиту.

4. Поліпшення організаційно-виховного процесу на ОЕФ.

4.1. Підготовка положення про ОЕФ (п. 3 ст. 35 Закону України «Про вищу освіту»).

4.2. Посилення ефективності діяльності органу студентського самоврядування на ОЕФ (пп. 4-5 ст. 40 Закону України «Про вищу освіту»).

4.3. Активізація роботи Наукового товариства студентів, аспірантів і молодих вчених ОЕФ (ст. 41 Закону України «Про вищу освіту») та сприяння зі сторони керівництва факультету створенню належних умов для його діяльності.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. №1556-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>

Чернишова Л.В.,
к.е.н., доцент;
Обнявко О.В.,
к.е.н., доцент;
Шерер І.Л.,
к.е.н., доцент

ВДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАГІСТРІВ

Практика студентів – невід’ємна складова процесу підготовки магістрів у ВНЗ, метою якої є оволодіння сучасними методами та формами організації праці в майбутній професії, формування у студентів-магістрів професійних компетенцій, умінь та навичок на базі здобутих у ВНЗ теоретичних знань. Для студентів-магістрів високий рівень професійної підготовки є основою для досягнення кращих умов майбутнього працевлаштування, а також є базисом для опанування більш складними професійними вміннями та навичками.

Найважливішою умовою ефективного проведення професійної практики магістрів є її чітка організація. Як зазначається в літературі, на якість виконання програми практики студентів-магістрів впливає одержана до початку безпосередньо практики теоретична та практична підготовка. Дослідження процесу навчання студентів-магістрів облікових спеціальностей дозволило одержати висновок, що на ступінь теоретико-практичної підготовки студентів до проходження виробничої практики впливають певні недоліки організації навчального процесу: недостатня забезпеченість навчального процесу сучасними підручниками, навчальними посібниками тощо; незабезпеченість при викладанні облікових дисциплін бланками бухгалтерських документів; неможливість у межах всіх приміщень навчального закладу забезпечити вільний безоплатний доступ студентів до мережі Internet; подрібненість навчальних дисциплін, суперечливість їхніх назв і змісту; брак аудиторного часу на використання активних методів навчання; відсутність

критеріїв оцінки знань, умінь, навичок з професійно орієнтованих дисциплін та єдиної оцінки загальної й спеціальної компетенції випускника тощо [2: 9].

Якість підготовки магістрів прямо залежить від послідовності проведення виробничої практики, її змісту та організації. На основі узагальнення думок авторів досліджень цієї проблеми можна рекомендувати такі *напрямки удосконалення організації практики для впровадження в ОНЕУ*.

1. Навчально-методичному відділу, завідувачам кафедр враховувати специфіку проходження практики студентами-магістрами як дослідників з навичками наукової роботи. Здійснювати систематичне коригування навчальних планів і магістерських програм з метою формування значущих компетенцій для майбутньої наукової та професійної діяльності магістрів.

Активно залучати роботодавців до розробки та коригування робочих планів навчання, до проведення спільних досліджень, визначення тематики курсових та дипломних робіт магістрів за погодженням з роботодавцями.

Залучати для читання лекцій керівників та провідних спеціалістів підприємств, організацій та установ, запрошувати фахівців підприємств-роботодавців до тестування отриманих випускниками ОНЕУ знань і навичок.

2. Вважати оцінкою готовності кожної випускової кафедри до нового навчального року забезпеченість базою виробничої практики, що підтверджується наявністю на початок навчального року:

а) базового підприємства, діяльність якого відповідає профілю навчального закладу;

б) договорів на проведення практики студентів;

в) облікових карток баз практики [2: 10].

3. Завідувачам кафедр університету організувати взаємний обмін досвідом проведення виробничої практики різних ВНЗ м. Одеси та України в цілому.

Організовувати практику магістрів, враховуючи при цьому інтереси роботодавця і специфіку підприємств. Посилити контроль над процесом проходження виробничої практики як з боку господарюючих суб'єктів, так і з

боку ОНЕУ, враховуючи досвід організації виробничої практики у інших ВНЗ України.

4. Активізувати роботу підрозділів ОНЕУ, орієнтованих на інтеграцію науки, освіти і виробництва. Розробити систему проходження певної частини терміну практики студентів-магістрів та перепідготовки випускників ОНЕУ минулих років за програмами, погодженими з роботодавцями, у вигляді практичних тренінгів та участі в роботі навчальної фірми в Бізнес-тренінг центрі та Центрі сучасних освітніх технологій ОНЕУ.

Розробляти та включаючи в навчальні плани підготовки студентів-магістрів навчально-практичні спецкурси та тренінги, що розвивають навички трудової діяльності для швидкої адаптації молодих фахівців на робочому місці.

5. Рекомендувати кадровому агентству «Успіх» активізувати діяльність щодо сприяння працевлаштуванню випускників ОНЕУ на підприємствах, де вони проходили практику. Вважати виробничу практику студентів невід'ємним елементом навчального процесу у ВНЗ, безпосередньо пов'язаним з перспективами їх працевлаштування.

Формувати та підтримувати різноманітні форми взаємодії роботодавців та ОНЕУ, організовувати регулярні зустрічі представників роботодавців із студентами-магістрами для їх працевлаштування.

Список використаних джерел:

1. Алявдина З.Н. Производственная практика в бизнес-организациях как условие эффективного обучения студентов ВУЗа // Актуальные проблемы бизнес-образования: материалы XIII Междунар. науч.-практ. конф., 24–25 апр. 2014 г., Минск / Белорус. гос. ун-т, Ин-т бизнеса и менеджмента технологий. – Минск: Изд. центр БГУ, 2014. – С. 12-15.
2. Гресь Н.Л. Организационно-методические основы производственной практики будущих специалистов учетно-экономического профиля: Автореф. дис. ... канд. пед. наук по спец. 13.00.04. – Киев, Ин-т высшего образования НАПН Украины, 2010. – 21 с.
3. Резолюция Первой международной научно-практической конференции: «Организация производственных практик в вузе: проблемы и перспективы» [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://opp.vlsu.ru/index.php?id=3>.
4. Саюн А.О., Хотькіна О.Р. Проблеми підготовки фахівців з обліку, аналізу та аудиту // Фінансовий простір. – 2013. – №1 (9). – С. 147-150.
5. Шульга Л.В., Бражник Л.В., Вакуленко Ю.В. Підвищення якості університетської освіти: професійна та практична підготовка фахівців // Наукові праці Полтавської державної аграрної академії. – Полтава: ПДАА, 2013. – Вип. 1 (6). – Т. 2. – С. 335–338.

ПРАКТИЧНЕ НАВЧАННЯ МАГІСТРІВ ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК ЇХ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Необхідність постійного вдосконалення системи підготовки фахівців для підвищення її якості обумовлена, з одного боку, інтеграцією України в європейський освітній простір, а з іншого – вимогами суспільства, виробництва, економіки. Всі зацікавлені сторони – освітні заклади, здобувачі освіти і роботодавці – визнають центральним завданням у сфері освіти забезпечення її якості.

За визначенням Пшеничної О.С. «якість професійної підготовки фахівця – це рівень, який забезпечує йому сукупність властивостей і характеристик, які зумовлюють його здатність відповідати вимогам, сформульованим в освітньо-кваліфікаційній характеристиці (ОКХ), що відображає міру конкурентоспроможності на ринку праці» [1: 513].

При визначенні якості професійної підготовки у межах розвитку взаємодії сфери освіти і ринку праці основоположним є визнання провідної ролі оцінки результатів (а не процесу) навчання, які знаходять вияв у формуванні компетентностей майбутніх спеціалістів.

Компетентності (реалізаційні здатності особи до ефективної діяльності) є динамічним поєднанням знань, розуміння, навичок, умінь, досвіду та здібностей (приймати правильні професійні рішення, прогнозувати результати дій, нести відповідальність тощо), які лежать в основі кваліфікації випускника [2: 3].

Формуванню професійних компетентностей студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» за спеціальністю «Управління персоналом і економіка праці» через удосконалення і закріплення набутих теоретичних знань, умінь і навичок на практиці сприяє практична підготовка студентів на робочому місці.

Необхідність проведення практичного навчання обумовлена не тільки об'єктивними причинами, а й підтверджується результатами вивчення суб'єктивних думок самих студентів. Про це свідчить аналіз даних анкетування,

проведеного в жовтні-листопаді 2014 р. серед студентів однойменної спеціальності, яким пропонувалося дати відповідь на питання: «Які види діяльності цікаві для активної молоді людини в межах роботи кафедри «УП і ЕП» та вищого навчального закладу в цілому (студенти могли обрати не більше 3 варіантів відповідей)?» Студенти 1 курсу віддають перевагу: 1) практиці за спеціальністю – 47% респондентів; 2) тренінгам за спеціальністю – 27% респондентів; 3) заняттям спортом та 4) творчій діяльності – по 27% респондентів. Тобто, студенти усвідомлюють, що поєднуючою ланкою між теоретичними знаннями й формуванням компетентностей є практика за фахом.

Роль і значення переддипломної практики в професійному становленні майбутніх магістрів виявляється у її функціях:

- навчальній;
- виховній;
- діагностичній;
- розвиваючій;
- адаптаційній.

Зміст навчальної функції полягає в підсиленні фахової компетентності студентів через доповнення попередніх видів практик, які студенти проходили у межах бакалавріату: формується усвідомлення цінності професійної діяльності, здійснюється процес вироблення професійних вмінь і навичок. Виховна функція виявляється у виробленні в собі відчуття обов'язку, терпіння, витримки, усвідомленні потреби в самоосвіті і самовихованні, навчанні розуміти різних за віком співробітників. Діагностична функція дозволяє визначити рівень сформованості професійних та соціально-особистісних компетенцій магістра з управління персоналом та економіки праці, недоліки в теоретичній підготовці. Розвиваюча функція полягає в тому, що студент навчається думати і діяти в практичних ситуаціях діяльності, відпрацьовує навички і прийоми трудової діяльності з точки зору встановлення їх ефективності. Адаптаційна функція виявляється в звиканні до ритму виробничого процесу, реальному уявленні професійних труднощів і можливих досягнень.

Проведення магістерської практики охоплює ряд етапів. На першому етапі проводиться методологічний семінар за участю наукових керівників, де студентам надаються інформаційні матеріали та рекомендації з організації виконання завдань практики. Другий етап присвячений знайомству студентів з організаційною структурою і вивченню вихідних матеріалів підприємства, виконанню виробничих завдань за фахом. На третьому етапі виконується обробка зібраних первинних матеріалів підприємства та аналіз результатів дослідження з підготовкою звіту. На четвертому етапі відбувається захист звіту з практики і оцінювання роботи студента викладачем.

В процесі виконання завдань практики та на етапі захисту її результатів оцінюється рівень оволодіння компетентностями магістрантами. До цього процесу доцільно більш активно залучати роботодавців, враховувати їх зауваження щодо слабких сторін наших випускників, мотивувати до участі в розробці програмних завдань практики, тому що формальний підхід і низька активність споживачів освітніх послуг призводять до формалізації зворотнього зв'язку з виробництвом і в кінцевому рахунку негативно відбивається на якості професійної підготовки студентів-магістрів.

Також практика показує, що кінцеві результати підготовки студентів-магістрантів, можливості їх працевлаштування багато в чому залежать від устремлень самого студента до оволодіння професійними компетенціями, усвідомлення ним самим перспектив і пріоритетів своєї підготовки.

Тому перспективою подальших розробок є узгодження з потенційними роботодавцями обсягів і видів практичної підготовки та удосконалення системи заходів мотивації студентів.

Список використаних джерел:

1. Пшенична О.С. Аналіз чинників впливу на якість підготовки фахівця // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах, 2014.– С. 512-518. [virtuni.education.zp.ua/Privatnom/.../pedagogika_35\(88\)_2...](http://virtuni.education.zp.ua/Privatnom/.../pedagogika_35(88)_2...)
2. Програма заходів із забезпечення якості освіти у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка. 28.11.2011р. nmc.univ.kiev.ua/docs/Progr_zabezp_yakost_osv.doc

ПОСИЛЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ СКЛАДОВОЇ ПРИ ПІДГОТОВЦІ МАГІСТРІВ ТА НАПИСАННІ ДИПЛОМНИХ РОБІТ

Погіршення стану довкілля, зменшення тривалості життя мешканців України, погіршення фінансового стану економіки пов'язано з нехтуванням на державному рівні екологічних проблем. Сфера освіти, яка покликана готувати всебічно підготовлених економістів, в тому числі з екологічним мисленням, на жаль, цьому не виняток.

Головними причинами, що призвели до критичного стану довкілля є:

- застаріла технологія виробництва та обладнання;
- високий рівень концентрації промислових об'єктів;
- відсутність належних природоохоронних систем і належного правового та економічного механізмів.

В Україні економічні важелі екологічної політики прописані тільки на папері і майже не мають практичного застосування. Дослідники Організації економічного співробітництва та розвитку дійшли до висновку про відсутність негативного впливу більш жорстких заходів екологічного регулювання на економічне зростання.

На даний час у країнах ЄС широко застосовують близько 370 видів екологічних податків. Відповідно до цільового спрямування їх поділяють на: податки, які переважно призначені для покриття екологічних витрат; податки, що стимулюють екологічну поведінку економічних агентів (виробників і споживачів); податки, що виконують переважно фіскальну функцію для подальшого фінансування природоохоронних заходів.

Незважаючи на те, що в Україні так і не відновлено обсяги промислового виробництва 1990 року, антропогенне та техногенне навантаження на навколишнє природне середовище в кілька разів перевищує відповідні показники у розвинених країнах.

Згідно Концепції екологічної освіти України, затвердженої у 2001 році [1] «в навчальних планах всіх ВНЗ (які не готують фахівців-екологів) на бакалаврському рівні необхідно передбачити курс екології, який би включав необхідні теоретичні і практичні аспекти, а також відповідні кожному окремому ВНЗ курси з блоку прикладних екологічних дисциплін (можливо, у блоці вибіркових професійно-орієнтованих дисциплін). Для цього в навчальних програмах ВНЗ одним з обов'язкових курсів лекцій має бути курс «Основи екології» (базові екологічні знання), а також курси блоку «Прикладна екологія» (залежно від профілю ВНЗ – «Агроекологія», «Урбоекологія», «Ландшафтна екологія», «Військова екологія», «Геоєкологія», «Екологічні проблеми енергетики», «Екологічні проблеми транспорту», «Екологічне право», «Економіка природокористування» тощо).

В освітньо-професійних програмах підготовки бакалавра, спеціаліста та магістра необхідно передбачити викладання наступних професійно-орієнтованих дисциплін: ... «Екологічний аудит», «Екологічний менеджмент», «Управління екологічною безпекою», «Економіка природокористування і природоохоронної діяльності» ... тощо.»

Формування екологічного мислення – одне із завдань сфери освіти, але ще з радянських часів воно носило суто декларативний характер, а у роки незалежності і зовсім ігнорувалося.

Вища, а тим паче економічна освіта, має до цього питання пряме значення, проте у програмах підготовки економістів з кожним роком екологічна складова займає все менше місця.

Має місце парадокс: екологічні проблеми у країні зростають, а екологічна підготовка у ВНЗ економічного спрямування зменшується. Тобто, про загальний стан економічних наслідків при не вирішенні екологічних проблем у державі студенти-економісти мають досить уявне поняття. Досить важко очікувати, що такі фахівці, ставши через деякий час керівниками банків, підприємств або фірм схвально будуть відноситися до впровадження чи фінансування природоохоронних програм.

Неодноразово в ОНЕУ робилися спроби залучити екологічну складову до написання дипломних робіт магістрів і спеціалістів. У зв'язку з підвищеними темпами євроінтеграції України, на часі актуальним є вивчення питань щодо проведення екологічного страхування і екологічного аудиту об'єктів господарської діяльності, сертифікація за стандартами **ISO-14000**. Основи цих знань студенти отримують під час вивчення курсу «Екологічний менеджмент».

Висновки та пропозиції.

Необхідно вибудувати послідовність в екологічній освіті економістів через посилення інтеграції теоретичних знань, починаючи з обов'язкових дисциплін «Основи екології» або «Екологія»; під час викладання дисциплін «Економіка підприємства», «Регіональна економіка», «Національна економіка» тощо і закінчуючи спеціальними дисциплінами екологічного спрямування: «Економіка природокористування», «Екологічний менеджмент», «Екологічна експертиза проектів», «Екологічний аудит» тощо.

Таким чином, для створення комплексної системи екологічної підготовки економістів, необхідно:

- ввести на перших курсах усіх форм навчання на усіх спеціальностях загальний курс «Основи екології»;
- ввести на четвертому або п'ятому курсах навчальні дисципліни «Економіка природокористування» чи «Екологічний менеджмент»;
- доповнити зміст тексту дипломних робіт спеціалістів та магістрів розділами на кшталт: «оцінка екологічного ризику ...», «оцінка ефективності природоохоронних заходів ...», «оцінка ефективності природоохоронних витрат ...», «оцінка екологічних збитків ...» тощо.

Список використаних джерел:

1. Про концепцію екологічної освіти в Україні. Рішення Колегії Міністерства освіти та науки України № від 13/6-9 від 20.12.2001 // «Інформаційний збірник Міністерства освіти і науки України». – №7, квітень, 2002 р. – Вип. 7. – С. 3-23.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПРИ ПІДГОТОВЦІ МАГІСТРІВ З МЕНЕДЖМЕНТУ

У магістратурі важливе місце разом з поповненням професійних знань і умінь займає завдання розвитку науково-дослідної компетентності. Уміння і навички дослідницької діяльності безцінні для майбутнього фахівця і складають одну із ключових складових його професійного успіху.

До науково-дослідних компетенцій належать: здатність бачити і формулювати проблему, розуміти і визначати мету дослідницької роботи; здатність розуміти і обґрунтовувати актуальність, новизну, теоретичну і практичну значущість дослідження; здатність самостійно освоювати нові методи дослідження, придбавати знання, у тому числі за допомогою інформаційних технологій; здатність продукувати ідеї, висувати гіпотези, планувати і проводити дослідження, використовуючи власні алгоритми і схеми; здатність представляти і захищати результати своєї роботи [1: 12].

Науково-дослідна компетентність студентів-магістрантів формується в процесі їх науково-дослідницької діяльності. Під науково-дослідною діяльністю розуміється специфічна діяльність людини, спрямована на отримання нового, науково обґрунтованого знання [2: 304].

Науково-дослідницька діяльність студентів ВНЗ здійснюється за двома напрямками:

- 1) робота, що є невід'ємним елементом навчального процесу і входить до навчальних планів, навчальних програм як обов'язкова для всіх студентів (індивідуальні завдання, курсові, магістерські роботи);
- 2) робота, що виконується у позааудиторний час (проблемні групи, конкурси, олімпіади, конференції, семінари тощо).

Досвід зарубіжних університетів доводить, що найпоширенішими формами організації науково-дослідницької діяльності є складання портфоліо, створення індивідуальних дослідницьких проектів, есе, доповідей, індивідуальні творчі проекти, публічна презентація, метод кейсів, навчальна спільнота як організаційна форма групової дослідницької роботи тощо. Означені засоби організації науково-дослідницької роботи сприяють формуванню таких професійно значущих умінь майбутніх фахівців, як: швидка асиміляція нової інформації, моделювання, конструювання ефективних стратегій професійної діяльності, рефлексія [3: 299].

Виділяють три рівня сформованості компетентності магістрантів в науково-дослідній роботі майбутньої професійної діяльності: достатній, помірний та початковий.

Достатній рівень науково-дослідницької компетентності магістрів визначається стійким інтересом до науково-дослідницької діяльності, наявністю постійної позитивної мотивації. Магістранти проявляють високу активність та ініціативність у здійсненні науково-дослідної діяльності, здатні аналізувати свою діяльність і виявляти способи і шляхи саморозвитку. Їх діяльність здійснюється самостійно за будь-яких умов.

Помірний рівень науково-дослідницької компетентності у магістрів визначається такими показниками як позитивне ставлення до даного виду діяльності з частково самостійним виконанням роботи. Магістри розуміють необхідність і важливість використання дослідницьких умінь у своїй роботі і здійснюють ці види діяльності усвідомлено, цілеспрямовано, але не регулярно. Магістрами усвідомлюється взаємозв'язок між знаннями та вміннями, але застосування знань на практиці викликає труднощі.

Початковий рівень науково-дослідницької компетентності магістрів характерний відсутністю мотивації до науково-дослідної діяльності. Студенти не усвідомлюють необхідність і важливість застосування методів досліджень, у них спостерігається володіння лише окремими видами науково-дослідницьких умінь. Ці вміння поверхневі, безсистемні, недостатньо стійкі і застосовуються

студентами на рівні відтворення. В результаті магістри не мають бажання займатися науковою роботою у своїй професійній діяльності [4: 136-137].

Слід зазначити, що більшість студентів відповідає початковому і помірному рівню науково-дослідницької компетентності. Отже є зростаюча потреба магістрантів у дослідницьких знаннях і уміннях. Це дозволяє зробити висновок про необхідність більш цілеспрямованої підготовки магістрів до науково-дослідної діяльності.

Таким чином, для розвитку науково-дослідницької компетентності ефективним є залучення магістрів до таких видів НДД: виконання завдань дослідницького характеру; підготовка наукових доповідей, повідомлень і рефератів з актуальних питань; підготовка наукових доповідей, статей з актуальних питань професійної діяльності. Свої теоретичні та практичні напрацювання студенти мають висвітлювати під час круглих столів, науково-практичних конференцій, в публікаціях. У процесі вивчення фахових дисциплін крім типових завдань, контрольних робіт, тестів, доцільно виділяти завдання наукового спрямування, а саме: зворотні задачі, в яких відомий метод рішення і результат і потрібно встановити вихідні дані; завдання з альтернативними методами вирішення; складання й обговорення контрприкладів до невірних тверджень. Такі завдання поглиблюють їх знання та удосконалюють навички науково-дослідної роботи. При атестації магістрів крім індивідуальних оцінок повинні використовуватися групові та взаємооцінки: рецензування студентами робіт один одного; опанування рефератів, проектів; експертні оцінки групами, що складаються зі студентів і викладачів.

Список використаних джерел:

1. Лукашенко С.Н. Развитие исследовательской компетентности студентов вуза в условиях многоуровневой подготовки специалистов: автореф. дис. на соискание научн. степ. канд. экон. наук: спец 13.00.01 / С.Н. Лукашенко. – Тюмень, 2012. – 26 с.
2. Чураева Е.П. Теоретико-методологический аспект процесса формирования научно-исследовательской компетентности студентов-филологов / Е.П. Чураева // Вектор науки ТГУ. – 2013. – №4. – С. 304-307.
3. Третько В.В. Науково-дослідницька підготовка магістрів міжнародних відносин в університетах Великобританії / В.В. Третько // Порівняльна професійна педагогіка. – 2013. – №1. – С. 296-306.
4. Прохорова Е.В. Диагностика уровней компетентности магистров к научно-исследовательской работе в будущей профессиональной деятельности / Е.В. Прохорова // Ученые записки университета имени П.Ф. Лесгафта. – 2013. – №2 (96). – С. 134-138.

Семенов В.Ф.,
д.е.н., професор;
Басюк О.В.,
к.е.н., доцент;
Бортник Л.В.,
к.е.н., викладач

СТВОРЕННЯ СИСТЕМИ ЗАЛУЧЕННЯ СТУДЕНТІВ ДО РЕГІОНАЛЬНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Сьогодні в Україні спостерігаються спроби створення національного інноваційного середовища, що відповідає вимогам сучасного рівня розвитку економіки, виробництва й послуг. Але ж не можна говорити про наявність такого середовища як на рівні країни в цілому, так і в нашій регіоні. А тим часом формування внутрішньої системи вищого навчального закладу щодо залучення студентів до інноваційної діяльності є одним з найважливіших елементів створення регіональної інноваційної системи, що, у свою чергу, є складовою частиною процесу формування національної інноваційної системи.

Інноваційне середовище повинне містити в собі розроблювачів новацій, інвесторів, товаровиробників конкурентоспроможної продукції або послуг, що відповідає інфраструктурі, а також умовам, принципу і порядку взаємодії зазначених елементів.

При цьому розробка нововведення стає інновацією тільки після впровадження, тобто після реалізації до стадії випущеного на ринок і сприйнятого споживачем продукту. Таким чином, очевидно, що нововведення, які не відповідають комерційним інтересам товаровиробників, не є інновацією, поза залежністю від їхньої науково-практичної цінності [1].

Сьогодні практично жодне підприємство, користуючись тільки своїми ресурсами, не може здійснити повний інноваційний цикл, наприклад, внаслідок нестачі фінансових коштів. Для вирішення вищевказаної проблеми створюються різні інноваційні інфраструктурні утворення регіону й підрозділи усередині великих суб'єктів інноваційної діяльності.

Інша гостра проблема – нестача відповідного кадрового супроводу проектів. Дана проблема не буде вирішена доти, поки не буде створена струнка система залучення студентської молоді до інноваційного бізнесу. Класична модель організації НДРС студентів у ВНЗ є лише відправною точкою для підготовки кадрів, здатних до інноваційного підприємництва. Відомо, що 0,8% розробок, створених з ініціативи вузів, мають комерційну реалізацію. З них майже 99,2% народжуваних вузами новацій відбувається по замовленнях підприємств.

Відомі інші види взаємодії ВНЗ і підприємств: наприклад, створюються міжвузівські студентські бізнес-інкубатори, у яких молоді розроблювачі одержують навички ведення наукомісткого бізнесу за рахунок зовнішньої фінансової підтримки з боку адміністрації регіону або вишу.

Ще варіант – організація усередині ВНЗ так званого центра комерціалізації розробок, що дозволяє вже наявні розробки довести до повного інноваційного циклу.

Подібна схема, на наш погляд, більше придатна не тільки для великих технічних ВНЗ, що мають найбільший потенціал прикладних розробок, але й для економічних. Для цього варто створити відповідний студентський інноваційний центр, у функції якого входить координація діяльності всіх учасників інноваційного процесу усередині ВНЗ, а також відбір розробок, захист інтелектуальної власності й доведення їх до технічної документації або дослідницького зразка. Крім того, центр повинен забезпечувати повну інформаційну підтримку зовнішніх зв'язків ВНЗ з іншими учасниками інноваційного процесу [1].

І найголовніше – на всіх етапах комерціалізації розробок повинна вестися підготовка кадрів для наукомісткого бізнесу. Тут важливо враховувати мотивацію учасників молодіжної інноваційної діяльності тому, що інноваційна діяльність є неосновною для всіх зазначених категорій, тому її завдання найчастіше сприймаються як другорядні, а результат – як незначущий стосовно результату основної діяльності. Основною діяльністю для студентів є навчальна

(так вважають ~74% студентів), однак більшість із цих ~74% виділяють як головну мету навчальної діяльності – придбання диплома (~92%).

Основною діяльністю аспірантів є науково-дослідна, однак так її сприймають лише ~48% аспірантів очної аспірантури. Основною діяльністю понад 20% аспірантів вважають організаційну й викладацьку. Інші виділяють у якості основні види діяльності.

Основною діяльністю молодого викладача є педагогічна. Цієї точки зору дотримуються понад 50% молодих викладачів. Як основні види діяльності виділяються також науково-дослідна (близько 18%), організаційна (близько 10%).

На основі вищевикладеного можливо дійти висновку, що структура організаційного підрозділу, створена для забезпечення студенсько-аспірансько-викладацької інноваційної діяльності в межах ВНЗ, повинна відповідати наступним вимогам:

1. Повинні бути функціонально виділені й підтримані підрозділи, що організують роботу студентів, аспірантів і молодих вчених.

2. У функції молодіжних інноваційних підрозділів повинна входити організація заходів щодо навчання й обміну досвідом науково-інноваційної діяльності по всіх стадіях інноваційного циклу.

3. Організаційна структура, що забезпечує й координує молодіжну науково-інноваційну діяльність, повинна бути включена в ланцюжок всіх інноваційних процесів по ВНЗ в цілому, а також процесів, що виконуються за його межами.

Перелік використаних джерел:

1. Басюк О.В. Використання потенціалу нової економіки при формуванні регіональних інноваційних структур організації управління туризмом: монографія / О.В. Басюк, В.Ф. Семенов. – Одеса: Атлант, 2013. – 355 с.

2. Семенов В.Ф. Територіальні умови і стратегії розвитку туризму в регіонах / В.Ф. Семенов, О.В. Басюк // Вісник Одеського національного університету. – 2014. – Т. 19. – Вип. ½. – С. 78-81.

ПСИХОЛОГІЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ МАГІСТРІВ-МЕНЕДЖЕРІВ

В сучасних умовах, організації пред'являють все більш високі вимоги до своїх керівників. Керівник як головний суб'єкт управлінської діяльності формує своєю індивідуальною самобутністю і неповторністю той суб'єктивний фактор, який у вирішальній мірі визначає характер та стиль управління в організації [4].

Високі вимоги і до професійно значущих якостей фахівця, включаючи наявність у нього психологічної готовності до управлінської професії, соціально-психологічної компетентності як здатності організувати ефективне спілкування з підлеглими в системі ділових і особистісних відносин [1].

В даний час не існує єдиного підходу до визначення поняття «психологічна компетентність». У науковій літературі дане явище трактується як структурована система знань (А.А. Деркач, В.Г. Зазикін), як система емоційно-чуттєвого та інтелектуального сприйняття (І.Е. Вегерчук), як властивість особистості (Т.Є. Єгорова, Н.В. Кузьміна, Л.А. Петровська). Крім того, активно досліджуються різні види психологічної компетентності особистості: аутопсихологічна (Т.Є. Єгорова, Л.А. Степнова та ін.), соціально-перцептивна (А.А. Бодалев, І.Е. Вегерчук, В.Г. Зазикін та ін.), психолого-педагогічна (Н.В. Кузьміна, А.К. Маркова та ін.) комунікативна (Ю.М. Жуков, Л.А. Петровська, С.А. Юсупов та ін.) та ін. [4].

Тобто, психологічна компетентність є системним особистісним утворенням, що виявляється на різних рівнях психологічної реальності людини, у внутрішньому плані – у саморегуляції, і зовнішньому плані – у діяльності та взаємодії.

Саме тому *психологічна компетентність забезпечує керівнику*: адекватно оцінити власні здібності, можливості, рівень домагань, психологічні особливості; обирати найбільш ефективний варіант поведінки у певній ситуації;

регулювати власні емоційні стани, долати критичні життєві ситуації та ін. Вона дає йому здатність бачити перспективи розвитку своєї діяльності; уміння створити ефективну управлінську команду; самостійність і винахідливість у прийнятті управлінських рішень; креативність і здатність до нововведень; динамічність у своїх думках і вчинках.

Саме керівництво підлеглими, організація ефективної колективної діяльності – найголовніша функція керівника, тому йому важливо зосередити свою увагу на розвитку власної психологічної компетентності, яка полягає у знанні психологічних закономірностей, індивідуально-психологічних особливостей людей, умінні оцінювати їх наміри, настрої, обирати стиль спілкування з ними з урахуванням індивідуальних особливостей і спрямовувати їх на успішну спільну діяльність в організації [2].

Виділено наступні компоненти психологічної компетентності:

1. Мотиваційний компонент, який проявляється в готовності до прояву психологічної компетентності та її розвитку;

2. Когнітивний компонент, який включає в себе теоретичні знання у сфері психології;

3. Поведінковий компонент, під яким розуміється прояв психологічної компетентності в різноманітних стандартних і нестандартних ситуаціях;

4. Особистісний компонент, під яким розуміється певний рівень розвитку професійно-важливих якостей менеджера;

5. Емоційно-вольовий компонент, який включає в себе здатність менеджера до самоконтролю;

6. Аутопсихологічний компонент, який включає в себе засоби саморегуляції, які дозволяють зберігати менеджеру власне психофізіологічне здоров'я [5].

Сучасний менеджер – це не тільки відмінний фахівець, ефективний керівник, організатор, але і дипломат, педагог, нарешті, психолог, який володіє засобами психологічного пізнання та управління підлеглими. У зв'язку з цим вимоги до його професійної підготовки зросли і не обмежуються тільки лише

знаннями, вміннями і навичками, необхідними в предметній області [1]. Зростає необхідність у поглиблених знаннях психологічних дисциплін: загальної психології, соціальної психології, психології управління, конфліктології. При підготовці магістрів-менеджерів і розвитку психологічної компетентності в навчанні, можуть бути використані ряд тренінгів: «Психологічна компетентність менеджера», «Організація ефективної міжособистісної комунікації менеджера», «Оптимізація стратегій вирішення управлінських ситуацій і організаційної поведінки менеджера», «Оптимізація стратегій рішення менеджером конфліктних ситуацій», «Тренінг перспективного розвитку особистості», «Психологія лідерства та особистості керівника».

Професійне навчання майбутніх керівників, ядром якого виступає психологічна підготовка, є найважливішою інвестицією в зростання конкурентоспроможності організації та підвищення цінності людських ресурсів, що знаходяться в її розпорядженні [3].

Список використаних джерел:

1. Галицкая Т.И. Формирование социально-психологической компетентности менеджеров туристской сферы в процессе профессиональной подготовки в туристском вузе / Т.И. Галицкая Автореф. дис. канд. педаг. Наук. – 2008 // [Электронный ресурс] — Режим доступа. — URL: <http://www.dissercat.com/content/formirovanie-sotsialno-psikhologicheskoi-kompetentnosti-menedzherov-turistskoi-sfery-v-prots#ixzz3SZFhNBgH>
2. Євтушенко О.Н. «Психологічна компетентність керівника органу державної влади» / О.Н.Євтушенко. – 2013 // [Електронний ресурс]. — Режим доступу. — URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=575>
3. Локтионова Е.Ю. Психологическая подготовка как ядро профессионального обучения современных руководителей / Е.Ю. Локтионова. – 2013 // [Электронный ресурс]. — Режим доступа. — URL: <http://sibac.info/15272>
4. Савина И.А. «Психологическая компетентность менеджеров как фактор эффективности их деятельности в условиях реорганизации компании» / И.А. Савина Автореф. дис. канд. педаг. наук. – 2005 // [Электронный ресурс]. — Режим доступа. — URL: <http://www.dissercat.com/content/psikhologicheskaya-kompetentnost-enedzherov-kak-faktor-effektivnosti-ikh-deyatelnosti-v-usl#ixzz3SYZHdxr>
5. Ширяев С.В. «Формирование психологической компетентности менеджера социально-культурной деятельности»/ С.В. Ширяев. – 2010 // [Электронный ресурс]. — Режим доступа. — URL: <http://sibac.info/15272http://cyberleninka.ru/article/n/formirovanie-psihologicheskoy-kompetentnosti-menedzhera-sotsialno-kulturnoy-deyatelnosti>

СУЧАСНІ СТУПЕНІ МАГІСТРА В СИСТЕМАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

Вектором розвитку української освіти у найближчі роки є інтеграція у Європейський простір вищої освіти країн-учасників Болонського процесу. Новий Закон України «Про вищу освіту» є актом реалізації цього процесу. Закон остаточно затверджує структуру кваліфікаційних рівнів «бакалавр – магістр». Хоча ці рівні не є новими для університетів, для їх впровадження важливою є оцінка досвіду європейських реформ та, зокрема, чітке уявлення про те, чим характеризується ступінь магістра в Європі.

Процес впровадження ступеню магістра в рамках Болонського процесу в країнах Європи має особливі риси. Перша риса стосується кількісних показників. В країнах, де структура «бакалавр – магістр» є традиційною, або її впроваджено більше 10 років тому, частка студентів, що одразу після отримання дипломів бакалавра продовжують навчання на магістратурі, складає до 25%. Як приклад можна привести країни Балтії, які впровадили два ступені вищої освіти відразу після визнання незалежності. В країнах, де впровадження двох ступенів ще триває, відсоток бакалаврів, які продовжують навчання на магістратурі, складає до 100%. Але це питання перехідного періоду. Як правило, такі країни до початку реформ мали унітарну систему вищої освіти (наприклад, Словенія, країни Південно-Східної Європи) [1].

Другою рисою є різноманіття програм та ступенів магістратури. Другий цикл вищої освіти не обмежується одним ступенем магістра. В більшості країн прийнято декілька спеціальних ступенів в цілях узгодження Болонських нововведень із національними ступенями. У звіті, опублікованому Європейською асоціацією університетів 2009 року, представлено класифікацію ступенів магістра, що застосовуються в різних країнах: *Academic Master* (використовується в бінарних системах освіти, щоб відрізнити програми

університетів від програм інших закладів); *Consecutive or Continuation Master* (магістр, що навчається на програмі після бакалавріату в тій самій області); *Conversion Master* (магістр, що отримує диплом в області, що відрізняється від області диплому бакалавра); *Joint Master* (магістр, що присуджується по закінченню спільної програми двох навчальних закладів); *Lifelong Master* (використовується для виокремлення програм другого циклу, відмінних від *Consecutive Master*); *Professional Master* (в бінарних системах це ступінь магістра, що присуджується в навчальних закладах – не університетах) [2: 12].

Третя риса стосується співвідношення освітніх програм першого та другого циклів вищої освіти, що пропонують університети. Як правило, частка магістерських програм більше частки програм бакалавріату.

В Україні реформування вищої освіти тільки почалося. Треба констатувати, що вітчизняна вища освіта за останні роки накопичила внутрішні проблеми, які ускладнюють перехід на Болонські положення. Насамперед, це масове погіршення якості освіти, відрив від потреб ринку праці. На нашу думку, українським університетам потрібна диверсифікація магістерських програм як початковий етап інтегрування в Європейський простір вищої освіти. Пропозиції нових типів магістерських програм (за профілем базової підготовки, форматами навчання, диференціацію абітурієнтів, міжнародною складовою) вирішать низку питань, зокрема: посилення конкурентноздатності університетів; підвищення якості професійної та наукової підготовки магістрантів; підвищення рівня залучення молоді у вищу освіту; підготовка фахівців, що відповідають запитам роботодавців; просування європейської співпраці як гарантія підвищення якості та сприйняття української освіти в єдиному освітньому просторі.

Список використаних джерел:

1. Bologna Process - European Higher Education Area. National Reports 2012 [Електронний ресурс] / EHEA. - Режим доступу: <http://www.ehea.info/article-details.aspx?ArticleId=86>.
2. Davies H. Survey of Master Degrees in Europe [Електронний ресурс] / H. Davies //EUA Publications 2009. – 83 pp. – Режим доступу: http://www.eua.be/Libraries/Publications_homepage_list/EUA_Survey_Of_Master_Degrees_In_Europe_FINAL_www.sflb.ashx.

ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ В СВІТІ ВИМОГ НОВИХ СТАНДАРТІВ ВИЩОЇ ШКОЛИ

В умовах розвитку процесів інтернаціоналізації та глобалізації у всіх сферах економічної системи особливо гостро постає проблема підготовки магістрів у вищих навчальних закладах. Варто зазначити, що процеси модернізації вищої освіти в нашій країні стали об'єктивною необхідністю сучасності. З метою інтеграції в єдиний європейський простір вищої освіти проводиться освітня реформа, яка передбачає прийняття нових вимог до професійної підготовки фахівців у всіх сферах економічної діяльності. Ефективність їх виконання пов'язана саме з модернізацією вищої освіти в Україні, що повинна відповідати положенням Болонського процесу, Бернської декларації та спрямована на розробку перспективних моделей підготовки магістрів.

Питання сучасного стану освіти в Україні та перспективи її розвитку, а також проблеми підготовки магістрів, досліджують А. Алексюк, І. Бех, О. Гребельник, М. Дробноход, І. Зязюн, Б. Клименко, Т. Красікова, В. Кремень, О. Сухомлинська, Т. Усатенко, Ю. Шумилов та інші.

У 2005 році Україна підписала Болонську Конвенцію і започаткувала низку реформ у сфері освіти, спрямованих на перехід на дворівневу освіту. Під керівництвом Міністерства освіти та науки здійснено ряд заходів із створення національно-правової нормативної бази вищої освіти, а також проведено широкомасштабний експеримент із запровадження положень Болонської Конвенції. Вищі навчальні заклади України перейшли на нові стандарти підготовки фахівців з вищою освітою з урахуванням європейського рівня вимог. Так, підготовка фахівців з вищою освітою здійснюється за відповідними освітньо-професійними, освітньо-науковими, науковими програмами на наступних рівнях вищої освіти: початковий рівень (короткий цикл) вищої

освіти; перший (бакалаврський) рівень; другий (магістерський) рівень; третій (освітньо-науковий) рівень; науковий рівень.

Здобуття вищої освіти на кожному рівні вищої освіти передбачає успішне виконання особою відповідної освітньої (освітньо-професійної чи освітньо-наукової) або наукової програми, що є підставою для присудження відповідного ступеня вищої освіти: молодший бакалавр; бакалавр; магістр; доктор філософії; доктор наук.

Відповідно до Закону України «Про вищу освіту» магістр – це освітній ступінь, що здобувається на другому рівні вищої освіти та присуджується вищим навчальним закладом у результаті успішного виконання здобувачем вищої освіти відповідної освітньої програми. Ступінь магістра здобувається за освітньо-професійною або за освітньо-науковою програмою. Особа має право здобувати ступінь магістра за умови наявності в неї ступеня бакалавра [1].

Зазначимо, що стандарти вищої освіти розробляються для кожного рівня вищої освіти в межах кожної спеціальності відповідно до Національної рамки кваліфікацій і використовуються для визначення та оцінювання якості змісту та результатів освітньої діяльності вищих навчальних закладів (наукових установ).

Однак, варто підкреслити, що вища освіта останнім часом стала менш якісною та випускники вітчизняних вищих навчальних закладів виявляються не конкурентоспроможними на Європейському ринку праці. А університети Європи та США протягом років розробляли та можуть запропонувати студентам якісно структуровані та детально розроблені магістерські програми. Отже, в світі вимог нових стандартів вищої школи велика увага при підготовці магістрів повинна приділятися саме якості магістерських програм, що пропонуються студентам, в яких, на нашу думку, більше уваги повинно приділятися застосуванню отриманих теоретичних знань на практиці.

Список використаних джерел:

1. Про вищу освіту. Закон від 01.07.2014 №1556-VII – [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.rada.gov.ua

ОСОБЛИВОСТІ ВИЗНАЧЕННЯ УНІКАЛЬНОСТІ ТЕКСТУ В НАУКОВИХ РОБОТАХ МАГІСТРІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ОБЛІК І АУДИТ»

У ст. 16 Закону України «Про вищу освіту» зазначено, що ВНЗ має забезпечити ефективну систему запобігання та виявлення академічного плагіату у наукових працях здобувачів вищої освіти [1], тобто повного або часткового відтворення в статтях, конкурсній студентській науковій роботі та дипломній роботі чужого тексту без посилання на автора. Відповідні наукові роботи магістрів спеціальності «Облік і аудит» й мають підлягати перевірці.

На визначення унікальності тексту впливає безліч чинників, які пов'язані з етапами проведення експертизи, а саме: *технічні засоби перевірки – програмне забезпечення, налаштування програми; вимоги до тексту наукової роботи; суб'єкти нормоконтролю та їх фахова обізнаність; строки представлення результатів перевірки; критерії оцінювання плагіату.*

Технічні засоби перевірки. *Локальне програмне забезпечення* – власно розроблені комп'ютерні програми, що дозволяють виявити запозичення з урахуванням специфіки навчального закладу та наявного банку текстів дипломних работ, статей тощо. *Безкоштовні програми* – системи Advego-Plagiatus, Anti-Plagiarism, Etxt Антиплагиат, які знаходяться у вільному доступі в мережі Інтернет. *Програми, які апробовані та директивно рекомендовані* МОН України. Налаштування програми – швидкість перевірки, кількість слів, що розташовані поруч (2, 3, 5) безпосередньо впливають на індекс унікальності.

Вимоги до електронного варіанту наукової роботи магістра – обсяг перевірки – робота в цілому (отримаємо середній показник) або по окремих пунктах, розділах наукової роботи, з визначенням відсотку унікальності за кожною складовою; формат документу (*.rtf, *.doc, *.docx, *.pdf); тощо.

Відповідальний за перевірку – фахівець навчально-методичного відділу (у разі централізованого придбання програмного забезпечення), куратор

поток, науковий керівник, студент (при застосуванні безкоштовної програми).

З метою встановлення випадків плагиату Звіт щодо унікальності тексту необхідно проаналізувати. Хто має провести такий аналіз? Фахівець. На відміну від закордонної практики, вітчизняна система обліку жорстко регламентована, що впливає на категоріальний апарат та порядок розташування слів в обґрунтуваннях у роботах магістрів спеціальності «Облік та аудит».

Строк представлення результатів перевірки. Якщо програма локальна або закуплена за рекомендацією МОНУ виникає необхідність встановлення строків перевірки робіт (дипломних) для факультетів. Рекомендуємо перевіряти «по розділах», оскільки можна корегувати відсоток шляхом переробки тексту. Для магістрів денної форми навчання ОЕФ спеціальності «Облік і аудит» доречно проводити перевірку 1-2 розділу дипломної роботи до 13 березня 2015 року; 3 розділу до 15 квітня 2015 року, роботи в цілому до 30 квітня 2015 року.

Критерії оцінювання Який відсоток унікальності має бути в науковій роботі? Що робити зі студентами, які не дотрималися норми? Виходячи із світового досвіду та досвіду ДАК, детальному аналізу повинні підлягати роботи із індексом унікальності менше 80%. З практики ВНЗ: роботи, унікальність яких менше 50%, не можуть бути оцінені позитивно оскільки мають низьку академічну цінність; роботи із індексом унікальності нижче 75%, не можуть бути оцінені «А» або «В»; максимальний збіг з однією роботою не повинен перевищувати межу 40%, а наявність помилок – межу 20% [2]. Наукова робота, що не відповідає цим вимогам до захисту в ДЕК або до друку не повинна допускатися, і має бути відправлена студенту на доопрацювання.

Результат перевірки у роздрукованому вигляді повинен додаватися до наукової роботи та враховуватися при публікації, виставленні оцінки ДЕКА.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. №1556-VII (із змінами та доповненнями) [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт ВРУ. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
2. Стукало Н.В. Плагиат у ДНУ ім. Олесея Гончара ефективно виявляється за допомогою методичного посібника / Н.В. Стукало [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/ua/comments/17535-plagiat-u-dnu-imeni-olesya-gonchara-efektivno-viyav-lyaetsya-za-dopomogoyu-metodichnogo-posibnika>.

Баранова В.Г.,
д.е.н., доцент;
Дубовик О.Ю.,
к.е.н., доцент

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ПІДГОТОВКИ МАГІСТРІВ

Структурні зміни, які відбуваються у економіці держави, вимагають по-новому розглядати проблеми підготовки спеціалістів для різних галузей. Такі зміни обумовлені зростаючими потребами, з одного боку, у фахівцях робітничих спеціальностей (для забезпечення трудовими ресурсами існуючих галузей економіки), з іншого, потребою у висококваліфікованих працівниках, які спроможні до широкомасштабного впровадження досягнень науки і техніки. Існує значна потреба у науковцях, які будуть забезпечувати розвиток науки і техніки. Така ситуація існує по всьому світу [1; 2; 3].

Пріоритети побудови системи освіти виявляються в її орієнтації на кластерні моделі, на розробку регіональних програм освіти із залученням ключових роботодавців, відповідності отриманих кваліфікацій поточним та перспективним напрямам розвитку економіки держави. Певні кроки у цьому напрямку вже здійснені. Так, відбувається перехід на якісно новий рівень підготовки магістрів – від кваліфікаційної моделі до компетентнісної, що, з одного боку, сприяє розширенню сфери залучення робітника, з іншого, забезпечує відповідний рівень кваліфікації.

В Україні складна ситуація з підготовки фахівців за спеціальністю «Фінанси і кредит». Проведене кафедрою «Фінанси» дослідження працевлаштування її випускників показало, що більше половини з них працюють у сфері фінансів (опитування проводилося станом на 1 жовтня відповідного року, табл. 1). Разом з тим, занепокоєння викликає відсоток випускників, які не знайшли роботу. Він залишається у межах 20-22%. Причинами цього за даними опитування є: не влаштовує заробітна плата, не влаштовує графік роботи, переїзд та пошук роботи за кордоном, догляд дитини та ін.

Працевлаштування випускників спеціальності
«Фінанси і кредит», спеціалізації «Фінанси», %

Рік	Фінансові організації	Банківські установи	Приватні підприємства	Інші установи	Тимчасово не працюють
2011	30,32	13,68	34,0	–	22,0
2012	9,7	12,5	15,3	41,7	20,8
2013	13,7	18,0	31,9	13,6	22,8

Вирішенням цієї проблеми, на наш погляд, є розширення баз практики та введення двоступеневої практики. Тобто практика повинна проходити після першого семестру (при 1,5 річному терміні підготовки магістрів професійного рівня) та після 2 семестру. Базы практики, за бажанням студента, можуть змінюватися, а можуть бути тими самими. Таким чином, у студентів після першої практики з'являється можливість уточнити, які саме знання є затребуваними, на що потрібно звернути увагу, розширюється горизонт пошуку роботи (якщо на базі практики студент не отримав необхідну підготовку або профіль роботи не відповідає бажанням). За результатами другої практики відбувається більш предметне опанування специфікою роботи певного закладу та, у випадку повторного проходження, можливість працевлаштування (є контакт з роботодавцем. студент може вже себе проявити як фахівець).

Необхідним кроком при підготовці магістрів за компетентнісним підходом є формування робочих груп із залученням основних роботодавців з метою визначення потреб в компетенціях, які отримує студент. Такі кроки не є суто новими, вони мають успішний досвід застосування у країнах ЄС. Разом з тим, невід'ємною складовою впровадження такого підходу є наявність плану регіональної програми освіти у тому числі у вищій школі.

Список використаних джерел:

1. Нехватку врачей в Израиле восполняют репатрианты. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://isramedinfo.ru/articles/9/2854/>
2. IDC прогнозирует острый дефицит специалистов по сетевым технологиям [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://ko.com.ua/idc_prognoziruet_
3. Китай остро нуждается в специалистах по финансам | В Мире | Новости / [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://ukr-china.com/news/V_Mire/Kitay_

Дяченко Л.Е.,
к.е.н., професор;
Почколіна С.В.,
к.с.х., доцент

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ ЯК ФАКТОР ДОСЯГНЕННЯ ЯКОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Економіка України, яка пов'язана з трансформаційними процесами в умовах ринку, з властивою йому невизначеністю, посиленням ризиків може характеризуватися станом турбулентності. Це обумовлює необхідність використання нових методів управління, що безпосередньо пов'язано з перебудовою мислення, умінням в складних ситуаціях знаходити оптимальне, а інколи і нестандартне, але ефективне рішення. В даний час саме це є найважливішою вимогою до професійної характеристики фахівця.

Перетворення у системі економіки України обумовили інноваційний рух і в навчальному процесі вищої школи. Інноваційні технології навчання є одним із найважливіших засобів удосконалення професійної підготовки студентів [1: 10].

Інноваційні технології мають бути найбільш сучасною формою навчання тому, що вони є одним з найважливіших способів удосконалення професійної підготовки фахівців. Вони характеризують залучення студентів до процесу обміну знаннями, взаємодію, співробітництво та розвиток пізнавальної діяльності.

Вирішенню проблеми підготовки якісної професійної освіти в значній мірі сприяє використанню у навчальному процесі інтерактивних методів навчання, що характеризує можливість розвитку мислення, вміння володіти новими категоріями, генерування колективних ідей [2: 95].

Інноваційні методи виховують відповідальність за прийняття рішень, що сприяє ухваленню найбільш ефективних рішень в конкретних практичних ситуаціях, які пов'язані з діяльністю підприємств. З метою підвищення

професійної підготовки студентської аудиторії і вирішення та реалізації практичних дій слід розглядати реальні ситуації. Допущені управлінські помилки у прийнятих рішеннях, що пов'язані з професійною діяльністю, можуть привести до небажаних результатів на підприємстві, які можуть привести до недоотримання прибутку та зменшення коштів, які надходять до бюджету. Саме інноваційні технології, спрямовані на перевірку практичної підготовленості студентів, є можливістю залучення студентів до вирішення конкретних ситуацій шляхом створення умов, які максимально імітують виробничі процеси.

Інтерактивні методи за допомогою програвання практичних ситуацій можуть приймати рішення в різних сферах діяльності підприємства:

- формування асортименту продукції;
- оновлення продукції;
- маркетингу;
- зниження собівартості продукції;
- формування ціни продукту;
- кінцевих результатів.

На прикладі реальних ситуацій студенти мають можливість перевірити результати навчання на тих рішеннях, які вони приймають. Для перевірки практичної підготовленості студентів та їх інтелектуального потенціалу є створення умов максимально приближених до практики. Це значно скорочує час накопичення власного досвіду та надає можливість у розвитку організаційних спроможностей. Крім того, використання інноваційних методів навчання дає можливість оптимально оцінювати знання студентів незалежно від викладача. Оцінку діяльності групи чи кожного учасника гри дає не просто кінцевий, а саме кількісний кінцевий результат, що об'єктивно оцінює переможців і надає можливість побачити і усвідомити свої проблеми та помилки.

Список використаних джерел:

1. Андрущенко В. Інноваційний розвиток освіти. // Вища освіта України.– 2008 – №2. – С.10-17.
2. Сердюк А.С. Педагогические новации: Учеб. пособ. / А.С. Сердюк. – М: Наука, 2014.– 106 с.

Кузнецова І.О.,
д.е.н., професор;
Карпенко Ю.В.,
к.е.н., доцент

ДИПЛОМНІ МАГІСТЕРСЬКІ РОБОТИ З МЕНЕДЖМЕНТУ: ПРОБЛЕМИ ЯКОСТІ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Одним з видів самостійної роботи студента-менеджера є дипломне проектування. Його важливість та необхідність диктується багатьма факторами. З одного боку, студент має можливість адаптуватися до реальних умов діяльності підприємства, поспілкуватися з фахівцями підприємства, розглянути роботу підприємства «зсередини». З іншого боку, він має можливість творчої реалізації своїх задумів, опрацювання та отримання практичних навичок обробки та аналізу первісних документів, вміння інтерпретувати отримані данні щодо стану внутрішнього та зовнішнього середовища підприємства. У деяких випадках проходження переддипломної практики студентом переростає у тісну майбутню співпрацю з наступним працевлаштуванням.

Одночасно у процесі дипломного проектування у студентів-менеджерів виникає кілька проблем.

По-перше, у зв'язку з тим, що магістерська дипломна робота повинна мати науковий характер, дискусійні та невирішені аспекти теми, певну глибину дослідження та повноту опису проблеми, від студентів-магістрів вимагається вміння працювати з науковими першоджерелами. Для вирішення цієї проблеми в межах студентської наукової роботи під керівництвом викладачів кафедри менеджменту організацій та ЗЕД організовано написання статей та тез, а також апробація матеріалів дослідження на наукових конференціях. Кожен студент-магістр, у відповідності до Галузевого стандарту вищої освіти з напрямку «Менеджмент» (далі – Галузевий стандарт), повинен до захисту дипломної роботи за її тематикою опублікувати наукову працю, з обов'язковим її наведенням у додатках роботи.

Крім того, певні труднощі студенти мають не стільки з отриманням даних від підприємств для написання магістерської роботи, скільки з грамотним формуванням аналітичної складової диплому, тобто вмінням опрацьовувати отриманні дані та інтерпретувати їх сутність. Вирішенню цієї проблеми сприяє регламентована Галузевим стандартом та уведена на кафедрі менеджменту організацій та ЗЕД дипломна робота для освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр». Дипломна робота бакалавра не тільки дає змогу виявити рівень засвоєння ним теоретичних знань та практичної підготовки, здатність до самостійної роботи за обраним професійним спрямуванням, але й дозволяє студенту набути навичок дослідницької роботи, вміння відбирати та систематизувати дані відповідно до цілей дослідження, вміння формулювати обґрунтовані висновки і розробляти конкретні пропозиції щодо організації або вдосконалення управління реальним підприємством.

Ще однією проблемою для студентів є пошук та застосування економіко-математичного моделювання в дипломній роботі, що повинне відповідати тематиці роботи та обґрунтовуватися певними розрахунками. Безумовно, певні знання з цього питання студенти отримують при вивченні навчальних дисциплін «Математичне моделювання підприємницької діяльності (читається на 4 курсі) та «Економіко-математичні методи і моделі в управлінні виробництвом» (читається на 5 курсі). Очевидно, що двох дисциплін недостатньо для формування комплексних знань та вибору моделі, що відповідає тематиці дипломної роботи. Відповідно до цього на кафедрі менеджменту організацій та ЗЕД було прийняте рішення: на практичних заняттях з ряду навчальних дисциплін («Операційний менеджмент», «Методи прийняття рішень у бізнесі») розглядати та здійснювати розрахунки за економіко-математичними моделями, що можуть бути використані ними в дипломній роботі для управління витратами, управління запасами, прогнозування попиту.

Комплексний підхід кафедри менеджменту та ЗЕД до вирішення вищеназваних проблем дозволяє підвищити якісний рівень дипломного проектування студентів-менеджерів.

Малишко В.С.,
к.е.н., доцент;
Шинкаренко В.М.,
к.е.н., доцент

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ПИТАННЯ ЩОДО НАПИСАННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТАМИ-ЗАОЧНИКАМИ

Процес трансформації економічної освіти та пошук нових шляхів підвищення якості навчання потребує впровадження ефективних форм і методів здійснення освітнього процесу та його контролю. Особливо це стосується організації процесу магістерської підготовки.

Мета магістерської підготовки – сформувати поглиблені знання з дисциплін фахового спрямування і дати можливість студенту виконати дипломну роботу, в якій би органічно поєднувалось уміння на науковому рівні аналізувати складні соціально-економічні явища і процеси та передбачати можливі шляхи і напрямки подальшого розвитку організацій та підприємств.

Тому, серед різноманітних питань організації ефективного процесу навчання важливе місце займає проблема створення сприятливих умов для написання магістерської дипломної роботи – кінцевого інтегрального продукту теоретичної і практичної підготовки.

Як відомо, контроль вивчення навчальних дисциплін фахового спрямування здійснюється кафедрами університету на основі оцінювання результатів самостійної роботи студентів. Поточний контроль знань студентів магістерського рівня підготовки заочної форми навчання, під час самостійної роботи, здійснюється шляхом виконання студентами індивідуальних навчально-дослідних завдань (ІНДЗ).

На наш погляд, тему ІНДЗ по тій, чи іншій навчальній дисципліні студент повинен обирати враховуючи наступне: тема індивідуального завдання повинна відповідати проблематиці власної магістерської дипломної роботи та враховувати потреби фінансово-господарської діяльності підприємства на базі

якого здійснюються наукові дослідження. Безперечно, що тема ІНДЗ повинна бути погоджена з науковим керівником та викладачем тієї, чи іншої навчальної дисципліни магістерського рівня.

Виконуючи ІНДЗ студент-магістрант зможе провести критичний огляд існуючих питань в рамках конкретної економічної навчальної дисципліни, що викладається на магістерському рівні, пов'язаних з тематикою магістерської роботи, на основі реальних даних конкретного підприємства провести аналіз конкретних показників в залежності від обраної теми ІНДЗ, рекомендувати відповідні шляхи удосконалення функціонування підприємства в рамках тематики дослідження.

ІНДЗ містить елемент пошукової, частково науково-дослідної роботи і виступає чинником залучення студента до науково-дослідної діяльності, яка може бути продовжена через виконання дипломної роботи. Виконання такого ІНДЗ буде сприяти тому, що дипломна робота, підготовлена магістрами буде реально висвітлювати проблеми досліджуваного об'єкта та пропонувати шляхи їх вирішення з використанням теоретичних знань з усіх відповідних фахових навчальних дисциплін. Таким чином, підвищиться науковий рівень та практична значимість магістерської дипломної роботи.

Слід зазначити, що оцінка за ІНДЗ є обов'язковим компонентом екзаменаційної оцінки (заліку) і враховується при виведенні підсумкової оцінки з навчальної дисципліни. Питома вага ІНДЗ у загальній оцінці з навчальних дисципліни, в залежності від складності та змісту завдання, може становити до 30%. Це надає вагомості даній роботі і робить її вартісною.

У зв'язку із зазначеним, викладачі випускаючих кафедр можуть провести роботу по розробці відповідних методичних вказівок та індивідуальних практичних завдань для студентів – випускників магістратури.

Реалізація цього аспекту підготовки магістрів за програмами професійного спрямування буде сприяти формуванню науково-дослідницької компетентності магістрів в світі вимог нових стандартів вищої освіти.

ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ МІЖДИСЦИПЛІНАРНОГО ТРЕНІНГУ ЗА ФАХОМ

Удосконалення навчального процесу, посилення практичної підготовки студентів вимагає впровадження інноваційних технологій організації та проведення міждисциплінарного тренінгу за фахом при підготовці магістрів. Рішення даного завдання в Одеському національному економічному університеті зв'язується з розробкою навчально-тренінгового комплексу.

Метою створення навчально-тренінгового комплексу є проведення навчально-виробничої практики на основі перспективної освітньої технології «Навчальна фірма», яка призначена для оволодіння студентами сучасними методами і прийомами прийняття рішень з питань загальної та функціонального менеджменту, бізнес-планування, економіки, фінансів, бухгалтерського та податкового обліку, маркетингових досліджень, управління персоналом, оволодіння навичками проведення господарсько-фінансових операцій і виконання службових обов'язків на окремих робочих місцях віртуального підприємства.

В рамках тренінгу на кафедрі фінансового менеджменту та фондового ринку був створений віртуальний фінансовий відділ.

Для роботи у фінансовому відділі віртуального підприємства студенти повинні мати базові знання з таких предметів: фінанси, фінанси підприємств, фінансова діяльність суб'єктів підприємництва, фінансовий аналіз.

Фінансовий відділ є самостійним структурним підрозділом підприємства, яке очолюється начальником відділу і підпорядковується безпосередньо директору підприємства. У фінансовому відділі знаходиться 2 робочих місця:

- 1) фахівець 1 категорії;
- 2) фахівець 2 категорії.

Перебуваючи на практиці у фінансовому відділі студенти можуть виконувати як обов'язки начальника фінансового відділу, так і обов'язки фахівців 1 і 2 категорії.

Функції працівників фінансового відділу розділені на дві основні групи:

- *Фахівець 1 категорії*: складає бюджет руху грошових потоків в цілому по підприємству; збір вихідних даних для складання бюджетів підрозділів; складає бюджет руху грошових потоків по підприємству; веде розрахунок окремих показників бюджетів підприємства; складає генеральний бюджет по підприємству; веде облік фактичних даних за всіма показниками бюджетів; аналіз відхилень фактичних витрат від нормативних; розрахунок нормативів оборотних коштів по підприємству; готує рекомендації про внесення змін до бюджету; бере участь у прийнятті управлінських рішень.

- *Фахівець 2 категорії*: веде контроль за дотриманням касової дисципліни; розробляє і здає в бухгалтерію виписки банків про рух грошових коштів; складає ліміт каси; виробляє банківське обслуговування підрозділів підприємства; бере участь у проведенні взаємозаліків; контролює надходження коштів на поточні рахунки підприємства; здійснює контроль за цільовим використанням оборотних коштів; виставляє рахунки на всі види послуг та іншу продукцію; здійснює операції з цінними паперами та фінансовими інструментами.

Своєчасне виконання роботи у фінансовому відділі несе за собою своєчасне виконання обов'язків всіх інших відділів і чіткого та рівномірного існування підприємства в цілому.

Підбивши як підсумок, можна стверджувати, що досвід, який отримується студентом у фінансовому відділі віртуального підприємства, формуватиме грамотного фахівця в сфері фінансів. Навчання проходитиме у вигляді проведення фінансових розрахунків, у тому числі і індивідуально, за допомогою комп'ютерної техніки та програмного забезпечення.

ІННОВАЦІЙНИЙ ПІДХІД ДО НАВЧАННЯ У ВНЗ: ТЕХНОЛОГІЇ ТА МЕТОДИ ПІДГОТОВКИ МАГІСТРІВ

З приєднанням України до Болонського процесу перед вітчизняною вищою школою постали такі завдання: внести зміни до структури, змісту, стандартів, форм національної вищої освіти; забезпечити якість підготовки спеціалістів на рівні європейських стандартів, адаптацію навчальних планів, упровадження інформаційно-комунікаційних технологій у навчальний процес, розвиток системи неперервної освіти з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

Метою нашої роботи є визначення інноваційних технологій та методів підготовки магістрів у вищих навчальних закладах, що сприяють їхньої мотивації до науково-дослідної роботи.

За документами ЮНЕСКО «технологія навчання» розглядається як системний метод створення, застосування та визначення всього навчального процесу викладання й засвоєння знань з урахуванням технічних, людських ресурсів та їхньої взаємодії.

Інноваційні освітні технології у ВНЗ – це науково-обґрунтована і унормована за метою підготовки спеціалістів, змістом освіти, місцем і терміном навчання система форм, методів, засобів і процедур, що використовуються для організації та здійснення навчального процесу та підтримують етапи реалізації нововведень у цей процес [1: 28]. Основною метою інновацій в освіті є побудова повністю керованого навчального процесу.

У навчальному процесі студент, за інноваційним підходом, визначається як рівноправний суб'єкт навчальної взаємодії, навчання орієнтується не на предмет, що вивчається, а на особистість студента, на його індивідуальні особливості сприйняття, на його потреби та інтереси. Викладач у такому процесі є не передавачем знань, умінь, а організатором спільної діяльності.

Домінуючою формою навчального спілкування виступає діалог, який сприяє створенню атмосфери співробітництва.

Важливим для покращання засвоєння навчального матеріалу є активне використання технологій, спрямованих на візуалізацію інформації, використання методу проектів та інтерактивних методів (ділових рольових ігор, моделювання фахових ситуацій, конференції, телелекції, заняття взаємного навчання тощо), що створює умови для розвитку дослідної роботи, ініціативності, вміння працювати в команді, творчої самореалізації студентів, підвищує мотивацію для самостійного отримання знань, сприяє розвитку інтелектуальних та комунікаційних здібностей [2: 70; 3: 55], адже основне завдання освіти – не передача традицій і знань, а формування здібностей знаходити унікальні смисли [4: 97].

Проте, в умовах, коли магістри здебільшого відвідують заняття за індивідуальним графіком ускладнюється процес сумісної діяльності студента і викладача. Тому реалізації пріоритету інноваційного підходу в навчанні сприятиме активне застосування технологій електронного (мобільного, дистанційного, наприклад Moodle) навчання, як одного з інструментів інноваційної моделі розвитку інформаційного суспільства [5], що зробить навчальний процес більш привабливим, демократичним, комфортним і стимулюватиме студентів до самоосвіти, навчання, зокрема науково-дослідної роботи.

Список використаних джерел:

1. Вакуленко В.М. Види інновацій в освіті та їх класифікація. – К.: Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. - 2010. – С. 28.
2. Дубасенюк О.А. Упровадження освітніх інновацій в системі вищої освіти //Інновації у вищій освіті: проблеми, досвід, перспективи: монографія/за ред. П.Ю. Сауха. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. Івана Франка, 2011. – 444 с.
3. Кочубей. АВ. Інноваційні методи викладання гуманітарних дисциплін у вищих технічних навчальних закладах //Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. – Випуск 7 (50).- 2013. – с. 55.
4. Козак Л.В. Дослідження інноваційних моделей навчання у вищій школі //Освітологічний дискурс. - № 1(5). – 2014. – С. 97.
5. Закон України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки»

ПРАКТИЧНА ПІДГОТОВКА МАГІСТРАНТІВ-МЕНЕДЖЕРІВ НА БАЗІ КОМПЛЕКСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ

З посиленням глобалізації і розвитком технологій, змінюються принципи ведення бізнесу в напрямку формування комплексного підходу до управління всією організацією. Ці тенденції відображаються в сучасних розробках програмно-аналітичних комплексів по управлінню підприємствами. Застосування нових підходів до управління організацією потребує також значних змін при підготовці та перепідготовці спеціалістів, та застосування сучасного інформаційного забезпечення.

Сьогодні ми спостерігаємо спад зацікавленості абітурієнта у послугах вищих навчальних закладів. Це пов'язано не лише зі спадом народжуваності в 90-х роках України, ця тенденція простежується у всьому світі. Світ змінився у бік інтенсифікації навчання та більшої доступності знань. Але ми наполегливо не хочемо цього бачити. Ми ходимо по школах, умовляючи йти до нас. Але, напевно, щось не так у нас. Як говорив Ф. Котлер: «мета маркетингу зробити так, щоб товар сам себе продавав». Напевно, необхідно змінити підходи до освіти, які використовувались раніше за рахунок використання новітніх методичних та інформаційних методик.

Сьогодні сильно змінилися умови бізнесу, вже не працюють навіть принципи стратегічного управління, побудовані на принципах стратегічного планування. Що сьогодні можна спланувати? Сьогодні актуальні принципи управління «на льоту», принципи комплексного підходу до управління підприємством засновані на управлінні ключовими бізнес-процесами [1: 57].

По-друге для працедавця, та і для абітурієнта актуальні не знання, які дуже легко отримати з доступних джерел, а уміння, при тому, комплексного характеру, а не по окремих напрямках.

Базуючись на існуючих підходах до комплексного аналізу фірми, задачами дослідження являється розробка методики навчання студентів зі застосуванням сучасних ERP-систем.

В середині 1990-х різко загострилася конкуренція тому, що всі кинулися покращувати свої корпоративні IT-системи: інтернет і бізнес-системи, а такі, як управління ресурсами підприємства (ERP), взаємодією з клієнтами (CRM) і інформаційними ресурсами (ECM) – стали повсякденністю. Значно виросли інвестиції в IT. Сьогодні відома безліч різних ERP-систем різного рівня і, відповідно, ціни і спеціалізації. Верхню цінову нішу займають спеціалізовані системи, що розробляються під конкретне, досить крупне підприємство. Вартість таких систем перевищує мільйони дол. США, застосувати їх у навчальному процесі не представляється можливим по причинах: як високої вартості, так вузької спрямованості на конкретне підприємство. Найпривабливіше виглядають універсальні ERP-системи, що будуються за модульним принципом. У таких системах набір модулів підбирається під конкретне підприємство фахівцями фірми розробника. Особлива увага приділяється методичній підготовці персоналу підприємства, яка компенсує вузьку спеціалізацію програмного забезпечення вищого рівня. Для успішного впровадження універсальних ERP-систем вищих навчальних закладах мають бути створені відповідні умови:

- Розробка методичного забезпечення.
- Розробка курсу підготовки студентів для роботи з системою.
- Співпраця з компанією розробником.

Крім того, необхідно також розробити систему стимулювання і оцінки діяльності як обслуговуючого персоналу, так викладацького складу, задіяного в роботі навчальної фірми.

Список використаних джерел:

1. Ерофеева В.И. Бизнес-проектирование – залог успешной работы будущих молодых предпринимателей Журнал «Среднее профобразование», №9. – М: АНО «Среднее профобразование», 2011.
2. В. Репин, В. Елиферов Процессный подход к управлению. Моделирование бизнес-процессов. М.: Манн, Иванов и Фербер, 2013.

Сорока О.В.,
к.е.н., доцент;
Кривцова М.С.,
к.е.н., викладач

НАУКОВО-ДОСЛІДНА ДІЯЛЬНІСТЬ МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ ЯК ЧИНИК ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ

В умовах сучасного ринку праці постійно зростають вимоги до майбутніх спеціалістів, тим самим підкреслюючи необхідність розвитку наукового потенціалу молоді.

Науково-дослідна діяльність (НДД) розглядається як найважливіша частина системи підготовки висококваліфікованих фахівців, здатних до пошуку найкращих варіантів вирішення соціально-економічних проблем.

НДД є одним з найефективніших засобів поглиблення і розширення набутих знань, умінь і навичок, сприяє виведенню їх на більш високий рівень засвоєння і створює високу мотивацію пізнавальної діяльності [1: 15].

НДД є обов'язковою складовою освітньої програми підготовки магістра. Вона спрямована на формування його загальнокультурних і професійних компетенцій.

Студент-магістрант повинен знати специфіку наукового дослідження – відповідно, у нього повинні бути сформовані науково-дослідні професійні компетенції, такі, як здатність і готовність до проведення та самостійного наукового дослідження, здатність використовувати фундаментальні знання у своїй науково-дослідній та науково-практичній діяльності, розробити план і програму дослідження. Ці компетенції магістр може і повинен застосувати при вирішенні професійних завдань як при роботі в компанії, так і при можливому подальшому навчанні в аспірантурі.

Для визначення сутності компетентності магістрантів у науково дослідній роботі майбутньої професійної діяльності нами були виділені три компоненти:

- 1) мотиваційно-ціннісний;

- 2) аналітико-діяльнісний;
- 3) організаційно-творчий.

Основними показниками мотиваційно-ціннісного компонента є наявність професійно значущих якостей з проведення досліджень, інтерес до науково-дослідної діяльності, задоволеність власною діяльністю.

Аналітико-діяльнісний компонент характеризує наявність таких компонентів:

- Уміння аналізувати професійну діяльність.
- Наявність дослідницьких умінь, тобто, вміння систематизувати, класифікувати і оцінювати власні можливості.

Характеристика організаційно-творчого компонента дозволяє виділити такі показники: вміння представляти результати дослідницької діяльності, здатність до дослідницького пошуку, наявність креативності, вміння вибирати діагностичний інструментарій.

Результат самостійної дослідницької роботи магістра – науковий проект, курсова, магістерська робота, наукові публікації, можливі патенти.

Отже, організація навчально-дослідної роботи студентів є важливим чинником підвищення ефективної професійної підготовки майбутнього фахівця у вищому навчальному закладі передовсім тому, що:

- передбачає індивідуалізацію навчання;
- дає змогу реалізовувати особистісно орієнтоване навчання;
- розширює обсяг знань, умінь та навичок студентів;
- сприяє формуванню активності, ініціативи, допитливості;
- розвиває творче мислення;
- спонукає до самостійних пошуків.

Список використаних джерел:

1. Миняжова Ю.И. Формирование научно-методологической компетентности студентов-магистрантов технического вуза: дис. ... канд. пед. наук / Миняжева Ю.И. – Москва, 2010. – 209 с.

ВИКОРИСТАННЯ ІНДЕКСНОГО АНАЛІЗУ В МАГІСТЕРСЬКИХ РОБОТАХ

Усі явища, процеси в економіці взаємопов'язані. Жодне явище не може бути повністю пізнане, якщо його досліджувати ізольовано від інших процесів. Лише при вивченні причинно-наслідкових зв'язків між явищами можна дати їм об'єктивну оцінку та прогнозувати їх розвиток. Тому магістерська робота має включати обов'язковий блок питань, присвячених аналізу закономірностей економічних процесів, що досліджуються [1: 52].

Закономірності характеризуються взаємозв'язками між ознаками, які можуть проявлятися в різних формах. При функціональній формі зв'язку кожному значенню факторної ознаки відповідає єдине значення результативної. Одним з методів дослідження такої залежності є індексний метод [2: 172].

При здійсненні аналізу соціально-економічних процесів індекси виконують дві функції: синтетичну – це вивчення відносної зміни індексованого показника і аналітичну – це вивчення впливу факторів на зміну результативного показника при функціональній формі зв'язку.

Індексний факторний аналіз починають з побудови мультиплікативної індексної моделі. У цій моделі результативний показник являє собою добуток факторів-множників. Класична індексна мультиплікативна модель має задовольняти таким основним умовам: добуток будь-яких сусідніх двох факторів повинен представляти собою новий, більш складний фактор, який має реальний економічний зміст; знаменник попереднього фактора є чисельником наступного, тобто важливою є послідовність розташування чинників [3: 454].

За такими умовами різниця між чисельником і знаменником кожного з факторних індексів характеризує абсолютний вплив індексованої величини на зміну результативного показника. Відношення факторного абсолютного

приросту до базисного рівня результативного показника відображає відносний вплив відповідного чинника.

Правильний відбір факторів є основою об'єктивного аналізу їх впливу на результативний показник. На офіційному сайті Державної служби статистики України містяться первинні дані, які стосуються майже всіх сфер діяльності і можуть стати основою для здійснення відповідного факторного аналізу.

Так, одним з напрямків дослідження в магістерських роботах студентів кафедри статистики ОНЕУ є статистичний аналіз процесів у туристичній сфері, і, в тому числі, кількісне оцінювання діяльності засобів розміщування. Інформація офіційних статистичних джерел, перш за все, бюлетеня «Туристична діяльність в Україні», дозволяє скласти класичну індексну модель за описаною вище схемою та здійснити аналіз впливу факторів на таку важливу характеристику діяльності підприємств готельного господарства як вартість перебування. Чинниками у такій моделі є ціна за один людино-день, середня тривалість перебування та кількість розміщених. Дана модель задовольняє вимогам, які пред'являються до класичної індексної моделі. Дійсно, добуток перших двох факторів являє собою вартість перебування одного розміщеного; добуток другого та третього фактора – це кількість ночівель; знаменник попереднього фактора моделі є чисельником наступного.

За таким підходом дослідник має можливість не тільки проаналізувати вплив факторів на зміну результативного показника, а й виявити резерви зростання показників роботи колективних засобів розміщування та оцінити ефективність заходів щодо покращення окремих сторін їх діяльності.

Список використаних джерел:

1. Підгорний А.З. Статистика: навчальний посібник / А.З. Підгорний, І.Г. Готліб, К.В. Вітківська [та інші] / за ред. А.З. Підгорного. – Одеса, 2013. – 106 с.
2. Семенова К.Д. Статистика підприємств: Навчальний посібник / К.Д. Семенова, Л.М. Карпенко. – Одеса: Атлант, 2009. – 348 с.
3. Семенова К.Д. Проблеми індексного аналізу економічних показників / К.Д. Семенова // Вісник соціально-економічних досліджень: Зб. наук. пр. / голов. ред. М.І. Зверяков; Одеський держ. екон. ун-т. – Одеса, 2009. – Вип. 35. – С. 453-457.

БАГАТОВИМІРНІ СТАТИСТИЧНІ МЕТОДИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ

Сучасні студентські наукові дослідження все частіше спрямовані на практичне розв'язання актуальних соціально-економічних проблем, особливо це стосується статистичних досліджень. Стрімкий розвиток науки та інтеграція окремих її галузей потребує переосмислення методології, впровадження в суспільні економічні дисципліни математико-статистичних методів досліджень. Для підготовки магістрів у вищих навчальних закладах викладаються спеціальні статистичні дисципліни, які поєднують загальнонаукові підходи з методологічними основами суспільних економічних наук, що дає можливість сформувати якісні професійні знання та навички стосовно обробки статистичних даних, побудови статистичних моделей і коректної обробки інформаційних даних [1; 2; 3].

Багатовимірний статистичний аналіз – один з сучасних напрямків статистики, який визначає кількісну сторону масових явищ та процесів на більш високому рівні, комплексно класифікує та групує багатогранні об'єкти, розпізнає нові та дозволяє виявити приховані (латентні) якості об'єктів.

У загальному вигляді багатовимірні статистичні методи вирішують наступні завдання:

1. Виокремлення груп об'єктів із подібним поєднанням ознак, насамперед, це – кластерний аналіз, дискримінантний аналіз.
2. Виокремлення груп ознак, які у найбільшому ступеню відображають образ прихованого показника. Багатовимірний інструмент у означеному напрямі представлено кластерним, дискримінантним, таксономічним аналізом.
3. Стиснення вихідного простору ознак без значних втрат інформації. Це реалізується за допомогою таксономічного, факторного аналізу, методам головних компонент та канонічних кореляцій.
4. Вимірювання тісноти кореляційного зв'язку між групами ознак.

5. Вибір та обґрунтування багатовимірної шкали вимірювання ознаки.

Відмітимо, що статистичний апарат багатовимірного аналізу має високий ступень розробки та обґрунтування. Основні його алгоритми викладено у спеціальній статистичній літературі та можуть бути самостійно опрацьовані магістрантом під керівництвом наукового керівника [1; 4].

Під час використання багатовимірних методів у дослідженні магістрант-статистик повинен вирішити наступні методологічні питання: 1) розробити концептуальну постановку завдань та напрямків дослідження; 2) сформулювати та обґрунтувати систему показників, які характеризують об'єкт вивчення; 3) реалізувати на практичних даних алгоритм відповідного багатовимірного методу (як правило, за допомогою спеціальних комп'ютерних програм – STATISTICA, SPSS, SYSTAT та інших); 4) інтерпретувати отримані результати дослідження; 5) розробити комплекс рекомендацій для практичного вирішення поставленого завдання.

Реалізація означених питань передбачає поетапне засвоєння статистичних багатовимірних методів дослідження, закріплення та застосування алгоритмів розрахунків на практиці. Завдяки використанню багатовимірних статистичних методів у дослідженнях магістри отримують якісні професійні знання та вміння, забезпечують свою конкурентоспроможність, формують наукову творчу особистість сучасного фахівця.

Список використаних джерел:

1. Підгорний А.З. Статистика: навчальний посібник / А.З. Підгорний, І.Г. Готліб, К.В. Вітківська [та інші] / за ред. А.З.Підгорного. - Одеса, 2013. – 106 с.
2. Милашко О.Г. Використання графічного методу в соціально-економічних дослідженнях / О.Г. Милашко, К.Д. Семенова // Якість освіти: фактори формування і технології підтримки: Матеріали науково-методичної конференції. – Одеса: ОНЕУ, 2013. – С. 99-102.
3. Милашко О.Г. Характеристика показників експлуатації підприємств готельного господарства Одеського регіону / О.Г. Милашко, К.Д. Семенова // Вісник соціально-економічних досліджень: Зб. наук. пр. / ред. М. І. Зверяков; ОДЕУ. – Одеса, 2001. – Вип. 9. – С. 355-360.
4. Погорелова Т.В. Многомерные методы – инструмент статистического анализа экономики предприятий / Т. В. Погорелова // Економіка підприємства: сучасні проблеми теорії та практики: Матеріали першої міжнар. наук.-практ. конф. (18-19 жовтня 2012 р.). – Одеса: Атлант, 2012. – С. 460-461.

РЕГРЕСІЙНО-КОРЕЛЯЦІЙНИЙ АНАЛІЗ І ЙОГО ВИКОРИСТАННЯ В ДИПЛОМНИХ МАГІСТЕРСЬКИХ РОБОТАХ

Усі соціально-економічні явища взаємопов'язані між собою. Зв'язок між ними носить причинно-наслідковий характер. При цьому виникають різні за природою та характером зв'язки, зокрема функціональні та стохастичні.

Функціональні зв'язки характеризуються повною відповідністю між причиною і наслідком. Для аналізу таких взаємозв'язків використовують індексний метод. Особливості його використання наведено в роботі [1: 96].

Проте, в соціальних та економічних процесах частіше зустрічаються зв'язки іншого роду, коли одному значенню факторної ознаки можуть відповідати декілька різних значень результативної, створюючи при цьому ряд розподілу. Такі зв'язки називаються стохастичними. Для аналізу такого роду зв'язків використовують регресійно-кореляційний метод.

У дисертаціях на здобуття ступеня кандидата економічних наук даний метод обов'язково використовується, оскільки він дає можливість надати математичне описання взаємозв'язкам між явищами та показниками, що їх характеризують. Крім того, на основі регресійної моделі можна зробити прогноз, визначити резерви, оцінити тісноту зв'язку між показниками. Очевидно, що і в дипломних магістерських роботах потрібно використовувати цей метод аналізу. Етапи його проведення розглядаються в багатьох роботах, зокрема й таких, що присвячені аналізу тенденцій розвитку [2: 250].

Ми зупинимось на проблемних питаннях. Регресійно-кореляційний аналіз полягає в побудові і аналізі економіко-математичної моделі у вигляді рівняння регресії, що виражає залежність явища від факторів, які його визначають. При цьому можуть бути побудовані як однофакторні, так і багатофакторні моделі.

Однофакторні моделі використовуються, в першу чергу, для аналітичного вирівнювання показників [3: 76].

Але, оскільки соціально-економічні явища відрізняються великою складністю, їх рівень формується під впливом цілого комплексу факторів, тому більш прийнятним є побудова і аналіз багатофакторних регресійних моделей.

Одним із основних завдань при використанні даного методу є відбір факторів, оскільки всі подальші операції здійснюються з використанням комп'ютерних програм.

Відбір факторів потрібно здійснювати на основі якісного, теоретичного аналізу з одночасним використанням статистико-математичних критеріїв. Найбільш доцільним є трьохстадійний відбір: на першій стадії слід відібрати всі можливі фактори, які впливають на результативний показник; на другій стадії – на основі поєднання якісного аналізу з аналізом парних коефіцієнтів кореляції потрібно здійснити оцінку і відсів частини факторів; на третій стадії здійснюється остаточний відбір факторів шляхом побудови різних варіантів багатофакторних моделей і оцінки значущості їх параметрів.

Проте, на цьому відбір факторів також не закінчується. Після побудови регресійної моделі слід звернути увагу на відповідність знаків параметрів логічним уявленням про передбачуваний напрямок впливу факторів на результативний показник. У тих випадках, коли знаки параметрів моделі не відповідають апріорним припущенням, необхідно з'ясувати причини цього явища, або вернутись знову до уточнення складу відібраних факторів.

Використання регресійно-кореляційного аналізу в дипломних роботах дає змогу поглибити аналіз і здійснити оцінку міри впливу на досліджуваний результативний показник найбільш суттєвих факторів.

Список використаних джерел:

1. Підгорний А.З. Міжнародна статистика: Навч. посіб. [Текст] / А.З. Підгорний, О.Г. Милашко, О.П. Русева. – Одеса: ОНЕУ, 2012. – 162 с.
2. Милашко О. Г. Статистичне оцінювання доходів і витрат домогосподарств за даними системи національних рахунків / О. Г. Милашко // Вісник соціально-економічних досліджень : зб. наук. пр. / голов. ред. М. І. Зверяков; ОДЕУ. – Одеса, 2008. – Вип. 30. – С. 247-253.
3. Підгорний А.З. Статистика: Навч. посіб. / А.З. Підгорний, І.Г. Готліб, К.В. Вітківська [та інші] / за ред. А.З. Підгорного. – Одеса, 2013. – 106 с.

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ НИМИ МАТЕМАТИЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Інтеграція сучасної вітчизняної системи освіти в міжнародний і європейський освітній простір потребує застосування нових підходів та методів організації навчання сучасних фахівців, здатних не тільки застосовувати власні знання, а й готових змінюватися і пристосовуватися до нових потреб ринку праці, оперативно отримувати необхідну інформацію, швидко приймати ефективні рішення та отримувати нові знання усього життя.

Європейські країни, починаючи ще з 80-х років минулого століття значну увагу приділяли впровадженню у свої освітні системи компетентнісного підходу.

Компетентність – поінформованість, обізнаність, авторитетність. Компетентність у перекладі з латинської *competentia* означає коло питань, у яких людина добре обізнана, має знання і досвід.

Компетентнісний підхід означає створення умов для оволодіння комплексом компетенцій, які формують особистість, вміння адаптуватися в умовах соціально-політичного, ринково-економічного, інформаційно-комунікаційного простору. Компетентність виступає результативно-діяльнісною характеристикою освіти, її набувають лише за допомогою особистої продуктивної діяльності [1: 23].

На наш погляд, при формування професійної компетентності майбутніх економістів, вкрай важливо вивчення методів економіко-математичного моделювання. Економіко-математичні методи дають фундаментальну основу розв'язання поставлених аналітичних завдань у різних сферах діяльності сучасних підприємств та надають наукове обґрунтування прийняття управлінських рішень.

П.С. Александров зазначив: «В даний час у зв'язку з підвищенням ролі математики у сучасній науці і техніці велика кількість майбутніх інженерів, економістів, соціологів та інших потребують серйозної математичної підготовки, яка давала б можливість математичними методами досліджувати широке коло нових проблем, використовувати теоретичні досягнення у практиці» [2: 3].

Якісна математична підготовка, в сенсі формування професійних компетенцій магістрів, в свою чергу, потребує таких форм організації навчання, які фокусуються на міждисциплінарній інтеграції математики та економіки, дозволяє наблизити навчальний процес до майбутньої професійної діяльності студентів і підвищити мотивацію до навчання і саморозвитку [3: 271]. К таким формам можна віднести:

- розроблення економіко-орієнтованих завдань, які дозволяють показати можливість і доцільність використання математичного апарату в економічних дослідженнях;
- внесення змін у педагогічні технології навчання студентів (тренінги, застосування інформаційних технологій тощо);
- використання інноваційних методів навчання;
- організація позааудиторної та дослідницької роботи студентів;
- внесення змін до програми виробничої практики, де студенти зможуть використовувати знайомі їм математичні методи.

Підсумовуючи вище викладене, можна стверджувати, що математичні дисципліни відіграють важливу роль у формуванні професійної компетентності майбутніх економістів та позитивно впливають на успішність розв'язування будь яких задач в їх професійної діяльності.

Список використаних джерел:

1. Гушлевська І. Поняття компетентності у вітчизняній та зарубіжній педагогіці/ І. Гушлевська // Шлях освіти. – 2004. – № 3. – С. 22-24.
2. Александров П.С. Введение в теорию групп. – М.: Наука, 1980. – 144 с.
3. Дутка Г.Я. Проблема формування математичної компетентності у професійній підготовці майбутніх економістів/ Г.Я. Дутка // Вісник Університету банківської справи НБУ України. – 2013.– № 2 (17). – С. 269–272.

ІНТЕРНЕТ-ІНСТРУМЕНТИ ЯК СУПРОВІДНИЙ ЗАСІБ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Сучасні тенденції передбачають розвиток виробництва та сфери послуг в напрямі solomo: social – поширення інформації в соціальних мережах, local – зв'язок з місцевим середовищем, mobile – використання мобільних технологій. Трансформація у цьому напрямі також зачіпає освітні послуги [1: 137-141]. Зміна навколишнього середовища споживачів освітніх послуг та їх вподобань вимагає формування нових підходів до організації навчального процесу.

Провідними прикладами інноваційних технологій в освіті є найкращі університети світу. Такі заклади, як Stanford, Yale, Harvard, Oxford, Massachusetts Institute of Technology, Open University в Британії, Carnegie Mellon University, надають можливість безкоштовно отримати освіту, пройшовши онлайн-курси за обраними дисциплінами [2]. Такі курси надають можливість у будь-якій країні світу отримати освіту за бажаним напрямом кожній людині, маючи лише доступ до мережі Інтернет.

Окрім дистанційного навчання сучасні технології надали інструменти, що сприяють процесу навчання. Зокрема серед них слід відмітити:

- Google Docs – надає можливість редагувати текстові документи та розрахункові таблиці з будь-якого мобільного пристрою, що має доступ до мережі Інтернет. Особливістю є можливість спільного користування файлами, що актуально для спільних проектів та командних робіт [3];
- Google Scholar – наукова пошукова система; на відміну від звичайного пошуку відбір документів здійснюється лише серед наукових робіт [4];
- Coursera – майданчик, що пропонує близько 1 тисячі онлайн-курсів з більш від 118 провідних навчальних закладів [5];

- групи та сторінки в соціальних мережах (Facebook, ВКонтакте, Twitter, Google+) – не є класичним інструментом, проте дозволяє швидко розповсюджувати інформацію, коментувати та обговорювати проблемні питання;

- Google Forms та опитування в соціальних мережах – швидкий, простий та безкоштовний інструмент для проведення анкетувань та невеликих досліджень [6];

- www.evanmiller.org, vassarstats.net [7, 8] – інструменти для простих статистичних розрахунків, актуальні для верифікації досліджень та вибірки.

На наш погляд, сервіси, які поєднують мобільні та соціальні аспекти, мають стати невід’ємною частиною освітнього процесу на рівні з мультимедійними засобами. Використання звичних для аудиторії інструментів підвищує їх увагу та зацікавленість, дозволяє формувати навички самоосвіти.

Зрозуміло, що онлайн-освіта та інтернет-інструменти ще певний час не зможуть замінити класичний процес навчання. Проте вдале поєднання обох напрямів дозволить сформувати найкращі умови для навчального процесу, в результаті якого студенти зможуть отримати теоретичні знання та навички, що відповідають сучасності.

Список використаних джерел:

1. Дирксен Дж. Искусство обучать: как сделать любое обучение нескучным и эффективным/ Джули Дирксе. – 2-е изд. – М.: Манн, Иванов и Фербер. – 2014. – 276 с.
2. 10 лучших университетов мира с бесплатным онлайн-обучением. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lifehacker.ru/2013/04/01/10-luchshikh-universitetov-mira-s-besplatnym-onlajjn-obucheniem/>
3. Google Docs. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://docs.google.com/>
4. Google Scholar. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://scholar.google.com.ua/>
5. Coursera. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.coursera.org/>
6. Google Forms. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://forms.google.com/>
7. Статистичні калькулятори. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.evanmiller.org/>
8. Статистичні калькулятори. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vassarstats.net/>

СЕКЦІЯ 3

***МЕНЕДЖМЕНТ ЯКОСТІ ЯК ЧИННИК ВИРІШЕННЯ
ЗАВДАНЬ МОДЕРНІЗАЦІЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ***

ПРИНЦИПИ ТА ПІДХОДИ ДО СТВОРЕННЯ СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ ЯКОСТІ У СУЧАСНОМУ ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

При входженні України у європейській освітній простір необхідною умовою підтвердження вищим навчальним закладом свого статусу є наявність у нього системи менеджменту якості. Відповідно до цього, новий Закон України «Про вищу освіту» зобов'язує кожний вищий навчальний заклад мати внутрішню систему забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти [1].

Сьогодні наявність у вищому навчальному закладі сертифікованої системи менеджменту якості є гарантією якості освітніх послуг, які він надає діючим і потенційним споживачам. Серед вищих навчальних закладів України, що вже досягли успіху у цьому, можливо назвати Дніпропетровський університет ім. А. Нобеля (має сертифікат відповідності системи менеджменту якості вимогам стандарту ISO 9001:2008; переможець конкурсу «100 найкращих товарів в Україні» 2013 р.), Приазовський державний технічний університет (має сертифікат якості за двома міжнародними стандартами якості) та інші.

Відповідно до широко розповсюдженого визначення, система менеджменту якості – це система управління організацією стосовно якості. Вона включає організаційну структуру, методики, процеси і ресурси, які необхідні для здійснення політики у галузі якості, шляхом планування, керівництва, забезпечення та покращення якості [2].

У сучасній вітчизняній практиці більшість моделей управління якістю створено на основі оціночного методу за статистичною обробкою досягнутих результатів. Однак, відповідно до світової тенденції, система менеджменту якості повинна формуватися на основі концепції загального управління якістю

TQM (Total Quality Management) і вимог міжнародного стандарту якості ISO 9001: 2000, фундаментом яких є 8 принципів [2]:

1. Орієнтація на споживачів. Вищі навчальні заклади залежать від своїх споживачів, якими виступають держава, роботодавці, студенти та їхні родини, суспільство в цілому.

2. Лідерство керівництва. Керівництво забезпечує єдність мети та напрями діяльності організації. Керівнику слід створювати та підтримувати внутрішнє середовище, в якому співробітники можуть бути повністю залучені у досягнення поставлених цілей і рішення задач в області якості.

3. Залучення персоналу. Робітники усіх рівнів є суттю організації і їхнє повне залучення дає змогу використовувати їхні здібності на користь організації.

4. Процесний підхід. Бажаний результат досягається ефективніше, якщо різними видами діяльності і відповідними ресурсами управляють як процесами.

5. Системний підхід. Виявлення, розуміння та управління взаємопов'язаними процесами як системою, що сприяє результативності та ефективності організації для досягнення її цілей.

6. Постійне поліпшення. Постійне поліпшення діяльності вищого навчального закладу в цілому слід розглядати як його незмінну мету.

7. Прийняття рішень на підставі фактів. Ефективні рішення ґрунтуються на аналізі фактів, що передбачає побудову дієвої системи збору та аналізу інформації про усі аспекти діяльності вищого навчального закладу та його взаєминах із зовнішнім середовищем. Така інформація повинна включати усі встановлені і вимірювані показники якості усіх робочих процесів і результатів діяльності вузу та орієнтуватися на ступінь досягнення цілей, визначених у плані його розвитку.

8. Взаємовигідні відносини з партнерами. Вищий навчальний заклад і його партнери взаємозалежні.

Начальним кроком на шляху створення системи менеджменту якості вищого навчального закладу є ідентифікація і класифікація робочих процесів,

встановлення їх послідовності і взаємодії. Цей етап є найскладнішим і потребує залучення як фахівців у галузі якості, так і працівників вищих навчальних закладів, які приймають участь у цих процесах.

Щоб ефективно управляти процесом, спочатку необхідно [3]:

- визначити ці процеси: основні і допоміжні;
- призначити відповідальних за кожним процесом;
- розробити схему постійного контролю для покращення кожного процесу;
- переорієнтувати усі забезпечуючі підсистеми управління вищим навчальним закладом: фінансову, кадрову, матеріально-технічного забезпечення та інші на підтримку процесів.

Проектування системи менеджменту якості передбачає проведення радикальної перебудови деяких процесів, введення нових функціональних ланок, які на даному етапі розвитку організації забезпечують підвищення якості результату діяльності.

Дієвим кроком щодо початку роботи із створення системи менеджменту якості в ОНЕУ є прийняття Програми заходів із забезпечення якості вищої освіти щодо реалізації Закону України «Про вищу освіту». Одним із важливих завдань, передбачених Програмою, є створення методичних комісій зі спеціальностей.

На наш погляд, саме методичні комісії зі спеціальностей стануть головними системоутворюючими ланками щодо формування системи менеджменту якості в ОНЕУ. Призначенням цих комісій є координація науково-методичної і навчально-методичної роботи кафедр, які беруть участь у підготовці фахівців з конкретної спеціальності, щодо забезпечення якості освітнього процесу і досягнення результатів освіти випускників. Основними завданнями і функціями методичної комісії зі спеціальності є:

- розробка концепції підготовки фахівців за спеціальністю;
- розробка освітніх стандартів за спеціальністю;

- аналіз міждисциплінарних зв'язків дисциплін, визначення обсягу і змісту дисциплін, вимог стандартів до рівнів підготовки в цілому і до кожної дисципліни окремо і, на цієї основі, розробка навчальних планів;
- координація роботи кафедр щодо формування навчально-методичних комплексів; розробка, формування та реалізація планів безперервної математичної, комп'ютерної та психологічної підготовки за спеціальністю;
- аналіз ефективності використання в навчальному процесі сучасних інформаційних і телекомунікаційних технологій, мережі Інтернет і розробка рекомендацій кафедрам та інші.

Важливим етапом впровадження системи менеджменту якості є підготовка і мотивація персоналу, навчання уповноважених з якості менеджерів і експертів-аудиторів. Необхідно уявлення кожним співробітником своєї ролі, відповідальності і повноважень у рамках системи менеджменту якості вузу. Обов'язкова умова – залучення студентів як основних споживачів освітніх послуг.

Впровадження системи менеджменту якості дасть можливість:

- удосконалити організаційну структуру управління вузом, підвищить її ефективність;
- підвищити конкурентоспроможність, престиж і авторитет університету;
- сформувати громадську думку про стабільне і прочне положення вузу на ринку послуг вищої освіти;
- вийти університету на новий, більш високий рівень розвитку.

Список використаної літератури:

1. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 №1556-VII. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
2. ДСТУ ISO 9000:2001. Системи управління якістю. Основні положення та словник (ISO 9000:2000, IDT). – К.: Відділ поліграфії науково-технічних видань УкрНДІССІ, 2001. – 33 с.
3. Дмитрієв В.Ю. Система менеджменту якості діяльності вищого навчального закладу: принципи та зміст / ДВНЗ «Приазовський державний технічний університет». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://web.znu.edu.ua/herald/issues/2012/ped-2-2012/072-80.pdf>.

ВНЕДРЕНИЕ ИНТЕГРИРОВАННОЙ ИНФОРМАЦИОННОЙ СИСТЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ В ОНЕУ

Для осуществления автоматизированного учета, хранения и обработки информации, используемой структурными подразделениями университета в процессе своей деятельности, с целью обеспечения ее актуальности и доступности, а также сокращения времени на формирование и расчет информационно-аналитических показателей качества учебного процесса с 2012 года в университете успешно внедряется интегрированная информационная система «АСУ ВУЗ» (рис. 1).

На сегодня разработаны и введены в эксплуатацию следующие модули:

1. **Модуль «P_Uch»** – модуль «Учебный» используется кафедрами и УМО для ведения и корректировки учебных и рабочих планов. Функция контроля соответствия учебных планов нормативным коэффициентам, контроль за программой расчета нагрузки по кафедрам.

2. **Модуль «P_Dek»** – модуль «Деканат» осуществляет контроль за формированием виртуальных групп из контингента студентов, формирование приказов по изменению статуса студентов:

- ведение личных дел студентов, архив приказов, формирование студенческих групп, формирование различных запросов и списков по личным делам, движение контингента студентов за любой период, расчет среднесписочной численности;

- ведение экзаменационной сессии (ввод и анализ результатов по экзаменационным ведомостям), формирование сводных ведомостей сдачи экзаменационной сессии, формирование экзаменационных ведомостей с учетом допуска студентов, учет и контроль пересдач студентами, динамика успеваемости по семестрам, формирование вкладышей к дипломам и т.д.

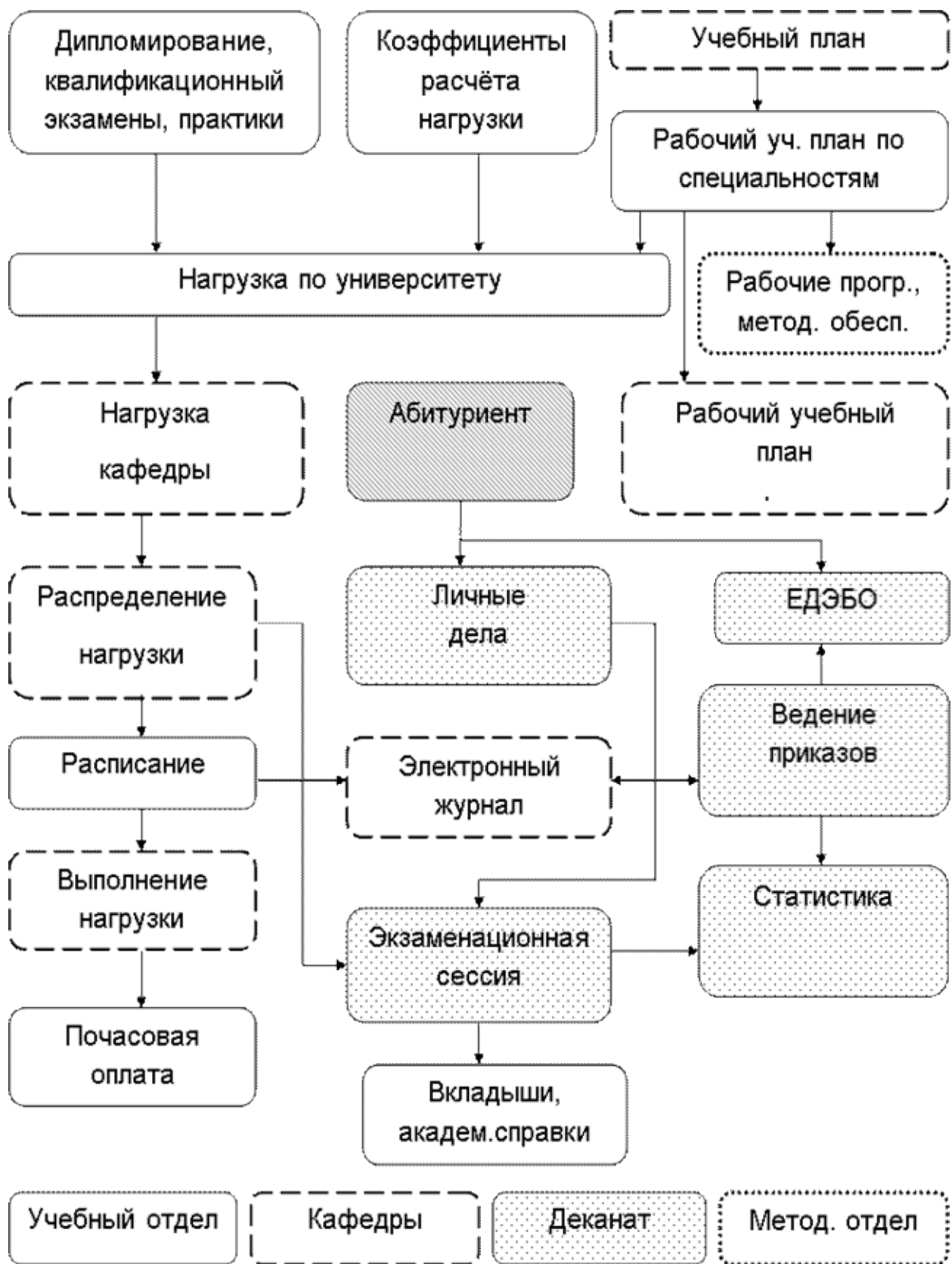

Рис.1. Структура АСУ учебным процессом

3. **Модуль «P_Ok»** – модуль *«Отдел кадров»* используется отделом кадров университета для:

- ведения личных дел профессорско-преподавательского учебно-вспомогательного состава, формирования штатного формуляра, составления сводных данных по количественному и качественному составу, для учета и анализа стажировки и повышения квалификации преподавателей, ведения отпусков, штатного расписания, вакансий;

- ведения личных дел административно-хозяйственного персонала, формирования штатного формуляра, составления сводных данных по количественному и качественному составу, учета и анализа стажировки и повышения квалификации преподавателей, ведения отпусков, штатного расписания, вакансий.

4. **Модуль «P_Abiturient»** – модуль *«Абитуриент»* предназначен для ведения личных дел, ввода анкет, формирования различных запросов и списков, статистических форм, формирования конкурсов и зачисления.

5. **Модуль «P_Metod»** – *методический модуль* выполняет функции ввода и анализа обеспеченности и соответствия учебным планам методического обеспечения по дисциплинам, кафедрам, специальностям или преподавателям, установлен на кафедрах и в секторе методических основ обучения и издания учебно-методической литературы учебно-методического отдела.

Внедренные в эксплуатацию модули – лишь первый шаг на пути автоматизации управления учебным процессом, без которого трудно представить себе реализацию концепции развития университета.

Введение новых образовательных стандартов, необходимость предоставлять сведения об университете в интерактивном режиме МОНУ предполагает адаптацию существующих модулей новым требованиям и создания новых модулей, что, в свою очередь, ведет к изменению функциональных обязанностей управленческого персонала, повышению требований к уровню ИКТ компетентности сотрудников и, в конечном итоге, к изменению самой структуры управления.

МОНІТОРИНГ ЯКОСТІ ОСВІТИ В УМОВАХ НАВЧАЛЬНО-ТРЕНІНГОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

Проблема підвищення якості освіти є однією з найважливіших проблем, вирішення якої визначає подальший розвиток суспільства, економіки та держави. Не менш важливою є вона і для окремо взятого підприємства, яке постійно працює на конкурентних ринках, прагне виживати та розширюватися. Розвиток науки, технологічні та інноваційні трансферти, автоматизація процесу виробництва змінює ставлення до конкурентних переваг, виводячи на перше місце фахівця, здатного адаптувати підприємство до змін зовнішнього середовища. Саме такого фахівця підприємство очікує від університету.

У той же час, унаслідок розвитку інформаційного суспільства освітні технології стають все більш зорієнтованими на студента, який перестає бути пасивним реципієнтом інформації, а набуває, розвиває, практикує та вдосконалює широкий спектр навичок і вмінь при моделюванні реальних економічних ситуацій. Усе це вимагає значних змін в організації системи освіти та контролю якості освіти на рівні університету, у якій значне місце займає система моніторингу.

Моніторинг якості дозволяє постійно відслідковувати явища та зміни, що відбуваються в підготовці студентів, щоб ураховувати зовнішні і внутрішні фактори розвитку економіки та результати поточних спостережень у процесі управління освітою.

Як відомо, моніторинг якості освіти може здійснюватися на різних рівнях: міжнародному, державному, регіональному, локальному та індивідуальному. На кожному рівні існує визначений перелік цілей та завдань. Саме локальний та індивідуальний рівень моніторингу найкраще представлений в умовах *навчально-тренінгового підприємства*. На локальному рівні навчальним закладом здійснюється оцінювання учасників навчально-

виховного процесу щодо якості освіти. На індивідуальному рівні безпосередньо студенти проводять оцінювання якості своєї професійної підготовки.

Така самооцінка можлива в умовах *навчально-тренінгового підприємства*, оскільки під час роботи в умовах підприємства студент повинен опанувати систему вмінь і набути навички щодо вирішення типових завдань відповідно до посад, які може зайняти випускник ВНЗ (бакалавр економіки), основними видами діяльності якого є планово-економічна, маркетингово-комерційна, управлінська, облікова. Вирішуючи індивідуальні завдання, які відображають реальні ситуації та проблеми функціонування підприємства, студент не тільки оцінює свій рівень знань, а й може отримати необхідні консультації від викладачів.

Останні, у свою чергу, унаслідок поточного спостереження, можуть отримати інформацію щодо сприймання лекційного матеріалу та результативності його практичного відпрацювання. Поточне спостереження здійснюється з метою відстеження змін професійного розвитку під впливом освітнього процесу та визначення сенсу явищ, що відбуваються. Ефективність педагогічного спостереження залежить від психологічної компетентності педагога, його досвіду, ставлення до студентів, професійної позиції та ін. Вона значно підвищується з використанням методу експлікації. Цей метод дозволяє не тільки діагностувати зміни, які відбуваються у формуванні фахівця, а й оперативно вносити корективи в процес освіти. Експлікація здійснюється шляхом постановки навідних запитань, надання допомоги у вигляді підказок і спільних дій, заохочення студентів, яке має місце під час тренінгу, у формі якого проводяться заняття в умовах навчально-тренінгового підприємства.

На жаль, кінцеві цілі не завжди відповідають заданим, планованим. Унаслідок цього змінюються обсяги інформації, які необхідно обробити, час проведення моніторингу та обробки інформації, а головне – можливість коригування освітніх планів і програм з метою підвищення якості освіти. Моніторинг та оцінка будуть настільки ефективні, наскільки коректно поставлені питання, тобто якою мірою вони допомагають ідентифікувати причини проблем та відхилень.

Моніторинг – не тільки процес виявлення відхилень від стандартів і норм, а й основа для їх перегляду. Він є не тільки основою відстеження курсу руху до цілей, але й механізмом коригування цілей і шляхів їх досягнення. Завдання полягає в тому, щоб правильно оцінити ступінь, напрямок і причини відхилення.

Для результативності моніторингу необхідно збереження стабільності інструменту. Стабільний інструментарій дає основну перевагу моніторингу – можливість отримання порівнянних даних як в динаміці, так і між освітніми системами. Будь-яка зміна інструменту може призвести до порушення порівнянності. Навіть у тому випадку, якщо в процесі роботи виявляться недоліки, кращим варіантом буде їх урахування на етапі обробки результатів або аналізу даних.

Як відомо, в процесі моніторингу освіти можуть бути використані в поєднанні строгоформалізовані і малоформалізовані методи. До неформалізованих методів належать безпосередні спостереження, бесіди, аналіз результатів та ін. Викладач повинен застосовувати в своїй роботі також тести, анкети та інші формалізовані методи. Поєднання у процесі моніторингової оцінки всього набору різних методів робить його значно інформативним та надає можливість проведенні внутрішньої самооцінки університету. Процедура самооцінювання є вкрай важливою для університету, бо в результаті цього змінюються форми та методи роботи зі студентами відповідно до вимог ринку та роботодавців.

Отже, процес моніторингу освіти залежить від специфіки і глибини постановки цілей і завдань його проведення. *В умовах навчально-тренінгового підприємства* відбувається безпосередня робота зі студентами в аудиторії та невелика кількість студентів в аудиторії дозволяє викладачеві спостерігати результати його роботи на лекційних і практичних заняттях, вносити відповідне коригування у двох напрямках: 1) безпосередньо зі студентами при розв'язанні конкретних ситуацій і проблем підприємства та 2) в лекційний і методичний матеріал для роботи зі студентами в подальшому. Такий підхід значно збільшує результативність освітніх технологій і підвищує якість освіти.

КОРРУПЦИЯ И КАЧЕСТВО ОБРАЗОВАНИЯ. ФАКТОРЫ, ИНДИКАТОРЫ, ПРИЧИНЫ И СЛЕДСТВИЯ

Проблема коррупции, т.е. использования должностным лицом своих властных полномочий и доверенных ему прав, авторитета, возможностей, связей в целях личной выгоды, противоречащего законодательству и моральным нормам [1] особо остра в системе образования. Коррупция не только искажает критерии отбора учащихся и снижает эффективность учебного процесса, но и искажает критерии контроля качества знаний в процессе обучения и тем самым *наносит экономический ущерб обществу*. Наносится и *моральный ущерб системе образования* – формируется представление о том, что все работники образования берут взятки. И главное: разрушаются надежды на будущее страны.

Главная причина того, что коррупция в нашей системе высшего образования процветает, лежит в экономической плоскости, это и отсутствие реальной конкуренции на рынке квалифицированного труда в экономике Украины, которая мало ориентирована на современные технологии, требующие специалистов высокой квалификации, и низкий уровень оплаты труда в ВУЗах.

Отсюда – заинтересованность учащихся (и их родителей) в формальных атрибутах образования (аттестат, диплом) вместо реальных знаний и умений, деградация системы массовой средней школы, порождающая репетиторство и низкое качество знаний большинства абитуриентов.

Проблема вузовской коррупции не раз обсуждалась в литературе [2; 3]. В работе В.Н. Коньшева и А.А. Сергунина [4], предложена система индикаторов и дана классификация вузовской коррупции. «Низовая коррупция» (с одной стороны – абитуриенты, студенты, их родители, с другой – рядовые вузовские сотрудники) опасна тем, что создает благоприятный психологический фон для

существования других уровней и форм коррупции, а также формирует «коррупционный менталитет» у реальных и потенциальных участников коррупционных взаимодействий.

Причиной «верхушечной коррупции» (высшее руководство вузов, работники министерств и ведомств) является нежелание (или неумение) высшего эшелона вузовской системы принимать решения в рамках открытых демократических процедур. Проявление: давление со стороны коллег или руководства с целью проставления «нужной» оценки «нужному» студенту» на экзамене или зачете, с целью недопущения отчисления студентов и т.д.

Индикаторами уровня «низовой коррупции» служит наличие или отсутствие мер по внутреннему расследованию фактов коррупции, оповещению о фактах коррупции, по оценке показателя морально-этических качеств преподавателей и степени терпимости среди студентов к проявлениям коррупции. Однако, рассматривая меры борьбы с причинами (а не проявлениями) коррупции важно иметь в виду, что коррупция в системе образования не может рассматриваться отдельно от общей проблемы коррупции в стране, поскольку **коррупция системна**.

Коррупцированное государство само не может победить коррупцию. Поэтому эту задачу можно ставить только перед гражданским обществом. Хорошо известно, что коррупция приводит к **неблагоприятным экономическим последствиям**: блокированию инвестиций, уходу от налогов значительных денежных потоков, утрате государственной собственности. Но коррупция ведет также и ко многим **опасным социальным последствиям**. Достаточно вспомнить, что зашкаливающий уровень коррупции фактически привел страну к Майдану.

Для того, чтоб говорить о борьбе с коррупцией, необходимо сначала ответить на вопрос, можно ли объективно определить, какая страна, регион, ВУЗ, кафедра и т.д. более подвержены коррупции? И поддается ли вообще коррупция количественному измерению? Хотя прямое измерение коррупции невозможно, можно измерить т.н. **восприятие коррупции**. Специально для этого в 90-х годах XX века была создана неправительственная организация

«Transparency International» [4], которая, начиная с 1995 г. публикует т.н. «**Индекс восприятия коррупции**» (Corruption perceptions index, или *CPI*). В 2014 г. индекс *CPI* был определен для 174 стран. По индексу *CPI* все страны оцениваются по 100-балльной шкале (от 0 до 100). *CPI* определяется методом опросов. Респондентам задаются вопросы: «Сталкивались ли Вы сами с коррупцией?», «Известно ли Вам про коррупционные действия?».

В исследовании за 2014 г. наивысший балл был присужден Дании (92), а самый низкий Сомали (8). Украина занимает «почетное» 142-е место (из 174 стран) и имеет индекс *CPI* на уровне 26 (такой же, как Уганда, но все же чуть-чуть лучше, чем у Гвинеи и Бангладеш...).

Проблемы, исследуемые методом анализа *CPI*: Есть ли корреляция между доходом на душу населения и индексом *CPI*? Что происходит с *CPI* по мере экономического развития? Какой эффект имеют действия правительства?

Индекс *CPI* завоевал большое доверие в мире, поэтому в качестве первого шага в борьбе с коррупцией **предлагается дополнить рейтинговую систему ВУЗа индексом *CPI***.

Примерные вопросы, которые могут задаваться респондентам (студентам, родителям, преподавателям): «Сталкивались ли Вы сами с предложениями получить зачет без посещения занятий, написать за Вас курсовую (дипломную) работу?», «Известны ли Вам преподаватели, готовые при определенных условиях поставить нужную оценку, кафедры, где можно защитить диплом без его написания, ученые советы, где члены готовят не только вопросы, но и ответы на них?» и т.п.

Список использованных источников:

1. Коррупция. Материал из Википедии — свободной энциклопедии // [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://ru.wikipedia.org/wiki/Коррупция>
2. J.S. Nye, "Corruption and Political Development: A Cost-Benefit Analysis," The American Political Science Review, Vol. 61, No.2 (1967), PP. 417–427.
3. S.H.Alatas, "The problem of corruption", 1986. – 116 p.
4. В.Н. Коньшев, А.А. Сергунин. Высшее образование в России №10, 2011, С.152-160.
5. Transparency International.Официальный сайт.// [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.transparency.org>

Волохова М.П.,
к.е.н, доцент;
Волохова І.С.,
к.е.н, доцент

ПІДВИЩЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ ЯК ФАКТОР ДОСЯГНЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Проблема підвищення педагогічної майстерності була і залишається актуальною на кожному етапі розвитку вітчизняної економічної вищої освітньої школи, оскільки ефективність підготовки майбутніх фахівців значною мірою залежить від готовності й здатності викладача якнайкраще виконувати педагогічні функції.

У сучасній вітчизняній і зарубіжній науці стан підвищення педагогічної майстерності та професіоналізму у викладачів вищої школи досліджують А. Биков, Н. Гузій, Н. Дудніченко, О. Коваленко, В. Панчук, Л. Пуховська, В. Панчук. Різні аспекти організації методичної роботи в системі вищих навчальних закладів та її вплив на якість педагогічної діяльності науково-педагогічних працівників досліджували О. Автушенко, О. Аксьонова, М. Артюшина, І. Балягіна, В. Врачинський, Г. Грибова, А. Москаленко, Н. Нікітіна, В. Олійник, В. Пікельна, О. Полуніна, В. Попков, В. Пуцов та ін.

Треба вказати, що окремі дослідження щодо розв'язання проблеми підвищення педагогічної майстерності викладачів економічного профілю в педагогіці вищої школи не проводилися, що негативно позначається на якості навчального процесу з підготовки майбутніх фахівців для фінансової, банківської, податкової систем [1]. Тому, актуальність теми дослідження зумовлено соціальною потребою в кваліфікованих, з високим рівнем педагогічної майстерності викладачах економічних навчальних дисциплін, здатних до самостійного, творчого й успішного розв'язання педагогічних завдань та і реальним рівнем їх педагогічної майстерності.

Вміння стимулювати процес мислення студента є показником педагогічної майстерності викладача ВНЗ. Щоб навчитися спрямовувати думку студента в потрібному для її розвитку напрямі, майбутній викладач повинен навчитися керувати власними потоками свідомості. Кожен вищий навчальний заклад, крім традиційних, організовує та впроваджує для підвищення педагогічної майстерності найбільш ефективні, на думку вищого навчального закладу, форми методичної роботи [2: 121]. В процесі підготовки науково-педагогічного працівника у ВНЗ потрібно створити такі умови, які сприяють досягненню мети і, зокрема, формуванню у студентів технологічних умінь, що спрямовані на організацію навчальної діяльності. Для розв'язання цієї проблеми необхідно розробляти програму безперервної професійно-педагогічної підготовки науково-педагогічних працівників [3: 457].

Так, в Одеському Національному економічному університеті (ОНЕУ) з метою підвищення професійної майстерності викладачів, використовують різноманітні форми методичної роботи, серед яких: науково-практичні конференції викладачів науково-методичних засад підготовки фахівців; загальні конференції педагогічних працівників вищої школи, де обговорюється стан навчально-виховного процесу у вищому навчальному закладі, на факультетах, а також перспективи розвитку фахових спеціальностей; засідання вченої ради закладу, на яких детально аналізують рівень професійної підготовки студентів, стан навчально-виховної роботи на факультетах, затверджують перспективний план роботи вищого навчального закладу за окремими проблемами (наприклад, науково-дослідна робота студентів, методична робота з викладачами та ін.), а також розглядають досвід роботи кафедр, факультетів щодо впровадження нових технологій навчання студентів; методичні семінари; засідання кафедр, на яких обговорюють результати роботи викладачів щодо вдосконалення навчально-виховної роботи зі студентами; індивідуальна самоосвітня робота викладача вищої школи та ін.

Особлива увага в ОНЕУ приділяється розвитку індивідуальних форм методичної роботи у вигляді: наставництва, стажування, консультування,

відвідування занять та позаурочних заходів, самоосвіта та проведення рейтингової оцінки науково-педагогічної діяльності викладачів усіх кафедр ВНЗ. До того ж в університеті успішно працює «Школа педагогічної майстерності», яку закінчили усі молоді викладачі закладу.

На наш погляд, вважаємо дієвими наступні форми навчально-методичної роботи, які повинні обов'язково проводитися закладами економічного профілю: «майстер-клас»; виставка кращого навчально-методичного забезпечення дисципліни як на окремої кафедрі, так і всього закладу; конкурс на краще навчальне видання; огляд-конкурс за номінаціями «Краща кафедра» та «Кращий викладач»; стажування; наставництво; взаємовідвідування занять.

Підводячи висновок можна вказати, що підготовка майбутнього викладача економіки до професійної діяльності повинна здійснюватись ще під час навчання у вузі шляхом введення до навчального плану різних освітньо-кваліфікаційних рівнів (бакалавр, магістр) певних навчальних дисциплін. Особливого значення на цей час набуває практична складова при викладанні всіх економічних дисциплін закладу. Тому з цією метою, пропонуємо тісно співпрацювати з усіма фінансовими установами (підприємствами та організаціями) області, а саме заключати договори про роботу за сумісництвом вчителів ОНЕУ протягом деякого часу, такий підхід надасть змогу підвищити професійну майстерність викладачів економічного університету з наближенням її до практичної діяльності та буде сприяти зацікавленості роботодавців до випускників ОНЕУ.

Список використаних джерел:

1. Особистісно-професійний розвиток майбутнього учителя економіки: проблеми та можливості їх вирішення засобами інтерактивного навчання [Електронний ресурс] / В.К. Щербіна. Режим доступу: // www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/ppmb/texts/2009.../09svkmie.pdf
2. Шепеленко Т. Діагностика професійно-педагогічної спрямованості майбутніх викладачів економіки / Т. Шепеленко // Проблеми трудової і професійної підготовки. – 2009. – №14. – С. 121.
3. Ортинський В.Л. Педагогіка вищої школи: Навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / В. Л. Ортинський – К.: ЦУЛ, 2009. – 472 с. – ISBN 978-966-364-820-0.

ПІДВИЩЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ ВИЩОЇ ШКОЛИ ЯК ФАКТОР ДОСЯГНЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ

Існуючі дослідження показують, що професіоналізм діяльності в педагогічній практиці проявляється у творчій готовності особистості до продуктивного вирішення майбутніх професійних завдань і формування у викладачів того рівня конкурентоспроможності, що дозволить їм активно включитися в освоєння професійної діяльності. Показниками професіоналізму виступають: володіння професійними духовними цінностями, орієнтації і їх дотримання; засвоєння на високому рівні вищих зразків засобів праці, вироблених у професії. До цих показників можна додати: високий рівень академічних знань, глибокі знання в області навчання й психології, сформований індивідуальний стиль професійної діяльності, педагогічні позиції. І, якщо критерієм професіоналізму діяльності викладачів вузу названа провідна мета його діяльності – підготовка конкурентоспроможного, грамотного фахівця, то критерієм, професіоналізму особистості правомірно вважати сформованість високого рівня особистісних професійно значимих якостей. Відповідно до цього критерію можна визначити основні його показники: високий рівень інтелекту й широкий кругозір; творчість, критичність, самостійність; товариськість, емоційність, емпатія; високий рівень самоконтролю, саморегуляції, самоорганізації, рефлексії; соціальна активність, потреба в самоактуалізації й самореалізації.

Зміст понять професіоналізму діяльності й професіоналізму особистості, їхній аналіз показує, що професійне становлення викладача вищої школи буде проходити більш успішно, якщо особистість володіє не тільки певними, найбільш затребуваними в професійній діяльності властивостями, якостями, уміннями; має високу професійну кваліфікацію й компетентність. Важливо, щоб у викладача в процесі професійного становлення сформувалися: педагогічна

спрямованість, адекватна соціальної ситуації розвитку; педагогічні позиції, які не суперечать еталону особистості й діяльності викладача вищої школи. Названі властивості й характеристики є результатом не тільки формування, але й самоформування, саморозвитку, самовдосконалення, коли викладач досягає вершин педагогічної майстерності.

В основі педагогічної майстерності лежить високий рівень професіоналізму діяльності й особистості.

Педагог-професіонал має бути компетентним, насамперед, в області людських відносин, уміти керувати їхнім розвитком. Високий рівень загальної професійної компетентності викладача забезпечує йому можливість значних досягнень у професійній області, в області самокерування, особистісного вдосконалювання й дозволяє в процесі професійного становлення досягти рівня супер-професіоналізму й педагогічної майстерності.

Майстерність – це, насамперед, вищий рівень розвитку особистості, сукупності здібностей і узагальненого позитивного досвіду, вищий рівень професійних умінь у певній діяльності, досягнутий на основі рефлексії й творчого підходу.

Перераховані утворення є результатом досить тривалої й складної роботи особистості із засвоєння діяльності й самовдосконалення, і, отже, не можуть досягатися на початковому етапі професійного становлення.

Як показують дослідження, поняття «майстерність» і «професіоналізм» є близькими, але не тотожними тому, що для досягнення майстерності необхідно мати індивідуально-типологічні особливості, затребувані в певній сфері діяльності.

Більшість дослідників вважає, що педагогічна майстерність являє собою єдність використання наукових закономірностей і передового педагогічного досвіду. При цьому, відзначається факт зв'язку педагогічної майстерності з аналізом систем і структур різних сторін діяльності викладача і його індивідуально-психологічних властивостей.

У ряді досліджень педагогічна майстерність розуміється як:

- діяльність педагога на рівні зразків і еталонів, відпрацьованих у практиці й описаних у методичних розробках і рекомендаціях;
- високий рівень педагогічної діяльності, що проявляється в майстерності спілкування й орієнтований на гарантований педагогічний результат;
- функціонуюча система знань, навичок, умінь, психічних процесів, властивостей особистості, що забезпечує виконання завдань навчання й виховання;
- вираження особистості педагога.

Аналізуючи особливості педагогічної майстерності, дослідники акцентують увагу на її зв'язку з педагогічною творчістю, але при цьому заперечується їхня тотожність. На відміну від майстерності *педагогічна творчість* – це завжди пошук і знаходження нового, тоді як педагогічна майстерність може проявлятися як сталий високий рівень професіоналізму без схильності до нових рішень. Проте, педагогічна майстерність нерозривно пов'язана із професійним і загальним самовдосконаленням особистості педагога, з розвитком його здібностей, розробкою й випробуванням нових засобів і прийомів навчання.

Професіоналізм викладача ВНЗ, його педагогічна майстерність виражаються в умінні бачити й формулювати педагогічні завдання на основі аналізу педагогічних ситуацій і знаходити оптимальні способи їхнього вирішення.

Список використаних джерел:

1. Архангельский С.И. Учебный процесс в высшей школе, его закономерные основы и методы. – М., 1980. – 128 с.
2. Деркач А.А. Акмеологическая среда высшей школы. – Воронеж, 2007. – 131с.
3. Зеер Э.Ф. Психология профессий. - М., 2003. – 229 с.
4. Маркова А.К. Психология профессионализма. – М., 1996. – 308 с.
5. Фуко М. Герменевтика субъекта. – М., 1991. – 234 с.

**ІННОВАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНА СВІДОМІСТЬ
ВИКЛАДАЧА ЯК ЧИННИК ВИРІШЕННЯ ЗАВДАНЬ
МОДЕРНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

Немає сумнівів, що модернізація системи вищої освіти стосується безпосередньо кожного викладача. Можна називати безліч ознак, які свідчать про необхідність цього процесу. Корабель вищої освіти України вже перебуває в бурхливому морі – і ім'я йому конкуренція. Новий «Закон про вищу освіту» тільки інституційно затвердив усе, що назріло й виявилось в освітній діяльності.

І наш університет відчуває на собі жорстку конкуренцію інших освітніх структур. Як конкурентну перевагу ми можемо протиставити їм тільки високу якість навчання.

Якість освіти залежить від багатьох чинників, але найбільше від того, як сам викладач прагне покращити свою діяльність, розвиває в собі необхідні особистісні якості. До особистості викладача, його професіоналізму висувають дуже високі вимоги. Нині важливою стає не тільки система знань, умінь і навичок як така, а створення умов для розвитку ключових компетентностей, до яких належать когнітивна, операційно-технологічна, а також мотиваційна, етична, соціальна й поведінкова. Це можливе тільки при наявності у викладача вищої школи розвиненої професійної самосвідомості як системоутворювального й регулювального чинника професійного розвитку й творчої активності. Реформування системи освіти стає неможливим без формування інноваційно-педагогічної свідомості викладача. Сформованість такої самосвідомості сучасного педагога стає підґрунтям для формування парадигми особистісно орієнтованої освіти, розвитку її гуманістичних тенденцій.

У професійному становленні педагога самосвідомість постає фундаментальною умовою творчої реалізації власних цілей і матеріальних

цінностей. Відомо, що самосвідомість – це оцінка людиною себе як суб'єкта практичної й пізнавальної діяльності, як особистості (своїх моральних цінностей, інтересів, ідеалів і мотивів поведінки).

Професійна самосвідомість викладача складається з його світогляду, оцінки себе як професіонала з боку студентів, колег, керівництва й інших референтних для педагога груп.

Готовність до інновацій спирається на потенціал особистості педагога. Він об'єднує в собі найважливіші складові, що визначають професійну самосвідомість. До таких складових належать пізнавальний, моральний, творчий, комунікативний, естетичний потенціал особистості. Перехід на більш високий рівень розвитку професійної самосвідомості визначається позитивними змінами в когнітивній (розширення самопізнання), афективної (підвищення самооцінки) і поведінкової (закріплення виробленої Я-концепції в реальній життєдіяльності) підструктурах професійної самосвідомості педагога.

Розвиток самосвідомості насамперед залежить від самовдосконалення особистості.

Самовдосконалення як компонент професіоналізму передбачає професійне самовдосконалення через самоосвіту (самостійне оволодіння самими новими досягненнями психолого-педагогічної науки, накопичення передового педагогічного досвіду, аналіз власної освітньої діяльності і на цій основі її вдосконалення) та особистісне зростання (перебудова особистісних якостей, цінностей, моральних орієнтирів, мотивів поведінки).

Розвитку інноваційно-педагогічної свідомості може сприяти система управління персоналом, характерна для сучасних прогресивних компаній, що отримала назву assessment center. Такий центр дозволяє не тільки оцінити ефективність діяльності, рівень компетенцій та досягнення мети, особистісні особливості персоналу, використовуючи інтерв'ю, тести, ділові ігри, але й навчати та розвивати у викладачів необхідні педагогічні компетенції. Функції такого центру міг би перебрати на себе Центр сучасних освітніх технологій нашого університету.

КОНЦЕПТУАЛЬНАЯ МОДЕЛЬ СИСТЕМЫ МЕНЕДЖМЕНТА КАЧЕСТВА ВЫСШЕГО УЧЕБНОГО ЗАВЕДЕНИЯ

Качество образования имеет определяющее значение для успешного развития любой системы. Революционное изменение технологий, опирающихся на высочайший уровень интеллектуальных ресурсов и связанная с этим геополитическая конкуренция ведущих стран мира за такие ресурсы, становится важнейшим фактором, определяющим не только экономику, но и политику нового века.

Система качества образовательного учреждения является частью системы менеджмента организации, которая направлена на достижение результатов в соответствии с целями в области качества, чтобы удовлетворять потребности, ожидания и требования потребителей и других заинтересованных сторон. Система менеджмента качества (СМК) учебного заведения должна основываться на типовой модели системы менеджмента качества, определяемой Международным стандартом ISO 9001:2008 «Системы менеджмента качества. Требования» [1].

СМК – главный инструмент для проведения политики и достижения целей в области качества, установленных высшим руководством. Система менеджмента качества должна быть направлена на выполнение требований и ожиданий всех, заинтересованных в деятельности организации, сторон: студентов и их семей, предприятий-работодателей, общества и государства в целом, а также персонала университета.

В рамках концептуальной модели СМК должны быть [1, 2]:

- 1) определены процессы системы менеджмента качества, характерные для образовательной деятельности Университета;
- 2) определена последовательность и взаимодействие этих процессов, что нашло отражение в карте процессов (карты процессов);
- 3) определены критерии и методы обеспечения результативности как при

осуществлении процессов СМК, так и при управлении ими (карты процессов);

4) определены необходимые ресурсы и информация для поддержания всех процессов и их мониторинга;

5) определен порядок мониторинга, измерений, там, где это возможно, и анализа процессов СМК путем регулярных внутренних проверок, оценки результативности функционирования СМК, ее постоянного улучшения за счет корректирующих и предупреждающих действий;

6) определен порядок разработки и применения мер для достижения запланированных результатов и постоянного улучшения процессов на основе систематической проверки качества предоставляемых образовательных услуг, периодического контроля и анализа функционирования СМК и обратной связи с потребителями и заинтересованными сторонами.

Основу СМК должны составлять *три вида процессов*: процессы менеджмента (ПМ), основные процессы (процессы жизненного цикла образовательной услуги – ОП) и поддерживающие процессы (ПП).

В основу выбора методов мониторинга и измерения процессов СМК должны быть положены следующие *принципы*:

1. Принцип предотвращения появления несоответствий.
2. Принцип ясной интерпретации результатов.

Первый принцип предполагает, что в каждом случае при выборе конкретных методов мониторинга и измерения предпочтение отдается тем методам, которые позволяют осуществлять оценку результативности процессов на основе статистической обработки данных. *Второй принцип* предполагает возможность получения адекватных результатов.

Список использованных источников:

1. Системи управління якістю: вимоги / [ДСТУ ISO 9001-2001]. – К.: Держспоживстандарт України, 2001. – 33 с. 9.
2. Системи управління якістю: настанови щодо поліпшення діяльності / [ДСТУ ISO 9001-2004]. – К. : Держспоживстандарт України 2004 р. – 70 с.
3. Системи управління якістю: основні положення та словник термінів / [ДСТУ ISO 9000:2007]. – К.: Держспоживстандарт України, 2007. – 45 с. 8.

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ РОБОЧИХ ПРОЦЕСІВ ВНЗ

Одним з основних принципів Загального управління якістю (TQM), і принципів, покладених в основу серії стандартів ISO 9001:2009 є процесно-орієнтований підхід. Цей принцип стверджує, що бажаний результат досягається ефективніше, якщо різними видами діяльності та відповідними ресурсами управляють як процесом. Пріоритетною сьогодні є проблема забезпечення якості освітніх послуг, які надають вищі навчальні заклади України. Це пов'язано з розширенням освітнього простору, посиленням мобільності як студентів, так і викладачів вищих навчальних закладів, а також з інтернаціоналізацією ринку праці тощо.

Система управління якістю – це частина системи управління вищим навчальним закладом, яка спрямована на досягнення результатів відповідно до цілей у сфері якості і на задоволення потреб, очікувань або вимог зацікавлених сторін. Управління Системою Якості навчального закладу, як складовою частиною загальної системи менеджменту ґрунтується на чіткому визначенні функцій усіх посадових осіб і співробітників та їх взаємозв'язків при виконанні своїх функцій, включаючи відповідальність та повноваження [1].

Для визначення ефективності, дієвості освіти потрібно оцінити якість освітніх послуг, які пропонує та надає певний ВНЗ (наприклад, якість професійної підготовки майбутнього фахівця). Реалізація та функціонування системи забезпечення якості обумовлює необхідність інвентаризації всіх життєво-важливих процесів вищого навчального закладу, визначенню цілей процесів, що однозначно вимагається Стандартами та директивами ENQA, визначенню осіб, відповідальних за ці процеси, і документальної регламентації цих процесів. Сутність впровадження процесного підходу полягає у тому, що навчальний заклад, розглядається як сукупність взаємозалежних і взаємодіючих процесів, а управління вищим навчальним закладом здійснюється за допомогою керування цими процесами.

Під час оцінювання систем управління якістю слід ставити чотири істотні запитання стосовно кожного оцінюваного процесу [2]:

1. Чи ідентифіковано і належним чином визначено процес?
2. Чи розподілено відповідальність?
3. Чи впроваджено та актуалізовано методики?
4. Чи процес ефективний для досягнення необхідних результатів?

Другим кроком при впровадженні та оцінюванні якості процесного підходу є складання так званої узагальненої карти процесів (графічного опису). При цьому під узагальненою картою процесів розуміється графічний опис сукупності процесів навчального закладу, що дозволяє визначити їхню укрупнену класифікацію, послідовність, точки перетинання та взаємодії.

Наступним кроком при впровадженні та оцінюванні якості процесного підходу є побудова так званих специфікацій процесів. Під терміном «специфікація процесу» мається на увазі документ верхнього рівня, що містить інформацію про основні атрибути процесу, включаючи входи та виходи процесу, мету процесу, вимір та аналіз процесу, заходи для досягнення цілей (поліпшення) процесу, взаємодії процесу (постачальники / споживачі), ресурси процесу, документи управління процесом [3].

Послідовна реалізація розглянутих етапів забезпечить реалізацію основних принципів стандарту ISO 9001:2008: орієнтація на результат, концентрація уваги на споживачах, лідерство та відповідність цілям, управління на базі процесів і фактів, розвиток персоналу, його залучення до вдосконалення, постійне навчання, інновації та вдосконалення.

Список використаних джерел:

1. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти. – К.: Ленвіт, 2006. – 35 с. 8.
2. Total quality in higher education / by Ralph G. Lewis and Douglas H. Smith (Total quality series). St.Lucie Press. – 1994. 330 p. 9.
3. Wouter Van den Bergbe Application of ISO 9000 standards to education and training // European Journal Vocational Training, 1998, №15, p. 20-27.

Коцюрубенко Г.М.,
к.е.н., викладач;
Шикіна Н.А.,
к.е.н., доцент

ІНТЕГРАЦІЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ В ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ОСВІТНІЙ ПРОСТІР

Становлення та розвиток ринкових відносин в Україні, посилення глобалізаційних процесів, які спостерігаються у світовій економіці, а також підвищення мобільності молодого покоління:

- *з одного боку* – збагачують сферу освітніх послуг;
- *а з іншого* – створюють нові, додаткові, іноді специфічні вимоги до всієї системи освіти загалом, яка стає вагомою складовою стратегічного розвитку держави.

Найбільш чутливою до усіх цих процесів виявляється саме вища освіта, оскільки ринок праці безпосередньо та опосередковано починає впливати на ринок освітніх послуг.

Сьогодні вища школа має випускати у світ не просто фахівця з відповідним дипломом та належною базою знань та навичок. Час потребує від молоді людини високого рівня духовності та культури, володіння іноземними мовами, міцного здоров'я, стратегічного мислення, вміння правильно аналізувати та орієнтуватись у складних соціальних і політичних процесах.

Формування «культу знання» має віднайти відображення у проведенні національної політики формування «ефективного випускника» в Україні. Здобуття освіти та подальше накопичення вмінь і навичок в переважній більшості випадків пов'язують з процесом формування та розвитку людського капіталу кожного окремого індивіда. Розвиток останнього тісно переплітається з процесами реалізації на ринку праці. Адже, здобуті знання та навички, як одна із складових людського капіталу, не можуть бути реалізовані без залучення безпосередньо до трудової діяльності, можливості якої, в умовах розвитку

Європейської спільноти, значно розширюються щодо країн застосування. Така ситуація обумовлює необхідність не лише готовності українського випускника до мобільності, але й потребує формування особливого ставлення до власних здібностей та знань – як до товару, який необхідно реалізувати та отримати від цього як найбільший прибуток. Необхідною умовою такого розвитку є готовність до ризику, пов'язаного зі сферою професійної діяльності, шляхом комбінації можливих варіантів реалізації вмінь і знань з метою отримання прибутку. Це визначає необхідність акцентування уваги молоді на важливості власного розвитку як запоруки успішної кар'єри, шляхом запровадження на державному рівні:

- основ формування напряму «власного» розвитку особи. Важливою інформаційною складовою даних заходів мають бути актуальні дані та прогностичні показники щодо попиту та пропозиції на ринку праці. Для можливості реалізації даних заходів необхідно зобов'язати Державну службу статистики України проводити моніторинг та прогнозування розвитку ринку праці та на постійній основі інформувати Міністерство освіти та науки України щодо прогностичних показників ринку праці;

- розбудови, у межах загальної політики зайнятості, Державної програми з проведенням агітаційних акцій та використанням тематично-орієнтованих роликів у засобах масової інформації та у мережі Internet щодо необхідності постійного удосконалення власних знань та навиків як студентів, так і працюючих.

Програма навчання людини протягом усього життя, яка реалізується в Україні, стане органічним віддзеркаленням впровадження довічного навчання в реальність, яке визнали та якого дотримуються країни Європейського Союзу. Інтеграція до європейського простору нашої країни загалом та вищої освіти зокрема, мають стати вагомим стимулом економічної та політичної трансформації в Україні.

ТЕНДЕНЦІ ТА ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ЄДИНОГО ВІДКРИТОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ В УНІВЕРСИТЕТІ

Новим принципом освіти стає управління знаннями, а новими технологіями – формалізація створення знань, передача та поширення знань та доступу до знань і контролю знань. Саме тому, рівноправний доступ до таких технологій слід забезпечити на усіх рівнях системи освіти. З цією метою створюються спеціалізовані освітні структури відкритого типу.

Світ, що змінюється, пред'являє кардинально нові вимоги до змісту освіти: вона має бути гранично насичена основоположними цінностями, знаннями й сенсом. Таким чином, розвиток системи освіти в нинішніх умовах визначається необхідністю безперервної, гнучкої, модульної, самостійної, випереджаючої, розподіленої освіти, що забезпечується реалізацією принципів відкритої освіти.

Принципи відкритої освіти:

- відкрите планування навчання, тобто свобода складання індивідуальної програми навчання шляхом вибору з системи курсів;
- свобода у виборі часу і темпів навчання, тобто прийом студентів у ВНЗ впродовж усього року і відсутність фіксованих термінів навчання;
- свобода у виборі місця навчання: студенти можуть бути фізично відсутніми в учбових аудиторіях основну частину учбового часу і можуть самостійно обирати, де їм навчатися;
- перехід від принципу «освіта на все життя» до принципу «освіта крізь усе життя»;
- вільний розвиток індивідуальності, що є основоположним чинником, тоді як класична модель освіти припускає жорсткі норми, що уніфікують людську індивідуальність [1].

Глобальною метою відкритої освіти є підготовка осіб, що навчаються до повноцінної і ефективної участі в громадській і професійній галузях в умовах інформаційного суспільства. Відкрите навчання включає студента в розгорнуті системи інформаційних баз даних, знімає просторово-часове обмеження в роботі з різними джерелами інформації.

До найбільш важливих напрямів формування відкритої системи освіти можна віднести:

- підвищення якості освіти шляхом фундаменталізації, застосування нових підходів з використанням нових інформаційних технологій;
- забезпечення випереджаючого характеру усієї системи освіти, її націленості на проблеми майбутньої постіндустріальної цивілізації;
- забезпечення більшої доступності освіти для населення планети шляхом широкого використання можливостей відкритого навчання і самоосвіти із застосуванням інформаційних і телекомунікаційних технологій;
- підвищення творчого начала (креативності) в освіті для підготовки людей до життя в різних соціальних середовищах (забезпечення «розвиваючої освіти»).

Яскравою ілюстрацією до процесу формування відкритого освітнього простору є Khan Academy – некомерційна освітня організація, створена в 2006 випускником Гарварду Салманом Ханом. Мета академії – «надання високоякісної освіти кожному, усюди». Сайт академії надає доступ до колекції із понад 3 000 безкоштовних освітніх відеоматеріалів з математики, історії, фінансів, фізики, хімії, біології, астрономії, економіки і комп'ютерних наук. Матеріали надані англійською мовою, діє проект по перекладу іншими мовами [2].

Список використаних джерел:

1. В.М. Филиппов, В.П. Тихомиров (общая редакция). Открытое образование - стратегия XXI века для России // Изд-во МЭСИ, М., 2000.
2. Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.khanacademy.org>

РОЗШИРЕННЯ СПІВПРАЦІ З РОБОТОДАВЦЯМИ ЯК ПЕРСПЕКТИВНИЙ НАПРЯМОК РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Сьогодні проблема посилення взаємозв'язку між вищими навчальними закладами України та роботодавцями особливо актуальна. Без переходу роботодавців з позиції спостерігачів та споживачів освітніх послуг на позицію зацікавлених учасників освітніх та інноваційних процесів в країні зростання ефективності взаємодії вузів і роботодавців неможливо. Якщо, наприклад, в розвинутих країнах існують галузеві ради, які визначають набір навичок для кожної професії, то у нас навчальна програма формується відповідно вузами та Міністерством освіти. Також, в цих країнах участь роботодавців стимулюється низкою фінансових механізмів: наданням податкових пільг, наданням преференцій компаніям. Окрім цього, в розвинутих країнах взаємодія з роботодавцями починається зі спільної розробки нормативної бази. Це стосується розробки освітніх стандартів та розробки і коригування освітніх програм. Роботодавці також приймають участь в організації та проведенні виробничих практик, навчальних занять, а також участь у підсумковій атестації. Важливим моментом також є участь роботодавців у процедурі оцінки якості у вигляді роботи у різних експертних комісіях, насамперед, при акредитації самих вузів [1]. В більшості розвинених країн спільними зусиллями підприємств і навчальних закладів створюються інтегровані організаційні структури – науково-освітньо-виробничі центри і комплекси, фірми по запровадженню наукових розробок тощо [2].

Що стосується співпраці вітчизняних вищих навчальних закладів з роботодавцями в Україні, то участь роботодавців у розвитку професійної освіти доволі обмежена та фрагментарна. Перш за все, це викликано відсутністю практики створення механізмів побудови ефективної співпраці між суспільними інститутами, низьким рівнем інноваційної складової в економіці країни.

Також, питання щодо участі роботодавців в освітніх та наукових процесах регулюються рядом чинними Законами України, однак, немає єдиного законодавчого акту, який би чітко вирішував ці питання. Саме розпорошеність норм у законодавчому полі, в якому б визначалися основні напрями і механізми участі роботодавців у професійній освіті є значною проблемою в Україні.

На нашу думку для розширення співпраці з роботодавцями та стимулювання їх участі у процесах професійного навчання необхідно звернути увагу на врегулювання таких основних напрямів: участь у визначенні актуальних спеціальностей; участь у формуванні освітніх програм та стандартів освіти з метою їх адаптації до потреб ринку праці; участь в оцінці якості освіти; участь фахівців з виробництва у процесі навчання; створення спільних дослідницьких підрозділів на підприємствах; спільні наукові дослідження за профілем виробничої діяльності підприємств; фінансова участь підприємств у підготовці спеціалістів для своїх потреб; укладання тристоронніх договорів (студент, ВНЗ, підприємство) на підготовку фахівців із наступним працевлаштуванням випускників; заохочення державою інвестування підприємствами коштів у підготовку спеціалістів (податкові пільги тощо).

Головною рушійною силою розвитку співробітництва є взаємна зацікавленість держави, закладів професійної освіти та роботодавців у підготовці професійних кадрів, чийі знання, уміння й професійні компетенції відповідатимуть вимогам сучасної інноваційної економіки.

Таким чином, розширення співпраці з роботодавцями є перспективним напрямком розвитку професійної освіти, що сприятиме оволодінню студентами комплексом професійних компетенцій, які відповідатимуть вимогам сучасного ринку праці.

Список використаних джерел:

1. Карпенко М.М. Перспективи розширення участі роботодавців у розвитку професійної освіти // Аналітична записка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/1417>.
2. Дяків О. Європейський досвід регулювання взаємодії освіти та ринку праці [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.academy.gov.ua/ej/ej11/txts/10dovorp.pdf>.

САМОАКТУАЛІЗАЦІЯ ЯК ФАКТОР РЕАЛІЗАЦІЇ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ВИКЛАДАЧА

Проблема професійного росту людини, її успішності, реалізації творчого потенціалу є центральною для акмеології – наукової дисципліни, яка почала формуватись в 90-і роки ХХ століття. Основу цієї науки складають напрацьовані багатовіковою культурою людства ідеї про унікальність і цінність людського життя, здатність людини до творчості й самовдосконалення. Поняття «акме» вперше було введено в науковий обіг релігійним філософом о. П. Флоренським в контексті російської релігійно-філософської антропології (Н. Бердяєв, В. Соловйов, А. Лосєв). Новий інтерес до цього поняття виникло у зв'язку з розвитком в середині ХХ століття екзистенційно-гуманістичної філософської антропології та «вершинної» психології (Б. Ананьєв, Ш. Бюлер, К. Роджерс, С. Рубінштейн, А. Маслоу, та ін.). У цих підходах людина розглядається як вища цінність і цілісність, особлива увага приділяється здатності до розвитку та саморозвитку в контексті життєвого шляху.

У психолого-акмеологічних дослідженнях на особливу увагу заслуговують акмеологічні чинники та умови, що сприяють чи заважають досягненню професіоналізму та майстерності. Так, Н.Кузьміна вважає, що акмеологічні фактори – це «об'єктивні причини, які обумовлюють самоспрямування особистості до вершин професіональної діяльності». Залежно від цього розрізняють наступні акмеологічні чинники: об'єктивні, залежні від реальності та спрямовані на досягнення оптимального результату; суб'єктивні, пов'язані з внутрішніми передумовами міри успішності професійної діяльності особистості (мотиви, спрямованість, здібності, компетентність, творчість); об'єктивні-суб'єктивні, що організують професійне середовище та якість управління системою. До загальних акмеологічних чинників А.Деркач і Н.Кузьміна відносять високий рівень мотивації, потребу в досягненні

неординарних результатів, професійно-особистісні стандарти, самореалізацію та постійне прагнення вершин професіоналізму.

Гуманістичні психологи (А. Оллпорт, К. Роджерс) вважають джерелом творчості мотивацію особистісного зростання, потребу людини в самоактуалізації. Задоволення вищих потреб людини, веде до реалізації людської мотиваційної сили – потреби в творчості і самоактуалізації. Як вважає А.Маслоу, людина одержує дійсне задоволення тільки при реалізації потреб в творчості і самоактуалізації. «Самоактуалізація – це робота над тим, до чого ви прагнете» [2: 60]. Таким чином, однією з найважливіших психологічних умов самоактуалізації особистості є мотивація, пов'язана з реалізацією соціальних потреб вищого порядку, які спонукають людину до творчої активності.

Процес самореалізації особистості значною мірою залежить від характеру життєвих обставин, однак, разом з тим, значна частина життєвих досягнень залежить від власних настанов, ціннісних орієнтацій, силі волі, мотивації, здібностей тощо. Самоактуалізація – це повноцінний розвиток людини, вищий рівень мотиваційної сфери особистості, основний мотив її розвитку, одвічне прагнення людини бути тим, ким вона може бути. Це безперервна реалізація потенційних можливостей, здібностей і талантів як здійснення своєї місії, покликання, долі, як більш повне пізнання і, отже, прийняття своєї власної первісної природи, як постійне прагнення до єдності, інтеграції, або внутрішньої синергії особистості.

Список використаних джерел:

1. Вахромов Є.Є. Психологічні концепції розвитку людини: теорія само актуалізації. – М.: Міжнародна педагогічна академія, 2001.
2. Маслоу А.Г. Дальние пределы человеческой психики / Абрахам Гарольд Маслоу [Перев. с англ. А.М. Татлыбаевой. Научн. ред., вступ. статья и коммент. Н.Н. Акулиной]. – СПб.: Евразия, 1999. – 432 с.
3. Козир А.В. Акмеологічний підхід до формування професійної майстерності викладачів мистецьких дисциплін. – Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Київ, 2007. Електронний ресурс: <http://www.culturalstudies.in.ua>
4. Педагогічна майстерність: Підручник / І.А. Зязюн, Л.В. Крамущенко, І.Ф. Кривоностаїн.; За ред. І.А. Зязюна. – 2-ге вид., допов. і переробл. – К.:Вища шк., 2004. – 422 с.

ПІДВИЩЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ – ВАЖЛИВИЙ ФАКТОР МОДЕРНІЗАЦІЇ ОСВІТИ

Змагання національних систем освіти стало ключовим елементом глобальної конкуренції. На сьогодні найбільш прийнятним способом реформування української вищої школи представляється її модернізація за європейським зразком як в масштабі усієї системи освіти, а також на рівні окремих вищих навчальних закладів. Стратегічне завдання державної політики в галузі модернізації вищої освіти в Україні – трансформація кількісних показників освітніх послуг у якісні. Підготовка висококваліфікованих фахівців, компетентних в передових досягненнях світової науки та здатних критично мислити і самостійно застосовувати набуті знання, є нагальною потребою нашого часу. Новий Закон України «Про вищу освіту» №1556-VII від 01.07.2014 року (далі – Закон), набувши чинності з 06.09.2014 року, став дуже істотним кроком до реформування вищої освіти в Україні. В Законі визначено концептуальні засади модернізації вищої освіти, що відповідають цілям і завданням освітніх програм Європейського Союзу; встановлено багато прогресивних норм, що реально підвищують якість вищої освіти. В умовах зміни освітньої парадигми зі знанієво-орієнтованої на компетентнісну перед викладачем вищої школи поставлена необхідність забезпечувати сучасний зміст освітнього процесу, працювати, використовуючи сучасні освітні технології, а значить, розвивати інноваційні компетенції випускників і створювати умови для підвищення їх конкурентоспроможності на ринку праці.

З метою якісної підготовки фахівців наказом ректора ОНЕУ №142 від 01.11.2011 року був створений Центр сучасних освітніх технологій (ЦСОТ) під керівництвом професора Козлової Г.М., який став методичним центром щодо впровадження компетентнісного підходу до організації освітнього процесу в університеті. ЦСОТ були проведені круглі столи з обговоренням питань щодо

змісту робочих програм навчальних дисциплін у компетентнісному форматі, форм застосування інтерактивних освітніх технологій, впровадження міждисциплінарних моделей навчання таке інше.

Одним із напрямів діяльності ЦСОТ є розвиток професійної компетентності викладачів шляхом підвищення їх кваліфікації. За участю ЦСОТ на сьогоднішній день підвисили свою кваліфікацію та отримали сертифікати 276 викладачів університету за такими програмами:

- «Застосування комп'ютерних технологій економіко-математичного моделювання».
- «Інформаційні технології в освіті».
- Тренінг-курс «Сучасні освітні технології».
- «Математичні методи і моделі в економічних дослідженнях».
- «ІС: Підприємство 8.2: «Бухгалтерія для України».

3 вересня 2014 року, з метою забезпечення проведення практики студентів 4-го курсу в інформаційному середовищі Навчально-тренінгового підприємства «Супер-нова», почалося навчання викладачів за новою програмою ЦСОТ: «Робота в програмному продукті «ІС: Підприємство 8.2. Управління промисловим підприємством» – 17 осіб.

У листопаді 2014 року почато навчання 2-ох груп викладачів за програмою: «Іноземна мова у викладанні економічних дисциплін» (напрямок – англійська мова) – 35 осіб.

ЦСОТ надає допомогу викладачам університету шляхом підвищення їх кваліфікації та сприяє: оновленню та розширенню теоретичних знань; формуванню і розвитку професійної компетентності; опануванню інноваційних освітніх технологій; самоосвіті та самовдосконаленню.

Наслідками певних кроків ЦСОТ у вирішенні завдань щодо модернізації освітнього процесу має стати якісне поліпшення викладацького складу ОНЕУ з метою досягнення європейського рівню підготовки висококваліфікованих, всебічно підготовлених фахівців, конкурентноспроможних у світовій спільноті.

ЗНАЧУЩІСТЬ ЗДОРОВ'Я ТА ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ УКРАЇНИ

Сьогодні як ніколи постала актуальність продовжувати вивчення проблеми здоров'я. В нашій країні склалась тривожна ситуація. За даними медичних обстежень та спеціальних опитувань: з 10-студентів 9-ять мають відхилення в стані здоров'я до 50% студентів перебуває на диспансерному обліку, на 100 студентів до 95 і більше мають захворювання різної етіології, рівень здоров'я 50% молоді, що навчаються в ВНЗ України, не відповідає навіть середньому рівню державного стандарту фізичної підготовленості, що гарантує стабільне здоров'я, кожний 5-ий студент (на гуманітарних факультетах, а іноді і навіть кожний 2-ий) віднесений до підготовчої, спеціальної медичної групи або звільнений за станом здоров'я від фізичних навантажень. Фізична підготовка допризовної молоді в недостатній мірі відповідає пропонованим вимогам, в основному через слабе здоров'я допризовників і призовників [5].

Одночасно відзначається обмеженість призовного ресурсу з тієї ж причини. Зміни у сучасному українському суспільстві не зменшили актуальність нових досліджень здоров'я. Академік А.М. Амосов припускає: «Щоб стати здоровим, потрібні власні зусилля, постійні і значні. Замінити їх нічим не можна» [5]. Тому, настав час змінити мислення і духовні пріоритети на рівні особистості та насамперед, у суспільній свідомості. Серед української молоді поширюється випадки суїциду, алкоголізму, наркоманії, зневажливого ставлення до свого здоров'я.

Згідно з доповіддю Організації Об'єднаних націй Україна посіла 83 місце серед країн світу в Індексі людського розвитку. У минулому рейтингу Україна посідала 78 позицію. Загалом Індекс розраховується на базі трьох головних вимірів рівня розвитку тієї чи іншої країни: довге та здорове життя; доступ до

якісної освіти; гідний рівень життя. Традиційно «донизу» тягнуть такі показники, як тривалість та рівень життя, а підтримує «на плаву» рівень освіти.

Величина середньої тривалості життя на території України неухильно зменшується. За прогнозами експертів ООН, протягом наступних 50 років населення може скоротитися більш ніж на 40%. При цьому відзначається достовірна залежність числа і характеру порушень в стані здоров'я школярів від обсягу і інтенсивності навчальних навантажень, від незбалансованого харчування, руйнування служб шкільного лікарського контролю і лікувальної фізичної культури, консервативних форм і методів фізичного виховання, недостатнього кадрового і матеріально-технічного забезпечення фізичної підготовки [5].

Актуальність проблеми здоров'я вкрай важлива для найбільш поширених різних соціальних, професійних, статевих, вікових груп. Універсальність і сутність даної проблеми тільки підкреслює актуальність вивчення проблеми соціального здоров'я [5].

А також нормативно-правові документи, які визначають основні напрямки розвитку здорового способу життя українського суспільства, а саме: закон України «Про фізичну культуру і спорт» (1994), цільова комплексна програма «Фізичне виховання – здоров'я нації» (1998), Указ президента України «Про невідкладні додаткові заходи щодо зміцнення моральності в суспільстві і ствердження здорового способу життя» (2002), аналіз виконання європейської програми в Україні «Здоров'я для всіх» (2002) та інші державні документи і роботи зарубіжних та вітчизняних вчених, в яких здоровий спосіб життя та здоров'я аналізуються в прямій постановці або у зв'язку з розглядом споріднених явищ та теоретичних проблем, що з них випливають [1; 2; 3; 4].

Згідно статуту (Конституції) ВОЗ, «здоров'я – це стан повного фізичного, душевного та соціального благополуччя, а не тільки відсутність хвороб і фізичних дефектів» (прийнято у 1998 році).

Сьогодні існує більш 200 визначень «здоров'я». У контексті особистісно-діяльної концепції поняття «здоров'я» і «здоровий спосіб життя» по своїй

сутності збігаються, а як приклад здорової особистості розглядається особа, яка веде здоровий спосіб життя і гармонійно розвивається. «Якщо здоров'я – не що інше, як процес гармонійного саморозвитку особистості, то його варто зводити зусиллям самої особи на вихідний базис, перетворений соціальними явищами», відзначає М.О. Ожеван [6].

Безпосередньо на спосіб життя впливають соціально-економічні умови. Фізичне і психічне нездоров'я підростаючого покоління є результатом глибокої кризи і руйнування служб лікарського-педагогічного контролю в школах та ВНЗ; у масштабному розгляді-руйнування системи фізичного виховання, системи рекреаційних заходів школярів і студентів, відсутності у населення знань про фізичне, психічне, моральне і соціальне здоров'я людини і його динаміку [6].

Таким чином, основну роль у формуванні культури здоров'я, мотивації здоров'я і здорового способу життя грають навчальні заклади.

В наявності ціннісній перекиє у свідомості сучасного студента. Значущість зміцнення здоров'я замінена значущістю шкідливих звичок.

Актуальними діями викладачів фізичної культури у ВНЗ є розробка та впровадження основ формування здорового способу життя і фізичної культури, наукове і методичне забезпечення процесу підготовки до занять. Таким чином, ці заходи допоможуть фізичному і духовному оздоровленню української молоді.

Список використаних джерел :

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – №30.
2. Закон України «Про фізичну культуру і спорт» Відомості Верховної Ради. – 1994, №14, ст. 80.
3. Цільова комплексна програма «Фізичне виховання – здоров'я нації», Наказ Президента України від 01.09.1998. №963/98. – Київ, 1998.
4. Доповідна записка колегіям МОН, МОЗ і Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту «Про реформування фізичного виховання учнівської молоді у навчальних закладах України». – К., 2008.
5. Копа В.М. Соціальна валеологія: Навч. посіб. – Львів: Новий Світ-2000, 2014 – С. 7; 125-126.
6. Ожеван М.О. Здоров'я як предмет теоретико-медичного і філософського дослідження // Філософські питання медицини і біології. – К., 1984. – Видання №16. – С.16.

МЕТОДИКА ОПРЕДЕЛЕНИЯ ВЗАИМОСВЯЗИ ЗДОРОВЬЯ И ФИЗИЧЕСКОГО ВОСПИТАНИЯ СТУДЕНТОВ ЭКОНОМИЧЕСКОГО ВУЗА

Проблема состояния здоровья молодежного контингента как резерва общества носит особый, социально значимый характер.

Актуальность проблемы осознанного отношения студенческой молодежи к здоровью обусловлена несколькими обстоятельствами:

1) *во-первых*, здоровье подрастающего поколения носит медико-социальный характер, поскольку в будущем определит качество кадрового, экономического потенциала страны и ее обороноспособность [1: 48; 2: 37-40];

2) *во-вторых*, здоровье молодежи имеет решающее значение для воспроизводства населения и здоровья будущих поколений [1: 48; 4: 133];

3) *в-третьих*, важной особенностью последних лет является ухудшение положения подрастающих поколений. Рост темпов депопуляции, снижение качества жизни, ухудшение условий для получения образования и обеспечения занятости, насаждение средствами массовой информации рискованного стиля жизни, увеличение числа наркозависимых лиц, рост правонарушений осложняют процесс их осознанного участия в жизни общества и требуют активизации государственной молодежной политики, в т.ч., и в сфере охраны здоровья [2: 37-40; 3: 8-17].

На формирование и сохранение здоровья, помимо медико-биологических и экзогенных факторов, большое влияние оказывает субъективный поведенческий фактор – так называемое, здоровьесберегающее поведение, под которым понимают систему действий, направленных на формирование и сохранение здоровья, снижение заболеваемости и увеличение продолжительности жизни [6: 265; 7: 14-15].

Особое значение это приобретает для наиболее динамичной части общества – студентов, проходящих стадию достижения биологического и психологического созревания, усваивающих общеобразовательные, профессиональные и культурные функции, формирующих систему ценностных ориентаций [8: 41-44].

Исследователи отмечают, что учебные нагрузки возросли, существующие формы физического воспитания не применяются или используются неэффективно, наблюдается повсеместное свертывание профилактического направления из-за недостатка финансирования [6: 265; 8: 41-44].

Анализ работ, посвященных медико-социальным проблемам здоровья учащейся молодежи в целом показал, что существует ряд проблем как стратегического характера (здесь здоровый образ жизни не рассматривается как условие и как результат успешной социализации личности), так и организационного плана (нет общегосударственной стратегии формирования здоровьесберегающего поведения, культуры здоровья, повышения мотивации к его сохранению) [5: 21-24; 7: 14-15].

На протяжении последних трёх лет на кафедре физического воспитания и спорта ОНЭУ проведено социологический опрос студентов по вопросам здоровья, здорового образа жизни и двигательной активности. Для достоверности ответов опрос проводился в социальных сетях, участвовали 40 студентов женского и мужского пола, 17–18 лет, которые проживают в домашних условиях или в общежитиях.

Количество опрошенных среди девушек, которые оценивают своё состояние здоровья:

- «на отлично» – 30% (9 девушек);
- «на хорошо» – 30% (9 девушек);
- «на удовлетворительно» – 20% (6 девушек);
- «на неудовлетворительно» – 10% (3 девушки);
- «на очень плохо» – 10% (3 девушки).

По сравнению с девушками, данные опроса юношей отличаются, а именно – все юноши (10 человек) оценивают своё состояние здоровья «на отлично», что не может не радовать.

Вышеизложенное, а также отсутствие комплексных социально-гигиенических исследований взаимосвязи состояния, самооценки здоровья и самосохранительного поведения учащейся молодежи, определяет важность исследования данной проблематики.

Представляется правомерным трактовать полученные данные как результат недостаточности:

- стимулов;
- внешних побудителей к физической деятельности.

На наш взгляд, причина лежит в недостаточно используемых возможностях социального воздействия на изменение отношения не только к занятиям физической культурой, но и к здоровому образу жизни в целом.

Список использованных источников:

1. Абаскалова Н.П. Теория и практика формирования здорового образа жизни учащихся и студентов в системе «школа-вуз»: автореф. ... докт. дисс. – Барнаул, 2000. – 48 с.
2. Ахмерова С.Г. Здоровый образ жизни и его формирование в процессе обучения // Профилактика заболеваний и укрепление здоровья. – 2001. – ¹ 2. – С. 37–40.
3. Величковский Б.Т. Социальный стресс, трудовая мотивация и здоровье // Здоровоохранение Российской Федерации. – 2006. – ¹ 2. – С. 8–17.
4. Дуева И.П. Социальные ценности учащейся молодежи в современной России : дис. ... канд. социол. наук. – М., 2002. – 133 с.
5. Еремин А.Л. Влияние информационной среды на здоровье населения // Проблемы социальной гигиены, здравоохранения и истории медицины. – 2000. – ¹ 6. – С. 21–24.
6. Ларионова И.С. Здоровье современного человека как ценность. – М.: Российский государственный социальный университет, 2005. – 265 с.
7. Отношение студентов к здоровью и здоровому образу жизни / Н.И. Белова, С.П. Бурцев, Е.А. Воробцова, А.В. Мартыненко // Проблемы социальной гигиены, здравоохранения и истории медицины. – 2009. – ¹ 1. – С. 14–15.
8. Проскурякова Л.А. Некоторые аспекты состояния здоровья студентов высших учебных заведений крупного промышленного центра // Здоровоохранение Российской Федерации. – 2006. – ¹ 5. – С. 41–44.

МЕТОДИЧНІ ЗАУВАЖЕННЯ ДО ВАЛЕОМЕТРИЧНИХ ВИМІРІВ ФУНКЦІОНАЛЬНОГО СТАНУ СТУДЕНТІВ

Говорячи про поняття здоров'я студентів треба визначити загальні риси цієї категорії стосовно людини, взагалі. В першу чергу, вітальне здоров'я треба визначити через рівень фізичної підготовленості та функціонального стану. Рівень фізичної підготовленості (РФП) студента визначається різноманітними тестами, які включені в навчальну програму і робочу програму навчальної дисципліни «Фізичне виховання». Будемо їх визначити як *зовнішні фактори* щодо оцінки здоров'я студента.

Але, ще є і *внутрішні фактори* щодо оцінки здоров'я – це функціональний стан (ФС). ФС визначається через такі фізіологічні показники як: частота серцевих скорочень (ЧСС), артеріальний тиск (АТ), максимальне вживання кисню (МВК), фізична роботоспроможність (ФРП) [1; 2].

Всі ці показники мають кореляційні співвідношення. Також, пропорційним співвідношенням пов'язані зовнішні і внутрішні фактори здоров'я. Важливішим і самим простим показником ФС є частота серцевих скорочень. За допомогою цього показника викладач має змогу дозувати фізичне навантаження та контролювати фізіологічні реакції під час занять. Однак, ЧСС чи просто пульс має певний порядок вимірювання та правила та його оцінки. На таких методичних порадах маємо зупинитися нижче. Контроль функціонального стану за допомогою ЧСС можна проводити під час виконання фізичної роботи (за допомогою апаратних пристроїв). Аналогічні вимірювання мають бути проведені і під час відновлення піддослідного. Зрозуміло, що вимірювання ЧСС в цих двох випадках дає важливо різну інформацію:

1) в першому разі за показниками ЧСС роблять висновок про адаптацію організму до м'язової роботи;

2) в другому – про закономірності відновлюваних реакцій.

При цьому, у різних випадках адаптація до фізичного навантаження може бути задовільною, а відновлювані процеси – не задовільними. Стосовно практично обґрунтованих рекомендацій, то на заняттях з фізичного виховання викладачеві доступний тільки другий спосіб. Оцінюючи різницю ЧСС до фізичного навантаження і після нього, викладач складає висновок до правильності застосування навантаження та часу відпочинку. Однак, вивчення періоду відновлення не дозволяють достатньо точно робити висновки щодо адаптації організму до фізичного навантаження [3; 4].

Додамо ще кілька практичних фрагментів щодо вимірювання ЧСС для самих студентів, які бажають контролювати свій стан самостійно. А саме:

- Вимірювання бажано проводити на сонній артерії в області шії.
- При підрахунку ЧСС всю увагу треба перенаправити на інші зовнішні об'єкти (а не на сам підрахунок). В зворотному випадку – ЧСС буде об'єктивно нижчою.
- Підрахунок ударів треба вести за 10 секунд. При необхідності – перевести у 1 хвилину. Нормальна ЧСС – від 60 до 72 ударів на хвилину. Оптимальний пульс при оздоровчих заняттях – 170 ударів на хвилину.
- Для подальшого аналізу треба знати свій пульс у спокою, тобто свою норму (вимірювати дома у ліжку, одразу після просинання)[5].

Перелік використаних джерел:

1. Годик М.А. Спортивная метрология: Учебник для институтов физ. культуры. – М.: Физкультура и спорт, 1988. – С. 165-172.
2. Земцова И.И. Спортивная физиология: Учебное пособие для студентов вузов. – К.: Олимпийская литература, 2010. – С. 55-56.
3. Козлов А.Г., Плиска О.І., Лазоришинець В.В., Книшов Г.В. Цікава фізіологія у дослідях. – К.: Парламентське видавництво, 2003. – С. 21-22; 25; 35.
4. Макареня В.В. Диспансерное наблюдение за физкультурниками. – К.: Здоров'я, 1987. – С. 32-36.
5. Ратанова Т.А. Субъективное шкалирование и объективные физиологические реакции человека / Науч.-исслед. ин-т общей и психологической педагогики академии наук СССР. – М.: Педагогика, 1990. – С. 86-89.

ЩОДО АНАЛІЗУ ФАКТОРІВ, ЯКІ ЗАВАЖАЮТЬ СТУДЕНТАМ ДОДАТКОВО ЗАЙМАТИСЯ СПОРТОМ

Свідомо обраний шлях особистого розвитку культури тіла, як складової частини загальної культури, а також додаткові заняття спортом, стане для студентської молоді представницькою карткою і приведе до успіху та кар'єрного зростання.

Новітні дослідження в розкритті механізму реалізації здорового способу життя через різні валеологічні норми модусу здоров'я, дозволяють кожному студенту моделювати за допомогою методичних вказівок свій фізичний стан, що веде до самовдосконалення та підвищення життєспроможності в сучасному суспільстві. Суспільне здоров'я громадян не можна розглядати окремо від розгляду структури здорової людини.

В життєвих силах людини, народу, нації завжди мають місце три складові: фізична, психічна і духовна. Принципи духовного життя припускають природний здоровий спосіб життя, а категорія здоров'я, як складене поняття припускає поряд з фізичним, психічним здоров'ям і моральне здоров'я. З іншого боку, прийнято вважати здоров'я фізичною цінністю суб'єкта й суспільства в цілому.

Потреба у здоровому способі життя усвідомлює усе більша кількість студентів. Значна частина молоді відвідує фітнес центри, займається в тренажерних залах. Мотивацією відвідування спортивних залів є формування красивого тіла, як засобу соціального впливу на людей. Однією з головних умов здоров'я студентів є щоденне заняття фізичними вправами, загартовування організму.

Для викриття факторів, що заважають додатково студентам займатися фізичною культурою та спортом було проведено соціологічне спостереження шляхом анкетування студентів економічної освіти щодо шкідливих звичок, режиму харчування та відпочинку.

До числа опитаних увійшли студенти 1-5 курсів денної форми навчання одеських та ВНЗ міст України. Загальна кількість опитаних – 20 осіб.

В анкеті пропонувалося відповісти на ряд питань щодо фізичного виховання в навчальних закладах, якості занять, компетенції викладачів; визначалося особисте відношення опитуваних до спорту та до додаткових занять в спортивних секціях; також був блок питань щодо здорового способу життя, шкідливих звичок, режиму відпочинку та раціонального харчування. Детальніше були розглянуті відповіді студентів на 6 питань анкети: відсутність красивої спортивної форми; відсутність напарника(ці); відсутність залу, стадіону; висока оплата за ці заняття; відсутність знань з цього питання; гігієнічні фактори і хвороби.

За результатами анкетування визначено, що студентам заважають додатково займатися ряд факторів. Серед них найбільш поширеними є висока оплата за додаткові заняття (32 %) та відсутність залу, стадіону (29%). Середні показники мають фактори відсутності напарника (15%) та красивої спортивної форми (12%). Найменше на додаткові заняття спортом впливають гігієнічні фактори (7%) та відсутність знань з цього питання (5%).

Відповідь на останнє питання показує недолік культурних знань, здобутих в загальноосвітній школі.

Забезпечення доступним та комфортним місцем для занять фізичною культурою та спортом є актуальним і необхідним для формування та збереження здоров'я нації. В цьому полі і формується особистість, здатна на вищу прояви людських якостей.

Фізична культура студента є одним з основних факторів від якого залежить здоров'я. В останні роки уповільнення фізичного розвитку сучасних студентів, дефіцит їхньої рухової активності, погіршення соціальної обстановки призвели до зниження енергопотенціалу зростаючого організму і руйнуванню ціннісного ядра особи.

Список використаних джерел:

1. Копа В.М. Соціальна валеологія: Навч. посіб. / В.М. Копа – Л: Новий Світ – 2000, 2014. – 203 с.

РЕКОМЕНДАЦІ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ ОНЕУ «ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ»

Перед вищою освітою, яка сама виступає рушійною силою глобалізації суспільства і одночасно випробовує її наслідки, відкриваються нові перспективи й одночасно постають нові завдання і проблеми. Сучасні умови висувають низку вимог до вищої освіти в Україні: якість, універсальність підготовки випускника та його адаптованість до вітчизняного і міжнародного ринків праці, особистісна орієнтованість навчального процесу, його інформатизація. Це вимагає відповідної якісної модернізації вищої освіти, спрямованої на оновлення змісту і методології освітнього середовища з метою створення умов щодо підвищення конкурентоспроможності університету та його випускників задля реалізації їх професійних амбіцій.

Предметом обговорення науково-методичної конференції професорсько-викладацького складу ОНЕУ «Проблеми та шляхи забезпечення якості економічної освіти в умовах євроінтеграції», яка відбулася 5 лютого 2015 року, були питання у таких напрямках: якість освіти – головний орієнтир у планування та організації освітнього процесу; формування професійних якостей магістрів у процесі їх підготовки; менеджмент якості як чинник вирішення завдань модернізації вищої освіти.

Своє бачення та плани дій щодо забезпечення якості підготовки фахівців з економіки відповідно до Закону України «Про вищу освіту», європейських освітніх стандартів, передового вітчизняного освітянського досвіду представили учасники конференції.

Обговорювалися питання підготовки і реалізації освітніх стандартів в умовах академічної, організаційної та фінансової автономії ВНЗ; формування освітніх програм на основі компетентнісного підходу, зорієнтованих на студента; налагодження співпраці з роботодавцями.

Велику зацікавленість викликали доповіді про досвід функціонування і перспективи розвитку навчально-тренінгового підприємства ОНЕУ.

Особливу увагу приділили питанням підготовки магістрів. Було розглянуто компетентнісну модель сучасного магістра відповідно до вимог нових стандартів вищої освіти, обговорювалися науково-методичні основи реалізації магістерських програм у рамках інтеграції науки і бізнесу, у т. ч. засобами впровадження міждисциплінарних моделей навчання.

Відбулася серйозна розмова про створення в ОНЕУ системи менеджменту якості, яка повинна відповідатиме міжнародному стандарту ISO 9001:2008.

З метою підвищення якості освіти та освітньої діяльності відповідно до положень нового закону України «Про вищу освіту» науково-методична конференція рекомендує:

1. Головним орієнтиром у сучасному плануванні навчального процесу вважати методологію розробки освітніх програм на основі компетентнісного підходу.

2. Оптимізувати зміст, структуру і логічну послідовність вивчення навчальних дисциплін гуманітарного, природничо-наукового та загальноекономічного циклів підготовки, урахувавши специфіку напрямів підготовки та спеціальностей, за якими ці дисципліни викладаються.

3. Переосмислити усталені підходи до самостійної роботи студентів, переглянути освітні програми в напрямку зменшення частки аудиторних занять у загальному навантаженні студентів зі збільшенням вимогливості до роботи студентів у позааудиторний час.

4. Удосконалити методику викладання іноземної мови шляхом надання більш чіткої орієнтації на майбутню професію.

5. Продовжити впровадження інтерактивних методів і міждисциплінарних моделей навчання з використанням у навчальному процесі як реальних, так і віртуальних ресурсів: Навчально-тренінгового підприємства, системи Moodle, вебінарів таке інше.

6. Упровадити в практику обговорення робочих програм навчальних дисциплін гуманітарного, природничо-наукового та загальноекономічного циклів підготовки на випусковій кафедрі задля забезпечення дієвої системи формування компетенцій щодо освітньо-кваліфікаційних характеристик фахівців.

7. Практикувати використання технології «портфоліо», яка дозволить відображати прогрес у розвитку студента, прирощення його компетенцій у різноманітних видах діяльності як модель індивідуального освітнього маршруту, що змінить контроль за навчальним процесом з боку викладача контролем з боку студента.

8. Посилити соціально-психологічний аспект практичної підготовки шляхом забезпечення участі студентів у міждисциплінарних тренінгах із залученням викладачів профільних дисциплін, керівників підприємств, менеджерів тощо для розвитку професійних якостей, умінь працювати в колективі, команді, навичок оцінки ситуацій і побудови алгоритму реалізації професійних завдань.

9. Провести навчально-економічну практику студентів 3-го курсу в інформаційному середовищі навчально-тренінгового підприємства зі збільшенням кількості учасників за рахунок залучення студентів 3-го курсу ФЕФ.

10. Продовжити роботу з підготовки методичного забезпечення щодо проведення на базі навчально-тренінгового підприємства міждисциплінарного тренінгу студентів 4-го курсу.

11. Підвищити професійну компетентність викладачів університету щодо якісного адаптування навчального процесу до потреб іноземних студентів.

12. Продовжити роботу щодо взаємозв'язку університету з роботодавцями регіону. Знайти можливості визначатися із забезпеченням кадрів підприємств регіону нашими випускниками за відповідними спеціальностями не тільки на поточний рік, а й з урахуванням вакансій у наступних періодах. Така інформація дозволить сформулювати робочі програми навчальних дисциплін на засадах галузевої підготовки (промисловість, торгівля, транспорт, будівництво, т.п.), а випускників зацікавити у працевлаштуванні.

13. Кроком до формування науково-освітніх регіональних комплексів має стати об'єднання зусиль університету, бізнесу і місцевої влади. При цьому науково-дослідні інститути та виробничі установи регіону стануть базою практик і отримають можливість брати участь у формуванні фахівця на власній науково-навчальній базі, відповідно до своїх потреб і перспектив розвитку.

14. Проводити попередню діагностику здібностей осіб, що вступають до магістратури, особливо освітньо-наукового спрямування, щодо їх профпридатності до науково-дослідницької діяльності з наданням їм рекомендації щодо вибору напряму навчання.

15. Формувати освітні програми з обов'язковим включенням інтегрованих курсів або тренінгів з прикладних дисциплін.

16. Упровадити в навчальні плани підготовки магістрів як нормативну дисципліну «Економіка інноваційної діяльності» і як дисципліну за вибором – «Методика викладання у вищій школі».

17. Для формування навичок презентації дипломних робіт магістрантів передбачити в навчальному плані відповідну навчальну дисципліну, що забезпечить знайомство студентів із теорією та практикою презентації за аналогом західних курсів, наприклад: «Speech», «Faculty of speech».

18. Посилити математико-статистичну підготовку магістрантів із метою підвищення рівня дипломного проектування.

19. Для забезпечення процесу працевлаштування випускників-магістрів доцільно включити до освітніх програм навчальну дисципліну «Ефективне працевлаштування» та залучати потенційних роботодавців до обговорення робочих програм навчальних дисциплін.

20. Ввести як вимогу відображення у навчально-методичних розробках перед викладанням кожної теми перелік компетенцій, що забезпечить обізнаність студентів про результати навчання.

21. Розробити єдині підходи до оцінювання результатів виробничої практики студентів-магістрантів.

22. Упровадити практику соціологічних досліджень серед роботодавців, викладачів та випускників університету щодо виявлення недоліків у якості підготовки магістрів.

23. Підвисити роль науково-методичних семінарів кафедр як центрів планування і організації роботи викладачів з модернізації навчального процесу з дисциплін, які викладаються кафедрою, відповідно до положень нового закону України «Про вищу освіту».

24. Продовжити навчання викладачів університету за програмами: «Робота в програмному продукті «1С: Підприємство 8.2 «Управління промисловим підприємством», «Іноземна мова у викладанні економічних дисциплін (напрямок – англійська мова)».

25. Удосконалити рейтингову систему МОН, запровадивши в ній міжнародний індекс CPI (Corruption perceptions index), який має визначатися для кожної кафедри, факультету, ВНЗ та міністерства в цілому.

26. Почати роботу зі створення в університеті системи менеджменту якості на засадах концепції загального управління якістю TQM і міжнародного стандарту ISO 9001:2008 з уявленням того, що впровадження системи менеджменту якості дасть можливість:

- удосконалити організаційну структуру управління вузом, підвищить її ефективність;
- підвищити конкурентоспроможність, престиж і авторитет університету;
- сформуванати громадську думку про стабільне і прочне положення вузу на ринку послуг вищої освіти;
- вийти університету на новий, більш високий рівень розвитку.

Отже, різнопланова і цілеспрямована діяльність університету з підвищення ефективності науково-методичної роботи сприятиме адаптації до реформ, пов'язаних із прийняттям нового закону України «Про вищу освіту», що дозволить істотно покращити якість економічної освіти у напрямку інтеграції в європейський освітній простір.

ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ
ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

(матеріали науково-методичної конференції)